แล้วมันก็ผ่านเลยไป ปรัชญา เวสารัชช์

แล้วมันก็ผ่านเลยไป

ปรัชญา เวสารัชช์

ชื่อเรื่อง แล้วมันก็ผ่านเลยไป

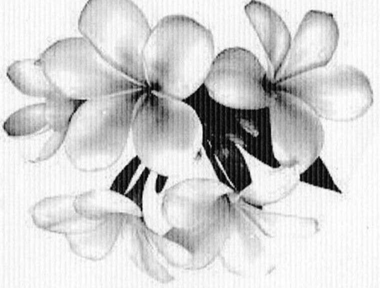
ผู้เขียน ศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์

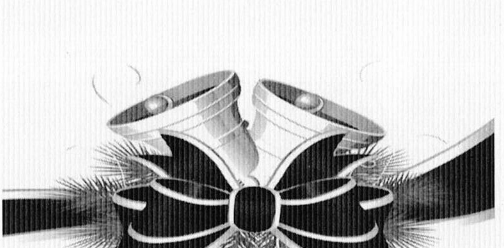
จำนวน ญิบพัน (เหมือนเดิม)

ปีที่พิมพ์ ปีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒๕๕๘

ราคา ช่างมันเถอะ

โรงพิมพ์ หจก. น่ำกัง การพิมพ์

ทักทายกันหน่อย

พบกันอีกแล้ว ไม่น่าเชื่อก็ต้องเชื่อว่าในที่สุดผู้เขียนสามารถผลักให้หนังสือเล่มที่ ๗ ชื่อ "แล้วมันก็ผ่านเลยไป" มาสู่สายตามิตรรักนักอ่านทั้งหลาย

หนังสือเล่มนี้ ได้รับแรงสนับสนุนจากพี่จุ๋ม (จุไรรัตน์ โบไนเธิร์น) และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (อาจารย์มรกต สุวรรณชิน) นอกเหนือไปจากกำลังใจและแรงเชียร์จากเพื่อน ๆ (ทั้งรุ่นใหญ่รุ่นเล็ก)

เล่มนี้ไม่มีบทกลอน แต่เอารูปที่วาดบางรูปมาอวดครับ

ในช่วงชีวิตที่ยังเหลือ คงจะพยายามเข็นเล่มต่อไปออกมา เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ โปรดตามทวงต่อไป

ด้วยความรักและความรู้สึกที่ดีสำหรับทุกคน

ขอให้ทุกท่านเจริญอยู่ในศีล มีธรรมคุ้มครอง ดำรงชีวิตตามอัตภาพด้วยความสุขกายสุขใจ สงบจากมลภาวะแวดล้อมทั้งปวง อะไรที่เป็นทุกข์ เพียงรับรู้ เดี๋ยวมันก็ผ่านเลยไปครับ

ปรัชญา เวสารัชช์

เมษายน ๒๕๕๘

สารบัญ

๑. งานอดิเรก

เราท่านทั้งหลายที่เกิดมาในโลกมนุษย์มีเวลาวันละยี่สิบสี่ชั่วโมง ปีละ ๓๖๕ วันโดยประมาณ ทุกคนมีเวลาเท่ากัน แต่อายุขัยของแต่ละคนไม่เท่ากัน บางคนเกิดมาไม่กี่ชั่วนาที (หรือยังไม่ทันส่งเสียง แว๊ก ๆ) ก็ม่องเท่งเสียแล้ว (สำหรับบางคน ดีแล้วที่รีบตายไป อีกหลายคนน่าเสียดายที่ควรจะยังประโยชน์ให้แก่สังคมได้นานกว่านี้) คนที่อายุยืนที่สุดในโลกเท่าที่เคยบันทึกไว้ เป็นคุณยายชาวฝรั่งเศส ตายเมื่ออายุได้ ๑๒๒ ปี กับ ๑๖๔ วัน ส่วนฝ่ายชายเป็นชาวญี่ปุ่น อายุ ๑๑๖ ปี ๕๔ วัน (ยาวเนอะ)

ท่านผู้อ่านอย่าคิดอยู่ให้นานแข่งกับพวกเซนจูเรียนคือพวกวัยเกินร้อยเลย เอาแค่ประคองชีวิตแต่ละวันให้รอดปลอดภัยและมีความสุขตามอัตภาพก็น่าจะพอใจแล้ว (ทุกวันนี้ ยังมีคนบางคนเอาแต่บ่นพร่ำรำพันว่าเมื่อไหร่ตูจะตายเสียที ส่วนมากมักบ่นไปน๊าน ... นาน...มาก กว่าจะได้ตายสมใจ มาเซ็งตอนที่กำลังจะตาย ดันไม่อยากตายน่ะซี)

ผู้เขียนเป็นคนคิดสั้น (ไม่ใช่คิดด่วนลาโลก โลกนี้ยังมีอะไรสนุกอีกเยอะ) คือไม่คิดไกลไปว่าจะอยู่ได้อีกนานเท่าไหร่ คิดแต่เพียงว่าแต่ละวันจะทำอะไรบ้าง (อย่างเช่นจะเขียนเรื่องอะไรให้เพื่อนอ่านไง)

ถึงตอนนี้ จึงพยายามประมวลว่าคนเราแต่ละคนใช้เวลาทำอะไรกันบ้างในแต่ละวัน (๒๔ ชั่วโมง ๑,๔๔๐ นาที ๘๖,๔๐๐ วินาที)

เท่าที่ลองใช้หัวขมองขบคิด ก็พอสรุปออกมาได้ว่า โดยทั่วไปคนเราแต่ละวันใช้เวลาแบ่งได้เป็น ๕ กลุ่มประเภทดังนี้

๑. ***ทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัว*** – ได้แก่ ตื่นนอน เข้าห้องสุขา แปรงฟัน อาบน้ำ แต่งตัว เสริมสวย รับประทานอาหาร เดินทางไปทำงาน กลับบ้าน สวดมนต์ ไหว้พระ (ไหว้บ้างลืมบ้าง) โทรเม้าท์กับเพื่อน เล่นไลน์ นอน (แต่ละคนเลือกทำไม่เหมือนกันหรอก บางคนตื่นขึ้นมาก็บ่นนั่นด่านี่ หรือบางคนพอลืมตาได้ก็คว้าขวดดวดเหล้าเมาหลับอีกรอบ จนกว่าแม่เสือจะลากลงไปจากเตียง)

๒. ***ทำกิจวัตรปกติสำหรับครอบครัว*** – ได้แก่ รดน้ำต้นไม้ จ่ายตลาด ทำอาหาร ให้อาหารบรรดาสัตว์เลี้ยง(ซึ่งอาจเหมารวมไปถึงคุณฝาละมีด้วย) ล้างจาน ซักผ้า ตากผ้า รีดผ้า เก็บกวาดทำความสะอาด เลี้ยงลูก สอนการบ้านลูก ทำการบ้านแทนลูก ขับรถ พาแม่บ้านไปชอปปิ้ง (บางคนอาจรวมถึงการขอตังค์แม่บ้านเพิ่มเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงประจำวัน พาสุนัขไปเดินเล่น เช็ดรถ ทำความสะอาดเครื่องเพชร หรือสวดอ้อนวอนพระภูมิเจ้าที่เพื่อให้ถูกหวย ฯลฯ)

๓. ***ทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหรือดูแลสุขภาพ*** – ได้แก่ เล่นกีฬา ออกกำลังกาย เต้นอาโรบิก ดูทีวี เล่นเกม ฟังเพลง เล่นคอมพิวเตอร์ เล่นไลน์ เล่นไพ่ ไปนวด ดูหนังดูละคร ชมการละเล่น ท่องเที่ยว (บางคนบอกว่าการช๊อปปิ้งเป็นการพักผ่อนที่วิเศษสุด แต่คนหาเงินอาจค้านแหลก) ไปหาหมอ (กิจกรรมส่วนนี้ยังรวมถึงการไปขี่จักรยาน เต้นรำ แต่ไม่รวมถึงการออกไปวิ่งราวซึ่งรวมอยู่ในข้อต่อไปสำหรับคนบางคน หรือชกต่อยกับแก๊งค์อื่น)

๔. ***ทำกิจกรรมอาชีพ*** – ได้แก่ การทำงานหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ศึกษาเล่าเรียน ฝึกอบรมดูงานเพื่อประโยชน์ของงานอาชีพ ศึกษาคู่มือต่าง ๆเพื่อพัฒนาตนเอง เอางานกลับมาทำที่บ้าน ออกไปติดต่อลูกค้า หรือหาเครือข่าย เป็นต้น

๕. ***ทำงานอดิเรก*** อันเป็นที่มาของบทความชิ้นนี้แหละครับ

งานอดิเรกคืออะไร

วิกิพีเดีย (โปรดสังเกตว่าผู้เขียนอ้างแหล่งข้อมูลนี้บ่อย ก็มันหาง่ายดีน่ะ) นิยามว่าหมายถึงกิจกรรมที่คนเรา (เฉพาะคนครับ ที่จริงสัตว์ก็น่าจะมีงานอดิเรกเหมือนกันนะ อย่างเจ้าปุ๊กกี้ของกระผมมีกิจกรรมการนั่งเฝ้าจ้องผู้เขียนขณะกำลังกินข้าว หวังหาเศษหาเลย งานอดิเรกนี้คุณเธอทำเป็นประจำ จนชักจะอวบอั๋นเข้าทุกทีแล้ว) ทำอย่างสม่ำเสมอในยามว่างเพื่อความสุขความเพลิดเพลินส่วนตัว ไม่ได้มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสิ่งตอบแทนอื่นใด (แต่ถ้าได้มาก็ดี) ไม่ว่าจะเป็นค่าแรงค่าจ้าง รางวัล กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมงานอดิเรกจึงเข้าข่ายสมัครเล่น ไม่ใช่กิจกรรมอาชีพ

ภาษาไทยไม่รู้จะใช้คำแทนกิจกรรมอดิเรกว่าอะไร จึงใช้คำว่างานทั้ง ๆที่ไม่ใช่งาน แต่เติมสร้อยขยายต่อไปว่าอดิเรก ซึ่งหมายถึงความพิเศษยิ่งใหญ่ ซึ่งมีนัยถึงความรื่นเริงบันเทิงใจ หรือสมัครเล่น นับว่าบัญญัติศัพท์ได้เข้าท่าดี (ส่วนที่เราได้ยินทางโทรทัศน์ว่าพระสงฆ์ถวายอดิเรก ก็คือการให้พรพิเศษแด่พระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง ไม่เกี่ยวกับงานอดิเรกครับผม)

มีอะไรบ้างที่เป็นงานอดิเรก

มนุษย์เราสามารถสร้างสรรค์งานอดิเรกมาตั้งแต่สมัยดึกดำพรรพ์แล้ว เช่น วาดรูปบนหิน (ไปดูที่ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานีก็ได้ไม่ต้องไปเมืองนอกหรอก) สะสมของประดับ เล่นดนตรี ทำสิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น

สิ่งที่จัดว่าเป็นงานอดิเรกนั้นมีหลากหลาย อาจจัดประเภทของงานอดิเรกได้คร่าว ๆ ดังนี้

๑) ***สะสมสิ่งของ*** – การสะสมสิ่งของนั้น มีกันมากมายตามความชอบความนิยมของแต่ละคน เช่น สะสมเหรียญ แสตมป์ รถยนต์ (อาจแถมสะสมอีหนูมาเป็นตุ๊กตาหน้ารถด้วย) ของเล่น ของชำร่วย หนังสือ รูปดารา (ทั้งที่เป็นแผ่นภาพถ่าย หรือเก็บไว้ในดิสก์) ตุ๊กตาบาร์บี้ ซองบุหรี่ กล้องถ่ายรูป เนคไท ไม้ขีดไฟ นาฬิกา ผีเสื้อ ซากสัตว์ หอย ก้อนหินสี แร่ธาตุ ลายเซ็น พระเครื่อง พระธาตุ ถ้วยโถโอชาม แก้วน้ำ ขวดเหล้า ขวดน้ำหอม เป็นต้น ถ้าพิจารณาให้ดี การสะสมวัตถุเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วย การเสาะแสวงหา การค้นพบเจอะเจอ การได้มา การจัดกลุ่มประเภท การ

ตกแต่ง การจัดแสดง การจัดเก็บ ดูแลรักษา ทำความสะอาด การเพิ่มคุณค่า และการจำหน่ายจ่ายแจก (เห็นแมะ จะมองให้เป็นวิชาการหรือเป็นกลยุทธ์การบริหารก็ได้) ที่สำคัญอันขาดมิได้คือการนั่งมองของสะสมด้วยความสุขความชื่นชม (มองมากก็เกิดกิเลส ยังไม่พอนี่หว่า ยังขาดรุ่นนั้นรุ่นนี้ ต้องหาเพิ่ม)

๒) ***การประดิษฐ์*** – มนุษย์เราเป็นนักประดิษฐ์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ นอกจากประดิษฐ์เป็นเรื่องเป็นราวแล้ว ยังประดิษฐ์เป็นงานอดิเรกก็ได้ เช่น ประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอย ต่อชิ้นเลโก ต่อจิ๊กซอ แกะสลักไม้ สลักหิน ทำสบู่ ทำเทียน เขียนหนังสือ (จดหมาย บันทึก เรื่องแต่ง เรื่องเล่า นิยาย เรื่องสั้น บัตรสนเท่ห์ ฯลฯ) ปลูกตัดแต่งต้นไม้ แต่งสวน ก่อเจดีย์ทราย ทำประติมากรรมจากของใช้แล้ว ทำเรือในขวดแก้ว (บางคนประดิษฐ์พิเรน เช่น ทำระเบิด ทำดินปืน เลยโดนระเบิด หน้าตาเปิดเปิง)

๓) ***การออกกำลัง เล่นกีฬา และกิจกรรมบันเทิง*** – ร้องเพลง เต้นรำ เล่นปิงปอง ตีแบดมินตัน เทนนิส เล่นเปตอง เตะบอล ว่ายน้ำ ตีกอล์ฟ รำพัด เล่นหมากรุก เล่นเกมคอมพิวเตอร์ แชตหรือเล่นไลน์กับเพื่อน เล่นโยคะ ขี่จักรยาน แข่งรถยนต์ แข่งมอเตอร์ไซค์ ตั้งแคมป์ โยนห่วง ร่อนไพ่ลงขัน เดินป่า เล่นว่าวหรือแข่งว่าว (โปรดสังเกตว่าผู้เขียนใช้คำว่าเล่น ไม่ใช่ชัก) ถ่ายภาพ รำมวยจีน ฝึกโยคะ เป็นต้น

งานอดิเรกของมนุษย์จึงมีมากมายก่ายกองจนไม่สามารถจะรวบรวมไว้ได้ในแหล่งเดียวกัน อาจพอยกตัวอย่างเผื่อใครสนใจจะลองทำก็ได้ เป็นต้นว่า เต้นรำ ทำกับข้าว เล่นจดหมายลูกโซ่ วาดรูป เย็บปักถักร้อย หัดเล่นกล เล่นโยโย สะสมของเก่า ประดิษฐ์ของจากสิ่งเหลือใช้

ถ้าจะผาดโผนก็อาจไปถึงการดำน้ำลึก กระโดดร่ม ปีนเขา เล่นเรือแคนูหรือคายัค ล่าผี เล่นผีถ้วยแก้ว ขี่จักรยานวิบาก สะสมความลับของคนอื่น สะสมกางเกงในสตรี (สำหรับชายจิตเบี่ยงบางคนที่งก ไม่ยอมควักกะตังค์ไปซื้อของใหม่) ทำจิตรกรรมฝาผนัง (ตึกเก่า ๆหรือกำแพงบ้านคนอื่น) สลักชื่อตัวเองบริเวณโบราณสถาน แข่งรถบนถนนหลวง (และหาทางหนีเวลาตำรวจตั้งด่านจับ)

หรือสนุกกับงานอดิเรกเพี้ยน ๆ เช่น สะสมหัวมนุษย์ย่อส่วน สะสมจิ้งจกสองหาง (งูสองหัว เต่าสองหัว) สะสมดินจากป่าช้า สะสมชานหมาก (บางคนถึงกับอ้างว่าเป็นชานหมากของหลวงปู่นั่นโน่น จริงเท็จก็ต้องอยู่ที่คนอ้าง เพราะหากหลวงปู่ท่านยังมีชีวิตอยู่ท่านคงจำไม่ได้หรอกว่าชานนั้นเป็นของท่านหรือเปล่า เพราะถ้าไปถามท่าน ท่านจะถามกลับว่าของกูเหรอ)

มีเพื่อนอาจารย์คนหนึ่ง (ไม่ยอมบอกหรอกว่าเป็นใครอยู่ที่ไหนจะทำให้ท่านเดือดร้อน) เคยชวนผู้เขียนไปเยือนบ้าน แล้วให้ชมพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุที่สะสมไว้หลายปี ผู้เขียนเคยคิดแต่ว่าพระธาตุนั้นหายากมาก เพราะเคยมีผู้ปันมาให้จำนวนประมาณ ๒๐ องค์ มีลักษณะคล้ายเพชรเม็ดเล็ก ๆ ใส่ผะอบเก็บไว้ที่หิ้งพระ ส่วนที่บ้านเพื่อนนั้น *โอว* (ห่อปากแบบฝรั่งด้วย) พระเจ้าช่วยลูกหมาน้อยด้วย ผู้เขียนไม่เคยเห็น

แบบนี้ที่ไหนมาก่อน เพราะเพื่อนมีเป็นขวดโหล ไม่ใช่ขวดเดียว ที่ดูคร่าว ๆ (ไม่ได้นับ) ก็ประมาณสามสิบโหลขึ้นไป แต่ละโหลมีพระธาตุประมาณมิได้ น่าจะเป็นหลายหมื่นองค์กระมัง ทั้งยังมีพระธาตุที่เป็นเหมือนชิ้นกระดูกขนาดใหญ่ซึ่งบางส่วนเป็นผลึกไปแล้ว (ก็เพิ่งเคยเห็นเหมือนกัน) เพื่อนเล่าว่ามีคาถาอัญเชิญพระธาตุ ทำให้ไปพบเจอหรือมีคนมาให้เช่าเป็นประจำ ถือเป็นความสุขความภูมิใจของเพื่อน (เวลาเพื่อนเล่ารายละเอียด ดูตาเป็นประกายแจ่มใสทีเดียว อนุโมทนาครับผม)

เพราะไม่ใช่คนขยันขันแข็งและไม่มีความอดทนมากนัก ผู้เขียนก็เลยหางานอดิเรกเพียงเพื่อผ่อนคลายและใช้เวลายามว่างพอสมควร

ผู้เขียนมีงานอดิเรกพอเบา ๆ ได้แก่ วาดรูป (สมัยก่อนแต่งกลอน) เล่นเปียโน เป่าหีบเพลง เล่นหีบเพลงชัก (เล่นนานหน่อยก็แทบชัก เพราะมันหนัก นี่ซื้อขนาดกลางแล้วนะเนี่ย) อ่านหนังสือ (ส่วนมากเป็นหนังสืออ่านเล่นประเภทสืบสวนสอบสวน ผจญภัย) เรียนดูลายมือ ดูโหงวเฮ้ง ส่วนของสะสมไม่ชอบสะสมอะไร มีแต่พยายามขุดคุ้ยออกไปทิ้งหรือแจกคนอื่น ถ้าไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน เวลาเดินทางไปไหนมาไหน ก็มีงานอดิเรกด้วยการสังเกตพฤติกรรม (รวมทั้งความสวยความไม่สวย) ของคนรอบตัว (ดูไปบ่อย ๆเข้า เกิดปัญหาที่ชักไม่ค่อยเห็นใครสวยเสียแล้ว กลายเป็นสวยเพราะแต่งหรือสวยด้วยมือแพทย์ไปเสียงั้น) เห็นอะไรน่าสนใจเยอะครับ

แล้วงานอดิเรกดีอย่างไร

มีดีหลายอย่าง ม่ายงั้นมันจะสนุกตามวัตถุประสงค์ของงานอดิเรกเหรอ

ลองอ่านตามดูสิ

๑) ***ได้ใช้ชีวิตยามว่างให้เกิดประโยชน์*** – คือแทนที่จะใช้ชีวิตไปเรื่อย ๆ แบบลม ๆ แล้ง ๆ เปล่า ๆ ปลี้ ๆ (ไร้จุดหมาย กลายเป็นลงเรือน้อยลอยวน ไม่รู้จะไปไหน) การหางานอดิเรกมาทำจะช่วยให้ไม่เหงา (ลดเวลาเหงา ไม่ทันเหงา) ไม่กลายเป็นคนซึมเศร้า และไม่หันเหไปหาวิธีฆ่าเวลาที่เป็นพิษภัยต่อตัวเองและผู้อื่น (เช่น ตั้งวงนินทา นั่งคิดแต่ความทุกข์ของตัวเอง กินเหล้าแก้กลุ้ม ร่วมแก๊งค์ก่อความวุ่นวาย ใช้ยาเสพติด ฯลฯ)

๒) ***ช่วยฝึกสมาธิ*** – งานอดิเรกทำให้จิตใจมุ่งไปจดจ่อกับสิ่งที่ทำ เช่น จัดเรียงแสตมป์ บรรจงตั้งขวดให้เรียงสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จับเวลา (พอมันล้ม ก็ถอนใจ แล้วก็เรียงใหม่ นับว่าเป็นการฆ่าเวลาได้ดี แถมยังเป็นการท้าทายความสามารถ ก่อให้เกิดความสุขยามทำได้สำเร็จด้วย) เป่าหีบเพลงปาก จัดสวน จึงเป็นการฝึกสมาธิไปอย่างไม่รู้ตัว เพราะหากสักแต่ทำ แต่ใจแล่นไปคิดเรื่องอื่น งานอดิเรกก็ย่อมไม่อดิเรก และไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ถึงแม้จะไม่สามารถสนุกกับงานอดิเรกด้วยสมาธิสมบูรณ์ก็ตาม แต่อย่างน้อยการหมกมุ่นกับงานอดิเรกก็ช่วยดึงตัวเองให้อยู่กับที่ แทนที่จะปล่อยให้จิตวิ่งฟุ้งซ่านไปวุ่นวายกับเรื่องอื่นที่ไม่สนุก (ผู้เขียนเคยวาดรูปสีน้ำเวลาผ่านไปไม่รู้ตัว ห้าชั่วโมง ปวดเมื่อยแทบแย่ แถมหาคนนวดไม่ได้ ทีหลังเลยวาดไป ทำอย่างอื่นไป ไม่จ่อมจมนานขนาดนั้นอีกแล้ว เข็ดง่ะ)

๓) ***เสริมทักษะ เสริมรายได้*** – งานอดิเรกบางเรื่องสามารถแปลงไปเป็นงานเสริมอาชีพได้ เช่น ฝึกทำกับข้าว ฝึกทำเคก (เพื่อนคนหนึ่งซึ่งชื่อเหมือนอำเภอในจังหวัดชลบุรี เคยขายบลูเบอรี่เคกเป็นรายได้เสริมที่ดีทีเดียว แต่ส่วนใหญ่ดูเหมือนเพื่อนจะแจกเพื่อนเสียเป็นส่วนใหญ่) ฝึกการทำของประดิษฐ์ ของชำร่วย นอกจากนี้ของสะสมบางอย่างเผลอ ๆ อาจกลายเป็นของมีค่า เช่น การสะสมแสตมป์ เมื่อเวลาผ่านไป ราคาของแสตมป์ดวงนั้นอาจสูงขึ้น กลายเป็นของมีราคาเพิ่มโดยไม่รู้ตัว (อย่างสมัยก่อนผู้เขียนสะสมแสตมป์รุ่น พ.ศ. ๒๕๐๐ ว๊าย ขณะนี้แต่ละดวงเก่าขนาดห้าสิบกว่าปีเชียวนะ แต่ไม่มีปัญญาเอาไปขายที่ไหนหรอกครับ) หรือฝึกฝนการพยากรณ์ อาจกลายเป็นหมอดูซึ่งมีผู้นิยมจนก่อให้เกิดรายได้จากการที่มีคนมาขอให้ช่วยพยากรณ์ หรือได้ค่ายกครู บางคนฝึกทำขนมพายจนกลายเป็นอาชีพเสริมที่มากกว่ารายได้ปกติประจำ

๔) ***ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต*** – งานอดิเรกบางอย่างต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าฝึกปรือ จึงมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกจำ หรือฝึกทักษะ ช่วยไม่ให้แก่เร็ว (จากการลืมวัย) ได้ออกกำลัง ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ได้ฝึกคิดแก้ไขปัญหา ฝึกใช้สมองคิดเลข ตัวอย่างเช่น การเล่นสแกรบเบิ้ล ช่วยให้เกิดความรู้เรื่องศัพท์และการสะกดภาษาอังกฤษ

๕) ***ได้เพื่อน หรือมีโอกาสเข้าสู่วงการใหม่*** – งานอดิเรกหลายอย่างตรงกับความสนใจของคนอื่น ดังนั้น คนที่มีความสนใจ

อย่างเดียวกันจึงรวมตัวกันเป็นชมรม เช่น ชมรมนักสะสม ชมรมกีฬา ชมรมร้องเพลงประสานเสียง ชมรมเต้นรำ (ผู้เขียนไม่ยอมเข้าร่วมชมรมนี้เพราะหมดปัญญาเรื่องขยับตัวให้เข้าจังหวะ ถึงแม่บ้านเคี่ยวเข็นก็ไม่ยอม) กลุ่มดูนก ชมรมขี่จักรยาน ชมรมพระเครื่อง เป็นต้น ทำให้ได้เพื่อนและประสบการณ์เพิ่มโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากนัก

๖) ***เป็นที่ยอมรับ มีผู้คนนิยมยกย่อง*** – การทำงานอดิเรกนั้นหากทำจนเกิดความชำนาญ หรือเกิดความรู้แตกต่างจากที่คนอื่นรู้ ก็อาจได้รับเชิญไปถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้อื่นที่สนใจ (เลื่อนขั้นเป็นอาจารย์ หรือจานใหญ่) หากมีค่าตอบแทน ถือว่าเป็นรายได้เสริม หรือหากไม่ได้ค่าตอบแทน ก็ถือเป็นโอกาสให้วิทยาทานที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น รวมทั้งทำให้เกิดความสุขความพอใจที่ตัวเองมีคุณค่าเป็นที่ต้องการ (ดีกว่านั่งจับเจ่าเศร้าหงอยอยู่กับบ้าน)

งานอดิเรกบางอย่างไม่ใช่ได้มาง่าย ๆ ต้องใช้ความพยายามพอสมควรจึงจะเกิดความสนุกความพอใจ คุณแอ๊ะเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งสนใจวาดรูป วาดได้รูปแรกแสนดีใจ อุตส่าห์เอาไปอวดเพื่อนร่วมงานหนอยอีตาเพื่อนดันบอกว่า “เอาไปประกวดรูประดับเด็กอนุบาลได้” ฟังมันชมสิ แทบหมดกำลังใจ แต่ถ้าท้อตั้งแต่วันนั้น ก็ย่อมไม่มีวันนี้ที่ดีกว่า (การทำงานอดิเรกจึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนด้วยนะครับ)

ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปนอนโรงพยาบาลหลายครั้ง ครั้งแรกเพราะคุณแมงกะไซค์คนหนึ่งดันเห็นผู้เขียนเป็นป้ายหยุดรถ หลังจากแกซิ่งรถเครื่องเหินเนินมาเจอผู้เขียนพอดี เลยหยุดตรงนั้น ปรากฏว่าป้ายจอด

(คือผู้เขียน) ล้มสิ้นสติ คนขับกระเด็นตกจากรถมากระแทกพื้นสลบตามกันไป อุบัติเหตุครั้งนั้นทำให้ได้โอกาสไปนอนรักษาตัวอยู่สามอาทิตย์ (หมอลงความเห็นว่าบาดเจ็บสาหัสครับ)

อีกครั้งหนึ่งคุณหมอพันธ์ศักดิ์ท่านวินิจฉัยว่าผู้เขียนเป็นโรคหัวใจ (เส้นเลือดหล่อเลี้ยงหัวใจตีบ ไม่ใช่หัวใจง่าย) ต้องผ่าตัด เลยได้นอนโรงพยาบาลอีกสามอาทิตย์ (หลังผ่าตัดคุณพยาบาลยังชวนให้เป็นโปรโมเตอร์ลุกออกไปปลอบคนที่กำลังจะถูกผ่าว่า เห็นแมะผมยังรอดเลย)

การได้นั่ง ๆนอน ๆเฉย ๆบนเตียงพยาบาล สำหรับผู้เขียนถือเป็นเรื่องน่าเบื่ออย่างยิ่ง จึงขอให้ศรีภริยาหาอุปกรณ์วาดลายเส้นมาให้ (ไม่ยากครับ มีกระดาษกับปากกาหนึ่งด้ามเท่านั้น) แล้วเอาตะกร้าดอกไม้ที่พรรคพวกเยี่ยมไข้ยกมาฝากเป็นแบบ ได้มาหลายรูป ถือเป็นการฝึกปรือฝีมือร่างรูปด้วยความเพลิดเพลินไปด้วย แต่ไม่เหลือเก็บหรอกครับ เพื่อนฝูงน้องพี่ทั้งหลาย (แอบเอาใจ) ขอกลับไปเป็นที่ระลึกหมด (ไม่ขอก็ยัดเยียดให้ครับ) ผลดีต่อเนื่องคือทำให้ร่างภาพสำหรับเขียนสีน้ำได้ง่าย มือนิ่ง (ยังไม่สั่น) สมาธิดี แหม ดีสารพัด

แถมงานอดิเรกที่สะสมมายังช่วยให้เกิดองค์รวม (หมายถึงตัวเราที่มีอะไรต่อมิอะไรผสมปนเปกันน่ะครับ) สำหรับตัวผู้เขียน อย่างเช่น ถ้าไปเป็นวิทยากรอบรม ก็ใช้วิชาดูหมอแทรกเวลาผู้รับการอบรมเริ่มเบื่อหรือง่วงนอน บางทีก็แทรกการเล่นกลบางอย่างไว้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม คนเข้าอบรมจึงมักประเมินวิทยากรในระดับดีหรือดีมาก (เนื้อหาที่บรรยายอาจจะงั้น ๆ แต่คนฟังยังชอบฟังเรื่องสนุกอยู่นี่ครับ)

ผู้อ่านท่านใดที่ยังไม่มีงานอดิเรกเริ่มสนใจแล้วหรือยัง

ถ้าสนใจ คำถามแรกคือ แล้วจะเลือกงานอดิเรกอะไรดี

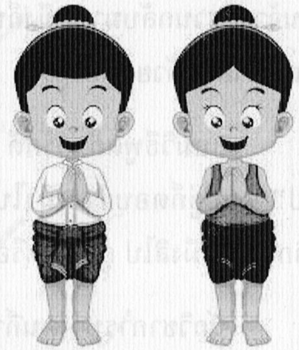
ถ้าให้ผู้เขียนแนะ ก็ต้องตอบแบบวิชาการ (คือตอบแบบไม่ตอบหรือตอบแบบฟังไม่รู้เรื่อง) ดังนี้

๑. ***ต้องขึ้นกับความสนใจ***ของเรา – คือต้องตัดสินใจว่าถ้าเลือกงานอดิเรกอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เราชอบจริงหรือเปล่า หรือทำตามคนอื่น ถ้าเอาอย่างคนอื่น แล้วเรามีความสุขตามไปหรือไม่ ถ้าไม่ ก็อย่าเล่นเลย หาอย่างอื่นทำเหอะ
๒. ***ขึ้นกับความพร้อม*** – ความพร้อมนั้นมีหลายอย่าง เช่น มีเวลาหรือไม่ ถ้าไม่มีเวลา และงานอดิเรกที่เลือกเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ก็ไม่ควรเลือก นอกจากนี้งานอดิเรกบางอย่างต้องอาศัยปัจจัย เช่น งบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์หรือสิ่งของที่ต้องการสะสม ถ้าเป็นคนบ่จี้ คือไม่มีสตางค์ (มีพอกินได้ก็บุญแล้ว) จะไปหางานอดิเรกอยู่ทำไม ควรใช้เวลาหาเงินเพื่อความอยู่รอดเสียก่อน ความพร้อมอาจรวมไปถึงทักษะจำเป็นที่งานอดิเรกบางอย่างต้องการ เช่น ถ้าไม่มีสุนทรียภาพเลย จับพู่กันก็มือสั่น อย่างนี้ก็ไม่ควรวาดรูปเป็นงานอดิเรก
๓. ***ขึ้นกับความต้องการ*** คือจะหางานอดิเรกมาทำอะไร ถ้าต้องการเงิน ก็ผิดวัตถุประสงค์ของงานอดิเรกตั้งแต่ต้นแล้ว แต่ถ้าสมาชิกในบ้านบ้ากิน รีบฝึกทำกับข้าวได้เลย

นี่ก็เป็นข้อแนะนำกว้าง ๆ ตอบได้เท่านี้แหละ เพราะงานอดิเรกเป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละคน ไปแนะแทนไม่ได้

แนะไป ไม่สนุกไม่ชอบ

มันก็ไม่อดิเรกสิครับ

๒. นี่แหละคนไทย

คนไทยมาจากไหนยังเป็นเรื่องถกเถียงไม่ลงรอยกันมานานจนป่านนี้ (นักวิทยาศาสตร์บางคนเคยแถลงมาอย่างมั่นใจว่า บรรดามนุษย์ทั้งหลายไซร้ล้วนมีต้นกำเนิดจากที่เดียวกันคือแอฟริกา แล้วค่อยกระจายตัวไปทั่วโลก ถูกอิทธิพลสิ่งแวดล้อม ทำให้เปลี่ยนแปลงสีผิว รูปร่าง เป็นงั้นไป โห.. นี่ต้องเป็นหมื่นเป็นแสนปี กว่าบรรดาเพื่อนฝรั่งจะขาวได้)

นักวิชาการบางคนยืนยันนั่งยันว่าคนไทยเดิมอยู่แถบเทือกเขาอัลไต ต่อมาต้องหนีภัยจากจีนและมองโกลซึ่งรุกรานอาณาจักรน่านเจ้าโยกย้ายไปอยู่ยูนนาน แล้วอพยพลงมาทางใต้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย

นักวิชาการด้านภาษาบอกว่าคนไทยน่าจะมาจากมณฑลกวางสีซึ่งมีคนจ้วงอยู่กันเป็นคนส่วนใหญ่ เพราะคนจ้วงกับคนไทยใช้ภาษาเหมือนกัน

ตอนที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ไปเยี่ยมหมู่บ้านคนจ้วง ท่านเล่าว่าคุยกันเป็นภาษาไทย พูดกูมึง พอคุณชายชมว่า มึงพูดภาษาไทยเก่งนี่

คนจ้วงก็สวนกลับมาว่า มึงก็พูดภาษาจ้วงเก่งเหมือนกัน (เรียกว่าไม่ยอมลดราวาศอกด้วยกันทั้งคู่)

แถมวิธีพูดก็น่ารักดี ตอนจะจากกัน คนไปก็จะพูดว่า "มึงอยู่ กูไป" คนอยู่ก็ตอบว่า "มึงไป กูอยู่" (ส่วนสาวไทยพูดคล้าย ๆกันตอนเลิกราว่า "มึงสิไป กูอยู่" หรือ "มึงตาย กูเผ่น")

นักวิชาการบางคนก็ว่าสังคมไทยอยู่ในสุวรรณภูมิมาช้านาน คนไทยก็เป็นคนพื้นเมืองแถบนี้เอง

ผู้เขียนคิดว่าทฤษฎีทั้งหลายคงถูกทั้งหมดนั่นแหละ เพราะคนไทยมีทั้งที่ตาตี่เป็นตี๋เล็กตี๋ใหญ่ มีทั้งจมูกแบนปากบาน ทั้งตัวดำหัวหยิก ทั้งผิวขาวผิวคล้ำ หรือตัวเล็กหน้าแด่น (หมายถึงคนนะครับ)

และเนื่องจากสมัยก่อนนั้นไม่มีพรมแดนแจกแจงอาณาเขตที่จับกลุ่มคนชาติพันธุ์เดียวกันไว้ด้วยกัน ไม่ให้ไปมั่วสุมกับคนเชื้อชาติอื่น คนไทย คนมอญ คนพม่า คนเขมร คนจาม คนแขก คนส่วย คนลาว คนอีสาน คนจีน คนมาเลย์ก็เลยแต่งงานข้ามชาติพันธุ์กันไปจนกลายมาเป็นคนไทยทุกวันนี้ (จะว่าคนไทยเป็นกลุ่มไฮบริดก็น่าจะใกล้เคียง)

เอาเถอะ อย่าไปคิดอะไรมาก ผู้เขียนตัวเล็ก (หน้าและจมูกไม่แด่น) ผิวขาวเหลือง (แม้ไม่ยอมผ่องก็ตาม) หน้าจีน เพราะพ่อมาจากเมืองจีน ผู้เขียนพูดภาษาจีนได้ไม่เกินสองสามประโยค (เคยพยายามเรียนอยู่เหมือนกัน) ภูมิใจที่ตัวเองเป็นคนไทย รักชาติไทย รักประวัติและเอกลักษณ์วัฒนธรรมของไทย สนใจศึกษาเรื่องราวของคนไทย และคิดว่าโชคดีที่เกิดและอาศัยบนผืนแผ่นดินเกิดนี้

จากข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๒ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลคำนวณแล้ว รายงานว่าประมาณกลาง พ.ศ. ๒๕๕๖ นั้น

ประชากรไทยทั้งหมด ๖๔.๖ ล้านคน เป็นชาย ๓๑.๔ ล้าน (คนครับ ไม่ใช่หัว) หญิง ๓๓.๒ ล้าน (ผู้ชายเป็นเสียงข้างน้อยไปแล้ว)

อาศัยอยู่ในเขตเมือง ๒๙.๖ ล้านคน เขตนอกเมืองหรือชนบท ๓๕ ล้านคน

ประชากรสูงอายุ (กว่า ๖๐ ขึ้นไป) ๙.๕ ล้านคน กว่า ๖๕ ขึ้นไป (อย่างผู้เขียนและเพื่อน) ๖.๔ ล้านคน

อายุคาดเฉลี่ย (คือเกิดมาแล้วจะอยู่ได้อีกกี่ปี) ชาย ๗๑.๑ หญิง ๗๘.๑ (พวกพูหญิง แก่ง่ายตายยาก)

ดูภาพประชากรไทยในปี ๒๐๒๐ หรือ ๒๕๖๓ จะเหมือนขวดป่อง บริเวณคอคืออายุ ๗๕ ขึ้นไป ส่วนที่ใกล้เคียงกันคืออายุระหว่าง ๒๕ ปีถึง ๖๙ ปี ส่วนล่างคอดเรียวลง คือคนที่ระหว่างช่วงเกิดถึงอายุ ๒๔ ปี

นี่ก็เป็นพัฒนาการจากปี ๑๙๖๐ หรือ ๒๕๐๓ ที่ประชากรไทยมีรูปร่างเหมือนเจดีย์ปลายแหลม (นึกดูก็แล้วกัน)

อาจารย์ชัยณรงค์ ซึ่งสนิทสนมกับผู้เขียน เป็นคนพูดเสียงดังฟังชัด (โดยไม่ต้องพึ่งเครื่องขยายเสียง) มีหลักการชัดเจน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและสังคมอย่างยิ่งยวด กรุณาให้หนังสือเล่มหนึ่งมาอ่าน

ต้องขอบคุณอย่างยิ่งที่ช่วยให้เนื้อหาสาระมาเขียนได้ (ขอสารภาพว่ากำลังขาดแคลนเนื้อหา ส่วนน้ำยายังมีครับ)

หนังสือที่ได้มาคือเรื่อง "คนไทย มอนิเตอร์ เสียงนี้มีพลัง" แต่มีชื่อเก๋กว่านั้นที่หัวมุมหนังสือว่า "คนไทยเท่านั้นที่ทำให้เมืองไทยน่าอยู่" พิมพ์ในปี ๒๕๕๕ เป็นรายงานผลการวิจัยจากการสำรวจความเห็นของคนไทย ๑๐๐,๐๐๐ คนทั่วประเทศ

ที่เลือกมาเล่ากันในเรื่องนี้คือคุณสมบัติเด่นของคนไทยทั้งด้านบวกและด้านลบ

คนไทยดีอย่างไร ผลการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยด้วย (ผมไม่ได้อยู่ในกลุ่มสำรวจนะ) สรุปได้ดังนี้

"*มีน้ำใจ ใจกว้าง มีจิตใจดีชอบช่วยเหลือผู้อื่นและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น*" นี่เป็นเรื่องเด่นสุด ตามมาด้วยการ "*ยิ้มง่าย ยิ้มเก่ง มีความอบอุ่นและเป็นมิตร รักความสนุกสนาน อ่อนน้อมถ่อมตน มีความสามัคคี มีความพอเพียง มีไมตรีจิตและมีจิตใจในการให้บริการ มีความจริงใจ มีความคิดสร้างสรรค์ ให้อภัย มีความสามารถปรับตัวสถานการณ์ต่าง ๆ ยอมรับในความแตกต่าง รักสงบ เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม*" (โฮ้ย อะไรจะดีปานนั้น เอาเหอะ นี่เป็นความเห็น ความจริงเป็นอย่างไรก็ดูกันเอง)

ข้อความข้างต้นแต่ละวลีเป็นคุณสมบัติแต่ละข้อที่ได้รับคะแนนไล่เรียงจากร้อยละ ๕๔ มาจนถึงร้อยละ ๕

ส่วนคุณสมบัติด้านลบไล่เรียงจากร้อยละ ๔๔ ลงมาถึงร้อยละ ๓ ได้แก่

"เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน/พวกพ้อง ไม่ลังเลที่จะตักตวงผลประโยชน์ตนเอง/พวกพ้อง ขาดความสามัคคี มักทุจริต/ไม่ซื่อตรง ไม่มีวินัยและไม่เคารพกฎระเบียบ มีนิสัยเอาตัวรอด มักหวังพึ่งโชคชะตา ไม่สนใจกับสิ่งรอบข้าง ทำอะไรเพื่อให้ตนเองมีหน้ามีตาในสังคม ขี้เกียจ ชอบตามกระแส ไม่จริงใจ ชอบเชื่อในพิธีกรรม/มีความเชื่องมงาย ไม่รับฟังผู้อื่น/ยึดมั่นยึดถือในความคิดเดิม ๆ ไม่กระตือรือร้น/เฉื่อยชา ไม่ชอบเรียนรู้" (อยู่ในแผนภูมิภาพที่ ๔ หน้า ๕๙ อ้างไปอย่างงั้นแหละ เพราะคงไม่มีผู้อ่านคนไหนใช้ความอุตสาหะไปค้นอ่าน แต่นักวิชาการต้องอ้าง มิฉะนั้นจะถูกหาว่าขาดจริยธรรม เข้าข่าย plagiarism แปลว่าการขโมยความคิด ซวยเลย)

ถ้าคนไทยมีนิสัยอย่างที่สำรวจมานี้ แล้วมันดีหรือเป็นปัญหาอย่างไรกับสังคมไทย

คงต้องว่ากันทีละเรื่องเสียแล้วสิเรา

เริ่มจากนิสัยส่วนดีก่อน

นิสัยดีเรื่องแรก – ใจกว้าง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจ มีไมตรีจิต มีความจริงใจ มีจิตบริการ ถ้าใครมีโอกาสไปใช้ชีวิตในชนบท จะได้รับรู้ถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างผู้คน ผู้เขียนเคยอยู่ในย่านคนจีนแถววัดสามง่าม ก็ได้สัมผัสความเอื้ออารีย์ระหว่างคนในชุมชน เริ่มจากคนในชุมชน (ถ้าเป็นคนชุมชนเล็ก ๆที่รู้จักกันทุกคนแล้วละก็ ยิ่งเห็นได้ชัด) มักสนใจเรื่องของคนอื่น คืออยากรู้อยากเห็นเรื่องราวของคนในชุมชน (แล้ว

มันดีหรือไม่ดี ตอบยากแฮะ) และพร้อมจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของคนอื่นเสมอ (ตกลงดีหรือเปล่าหว่า) โดยต้องการให้คนอื่นมีความสุข มีความพอใจ การเข้ายุ่งนั้น ไม่ใช่เรื่องสอดเสือกอะไร แต่เป็นการแสดงว่าตัวเองสนใจเพื่อนบ้าน (คงสนุกด้วยแหละที่ได้รู้เรื่องราวของคนอื่น) ยินดีรับเป็นมิตร และยินดีช่วยเหลือ นี่เป็นวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่งที่ได้สัมผัสมา แต่ถ้าเป็นคนนิสัยแบบฝรั่ง จะรู้สึกไม่พอใจที่มีคนอื่นเข้ามายุ่งกับชีวิตตัวเอง โดยพื้นฐานแล้ว คนไทยชอบเป็นมิตร ยิ้มง่าย นี่ก็เป็นนิสัยพื้นฐานของคนไทย คือ ยอมรับคนอื่นได้ง่าย ไม่ค่อยมีข้อรังเกียจเดียดฉันท์อะไร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม คนไทยเริ่มจากการยิ้มให้กันก่อน ฝรั่งเขาถึงชมว่าเมืองไทยเป็นเมืองยิ้ม (แต่มีบ้างบางคนที่มันแอบด่าว่าเป็น stupid smile แปลเอาเองแล้วกันจ๊ะ)

นิสัยที่สอง – รักความสนุกสนาน โฮ้ย เรื่องสนุกชุกชนนี่คนไทยชอบ คนไทยส่วนใหญ่จึงไม่ชอบอยู่คนเดียว (หาคนประเภท shut in ยาก) ชอบมีพรรคพวก ชอบโม้ ชอบอวด ชอบเม้าท์ จึงนิยมการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นพวกวงเหล้า คอกาแฟ วงนินทา วงไพ่ (แบบว่า ไม่ชอบอยู่คนเดียว) แล้วพออยู่กันหลายคนก็สรรหาเรื่องมาคุย มาเล่น (ตั้งวงพนัน เล่าเรื่องสัปดน) สมัยที่ผู้เขียนเรียนหนังสืออยู่ มีมุมตึกมุมหนึ่งซึ่งเป็นที่สิงสู่ของแก็งค์เพื่อนคอยแซวสาว ๆ ที่เดินผ่าน เช่น ร้อง ซ้าย ขวา ซ้าย จนสาวเดินขาขวิด พอจะลับตาก็ด่ากลับให้พวกนี้ชอบใจ (นึกว่าสาวชมว่าเก่ง) บริเวณนั้นจึงถูกเรียกว่าสามเหลี่ยมปากหมา คนดังหลายคนสมัยนี้เคยร่วมชุมนุมสามเหลี่ยมปากหมามาก่อน มีวันหนึ่ง ไม่รู้จะทำอะไรกัน เพื่อนผู้เขียน (รวมทั้งผู้เขียนด้วย ก็เพื่อนมันชวนนี่) ตั้งกลุ่มเดินแถวตรง เตร่ไปทั่วรอบรั้วมหาวิทยาลัย คนที่เห็นก็มองด้วยความขันบ้าง หมั่นไส้บ้าง เบื่อ

นัก ก็แอบเอาเรือของชมรมแข่งเรือออกไปพายในแม่น้ำเจ้าพระยา (ตอนนั้นผู้เขียนไปด้วย พอจะกลับเข้าฝั่ง ใจเหลือแค่ตาตุ่ม เพราะน้ำเข้าเรือมาก แถมเราว่ายน้ำไม่แข็งเสียด้วย) นี่แหละ จึงเป็นที่มาของคำว่า มาด้วยกัน ไปด้วยกัน เลือดสุพรรณ (เอ๋ย)

นิสัยที่สาม – ให้อภัย คนไทยเก่งเรื่องการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ (ฝรั่งมาก็นิยมดาราลูกครึ่ง หนังเกาหลีดังก็ประเทืองโฉมตามแนวหนุ่มสาวชาวโสม) ยอมรับในความแตกต่าง ผู้เขียนคิดว่าที่ให้อภัยง่ายก็เพราะว่าพี่ไทยขี้เกียจจำ (ตอนนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งต้องหนีออกไปต่างประเทศ คนไทยโกรธแค้นจะเอาเป็นเอาตาย เรียกร้องให้เอาตัวมาลงโทษให้ได้ อีกไม่กี่ปี ท่านก็กลับมาบวช แล้วคนไทยก็ลืม แต่ในช่วงหลัง ๆเมื่อมีการปลุกปั่นมาก ๆเข้า ชักจะทำให้คนไทยเริ่มแตกสามัคคี แยกเป็นฝักเป็นฝ่ายตามสีเสื้อไปแล้ว) และคนไทยเก่งเรื่องการปรับตัว โดยเฉพาะการรับอะไรแปลก ๆใหม่ ๆจากต่างประเทศเข้ามาใช้ (ดูทีวีสิ ผู้ร้ายแต่งสูทกินเหล้าในป่า หรือสาวสวยสวมขาสั้นจู๋ล่อแมลง)

จากสถานการณ์บ้านเมืองใน พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้เขียนขอแยกเรื่องความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความคิดสร้างสรรค์ ความพอเพียง ความรักสงบ เสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมออกไป (เพราะเริ่มไม่แน่ใจเสียแล้ว)

ส่วนนิสัยทางลบ

นิสัยแรก – เห็นแก่พวกพ้อง (ถิ่น สีหรือสถาบันของข้า ใครอย่าแตะ) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีนิสัยเอาตัวรอด

นิสัยที่สอง – ไม่ลังเลที่จะตักตวงผลประโยชน์เพื่อตนเอง/พวกพ้อง มักทุจริต/ไม่ซื่อตรง (นี่สิ ระดับความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของไทยในระดับโลกจึงเขยื้อนยากจัง)

นิสัยที่สาม – ขาดความสามัคคี (ถึงได้ถูกค่อนแคะว่าเล่นอะไรเป็นทีมไม่ค่อยชนะ ได้ดูป่าว ทีมเดียวกันแข่งขันด้วยกัน แล้วก็ไล่ต่อยเพื่อนร่วมทีมต่อหน้าธารกำนัล สื่อแพร่ไปทั่วโลก งามหน้าไหม)

นิสัยที่สี่ – ไม่มีวินัยและไม่เคารพกฎระเบียบ (ก็ต้องเป็นอย่างนี้แหละ ก็เราถือภาษิต ทำได้ตามใจคือไทยแท้นี่ครับ เฮ้อ อย่างนี้จะได้เป็นมหาอำนาจเมื่อไหร่เนี่ย)

นิสัยที่ห้า – มักหวังพึ่งโชคชะตา ชอบเชื่อพิธีกรรม/มีความเชื่องมงาย เรื่องนี้เห็นเป็นของธรรมดาสามัญในสังคมไทย (กล้วยออกลูกกลางปี หมูเพิ่งคลอดออกมามีสองหัว พบปลาประหลาดสีทอง งูเห่าคลอดลูกเผือก ฯลฯ เห็นเข้าต้องหาธูปเทียนดอกไม้มาบูชา โอ้ มายก๊อด)

วัดไหนหรือสำนักเจ้าพ่อแห่งไหน ให้หวยแม่น พวกต้องแห่ไปกันเป็นขบวน ไปขอให้ถูกหวยบ้าง ขอโน่นขอนี่บ้าง (ได้หรือไม่ได้ก็ไม่รู้)

วันก่อนมีข่าวเรื่องงานแข่งขันกีฬาในชนบท คนเอาถังน้ำไปให้ช้าง ช้างสนุกสูบน้ำแล้วพ่น คนที่ออกันอยู่ไม่เห็น รู้แต่ว่ามีน้ำพรมออกมา นึกว่าพระให้พร นั่งพนมมือรับพร (ช้าง) เป็นแถว พอรู้เข้าก็หัวเราะกันยกใหญ่ แถมยังเอามือลูบหัว พอใจที่ได้พรจากช้างเสียนี่ (กลายเป็นเรื่องสนุกขบขันไปเสียอีก)

นิสัยที่หก- ทำอะไรเพื่อให้ตนเองมีหน้ามีตาในสังคม ขี้เกียจ ชอบทำตามกระแส อย่างบรรดาพวกตำน้ำพริกละลายแม่น้ำนั่นไง ก็คนไทยหน้าใหญ่นี่ครับ ต้องอวดไว้ก่อน ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอาไว้อ้าง เอาจริงเข้าต้องดังไว้ก่อน

นิสัยที่เจ็ด - ยึดมั่นความคิดเดิม ๆ ไม่กระตือรือร้น/เฉื่อยชา ไม่ชอบเรียนรู้ นี่ก็เป็นปัญหาที่ไทยเราไม่ค่อยเจริญก้าวหน้า เพราะในแง่รูปแบบวิธีการทำงาน มักอยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยม (ไม่เหมือนเรื่องแฟชั่นความสะดวกสบาย หรือความบันเทิง อย่างนี้ไปโลด แถมจะล้ำยุคเสียด้วยครับ) แล้วอย่างนี้สมาชิกสภาปฏิรูปของ ดร. เทียนฉายต้องเกาหัวกันแกรก ๆทั้งวัน (ยกเว้นท่านประธานไม่น่าจะมีอะไรเหลือให้เกา)

ที่เล่าให้ฟังข้างต้นเป็นผลการสำรวจความเห็นเกี่ยวกับนิสัยคนไทยโดยคนไทยด้วยกันเอง

ผู้เขียนก็มีความเห็นเรื่องนิสัยคนไทยบางอย่าง สรุปง่ายที่สุดเท่าที่สังเกตมาตลอดชีวิต คือคนไทยเป็นคนมักง่าย ชอบได้อะไรง่าย ๆ เร็ว ๆ ไม่ต้องใช้ความมานะอดทนหรือความพยายามอะไร ชอบสบาย

ก็เพราะความมักง่ายนี่แหละจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมซอยย่อยได้อีกหลายเรื่อง

๑) ***ไม่มีหลักการ*** – เมื่อไม่มีหลักการก็เลิกพูดเรื่องอุดมการณ์ (ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ เอาไว้ออกข้อสอบ) การเคารพคุณค่าของตัวเองและผู้อื่น ศักดิ์ศรี ระเบียบวินัย หรือการทำตามกติกา เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำไป มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ความมุ่งมั่นติดยึดในคุณภาพ

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ธรรมาภิบาล เป็นเรื่องที่ฝรั่งสอน ก็เรียนรู้ เข้าใจ แต่ไม่ใช่หลักการที่ต้องคำนึงในชีวิตประจำวัน เมื่อไม่มีหลักการก็ขาดความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมที่จะโกหกหลอกลวง ขโมย มัวเมากับสิ่งเสพติด (จึงไม่ค่อยสามารถรักษาศีลได้แม้แต่ข้อเดียว)

๒) ***เอาตัวรอดไปเฉพาะหน้า*** – เมื่อไม่มีหลักการ ย่อมไม่มีความละอาย ทำอะไรก็มุ่งเอาตัวรอดหรือหยิบฉวยประโยชน์ไปวันๆ (เรื่องเอาตัวรอดคนไทยเก่งจริงๆฮ่ะ) แก้ปัญหาในลักษณะปัดสวะ พอให้พ้นไปชั่วครู่ชั่วยาม พร้อมจะพูดเท็จ (ละเมิดศีลข้อที่สาม) ได้เสมอ จะจีบสาวก็สารพัดพูด (ตอแหล) ขอยืมเงินก็สัญญาอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่รักษาสัญญา ผลคือทำอะไรต่อเนื่องไม่เป็น แผนระยะยาวเขียนไว้พอสวยหรู แต่ไม่ค่อยสนใจดู ใครขึ้นมาเป็นผู้บริหารนิยมเปลี่ยนแปลงของเก่าโดยไม่สนใจว่าเหมาะสมหรือไม่ ต้องการให้คนเห็นผลงานใหม่ที่เป็นของตัวเอง (อัตตาสูง) จึงทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวไม่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม (ถ้าเกิดประโยชน์ส่วนรวมถือเป็นของแถม หยิบเอามาใช้โฆษณาตัวเอง)

๓) ***ขาดความมุ่งมั่น อดทน ต่อเนื่อง และยั่งยืน*** – เพราะต้องการทำเพียงฉาบฉวย จึงเก่งในการเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า แต่สิ่งที่เรียกว่า "สัมมาวายามะ" ไม่มี เรียนหนังสือก็หวังเอาปริญญาหรือประกาศนียบัตรโดยไม่ต้องใช้ความพยายาม จึงเกิดกลุ่มคนเข้ามาจัดให้ จนเป็นที่มาของคำว่า

"จ่ายเงินครบ จบทันที" (ได้ปริญญาแต่ไม่ต้องเรียน ปริญญาจึงไม่สามารถประกันคุณภาพของบัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต) ความสนใจพัฒนาตนเองจำกัด ให้ทำอะไรต่อเนื่องนาน ๆ ก็เบื่อแล้ว ความใส่ใจที่จะพัฒนาปรับปรุงสิ่งที่ทำอยู่หรือต้องเผชิญอยู่มีน้อย เคยทำอะไรก็ทำอย่างนั้นแหละ เอาเวลาไปสนุกบันเทิงดีกว่า ส่วนการเตรียมการเพื่อป้องกันภัยในอนาคต ก็เพียงทำไปตามกระแส ประเภทสักแต่ทำ (เศร้าว่ะ)

๔) ***รักสนุก*** – คงเป็นผลจากสภาพแวดล้อมของภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย สบาย มีกินไม่อดตาย ก็เลยทำให้คนไทยเป็นคนชอบสนุก (ชาติอื่นก็คงมีคนแบบนี้ แต่ชาติที่มีวินัยถึงจะชอบสนุก แต่มีขอบเขต เพราะเขาควบคุมตัวเองได้) แถมไม่มีข้อจำกัด เรื่องเหล้า บุหรี่ ยาบ้า ยาเสพติด การพนัน การรื่นเริงบันเทิงใจ ชอบนัก ถึงเวลาเลิกการแสดง วงดนตรีจะเตรียมตัวกลับ คนดูก็ยังไม่ยอม อยากฟังไม่เรื่อย ๆ ไม่สนใจเวล่ำเวลา

๕) ***ชอบได้อะไรง่าย ๆ*** – เพราะชอบได้ง่าย ๆ ทำให้คนไทยนิยมการพนันขันต่อ หรือหากขาดอะไรก็ใช้วิธีขอหรือหยิบไปเฉย ๆ (บ้านเราขโมยจึงชุม) ขอจากพ่อแม่หรือคนรู้จักไม่ได้ก็ขอเทวดา การบนบานศาลกล่าว ไปหาหมอดู รดน้ำมนต์ สักยันต์ สะสม ประดับ และบูชาบรรดาเครื่องรางของขลัง ขูดต้นไม้ขอหวย หรือ ทำพิธีเสดาะเคราะห์จึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ในสังคมไทย นี่ก็ต้องรวมไปถึงการกินอาหารประเภท

จานด่วน (แดกด่วน) สำเร็จรูป เปิดปุ๊บติดปั๊บ อยากทำอะไรก็ทำไปเลย ไม่คิดหน้าคิดหลัง ไม่สนใจว่าจะเกิดผลกับใครมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งชักศึกเข้าบ้าน (มีปัญหาต้องไปฟ้องยูเอ็นหรือคุณพ่อมะริกัน) เป็นต้น

ที่พูดข้างต้นนี้ ไม่ใช่ว่าเป็นนิสัยของคนไทยทุกคน มีคนหลายคนที่เป็นข้อยกเว้น แต่ที่ผู้เขียนได้เจอะเจอ มักจะเป็นอย่างที่กล่าวเสียเป็นส่วนมาก

อาจจะเป็นเพราะมีวัฒนธรรมมักง่าย ชอบได้อะไรเร็ว ๆ อยากได้ประโยชน์เฉพาะหน้า จึงขาดความรับผิดชอบ จนขนาดที่ว่าคนไทยถือศาสนาพุทธ แต่ถือศีลห้าไม่ครบ อย่างน้อยศีลข้อมุสาวาทามักรักษาไม่ได้ รักจะโกหกเอาตัวรอดไปเรื่อย ๆ ก็ถ้าโกหกนำ เรื่องอทินนาลักขโมยมันก็ตามมาเป็นเกลอกัน เมืองไทยจึงยังมีปัญหาคอรัปชั่น แก้กันไม่รู้จบเสียที (ส่วนศีลข้ออื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุรายาเมา หรือกาเม ก็อย่าให้เซดเลย เซดกันเองก็แล้วกัน)

ก็เพราะเป็นอย่างนี้แหละเมื่อเทียบกับหลายประเทศแล้ว เราจึงด้อยกว่า อย่างเช่น ความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพบัณฑิต หรือคุณภาพกำลังคนของไทยจึงแพ้ประเทศอื่น ผู้เขียนคิดว่าถ้าคนไทยไม่เป็นอย่างที่เป็นในหลายเรื่อง ไทยจะเป็นมหาอำนาจแน่ ๆ

แล้วเราจะทำอย่างไร

ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะเปลี่ยนนิสัยคน ผู้เขียนแทบไม่เจอตัวอย่างกรณีในประเทศไทยที่แสดงการเปลี่ยนนิสัยจากความเป็นคนเอ้อระเหยมักง่าย มาเป็นคนที่มีมานะอดทน มุ่งมั่น ไม่หวั่นเกรงต่อปัญหาอุปสรรค

สรุปว่า ถึงตอนนี้ ตอบไม่ได้ว่าจะเปลี่ยนนิสัยคนไทยได้อย่างไร เพราะต้องขึ้นกับขั้นตอนกระบวนการที่เรียกเก๋ ๆ (แต่ฟังไม่รู้เรื่อง) ว่า "*สังคมประกิต*" (socialization) คือการอบรมบ่มเพาะนิสัย ซึ่งเกิดจากการอบรมจาก*พ่อแม่ผู้ปกครอง* (เพื่อนข้าง ๆบอกว่ามีหรือวะ เพราะตอนนี้สังคมไทยเราเลี้ยงลูกด้วยเงินแล้ว ปู่ย่าตายายก็ไม่มีโอกาสมาอบรมหลาน เพราะลูก เขย หรือสะใภ้เห็นว่าคนแก่คร่ำครึ ไม่ควรมาอบรมลูกเขา ปล่อยให้ครูสอนดีกว่า) *ครูบาอาจารย์* (ซึ่งต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เวลาสอนก็สอนแต่เนื้อหาวิชา ไม่ค่อยกล้าอบรมบ่มนิสัยศิษย์ ส่วนหนึ่งเพราะตัวเองก็เป็นแม่ปูเดินเป๋ ๆปัด ๆ และอีกส่วนหนึ่งก็ถือว่าไม่ใช่เรื่องพ่อแม่เขาต้องดูแลกันเองสิ ครูก็มีปัญหาเลี้ยงลูกตัวเองอยู่แล้ว) *เพื่อนฝูง* (ก๊วนเดียวกัน เฮไหนเฮนั่น ไปด้วยกัน ไม่เชื่อเพื่อนแล้วจะเชื่อใคร) *เพื่อนร่วมงาน* (เฉพาะพวกร่วมกินร่วมเที่ยว) หรือ*นายงาน* (นายมีแต่ดุกับหักเงินเดือนน่ะสิ เป็นแบบไม่ค่อยได้) และ*สังคม* (เลียนนิสัยจากสังคมรอบตัวไง นี่ก็ดีขึ้นกว่าที่เคยเห็นตอนเด็ก เวลาคอยรถเมล์หรือติดต่องานยังมีการเข้าแถวกันบ้าง สมัยผู้เขียนยังเด็ก เรื่องแทรกเป็นเรื่องปกติ อาจถือว่าสังคมประกิตบางเรื่องมีส่วนสร้างนิสัยบางอย่างได้)

ได้แต่บ่น แต่หาคำตอบที่เป็นจริงไม่ได้ ก็เซ็งเหมือนกันนะครับ

จึงต้องจบลงง่าย ๆว่า

เทวดาช่วยลูกช้างด้วยเจ้าค่ะ

๓. จัดลำดับความสำคัญ

ชีวิตคนเราวันๆหนึ่ง มีเรื่องต้องทำมากมาย โดยเฉพาะชีวิตของคนยุคใหม่ ถึงวันทำงานต้องรีบตื่นแต่เช้า อาบน้ำแต่งตัว รับประทานอาหาร หรือถ้ามีครอบครัว ก็ต้องเตรียมอาหารให้ลูกหรือคนในบ้าน(วิธีลดเวลาก็คือการอุ่นอาหารที่มีอยู่ใส่กระเป๋าให้ลูกและพ่อกินระหว่างเดินทาง) แล้วก็วิ่งแจ้นออกจากบ้านไปทำงาน (ในบัดดล)

เรื่องใหญ่กว่าภารกิจประจำวันคือ ภารกิจการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเล่าเรียน แสวงหาวุฒิระดับต่างๆ การพัฒนาตนเอง การทำงาน การมีครอบครัว การหาความสุขความบันเทิงส่วนตน การดูแลผู้อื่น มีสารพัดสารเพ ฯลฯ (เหนื่อยเนาะ)

ในเมื่อเรามีเรื่องต้องทำมากมาย คำถามสำคัญที่คนเราส่วนใหญ่ไม่ค่อยถาม (และไม่ค่อยยอมเสียเวลาตอบ) คือ แล้วเราจะทำอะไรก่อนหรือหลัง (จะไปรู้ได้ไง อะไรใกล้มือก็ทำก่อนสิ ถามได้)

ถ้าไม่ถาม แล้วไม่ตอบก็ทำอย่างที่พอใจอยากทำน่ะซี

ที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้ (ด้วยความเคยชิน) คือทำตามความรู้สึก (ไม่ใช่คิด) ว่าต้องรีบทำก่อนเราก็ทำก่อน ปัญหาก็คือว่า แล้วที่เรารีบทำไปนั้น มันสำคัญต้องทำมากกว่าเรื่องอื่นที่ยังไม่ทำหรือเปล่า (อ่านช้า ๆจะได้ไม่งง) เพราะหากจัดลำดับความสำคัญไม่ถูก เราก็จะทำเรื่องที่รีบร้อน (ซึ่งอาจยังไม่จำเป็นต้องทำ) จนต้องเสียเวลาหรือเสียโอกาสที่จะทำเรื่องที่สำคัญกว่าหรือมีประโยชน์มากกว่า (เวลามีเท่านี้ ต้องจัดสรรให้ดีที่สุดนะครับ) **สตีเฟน โควี** (Stephen R. Covey) วิทยากรและผู้แต่งหนังสือดังเรื่อง The Seven Habits of Highly Effective People (น่าค้นหาอ่านครับ แม้จะแค่ฉบับย่อก็ยังดี) จึงกล่าวว่า คนเราส่วนใหญ่ใช้เวลาส่วนมากกับเรื่องเร่งด่วน แต่ไม่ให้เวลาเพียงพอสำหรับเรื่องจำเป็น (นี่ก็เป็นการยืนยันว่าเรื่องเร่งด่วนอาจยังไม่ใช่เรื่องจำเป็น ถ้าเป็นอย่างที่เขาว่า เรื่องจำเป็นสิจึงต้องเป็นเรื่องเร่งด่วนที่แท้จริง ซึ่งก็ต้องหาทางยุติด้วยการขบคิดว่า อะไรเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน จะได้ทำเสียก่อน ไม่ใช่สักแต่ทำอะไรตามใจ)

เพื่อความสุขความสำเร็จในชีวิต เราต้องแยกแยะความแตกต่างระหว่างเรื่องเร่งด่วนกับเรื่องสำคัญที่จำเป็นให้ได้ และต้องทำเรื่องสำคัญก่อน เช่น แก้ผ้าก่อนอาบน้ำ ไล่เรียงไปถึงเรื่องอื่น ๆที่ต้องใช้ระยะเวลานานขึ้น เช่น เรียนให้ได้ปริญญาก่อนทำงาน หรือเรียนให้จบแล้วจึงแต่งงาน (ขึ้นกับว่าอะไรจำเป็นกว่า เพราะแต่ละคนย่อมมีเหตุผลความจำเป็นต่างกัน คนมีทุนเรียนอาจเลือกเรียนก่อน คนขัดสนต้องเลือกหางานก่อน หรือคนท้องอาจต้องรีบแต่งงานก่อนที่เจ้าตัวการจะหลบหนีไป ฯลฯ)

เพื่อไม่ให้เสียเวลาทำอะไรไปตามใจหรือตามความรู้สึกชั่ววูบ เราควรบริหารชีวิตโดยจัดลำดับความสำคัญดังนี้

๑) ***สำรวจ***สภาพความเป็นอยู่ จุดแข็ง ต้นทุน หรือข้อจำกัดของตนเองและสภาพแวดล้อมใกล้ตัว (วิธีการนี้ดีที่ทำให้รู้เขารู้เราและรู้จักตัวเองอย่างดีขึ้น ถ้าไม่หลอกตัวเอง)

๒) ถามตัวเองให้ชัดว่า***ต้องการอะไรในชีวิต*** เช่น ความสำเร็จ ความร่ำรวย ความสุขในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง การเป็นที่ยอมรับ พร้อมทั้งให้เหตุผลสนับสนุนความต้องการแต่ละข้อ ที่สำคัญคือต้องให้ชัดว่าที่ต้องการนั้นคืออะไรแน่ ๆ (อย่างเช่นความสำเร็จวัดจากอะไร ตำแหน่งงาน ปริญญา อาชีพที่มั่นคง หรือแค่ได้แฟนสักคน แบบไหนก็ได้ทั้งนั้น)

๓) ***จัดลำดับความสำคัญ***ของเป้าหมายในชีวิต และกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะบรรลุอย่างสมเหตุสมผล (อะไรมาก่อนมาหลัง และคาดว่าเมื่อไหร่)

๔) ***แจกแจงรายละเอียดวิธีการ***ที่ช่วยสนับสนุนความสำเร็จของเป้าหมายสำคัญดังกล่าว (โดยต้องนำไปสู่เป้าหมายได้จริง) บางวิธีการ เช่น บนบานศาลกล่าวอาจเป็นวิธีเสริม (เพราะเทวดาท่านไม่ได้ว่างตลอดเวลา) แต่ไม่ใช่วิธีหลัก

๕) ***มุ่งมั่น***อย่างเด็ดเดี่ยวดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย (ลุย) โดยไม่ยอมให้สิ่งใดหันเหตัวเองไปจากเป้าหมาย (ต้องใจถึงทำให้ได้ ไม่ย่อท้อ เดินหน้าฝ่าลูกเดียว) ยกเว้นแต่ว่าสิ่งอื่นหรือปรากฏการณ์อื่นเป็นสิ่งที่ดีกว่า และไม่ขัดแย้งกับจุดมุ่งหมายเดิม หรือสามารถทดแทนกันได้

ขณะเดียวกัน ต้องฝึกฝนทักษะในการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำ โดยทำให้เป็นนิสัย ด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง

ตลอดเวลา (คิดก่อนทำ) ต้องหยุดคิดทุกครั้งอย่างมีสติว่ากำลังจะทำอะไร ขั้นตอนที่ต้องทำเรียงลำดับอย่างไร (อะไรมาก่อนมาหลัง) เมื่อนิสัยเช่นที่ว่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตแล้ว เราจะพบว่าการดำรงชีวิตของเราง่ายขึ้นกว่าเดิม สนุกกว่าเดิม ทำอะไรได้เรื่องได้ราวมากขึ้น ความผิดพลาดลดลง ความหลงลืมก็ลดลง และความสำเร็จเกิดขึ้นเร็วกว่าที่คิดไว้ เรื่องนี้พูดง่ายทำยาก ต้องฝึกฝนจนกลายเป็นความเคยชิน เหนื่อยไปก่อนแล้วค่อยสบายเมื่อปลายมือ (กลัวลืม ความสมุดมาจดรายการไว้ก็ไม่ผิดกติกา)

มีคำกล่าวของคนช่างคิดมากมาย

สตีเฟน โควี (เจ้าเก่าที่เพิ่งพูดถึง) กล่าวว่า "กุญแจสำคัญไม่ใช่จัดลำดับสิ่งที่มีอยู่ในวาระที่ต้องทำ แต่ต้องจัดวาระให้กับลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ" (แหม ลึกซึ้ง อ่านแล้วอึ้งด้วยความงงและนับถือ ต้องใคร่ครวญสักนิดจึงเข้าใจ)

แดน มิลแมน "ผมเรียนรู้ว่าเราสามารถทำอะไรได้หลายสิ่งหลายอย่าง แต่เราไม่สามารถทำทุกอย่างได้ ... อย่างน้อยไม่สามารถทำทุกอย่างได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น จงคิดถึงลำดับความสำคัญของคุณว่าควรจะทำอะไรเมื่อไหร่ เพราะลำดับเวลาเป็นเรื่องสำคัญ" (ยุคนี้ยังไม่มีเทวดาหน้าไหนทำเครื่องเติมเวลาได้ มีเวลาแค่นี้แหละ ต้องทำที่จำเป็นให้ได้ในเวลาเท่าที่มี คนทำอะไรช้าก็เสียเปรียบหน่อยครับ)

ดี ดี มาเยอร์ "เมื่อผู้หญิงเริ่มมีอำนาจมากขึ้น ค่านิยมและการจัดลำดับความสำคัญของคุณเธอก็เข้ามามีส่วนในการกำหนดว่าควรจะทำอะไร ผลการศึกษาจำนวนมากบ่งชี้ว่าเมื่อผู้หญิงสามารถกุมถุงเงิน

ครอบครัวได้ พวกเธอมักใช้จ่ายมากขึ้นในเรื่องสุขภาพ โภชนาการ และการศึกษา และใช้จ่ายเรื่องเหล้าบุหรี่น้อยลง” (พวกพูชายทำได้ป่าว แต่ผู้เขียนเองก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าที่มาเยอร์พูดนี้เป็นราคาคุยหรือเป็นข้อสรุปตามความเป็นจริง ลองมาเจอแม่หญิงไทยหน่อยเถอะ แล้วจะรู้)

มีเรื่องเล่าที่สะท้อนการจัดลำดับความสำคัญเรื่องหนึ่ง

ศาสตราจารย์ท่านหนึ่งยืนอยู่หน้าชั้นเรียนวิชาปรัชญา (วิชาปรัชญานะครับ ไม่ใช่ผู้เขียน)

เบื้องหน้าท่านมีสิ่งของหลายอย่าง

เมื่อนักศึกษาพร้อม ท่านศาสตราจารย์ไม่พูดอะไรเลย แต่หยิบขวดโหลแก้วออกมาขวดหนึ่ง แล้วเอาลูกกอล์ฟใส่ลงไปจนเต็มขวด

จากนั้นท่านถามนักศึกษาว่า ขวดเต็มแล้วหรือยัง นักศึกษาทุกคนบอกว่าเต็มแล้ว (ค่ะ ครับ ฮ่ะ อะฮ๊ะ ...)

ท่านอาจารย์ไม่อะไร หยิบก้อนกรวดเล็กๆเทลงในขวด เขย่าเล็กน้อย ก้อนกรวดก็เข้าไปแทรกในช่องว่างระหว่างลูกกอล์ฟ

อาจารย์ถามนักศึกษาอีกว่าเต็มหรือยัง คำตอบเหมือนเดิม เต็มแล้ว “จารย์”

อาจารย์เปิดถุงทรายแล้วเทลงในขวดอีกจนเต็มช่องว่างที่มีอยู่

“เต็มหรือยัง” อาจารย์ถาม

คราวนี้คำตอบดังลั่นทั้งห้อง “เต็มแน่ (ครับ ค่ะ) อาจารย์”

อาจารย์คว้าถ้วยกาแฟบนโต๊ะแล้วเทกาแฟลงไปจนเต็ม นักศึกษาหัวเราะครืน

"นี่ไง" อาจารย์เริ่มเทศน์

"อาจารย์อยากให้รับรู้ว่าขวดแก้วนี้ก็เหมือนตัวแทนชีวิตพวกเธอ ลูกกอล์ฟหมายถึงสิ่งสำคัญมาก ๆ ในชีวิต อาจเป็นเรื่องครอบครัว ลูก สุขภาพ เพื่อน และสิ่งที่อยากทำทั้งหลาย มันเป็นสิ่งที่แม้อย่างอื่นทั้งหมดสูญสิ้นไป แต่หากสิ่งสำคัญนี้ยังคงอยู่ ชีวิตของพวกเธอก็ยังอยู่ได้ดี

กรวดเล็กก็ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เช่น งาน บ้าน รถ

ส่วนทรายเป็นเป็นเรื่องเล็ก ๆ จิ๊บจ้อยอื่นทั้งหลาย"

ท่านศาสตราจารย์สอนต่อไปว่า

"ถ้าเธอเททรายลงไปในแก้วก่อน ก็ย่อมไม่มีที่สำหรับใส่กรวดหรือลูกกอล์ฟ ชีวิตก็เช่นกัน ถ้าเธอใช้เวลาและพลังงานลงไปกับเรื่องเล็ก ๆ เธอก็ย่อมไม่มีเวลาให้กับสิ่งที่สำคัญสำหรับตัวเธอ

ดังนั้น จงให้ความสนใจกับเรื่องที่จำเป็นยิ่งสำหรับความสุขของเธอ เล่นสนุกกับเด็ก ๆ หาเวลาไปตรวจสุขภาพ พาคนที่เธอชอบไปกินข้าวข้างนอก และหาเวลาทำความสะอาดบ้าน รวมทั้งจัดเก็บสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ

ต้องดูแลลูกกอล์ฟก่อน เพราะเป็นสิ่งสำคัญจริง ๆ ต้องจัดลำดับความสำคัญ ส่วนที่เหลือก็คือทราย"

คำอธิบายของท่านอาจารย์เรียกเสียงปรบมือสนั่น

นักศึกษาชายคนหนึ่งยกมือขึ้น อาจารย์พยักหน้า

"แล้วกาแฟหมายถึงอะไรละครับ"

ท่านอาจารย์ยิ้ม "ดีมากที่เธอถาม ฉันต้องการบอกกับพวกเธอว่า ถึงแม้ชีวิตของเราจะเต็มเปี่ยมเพียงใด ก็ยังมีเวลาที่เราสามารถนั่งจิบกาแฟกับเพื่อนได้"

ลึกซึ้งไหม โดยเฉพาะคำว่าเพื่อนนี้มีความหมายได้หลายอย่าง

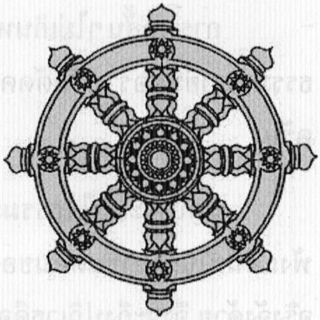
อาจารย์ท่านนี้เหมาะกับการสอนวิชาปรัชญาได้ถึงแก่นจริงจิ๊ง

นิยายเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เพื่อความสุขและช่วยให้เราใช้ทรัพยากร เวลา เงิน ความรู้ความสามารถให้ตอบสนองความสุขความสำเร็จที่แท้จริงอย่างได้ผล เราต้องเรียนรู้การเลือกทำเรื่องสำคัญที่จำเป็นก่อน เรื่องอื่นเป็นเรื่องรอง

และที่ต้องไม่ลืม คือเรายังมีเวลาเหลือสำหรับการให้ความรักความอาทรแก่คนใกล้ตัวของเราอยู่เสมอ

หรือจริง ๆแล้ว เรารักแค่ตัวเราเองเท่านั้นในโลก

๔. ธรรมะฉบับไมโคร

หลังการประชุมสภามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง อาจารย์สุรีรัตน์ได้ยินผู้เขียนชอบพูดเรื่องพระเรื่องเจ้าดีนัก จึงออกปากชวนให้ลองเล่าให้บรรดาคณาจารย์อื่น ๆที่สนใจพระพุทธศาสนาได้ฟังบ้าง เลือกเวลาหลังจากประชุมสภามหาวิทยาลัยแห่งนั้น จะได้สะดวกดี

ผู้เขียนเป็นคนบ้ายอ (แต่ไม่บ้ายุ) อยู่แล้ว จึงยอมตกลงโดยง่ายไม่มีเกี่ยงงอนแต่ประการใด

ทีแรกคิดว่าจะคุยกันแค่สองสามคน ปรากฏว่าอาจารย์รุ่นหนุ่มสาวอื่น ๆมาร่วมฟังกันกว่าสิบคนแน่ะ ทำเอาเป็นปลื้มว่า คนสมัยนี้ในโลกแห่งวัตถุธรรมยังไม่ลืมศาสนาพุทธ

แถมอาจารย์มัณฑณี ซึ่งตอนนี้กลายเป็นด๊อกเตอร์ขายกาแฟอยู่เมืองคอน ยังติดกัณฑ์เทศน์ด้วยกระเช้าผักอีกหนึ่งกระเช้าด้วย (ขออนุโมทนา)

การพูดสั้น ๆ ไม่เกินหนึ่งชั่วโมงในวันนั้น จึงเป็นที่มาของพระพุทธธรรมแบบย่นย่อรวบรัดตัดความขนาดไมโครอย่างที่กำลังอ่านกันนี่แหละครับ

แต่ถ้าจะเข้าใจธรรมะอย่างถ่องแท้ ต้องใช้เวลาอีกนาน (ที่เล่าให้ฟังแค่นี้เป็นเพียงขั้นตอนของปริยัติระดับต้นเท่านั้นเอง ต้องปฏิบัติอย่างจริงจังด้วย จึงจะถึงปฏิเวธคือเริ่มเข้าใจและเกิดผล)

การปฏิบัติให้เกิดผล ต้องใช้ทั้งเวลา ความเพียร สติปัญญาระดมกันมาช่วยอย่างเอกอุ (แบบเอาเป็นเอาตายกันทีเดียว) ถึงจะได้ความครับ

การ "ได้ความ" นั้นเป็นเพียงแค่เริ่มต้น ยังไม่หลุดพ้นอย่างที่หลายคนพยายามคิดเอาเองหรือหลอกตัวเอง (และคนอื่น) ว่าไปถึงขั้นนั้นขั้นนี้ (โห บางคนเพ้อว่าไปเฝ้าพระพุทธองค์เสียด้วยซ้ำ ว๊าว นายแน่มาก)

ตอนเริ่มต้นปฐมกถา (ทำตัวเป็นหลวงพ่อเสียเลย) ผู้เขียนกล่าวว่า ศาสนาพุทธนั้นไซร้ อันที่จริงมิใช่ศาสนาตามความหมายทั่วไป

เพราะคำว่าศาสนาทั่วไปต้องมีองค์ประกอบหลายประการ เริ่มจาก**คำสอน** ซึ่งมีผู้เริ่มบัญญัติคำสั่งสอน จะสอนเองก็มักกลัวคนไม่ศรัทธาจึงต้องอ้าง (หรือพรรคพวกช่วยอ้าง) ว่ามาจากโอษฐ์ของ**พระเจ้า** (นัยว่าตัวเองเป็นคนสนิท หรือเป็นผู้สามารถเข้าถึงพระเจ้า รับโองการหรือรับฟัง

มาโดยตรง คนอื่นไม่มีสิทธิ์ อย่าแหยมมาแย่งตำแหน่งตู) พูดอย่างนี้ คนจึงเชื่อ[1] (ก็สาธุชนทั่วไปมักชอบเรื่องอภินิหารที่ตัวเองไม่รู้เรื่องนี่นา)

นอกจากจะเน้นความเชื่อเรื่องพระเจ้า ผู้สร้างโลก หรือผู้มีมหิทธานุภาพ (The almighty one) สามารถดลบันดาลโชคลาภหรือเภทภัยให้แก่มวลมนุษย์แล้ว ยังต้องมี**องค์การ**ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อถ่ายทอด สั่งสอน และชี้ชวนให้ผู้นับถือศาสนาเข้าร่วมกิจการทางศาสนาด้วย องค์การดังกล่าวจะมีองค์คณะบุคคลเป็นผู้ดูแล มีตำแหน่งต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับสูงขั้นสังฆราชหรือสันตปาปาจนถึงระดับพระลูกวัด (งานหลักขององค์การศาสนาคือการใช้ศรัทธาเป็นเครื่องมือระดมทุน)

ที่ขาดไม่ได้คือ**พิธีกรรม** เพื่อทำให้ขลัง (เรื่องขลังนี่คนไทยชอบยิ่งทำเคร่งตัวสั่นพั่บ ๆ โห ของจริงนะเนี่ย เอาปัจจัยไปทั้งฟ่อนเลีย)

---

[1] ถึงตอนนี้ต้องแถมหน่อยว่าถึงแม้ศาสนาสำคัญในโลกจะมีความแตกแยกในเรื่องพิธีกรรม ความเชื่อ ศรัทธาจนดูเป็นต่างศาสนาก็ตาม แต่ถ้าลองพิจารณาให้ดี จะพบว่าทุกศาสนามีความคล้ายคลึงกันไม่น้อย อย่างเช่น ศาสนายิว (ยูดาย) คาธอลิก คริสเตียน และอิสลาม ล้วนมีพระเจ้าองค์เดียวกัน ยอมรับอับราฮัมเหมือนกัน ส่วนศีลห้าตามศาสนาพุทธกับบัญญัติสิบประการของโมเสสก็มีข้อบัญญัติตรงกันถึงสี่เรื่อง คือ ไม่ฆ่ามนุษย์ (ศีลห้าของเราคือไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต) ไม่โกหก ไม่ขโมย และไม่ประพฤติผิดในกาม ซึ่งคำอธิบายรายละเอียดและการตีความต่างกันไป ส่วนที่บัญญัติสิบประการต่างออกไปก็เนื่องจากเป็นศาสนาที่ศรัทธาพระเจ้า จึงมีบทบัญญัติถึงพระเจ้าหลายข้อ คือ เราเป็นพระเจ้าของพวกเจ้า จงอย่านับถือพระเจ้าอื่นนอกจากเรา จงอย่าสร้างสิ่งเคารพอื่น จงอย่าอ้างนามพระเจ้าเปล่า ๆปลี้ ๆ จงถือวันซับบาธ (วันประกอบพิธีทางศาสนา) เป็นวันศักดิ์สิทธิ์ และจงเคารพให้เกียรติบิดามารดาของเจ้า

ศาสนาส่วนใหญ่จึงขึ้นกับความเชื่อถือศรัทธาของผู้คน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และเติบโตได้

เพราะต้องมีกิจกรรมที่ทำให้คนเชื่อถือ เกิดศรัทธา จึงยอมบริจาค

มีเงินบริจาคสนับสนุน องค์การศาสนาจึงสามารถเลี้ยงตัวเองและจัดกิจกรรมต่อเนื่องได้ (เอาเงินไปทำอะไร เป็นอีกเรื่องหนึ่ง)

ถ้าใครคิดค้าน ไม่เชื่อถือ ก็ต้องกำจัด ทั้งทรมานบ้าง ทั้งเผาบ้าง ตัดคอบ้าง (อ่านประวัติศาสตร์มีหลายกรณี ทุกวันนี้ก็ยังมีมากอยู่)

มันก็เป็นไปอย่างนี้แหละ พระคุณเจ้า

พระพุทธศาสนาเมื่อครั้งพระพุทธองค์ยังดำรงพระชมม์ชีพอยู่มิได้มีลักษณะของศาสนาดังที่อาตมา เอ๊ย กระผมกล่าวมาตั้งแต่ต้น (เขียนไปเขียนมาชักจะหลงนึกว่าตัวเองเป็นหลวงตาเสียแล้วแมะ ขออภัย)

ก่อนพระพุทธองค์จะเข้าปรินิพพาน พระอานนท์ทูลถามว่า เมื่อทรงล่วงลับไป จะให้ใครมาแทน

พระพุทธองค์ตรัสว่า พระธรรมจะแทนพระองค์

พระธรรมนั้นเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ศาสนาพุทธจึงไม่มีพระเจ้าที่จะมาบันดาลชีวิตมนุษย์

พระพุทธองค์ไม่ได้ปฏิเสธจิตวิญญาณที่สูงส่ง ไม่ว่าจะเป็นเทพ พรหม ยม พระโพธิสัตว์ พระเจ้า

แต่ท่านสอนให้มนุษย์ต้องพึ่งตนเอง ไม่ต้องขอพรหรือการดลบันดาลจากใคร

การสิ้นทุกข์จะเกิดได้ด้วยตนเองเท่านั้น ขอใครไม่ได้ อ้อนวอนก็ไม่ได้ บนบานศาลกล่าวอย่างไรก็ไม่ได้ทั้งสิ้น ไม่มีใครจะประทานความสิ้นทุกข์ให้เราได้ ต้องปลดทุกข์ด้วยตัวเอง (ใครปวดท้อง ต้องเข้าห้องน้ำเอง ฝากคนอื่นทำแทนไม่ได้ ท้องใครท้องมันครับ)

ศาสนาพุทธจึงมิใช่ศาสนาตามนัยที่ผู้เขียนกล่าว

เพราะคำว่าศาสนานั้น อันที่จริงหมายถึงการสั่งสอนหรือคำสั่งสอน

ศาสนาพุทธคือคำสอนของพระพุทธเจ้า

คำว่าพระพุทธเจ้าเองก็ไม่ได้หมายถึงพระสมณโคดมพระองค์นั้น

แต่หมายถึงผู้ที่ตรัสรู้แบบเดียวกับพระองค์ท่าน

ซึ่งมีหลายพระองค์

พระพุทธเจ้าตรัสว่าพระธรรมที่ทรงสั่งสอนนั้น มิใช่สิ่งที่ท่านประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเอง แต่เป็นสัจธรรมคือความจริงยิ่งใหญ่เที่ยงแท้ที่เป็นไปอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปร พระสมณะโคดมหรือพระพุทธเจ้าองค์ก่อนหน้าอื่น ๆ ก็สอนธรรมะดังกล่าวเช่นกัน

แต่ถึงแม้การตรัสรู้ของพระองค์จะมีมากมายกว้างขวางเพียงใด พระพุทธเจ้าก็เลือกสอนเฉพาะธรรมที่นำไปสู่การหลุดพ้นเท่านั้น

คือการหลุดพ้นจากวังวนของทุกข์อย่างแท้จริง

นั่นก็เป็นการบอกอย่างชัดเจนว่า ไม่มีองค์การสงฆ์ และถึงแม้ขณะที่พระองค์ทรงเป็นประมุขสงฆ์อยู่ ก็ไม่มีการกำหนดการจัดองค์การชัดเจนแต่อย่างใด

เรื่องพิธีกรรมก็เช่นกัน ไม่ได้กำหนดรายละเอียด มีแต่กำหนดศีลที่สงฆ์ต้องรักษามากมายหลายข้อ ที่กำหนดก็เป็นไปตามสถานการณ์เพื่อให้แน่ใจว่าสงฆ์ปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดเพื่อการหลุดพ้น

ยิ่งเรื่องศรัทธาความเชื่อในอิทธิพลเหนือธรรมชาติ ท่านก็ไม่ได้สอนให้ติดยึด ยังระบุว่าเป็นเดรัจฉานวิชาเสียด้วยซ้ำ

จำได้ไหมที่ทรงกล่าวว่า “ความพร้อมคือฤกษ์ ดวงดาวจะทำอะไรได้” (ยังจำได้ไหม ตายายยังจำได้ไหม)

การที่คำสั่งสอนของพระพุทธองค์กลายมาเป็นศาสนาพุทธ โดยมีการจัดตั้งองค์การรองรับ มีการส่งเสริมให้กราบไหว้บูชาขอพรสิ่งศักดิ์สิทธ์มีพิธีกรรมทางศาสนา ก็เกิดจากความจำเป็นในภายหลังเพื่อความอยู่รอดต่อเนื่องของพระศาสนาหลังจากสิ้นพระพุทธเจ้าไปแล้ว (ต้องมีปัจจัยสนับสนุนอย่างที่บอกนั่นแหละ ม่ายงั้นจะเอาอะไรมาสร้างถาวรวัตถุเล่า)

เมื่อไม่มีองค์ศาสดาที่จะช่วยชี้แนะ วินิจฉัยพระธรรมให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ในภายหลังพระธรรมคำสั่งสอนจากโอษฐ์พระศาสดาก็ถูกแปลงสาร หรือปรับให้สอดคล้องกับลัทธิความเชื่ออื่น ๆในท้องถิ่น จนเกิดนิกายหรือกลุ่มลัทธิความเชื่อของชาวพุทธที่แตกต่างไปอย่างมาก อย่างน้อยก็มีสองกลุ่มคือเถรวาท (ตามคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธองค์ ซึ่งบางคนเรียกว่าหินยาน หมายถึงยานเล็ก หลุดพ้นได้เฉพาะตัว) กับ

มหายานอย่างเช่น สำนักจีน สำนักธิเบต และสำนักชินกันในญี่ปุ่น แต่ละสำนักก็มีแนวย่อย ๆต่างกันออกไปอีกหลายแนวคิด

แค่ในประเทศไทยก็ยังมีฝ่ายธรรมยุติกับมหานิกายมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่สี่ นอกจากนั้นก็ยังมีเจ้าลัทธิอีกหลายเจ้า มีแนวปฏิบัติให้ถึงธรรม (หรือถึงอย่างอื่น) แตกต่างกันไป แถมมีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อดึงดูดผู้เชื่อถืออีกหลากหลาย รวมทั้งมีพิธีกรรมสบทบต่างหากอีกมากมาย (บางสำนักแยกวงจากคณะสงฆ์ออกไปตั้งนิกายของตัวเอง ครองผ้าสีกรัก สอนธรรม แต่ไม่เป็นสงฆ์ในกำกับของมหาเถรสมาคม)

เพราะมีความหลากหลายดังกล่าว ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ เมื่อมีการประชุมชาวพุทธครั้งใหญ่ทั่วโลกที่ศรีลังกา จึงได้มีการกำหนดประเด็นพื้นฐานที่ทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายานยึดถือร่วมกัน ซึ่งผู้เขียนก็พยายามแปลออกมาได้ความอย่างนี้แหละ คุณชาย (และคุณหญิง) ที่รัก

๑. พระพุทธองค์เท่านั้นที่เป็นศาสดา (ครูและผู้นำทาง) ของเรา
๒. เรายึดถือพระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) เป็นสรณะ (เป็นที่พึ่ง)
๓. เราไม่เชื่อว่าโลกนี้ถูกสร้างและปกครองโดยพระเจ้า
๔. เราถือว่าเป้าหมายของชีวิตคือการมีเมตตาให้แก่สัตว์โลก (สิ่งมีชีวิต) ทั้งปวงโดยไม่แยกแยะ และจะนำสิ่งที่ดี ความสุข และสันติมาให้สัตว์โลกทั้งหลาย รวมทั้งเจริญสติปัญญาอันจะนำไปสู่ความจริงสูงสุด
๕. เราน้อมรับอริยสัจสี่ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และกฎแห่งเหตุและผล (ปฏิจจสมุปบาท)

๖. สิ่งที่ถูกกำหนด (สังสาร) เป็นอนิจจัง เป็นทุกข์ และทั้งสิ่งที่ถูกกำหนดและไม่ถูกกำหนด (ธรรมทั้งปวง) เป็นอนัตตา

๗. เราน้อมรับคุณลักษณะ ๓๗ ประการว่านำไปสู่การบรรลุธรรม (โพธิปักษ์สัทธรรม)[2]

๘. มีสามวิธีที่นำไปสู่การบรรลุธรรม ได้แก่ การเป็นศิษย์ (สาวก) การเป็นปัจเจกพุทธ[3] และการเป็นสัมมาสัมพุทธะ (ผู้รู้แจ้งสมบูรณ์) และเราถือว่าเป็นสิ่งที่พึงอนุโมทนาในการที่จะมุ่งมั่นบำเพ็ญตนเพื่อเป็นพระโพธิสัตว์และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อช่วยสัตว์ให้หลุดพ้น

๙. เรารับว่าในแต่ละประเทศมีความแตกต่างในเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาพุทธ แต่รูปแบบภายนอกและการแสดงออกให้เห็นไม่ควรทำให้เกิดความสับสนต่อคำสอนสำคัญของพระพุทธองค์

เมื่อถึงจุดนี้ อาจสรุปความได้ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนา (หรือคำสอน) ว่าด้วยเหตุและผล ซึ่งใครก็ตามสามารถเรียนรู้ได้ด้วตนเอง เพราะพระธรรมนั้น เป็น “ปัจจัตตัง วิญญู หิติ” คือเป็นเรื่องของแต่ละคน ใครมีปัญญาก็รู้เองได้ ไม่ใช่ศาสนาที่ต้องการเสกเป่า หรือการอ้อนวอนขอให้จิตวิญญาณที่สูงส่งกว่ามาช่วยแต่อย่างใด

ตนเองเท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของตน (อัตตาหิ อัตโนนาโถ) โดยแท้

---

[2] พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตใช้คำว่า โพธิปักขิยธรรม หมายถึงธรรมที่เป็นไปในฝ่ายตรัสรู้ ธรรมเกื้อกูลแก่ความตรัสรู้มี ๓๗ ประการ

[3] ผู้ตรัสรู้เฉพาะตัว ไม่ได้สั่งสอนผู้อื่น

ที่กล่าวข้างต้นนั้นเป็นอารัมภกถา (แค่ออเดิร์ฟ) เพื่อเตือนพรรคพวกว่า ศาสนาพุทธนั้นไม่ใช่ศาสนาแห่งความเชื่อ แต่เป็นเรื่องของสัจธรรมที่มุ่งสู่ความสิ้นทุกข์อย่างสมบูรณ์ และเป็นเรื่องที่แต่ละคนต้องใช้ความพยายามเฉพาะตัวเท่านั้น ไม่มีใครอื่นช่วยได้เลย (คือไม่ต้องไปอ้อนวอนใครให้ช่วย ต้องช่วยตัวเองอย่างเดียว)

ในสมัยพระพุทธองค์ ทั้ง ๆที่มีฤทธานุภาพมหาศาล พระองค์ท่านก็ยังไม่สามารถช่วยให้ทั้งพี่เขย (พระเทวทัต) และพ่อตา (พระเจ้าสุปพุทธะ) พ้นจากบาปกรรมหนักจนต้องถูกธรณีสูบเลย

ถ้าอ่านเรื่องราวของพระพุทธเจ้า คงเห็นได้ว่าพระองค์สามารถช่วยให้หลายต่อหลายคนบรรลุภูมิธรรมขั้นสูงจนกลายเป็นอริยบุคคลตั้งแต่ระดับโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี และอรหันต์ ทั้งหมดจากคำสอนของพระองค์ท่าน แต่ทุกคนต้องคิดเอาเอง ตระหนักรู้ด้วยตัวเอง และใช้ความเพียรส่วนตนจนสามารถหลุดพ้นจากห้วงสังสารวัฏได้ ไม่มีใครสักคนที่หลุดพ้นจากพรหรืออำนาจบันดาลของพระองค์แต่ประการใด (**not even one** ต้องย้ำหน่อย)

เอาละ คราวนี้เข้าเรื่องได้ (เผลอโหมโรงไปนาน)

เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่า ในกรรมภพ (ไม่ผิดหรอกครับ ไม่ใช่กามภพ ผู้เขียนต้องการแสดงถึงถิ่นที่เกิดของจิตซึ่งยังประกอบกรรมและรับผลของกรรม) อันประกอบด้วย ๓๑ ภูมิ ได้แก่ อบายภูมิ ๔ (ภูมิของเปรต อสุรกาย เดรัจฉาน และนรกภูมิ) เป็นแดนที่ไม่น่าอยู่ ไม่น่าภิรมย์แต่ประการใดทั้งสิ้น สัตว์ใดมาอุบัติในอบายภูมิเหล่านี้ต้องทนทุกข์ทรมาน

หนักหนา ไม่เป็นสุข (ไม่มีเวลาสร้างบุญได้หรอก ในเมื่อต้องทนทุกข์อยู่ตลอดเวลา)

ต่อมาก็คือแดนกลาง มีหนึ่งแดน คือโลกมนุษย์ ซึ่งมีทั้งสุขและทุกข์

นอกไปจากนี้คือสุคติภูมิ ประกอบด้วย สวรรค์ ๖

และภูมิของพรหมอีก ๒๐ ได้แก่ ภูมิของรูปพรหม ๑๖ ภูมิ กับอรูปพรหม ๔ ภูมิ

รวมเป็น ๓๑ ภูมิ

ภูมิทั้งหลายเป็นที่อยู่ของจิตหรือสัตว์ที่เวียนว่ายในกรรมภพ มีมากมายจนประมาณไม่ได้

สัตว์ใดที่มีภูมิจิตสูง บริสุทธิ์ สะอาด และประกอบกรรมดี ย่อมมีสิทธิอาศัยในภพภูมิ (คือถิ่นที่จะไปเกิดกับระดับภูมิของจิตต้องประสานกัน) ที่ดี

ส่วนสัตว์ที่มีภูมิจิตต่ำ ทำอกุศลกรรมไว้มาก ก็ต้องไปอยู่ในภูมิต่ำหรืออบายภูมิ

ภูมิที่เราควรสนใจเป็นพิเศษ คือมนุษยภูมิ หรือแดนมนุษย์ ซึ่งเป็นแดนกลาง

เป็นแดนที่มีทั้งทุกข์และสุข

มีจิตระดับภูมิต่าง ๆ อาศัยหรือแวะเวียนเข้ามา

เจ้าของดินแดน หรือขาใหญ่ประจำแดนมนุษย์ย่อมไม่ใช่ใครอื่น

ก็คือมนุษย์เรานี่เองแหละ

นอกจากมนุษย์แล้ว ยังมีสัตว์ในอบายภูมิร่วมอาศัยอยู่ด้วย ที่เห็นชัด ๆคือเดรัจฉานใหญ่น้อยทั้งที่มีขนาดใหญ่เห็นด้วยตา ไปจนขนาดมองไม่เห็น คือพวกจุลินทรีย์ต่าง ๆ (ส่วนพืชเป็นสัตว์ที่มีจิตหรือวิญญาณครองหรือเปล่า ไม่รู้แฮะ ต้องไปถามรุกขเทวดา)

ว่ากันว่า บางครั้ง จิตในรูปของสัตว์อื่น เช่น เปรต อสุรกาย สัตว์นรก เทวดา พรหม โอปาติกะ ก็แวะเวียนมาเยือนเหมือนกัน

นอกเหนือจากนี้ยังมีอีกภูมิหนึ่ง เป็นภูมิพ้นโลก เรียกว่า ***อรหัตโลกุตรภูมิ*** ซึ่งพ้นจากห้วงสังสารวัฏ คือไม่มีเวียนว่ายตายเกิดอีก จึงไม่เกี่ยวกับสังสารภพ หรือกรรมภพ (เป็นแดนของพระอรหันต์)

เริ่มต้นพอหอมปากหอมคอแล้ว ก็กลับมาที่คนฟัง หรือคนเราแต่ละคนว่าประกอบด้วยขันธ์ห้าซึ่งเคยเขียนเล่าไว้แล้ว (ลืมแล้วสิโยม)

ถ้าลืม เล่าใหม่ก็ได้

ขันธ์ ๕ พูดง่าย ๆก็คือมนุษย์เรานั่นแหละ

ประกอบด้วยกายกับใจ หรือรูปกับนาม

รูปคือร่างกาย แขน ขา หู ตา จมูก ปาก ฯลฯ ครบบ้างไม่ครบบ้างแล้วแต่คน

ถ้าไม่ครบ ก็ถือว่าไม่สมประกอบ เป็นผลของกรรมอย่างหนึ่ง

ส่วนภาคนามธรรม คือความสามารถของมนุษย์ มีสี่ประการ คือ

– สามารถรับรู้หรือเรียกอีกอย่างว่า***วิญญาณ*** (ผ่านอายตนะทั้งหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ว่ากันว่าพวกผู้หญิงมักมีสัมผัสทางใจสูงเป็นปฏิสัมพันธ์กับความระแวง ยิ่งเจ้าตัวดีมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ ความสามารถรับรู้ทางใจของบรรดาภรรยายิ่งพัฒนามากขึ้นอย่างรวดเร็ว แค่คิด คุณเธอก็รู้แล้ว ที่น่ากลัวกว่ารู้ คือไม่รู้จริง แต่เดา *กั๊ว กัว*)

– สามารถรู้สึกหรือ***เวทนา*** (คือ การที่รู้สึกร้อนหนาว เจ็บคัน ปวดเมื่อย สบาย นำมาสู่ความรู้สึก พอใจ ไม่พอใจ หรือเฉย ๆ)

– สามารถจำได้หรือ***สัญญา*** (จำได้ว่าใครเป็นใคร ทำอะไรมา ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร พวกเป็นอัลไซเมอร์ย่อมมีความสามารถส่วนนี้ลดลง)

– สุดท้ายคือความสามารถคิดหรือการปรุงแต่ง เรียกว่า***สังขาร*** คือคิดโน่นคิดนี่ ฟุ้งซ่านไปตามเรื่อง

ถ้ากายกับจิตแยกจากกันถาวร กายก็ไม่สามารถจะเป็นเครื่องมือช่วยให้จิตทำงานได้

ความเป็นมนุษย์ก็ย่อมสิ้นสุดลง คือตาย ร่างกายเน่าเปื่อยสลายไป จิตต้องหาที่เกาะเกี่ยวใหม่ (เหมือนปูเสฉวนต้องหาเปลือกอาศัยนั่นแหละ)

จิตคืออะไร ตอบยาก บอกได้ว่าจิตนั้นมีลักษณะสี่ประการ คือ

อสรีรัง (ไม่มีรูปร่าง)

ทูรังคมัง (ไปได้ไกล)

เอกจรัง (ไปได้เพียงลำพัง ตอนตายเอากิ๊กไปทัวร์สวรรค์ไม่ได้)

คูหาสยัง (มีกายเป็นที่อาศัย กายคน กายสัตว์ กายทิพย์) อย่างไรก็ดี

จิตไม่สามารถไปไหนต่อไหนได้ตามอำเภอใจ หรือตามแต่ใคร (เทพ พรหม พระผู้เป็นเจ้า) จะบันดาลหรือประทาน แต่ไปตามกำลังแรงส่งสองอย่าง ***อย่างแรก***คือตามสภาวะของจิต คือไปปรากฏหรืออุบัติได้ตามภูมิที่เหมาะกับจิต สรุปง่าย ๆคือ จิตดีไปสู่ภูมิที่ดี เช่น ไปสวรรค์ หรืออุบัติในชั้นพรหม ส่วนจิตเลวต้องไปภูมิต่ำ เช่น นรก เปรต อสุรกาย หรือเดรัจฉานภูมิ และต้องประกอบด้วย***อย่างที่สอง*** คือ ***ยานกรรม*** หมายถึงพาหนะที่จะนำจิตไปภพภูมิต่าง ๆ ยานนี้ต้องอยู่ในสภาพพร้อมที่จะพาจิตไปสู่ภูมิที่เหมาะสมด้วย ใครที่ทำกรรมดี ยานก็มีกำลังส่งสูง นำไปสู่ภูมิสูง แต่ถ้ายานไม่มีกำลัง คือทำบาปทำชั่วมามาก ก็เป็นยานหนัก พาจิตขึ้นที่สูงไม่ได้ ต้องลงสู่อบาย

จึงเป็นเรื่องของจิตที่วนเวียนอยู่ในภพภูมิไม่รู้จบ

จะหลุดพ้นจากสังสารวัฏได้ จิตก็ต้องไม่ติดยึดเกาะเกี่ยวกับบรรดามายา เครื่องปรุงแต่ง และสิ่งแวดล้อมทั้งปวง

เมื่อไม่ติดยึด ไม่เกาะเกี่ยว ก็ไม่มีโลภ โกรธ หลง ไม่มีอุปาทาน ไม่มีทิษฐิ ไม่มีอัตตา ไม่มีการแต่งเติมเสริมจากความเป็นจริง

จึงเป็นจิตที่ปลอดจากกิเลสตัณหาทั้งปวง

ย่อมสะอาด สว่าง สงบ ไม่พะวงสงสัย ไม่ห่วง ไม่หลง ไม่กังวล ไม่กลัว ไม่หวลหา ไม่อยากได้ ไม่อยากมี ไม่คิด ไม่ฟุ้งซ่าน

กลายเป็นจิตผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานโดยแท้จริง

จิตเช่นนี้จึงเป็นอิสระ ไม่มีสิ่งใดหน่วงเหนี่ยวดึงรั้ง ไม่จำเป็นต้องเกาะเกี่ยวกับสิ่งใด

จึงเป็นจิตโลกุตระ พ้นโลก พ้นสังสารการเวียนว่ายตายเกิด พ้นบ่วงกรรม

หลุดพ้นอย่างสมบูรณ์

อาจสรุปตีความได้อีกหลายอย่าง

- แต่ละคนมีกรรมเป็นของตน ต้องช่วยตัวเอง ไม่มีใครบันดาลอะไรให้ได้ ดังนั้นการสวดภาวนาขอนั่นขอนี่จึงเป็นส่วนเสริมกำลังใจ ให้ความหวัง แต่ต้องเป็นที่พึ่งของตนเอง การสวดภาวนาขอเทพพรหมเป็นที่พึ่งนั้น ไม่ใช่หนทางหลุดพ้น
- กรรมนั้นมีความสลับซับซ้อน กลไกของกรรมไม่ง่ายอย่างที่อยากเห็น ทำไมคนดีได้ชั่ว คนชั่วได้ดี ที่เป็นเช่นนั้นเพราะยังไม่ถึงเวลาที่กุศลวิบากหรืออกุศลวิบากจะตามมาทัน ที่น่าเสียดายคือขณะที่ได้ดีนั้นเพราะผลกรรมเก่าบันดาล แต่หากยังทำชั่ว ต้องรับอกุศลวิบากในโอกาสข้างหน้า
- ไม่มีใครหนีกรรมได้ การขอยกบาปนั้นทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นเรื่องพิธีตัดกรรมนั้นเป็นเพียงพิธีที่อาจช่วยให้ผลทางกำลังใจ

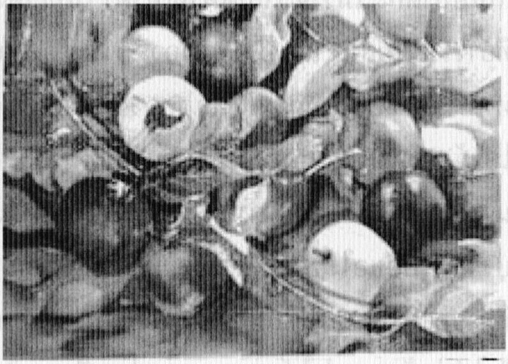
(คือหลอกตัวเอง) เพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ไม่สามารถส่งผลลบล้างกรรมเก่าได้ พระเจ้าก็ไม่อาจอภัยให้ได้

- จิตที่จะข้ามโอฆสงสารคือการเวียนว่ายตายเกิดได้นั้น คือจิตที่เป็นพุทธะแท้จริง ไม่ติดยึดกับมายาของกามวัตถุทั้งปวง เมื่อไม่ติดยึด ไม่มีอัตตา ไม่มีอุปาทาน ย่อมไม่มีกิเลสตัณหา ไม่มีโลภ โกรธ หลง จึงไม่ทำกรรมชั่ว และไม่ต้องรับผลของกรรมอีกต่อไป คือไม่มีเหตุยึดเหนี่ยวจิตให้อยู่กับกรรมภพ หรือกามภพอีกต่อไป จึงเป็นจิตที่หลุดพ้น ย่อม สะอาด สว่าง สงบ รู้แต่ไม่ติดข้อง (น่าจะเบา สบาย ปลอดโปร่ง ครับ)
- โลกมนุษย์เป็นแดนกลาง เป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ และเป็นที่อยู่หรือแดนผ่านของจิตจากภพภูมิอื่น การรับรู้หรือได้สัมผัสกับโอปาติกะ ไม่ว่าจะเป็นผีหรือเทวดา เป็นเรื่องปกติ (ส่วนผู้ที่อ้างว่าสัมผัสได้ แต่เป็นเพียงอวดอ้างเพื่อความศรัทธาหรือหนทางหาเงิน ย่อมเป็นผู้หลอกลวง ทำอกุศลกรรม เชื่อถือไม่ได้) ส่วนใหญ่เกิดกับผู้มีกรรมร่วมกัน เช่น เป็นเจ้ากรรมนายเวร หรือเคยมีความสัมพันธ์คุ้นเคยกันมาก่อน จึงมาปรากฏเพื่อขอให้ช่วยเหลือหรือเข้ามาช่วยเหลือ (โอปาติกะที่มาขอความช่วยเหลือมักปรากฏในลักษณะสุดท้ายก่อนตาย จึงไม่น่าทัศนา ทำให้พรรคพวกเผ่นหนีกระเจิงหัวฟู เลยไม่ค่อยได้ช่วยกัน แถมอาจเรียกหมอผีเข้ามารังแกอีก ใครที่สัมผัสสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้อย่างน้อยก็หาทางทำบุญส่งส่วนกุศลให้เขาด้วยครับ)

- ธรรมหรือสิ่งที่พระพุทธเจ้าเลือกสอนจากการตรัสรู้ของพระองค์มิใช่สิ่งที่ทรงประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเอง แต่เป็นสัจธรรมซึ่งเกิดขึ้นอยู่แล้ว และสิ่งที่ทรงสอนนั้นไม่ว่าพระพุทธเจ้าองค์ใดก็ทรงสอนเหมือนกันทั้งสิ้น

นี่แหละครับ ธรรมะฉบับไมโคร จะสังเกตได้ว่าผู้เขียนไม่ได้เขียนถึงพระพุทธศาสนาในแง่มุมของการเป็นศาสนา แต่ตามความหมายของความเป็นจริงที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเท่านั้น

อาจไม่สนุก ไม่ตื่นเต้น แต่เป็นเรื่องที่ควรรู้ เพื่อความไม่ประมาทครับ

๕. การศึกษาในโลกการเรียนรู้ยุคใหม่

ด้วยความเจ็บใจกับข่าวผลการประเมินของ World Economic Forum ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ ที่ว่าไทยแลนด์แดนเกิด (และตั้งใจให้เป็นแดนตาย) ของผู้เขียนถูกจัดลำดับการศึกษาทั้งขั้นพื้นฐาน (อันดับ ๗) และอุดมศึกษา (อันดับ ๘) ซึ่งต่ำเกือบโหล่สุดในอาเซียน ทั้ง ๆ ที่งบประมาณทางการศึกษาของเราอยู่ที่ลำดับสองของโลก คือปาเข้าไปตั้งร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณรายจ่ายของรัฐ จึงได้ถามอาจารย์กู (เกิ้ล) ของผู้เขียนว่าการศึกษาในโลกศตวรรษที่ยี่สิบนั้นเป็นไฉน (อาจารย์อย่าโกรธนะที่ไม่ได้อ้างแหล่งที่มา เพราะค้นมั่วไปหมดจนท้ายสุดย้อนกลับมาหาใหม่ ไม่เจอ)

ก็ได้คำตอบที่น่าสนใจคือ ครูที่พัฒนาแล้วสมัยนี้เขาไม่ได้ยัดเยียดความรู้ (เท่าที่ครูมี) ให้ลูกศิษย์เรียนอีกแล้ว (ไม่ขายของเก่า) แต่เปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนมาเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าหาแหล่งเรียนรู้ (เรื่องใหม่ ๆ ที่จำเป็น) ได้ด้วยตนเอง (โห แค่นี้ก็เปลี่ยนโฉมการศึกษาไปสุดกู่แล้วเจ้าค่ะ)

จำได้ว่าตอนเรียนหนังสือระดับอนุบาลยันมัธยมปลาย ไล่เรียงไปถึงระดับมหาวิทยาลัย

คุณครูและอาจารย์ทั้งหลายต่างก็พยายามนำความรู้ทั้งจากตำราเรียนและจากที่ท่านเคยเรียนหรือรวบรวมค้นคว้ามาถ่ายทอดให้ผู้เขียนและบรรดาผองเพื่อนทั้งหลายจดจำ (คนไหนจำไม่ได้และตอบไม่ตรงกับที่สอนก็ถูกตัดสินว่าเป็นพวกขี้เกียจ หัวทื่อ หรือไม่รักดี)

การเรียนส่วนใหญ่คือการเรียนตามสอน หรือตามสั่ง ใครมีความจำดีย่อมได้เปรียบกว่าพวกไม่ชอบจำ (อย่างเพลงของครูเอื้อที่บอกว่า “บากบั่นหมั่นท่องจำ เอ๊อ เออ เอ๊อ เอย ตามคำสอน” ร้องได้ป่าว)

เราเรียนกันมาอย่างนี้ ตั้งแต่อ้อนแต่ออก ไอ้ที่ต้องคิดเองทำเองก็ได้แก่การบ้านมากมายที่ท่านสั่งให้ทำ

ผู้เขียนไม่ได้เบื่อเรื่องทำการบ้าน กลับชอบเสียอีก โดยเฉพาะแบบฝึกหัดคิดเลขและแก้โจทย์สมการต่าง ๆ ถึงเวลาสอบจึงสอบได้ดีเพราะสามารถตอบได้ตรงตามตำราและตรงตามที่ครูสอน (อย่างนี้เรียกว่าฝึกฝนมาดี กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือขยันเรียน ครูรัก ไม่เคยเถียงครูเลย)

ตอนเรียนปีหนึ่งในมหาวิทยาลัย นอกจากเนื้อหาจากการจดเลคเชอร์คำบรรยายแล้ว อาจารย์ยังสั่งให้อ่านตำราประกอบวิชา ผู้เขียนชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว (เป็นเด็กเรียน ไม่เที่ยว ยังไม่มีแฟน) จึงสนใจอ่านตั้งแต่เริ่มเปิดเรียน อ่านหลายรอบ อ่านแล้วก็ทำย่อเอาไว้ ตำราแต่ละเล่มนั้น ผู้เขียนอ่านไม่ต่ำกว่าห้าหกเที่ยว จนบางเล่มจำได้แม้วรรคตอน (อ่านไปก็ถามตัวเองเหมือนกันว่า ความรู้บางอย่างเหล่านี้ เรียนไปทำไมวะ) ดังนั้น ก่อนเข้าสอบเพื่อน ๆจะคร่ำเคร่งอ่านตำราจนแทบวินาทีสุดท้าย

แต่ผู้เขียนกลับเดินไปมาสบายใจเฉิบ คืนก่อนสอบรีบนอนแต่หัวค่ำ เพราะอ่านจนกระทั่งฉบับยาวและฉบับย่อ (ของผู้เขียนเอง) จนจำแม่นแล้ว มีวิชาหนึ่ง ตอบเหมือนตำราเสียจนได้คะแนนร้อยละ ๙๗

ที่ต้องระวังคืออาจารย์บางท่านไม่ได้ออกข้อสอบเพื่อให้ตอบเหมือนที่ท่านสอน แต่ให้วิเคราะห์ วิพากษ์ด้วย วิชาเหล่านี้สิยาก และอาจารย์ที่ออกข้อสอบแนวนี้ถูกจัดเป็นอาจารย์โหด ปราบเซียน (อย่างท่านศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก) ผู้เขียนจึงหาตัวช่วยด้วยการเข้าห้องสมุด หาหนังสืออ่านเพิ่มเติม (ทั้งภาษาอังกฤษและไทย) ค้นคว้า และจดเนื้อหาหรือวาทะเด็ด ๆ (ที่อาจารย์ไม่ได้สอน) พร้อมหลักฐานอ้างอิง เวลาตอบจึงสามารถอ้างความรู้ใหม่เพิ่มเติมจากที่อาจารย์สอนได้ ผลคือคะแนนดีตามคาด เพราะตอบไม่เหมือนที่เพื่อนตอบ แต่แสดงภูมิมากขึ้นอีกหน่อย (อาจารย์ท่านชอบ)

ก็เลยได้ข้อสรุปว่า ครูอาจารย์ส่วนใหญ่มักให้คะแนนนักเรียนถ้าตอบได้ตรงตามที่ท่านสอน (ยกเว้นวิชาคำนวณ ซึ่งต้องทำโจทย์ให้ถูกตามสูตรที่กำหนด) มีอาจารย์ส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ (แทบจะจำกัดเฉพาะระดับมหาวิทยาลัย)

ช่วงที่ไปเรียนในต่างประเทศ (หลายคนที่อ่านบทความนี้อาจยังไม่เกิด) อาจารย์ส่วนใหญ่วางตัวคล้ายอาจารย์ส่วนน้อยที่ผู้เขียนเจอในเมืองไทย แต่ละท่านล้วนสรรหาคำถามมาออกข้อสอบอย่างน่าหวาดเสียว หากไม่อ่านหนังสือประกอบ (ให้มีความรู้งอกเงยมากกว่าที่อาจารย์สอน) มีหวังเอวัง จบเห่ ต้องพับกระเป๋ากลับบ้านเกิด

ยิ่งอาจารย์ที่สอนวิชาระดับปริญญาเอกด้วยแล้ว ท่านมักจะแนะแต่องค์ความรู้หลัก ๆ แล้วคาดหวังว่านักศึกษาต้องหาอ่านจากตำราต่าง ๆ เอาเอง มีวิชาหนึ่ง อาจารย์ให้รายชื่อเอกสารอ่านประกอบประมาณยี่สิบแผ่น แต่ละแผ่นมีรายชื่อประมาณ ๑๕-๒๐ รายชื่อ นักศึกษา (ฝรั่ง) คนหนึ่งตาค้าง ถามอาจารย์ว่านี่ต้องอ่านทั้งหมดเชียวหรือ ท่านอาจารย์ท่านเหล่ตามอง แล้วก็ตอบว่า "ตามใจคุณสิ แต่อย่างน้อยก็ต้องรู้ว่าเนื้อหาวิชาที่อาจารย์สอนนั้น มีใครเขาเขียนไว้อย่างไรบ้าง" (แหะ ๆ เล่นกับท่านสิ)

มาบัดนี้จึงได้ถึงบางอ้อ ว่าอาจารย์ฝาหรั่งเหล่านั้นท่านฉลาด เพราะท่านเรียนรู้พร้อมไปกับการสอน ก็ในเมื่อลูกศิษย์ต้องไปค้นคว้าอ่านมาแล้วเอาความรู้มาถกเถียงอภิปรายแข่งกัน ท่านก็ได้ความรู้ไปด้วย เพราะหลายเรื่องที่ลูกศิษย์ยกมาอ้าง อาจารย์ก็อาจารย์เถอะ ที่ทำผงกหัวหงึก ๆน่ะ อาจยังไม่เคยอ่านเหมือนกัน (ฮา)

มิน่า ยิ่งสอนอาจารย์ยิ่งฉลาด ลูกศิษย์ก็ฉลาด เพราะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบกับการเรียนรู้จากอาจารย์และเพื่อน

อย่างนี้นี่เอง คนในชาติที่เจริญแล้วจึงยิ่งเจริญหนักเข้าไปอีก

สิงคโปร์จึงออกคำขวัญที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนของเขาว่า Teach less, learn more (ได้ยินแล้วขนลุก ประเทศนี้จึงติดระดับหนึ่งหรือสองของโลกในด้านการแข่งขัน อิจฉาเฟ้ย)

ไม่ค่อยเหมือนกับที่เรียนในบ้านเราเลย (สอนอะไร สูเจ้าจงจำใส่หัวกบาลไว้) ถ้าอาจารย์เอาความรู้เดิมมาสอน ท่านก็ไม่ฉลาดขึ้น และลูกศิษย์ก็รับแต่ของเก่า ซึ่งอาจล้าสมัย สรุปว่ายิ่งเรียนยิ่งแย่ทั้งครูและศิษย์

ครูจึงกลายเป็นพ่อค้าขายของเก่า

ลูกศิษย์กลายเป็นเด็กเก็บขยะ

เพื่อนอาจารย์บางคนซ้ำเติมว่า คนเรียนไม่ได้อยากเรียนหรอก อยากได้แต่คะแนน (แล้วจะเจริญได้ยังไงเล่า ทูนหัว)

ด้วยความสนใจประเด็นปัญหาการเรียนรู้ ผู้เขียนจึงพยายามค้นหาความรู้เรื่องการเรียนการยุคใหม่ น่าสนใจแฮะ

มีรายการสอนรายการหนึ่ง ครูสอนนักเรียนแบบใหม่ นักเรียน (น่าจะอายุประมาณ ๙-๑๐ ขวบ) ทุกคนมีแทบเลต

ครูต้องการจะสอนอะไร เช่น สอนเรื่องเกี่ยวกับช้าง ก็จะบอกคร่าว ๆว่าช้างเป็นอย่างไร อาจมีรูปให้ดู บอกรูปพรรณสัณฐานกว้าง ๆ บอกแหล่งอาศัยของช้าง แล้วชี้ชวนให้นักเรียนค้นหาความรู้เกี่ยวกับช้างโดยเปิดดูจากเวบ (ทำเหมือนกับผู้เขียนนี่แหละ) นักเรียนก็จะแข่งขันกันเอาความรู้มาอวดครู (เผลอ ๆก็เกทับเพื่อนไปด้วย)

เด็กคนไหนสามารถค้นหาความรู้ได้ดี มีคำถามดี มีการทักท้วงความน่าเชื่อถือของแหล่งเรียนรู้ และรู้จักหาแง่มุมใหม่ ๆมาเสนอ ก็จะได้คะแนนดี เด็กคนไหนเซ่อซ่า อุ้ยอ้ายไม่เอาไหน คอยจะฟังความรู้จากคนอื่น (ทั้งเพื่อนและทั้งครู) แล้วก็จดจำ ไม่มีข้อสงสัย (ได้แต่พยักหน้าหงึกหงัก) ก็ได้คะแนนน้อยลงไป

ถ้าครูไทยสอนแบบนี้เด็กไทยย่อมไม่มีทางแพ้ใครในโลกใบนี้ (เพราะครูให้เครื่องมือ เป็นผู้ชี้ทาง คนเรียนหาความรู้ได้เอง ต้องเก่งชัวร์อยู่แล้ว สามารถดัดแปลงและหากินเองได้เมื่อไม่มีครู)

เมืองไทยมีการแจกแทบเลตกันตามแนวทางประชานิยม แล้วครูสอนอย่างไรบ้าง

หรือครูก็ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ ใช้แทบเลตก็ไม่ชำนาญ ภาษาอังกฤษไม่ค่อยกระดิกหู

เด็กจะฉลาดได้ยังไง (ถ้าครูไม่ทำตัวให้ฉลาดกว่าเด็ก)

เพราะโลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนจึงต้องปรับตัวให้ทันโลก

นักคิดหลายคนจึงวิพากษ์ระบบการศึกษาแบบเก่าอย่างดุเดือด

อย่างเช่น

นอม ชอมสกี้ (Noam Chomsky)[1] กล่าวว่า "ระบบการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพเป็นระบบกลั่นกรองที่มีความสลับซับซ้อนมาก มันทำหน้าที่เขี่ยคนที่เป็นตัวของตัวเอง คนที่คิดด้วยตนเอง และคนที่ไม่รู้จักยอมสิโรราบให้ออกจากระบบ เพราะคนเหล่านี้คือตัวป่วนสถาบัน" (เป็นงั้นไป)

เช่นเดียวกับ ***จอห์น เทเลอร์ แกตโต*** (John Taylor Gatto)[2] ที่บอกว่า "เมื่อคุณเอาเจตนารมณ์เสรีออกจากการศึกษาเมื่อไหร่ คุณก็เรียกสิ่งที่เหลืออยู่ว่าการเรียนหนังสือ"

---

11 ชอมสกี้ – นักภาษา นักปรัชญา นักกิจกรรมการเมือง นักเขียน ผู้บรรยาย ศาสตราจารย์ทางภาษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแมสสาชูเสต

2 จอห์น เทเลอร์ แกตโต – ครู นักเขียน นักวิชาการศึกษา

หรือ ***มัลคอล์ม เอ็กซ์*** (Malcolm X)[3] "การที่มีวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยไม่ได้หมายความว่าคุณมีการศึกษา"

ในโลกแห่งศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด ถ้าเรายังสอนเด็กให้จำ ยึดเอาครูเป็นแหล่งความรู้ แล้วประเมินผู้เรียนจากการตอบได้ตรงกับที่ครูสอน ประเทศไทยจะเจริญไปไม่ได้

คิดแล้วชักดีใจว่า ผู้เขียนน่าจะโชคดีที่ได้ตายก่อน

ตายก่อนที่จำเป็นต้องพึ่งเด็กรุ่นใหม่ที่ด้อยความฉลาด

ยิ่งเห็นเด็กใช้เครื่องมือยุคใหม่เล่นเกม (สังคมก้มหน้า) แชตหาเพื่อน หรือเล่นไลน์โดยไม่มีเป้าหมายนอกจากความสนุก เมื่อโตขึ้นมาแล้วผู้เขียนจะพึ่งเด็กพวกนี้ได้อย่างไร (ตายก่อนดีกว่า ลุงจ่าลาแล้ว)

แต่ตอนนี้ อย่าเพิ่งตาย ผู้เขียนเองยังสนุกกับการเล่นเกม หรือแอบดูอะไรต่อมิอะไรมากมายในโลกไซเบอร์ และยังพึ่งตัวเองได้

ยังมีเวลาค้นหาเรื่องราวต่าง ๆที่น่ารู้ อย่างน้อยก็พอรู้เท่าทันคนอื่นได้พอควร

แถมยังมีโอกาสประชุมกับบรรดานักวิชาการรุ่นใหม่อยู่บ่อยครั้ง ก็เรียนรู้จากบรรดาจูเนียร์เหล่านี้ ซึ่งยังไม่ยอมล้าสมัย ทำให้พอมีความหวังอยู่บ้าง

---

[3] มัลคอล์ม เอ็กซ์ – นักเทศน์มุสลิมอเมริกันผิวดำ นักกิจกรรมสังคม

เพราะเคยวิจารณ์ระบบการศึกษาของไทยเป็นครั้งคราวต่างกรรมต่างวาระ หลายคนจึงขอให้ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา ผู้เขียนมักบอกว่า ยากมาก

ตั้งแต่สมัยที่รับผิดชอบการปฏิรูปการศึกษาในฐานะประธานกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ต่อจากศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน สปศ. ก็ทำหน้าที่ร่างกฎหมาย วางระบบ จัดโครงสร้าง จนเสร็จ

ที่ทำไม่เสร็จและไม่มีหน้าที่ทำ (รวมทั้งไม่มีปัญญาทำ) คือการเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหาร และเปลี่ยนความเคยชินในการสอนของครูซึ่งต้องเป็นผู้หลอมเหลาความคิดและทักษะของเด็กตั้งแต่ต้น การเปลี่ยนอย่างนี้ยากมากครับ

นักเรียนจะเปลี่ยน (พัฒนา) ได้อย่างไร ถ้าครูไม่ยอมเปลี่ยน (หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง)

แค่เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้ให้ความรู้ มาเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ได้เอง

เท่านี้ก็เหลือเข็นแล้วครับผม

ทำไมหรือ

ตอบว่าต้องเปลี่ยนวิธีการสอนและประเมินผลโดยสิ้นเชิง (มนุษย์เรามักมีแนวโน้มต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ชอบหมกตัวในเขตปลอดภัยหรือ comfort zone อยู่แล้ว)

ได้ยินพูดกันบ่อยว่าการสอนสมัยนี้ต้องยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จึงมีเรื่องล้อให้ขบขันว่า มีครูคนหนึ่งให้นักเรียนนั่งล้อมเป็นวงกลมกลางห้อง แล้วครูก็เดินสอนไปรอบ ๆวง

เอานักเรียนเป็นศูนย์กลางไง

เป็นเรื่องเล่าขำ ๆกัน คงไม่มีครูคนไหนเพี้ยนทำไปอย่างนั้นหรอก (ขืนทำเด็กมันคงเวียนหัวตายชัก)

เพราะคนรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจด้วยเหตุและผล ดังนั้น หากครูยังสอนแบบเดิม สงสัยชาติไทยของเราคงถึงคราวล่มจมเป็นแน่แท้

ถ้าจะแข่งกับโลกและคนในยุคนี้ให้ได้ผล ครูต้องสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความสมรรถนะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ให้ได้ (สถาบันผลิตครูก็ต้องสร้างครูรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเช่นกัน)

นั่นคือต้องเปลี่ยนวิธีการสอนอย่างที่ทำด้วยความเคยชิน

แล้วจะสอนอย่างไรบ้างล่ะเจ้าคะ

ต้องสอนอย่างนี้สิ

๑. เริ่มต้นด้วยการ***สอนให้นักเรียนอยากรู้*** – ไม่ใช่สอนเรื่องความอยากรู้เรื่องเพศศึกษา (หรือที่ฝรั่งเขาเรียกว่าเรื่องประเภท The birds and the bees) หรอก (เด็กสมัยนี้เขาสอนกันเองอยู่แล้ว) โดยครูที่สอนวิชาอะไรก็ตามต้องถามตัวเอง

เสียก่อนว่า วิชาที่สอนนั้นมันดีมีประโยชน์ หรือเอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร แล้วก็พยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการอยากเรียนรู้ ซึ่งก็ต้องใช้กลเม็ดเด็ดพรายของครูมาช่วยในการท้าทาย ทำให้การสอนสนุก ดัดแปลงเรื่องราวรอบตัวในสังคมนักเรียนมาทำให้เห็นภาพ ก็ถ้าคนเรียนไม่สนุกเสียตั้งแต่ต้น จะสนใจเรียนทำไม และถ้าเริ่มต้นก็ไม่สนใจแล้ว จะไปเรียนรู้อะไรได้มากกว่าการลอกการบ้านเพื่อนตามด้วยสอบได้คะแนนต่ำ เลยยิ่งไม่อยากเรียนหนักขึ้นไปอีก (แถมถ้าคนสอนซังกะตายสอน ประเภทก่อนสอนต้องปลุกพระ พอสอนเสร็จก็ถอนหายใจพ้นทุกข์ เด็กจะสนุกตามได้อย่างไรครับผม)

๒. ***สอนเนื้อหาหลัก*** – อย่างน้อยครูหรืออาจารย์ต้องชี้แจงให้ผู้เรียนทราบว่า อะไรคือแก่นเนื้อหาสาระของวิชาที่กำลังเรียนอยู่ และควรระบุวัตถุประสงค์ด้วยว่า เรียนไปทำไม ได้ประโยชน์อะไร (ที่สำคัญคือต้องสอนเนื้อหาเท่าที่จำเป็น ไม่ใช่สอนไปตามที่เคยเรียนมา หรือที่ตำรากำหนดให้สอน โดยไม่รู้จักแยกแยะขยะความรู้ที่ล้าสมัย ไม่เป็นประโยชน์ ใช้การไม่ได้ หรือไม่เหมาะกับความต้องการในสังคมไทย) ทั้งนี้ต้องสอนเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น (เลือกเนื้อหาที่เป็นขยะทิ้งไปเสียบ้าง)

๓. ***สอนให้รู้จักค้นหาความรู้*** – ตรงนี้แหละที่เป็นหัวใจของการเรียนการสอนสมัยใหม่ คือต้องลดบทบาทในการสอนของครูลงส่วนหนึ่ง (ให้สอนเฉพาะเนื้อหาสาระหลักสำคัญเท่านั้น)

แล้วกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความรู้เพิ่มเติม (อย่าเอาแต่ป้อน ให้รู้จักหากินเอาเองบ้าง ม่ายงั้นไม่รู้จักโต สอนให้ตกปลาเป็น อย่ามัวแต่ป้อนให้เด็ก) ซึ่งทำได้โดยบอกแหล่งค้นคว้า บอกคำกุญแจเพื่อให้ค้นคว้าหาความรู้มาเล่าให้ครูและเพื่อนได้รับรู้ นี่คือการสอนในโลกยุคใหม่

๔. ***สอนการวิเคราะห์***ความน่าเชื่อถือของความรู้และแหล่งเรียนรู้ – วิธีการสอนข้อนี้แหละยาก หากทำได้ เมืองไทยจะได้เจริญเสียที คนไทยจะได้พ้นจากการหลงเชื่อข่าวลือ ข้อมูลเท็จปลุกระดมชวนเชื่อ หรือการหลอกลวงได้ง่าย ๆ คือครูต้องสามารถสอนตามหลักกาลามสูตร (สูตรที่พระพุทธองค์ทรงกล่าวที่หมู่บ้านกาลามะ เป็นคำเตือนใจว่า ได้ยินได้ฟังอะไร อย่าเพิ่งหลงเชื่อง่าย ๆ ต้องคิดทบทวนความเป็นไปได้เสียก่อน) ได้ข้อมูลอะไรมาอย่าเชื่อเสียทีเดียว ต้องรู้จักใช้ดุลพินิจวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล ไม่ปักใจเชื่อ ต้องใคร่ครวญหรือตั้งข้อสงสัยเสียก่อน จะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อความโลภความหลงของตัวเอง ก็แน่ละ การถูกหลอกลวงนั้นเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ยังมีกิเลส คนเราถึงจะฉลาดหลักแหลมแค่ไหนก็มีโอกาสถูกหลอกได้ แต่อย่างน้อย ก็ให้น้อยลงไปบ้าง (ข้อสำคัญคุณครู คุณอาจารย์ทั้งหลาย อย่าได้เริ่มต้นหลงเชื่อไม่มีข้อฉุกใจสงสัย จะกลายเป็นตัวอย่างให้ศิษยานุศิษย์ทั้งหลายทำตาม)

๕. ***สอนการประยุกต์***และใช้ประโยชน์ของความรู้ – ยากขึ้นไปอีก คือต้องสอนให้ลูกศิษย์สนใจประยุกต์ความรู้ในชีวิตการ

เป็นอยู่และการทำงานของตัวเองด้วย ปัญหาใหญ่ในการเรียนการสอนทุกวันนี้ คือ สอนอะไรมากมาย (ตามที่ถูกสั่งมาให้สอน) แต่ไม่รู้ว่าจะเอาไปใช้ได้อย่างไร ก็สอนไปตาม ๆ กันอย่างนั้น คนเรียนก็เรียนไปอย่างนั้น ไม่รู้เหมือนกันว่าเรียนไปทำไม รู้แต่ว่าตอบให้ตรงกับที่ครูสอนก็แล้วกัน (ไม่ได้เรียนให้ตัวเองพอใจ แต่เรียนให้ครูพอใจ)

๖. ***สอนการสังเคราะห์***ผสมผสานความรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ – ยากขึ้นไปเรื่อย ๆก็ตอนที่ต้องสอนให้รู้จักเอาความรู้หลายหลากที่ได้เรียนมาผสมผสานกัน จะไม่ยากได้อย่างไรในเมื่อครูแต่ละคนสอนตามความเชี่ยวชาญเฉพาะของตัว จะไปรู้ได้อย่างไรว่าคนอื่นเขาสอนอะไรบ้าง นักเรียนสิเรียนจากหลายครู หลายวิชา ก็ต้องพยายามไล่เรียง แล้วยุยงส่งเสริมให้นักเรียนลองเอาความรู้ที่หลากหลายมาประกอบกันเข้า ครูก็จะได้เรียนรู้ไปด้วย ถ้าไม่ไหวจริง ๆ อย่างน้อยก็ลองประกอบความรู้จากวิชาของครูเองก็ได้ เห็นไหมว่าการสอนสมัยใหม่มันยากอย่างไร (ไม่เอาดีกว่า สอนแบบเก่าดีแล้ว เด็กมันมีหัวมันก็หาทางเอาตัวรอดของมันไปเองแหละ ปัญหาของมัน เลยเป็นกรรมของเด็ก)

๗. ***ประเมินความสามารถในการหาความรู้***และประยุกต์ใช้ประโยชน์จากความรู้ – การประเมินผลของครูยุคใหม่ไม่ได้วัดว่าผู้เรียนตอบได้ตรงกับที่ครูสอนหรือไม่ แต่ต้องวัดจากความสามารถและความสนใจมุ่งมั่นค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง รวมทั้งเอาความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ หรือประยุกต์ได้ใน

ชีวิตจริง ถ้าจะสอนอย่างนี้ ครูต้องเป็นคนแรกที่เอาสิ่งที่ตัวเองสอนมาใช้ได้ และถ้าครูทำได้ นักเรียนจะยิ่งเชื่อมั่นทั้งครูและสิ่งที่ตัวเองเรียน ไม่ใช่สักแต่เป็นข้อมูลที่รู้ไว้ก็เท่านั้น ใช้การไม่ได้ (โหลยโท่ย เรียนไปก็เท่านั้น)

๘. สอนความสามารถในการ***คิดค้นและพัฒนาความรู้ใหม่*** – หน้าที่สำคัญของครูยุคใหม่ คือการแนะนำช่วยเหลือกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดนอกกรอบ เพื่อหาความรู้ แง่มุมและทางออกใหม่ ๆ คือพยายามหาความรู้ใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา ไม่ติดกับอยู่ในวังวนกะลาครอบอีกต่อไป ***เซเมอร์ ชิดิแอค*** (Samer Chidiac)[4] จึงกล่าวว่า "การสอนเป็นอาชีพสร้างสรรค์ เป็นหน้าที่ของผู้นำโรงเรียนและผู้มีอิทธิพลทางการศึกษาที่จะสร้างบรรยากาศให้เกิดการคิดสร้างสรรค์และสนับสนุนนวัตกรรมการสอนภายในโรงเรียนของเรา นี่แหละคือสิ่งที่จะทำให้นักเรียนของเราประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ ๒๑" ถ้าจะทำอย่างนี้ได้ ตัวครูและอาจารย์เองต้องพัฒนาทักษะนี้ด้วยจนเป็นต้นแบบ และพร้อมกันก็ต้องพัฒนาความอดทนหากคนเรียนโต้แย้ง หรือท้าทายความคิดของครู การสอนแบบใหม่จึงเป็นเรื่องยาก เพราะยิ่งคนสอนมีอัตตาแรง(จึงมีเรื่องล้อกันว่า ในบรรดาคนที่ดื้อที่สุดของสังคม คือครูกับพระ และดื้อสุดคือพระครู จริงไม่จริงไป

---

[4] เซเมอร์ ชิดิแอค – นักเขียน นักประดิษฐ์คิดค้น ผู้บริหารสถาบันนวัตกรรมชาวเลบานอน

พิสูจน์กันเอง) คิดว่าตัวเองถูกเสมอไป ใครคิดต่างย่อมผิด ก็ต้องลงเหวกันทั้งครูและลูกศิษย์ (รวมทั้งพระครูด้วยครับ)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็ด้วยความเป็นห่วงชาติบ้านเมืองของเราว่าจะรอดปลอดภัยได้อย่างไร ถ้าหากคนของเราไม่ฉลาดพอที่จะนำพาประเทศให้พ้นภัยในโลกการแข่งขันแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ได้ แน่นอน คนเราไม่ได้เก่งกาจฉลาดเฉลียวมาตั้งแต่เกิด (ถ้ามีคนอย่างนี้ต้องนับเป็นกรณียกเว้น) ดังนั้น ความหวังจึงอยู่ที่การอบรมสั่งสอนคนรุ่นใหม่ให้รู้จักคิด สามารถเรียนรู้ และอยากเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆที่เป็นประโยชน์รอบตัว (ความหวังจะเป็นแค่ความฝันหรือเปล่าเนี่ย)

ก็ต้องพึ่งพาครูบาอาจารย์ทั้งหลายให้ช่วยสอนลูกหลานเราให้สนใจเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆที่จำเป็น สามารถคิด วิเคราะห์ และหาข้อสรุปได้อย่างมีเหตุมีผล โดยอาศัยความจริง ไม่ใช่เชื่อแต่ข่าวปล่อยข่าวลือตะพึดตะพือ

แล้วเราจะมีครูรุ่นใหม่ ที่มีคุณสมบัติเพียงพอในการสร้างคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นความหวังของคนแก่อย่างเราหรือไม่ และเมื่อไหร่

คิดแล้ว ได้แต่ถอนใจ

เฮ่อ ... เฮิ๊ก ....

๖. สงสารตัวเอง

เราทุกคนย่อมมีสุขมีทุกข์ เป็นธรรมดา (มีใครไม่เคยทุกข์เลยบ้าง ช่วยประกาศตัวหน่อย จะได้ไปสมัครเป็นสาวก) บางคนมีทุกข์ (หรือคิดว่ามีทุกข์) มากกว่ามีสุข ส่วนคนที่มองโลกเชิงบวก ถึงต้องเจอเรื่องร้าย ๆ ก็ยังสามารถเริงรื่นได้ท่ามกลางสภาวะที่น่าจะเป็นทุกข์ (คือยังทุกข์อยู่นั่นแหละ แต่ทุกข์แบบสบาย ๆเหมือนเพลงของพี่เบิร์ดน่ะ)

ตอนที่ผู้เขียนไปทำวิจัยในอินโดนีเซีย เคยนั่งรถผ่านไปเห็นคนจนไร้บ้านนอนอยู่ใต้สะพานเดินออกมาอาบน้ำในคลอง หน้าตาดูเป็นสุขอย่างยิ่ง ทั้ง ๆที่ไม่มีสมบัติพัสถานอะไรเลย (ตอนนั้นลืมไปสัมภาษณ์)

นี่ก็เป็นเพราะคนแต่ละคนไม่เหมือนกัน เมื่อเกิดทุกขภาวะ (ใช้ศัพท์สูงหน่อย) คือสภาพที่ทนได้ยาก แต่ละคนจึงมีปฏิกิริยาต่างกันไป หลายคนทำใจได้แล้วใช้ชีวิตตามปกติ สามารถลืมความทุกข์ได้เร็ว ยิ่งเร็วยิ่งดี บางคนร่ำรวยขนาดดอกเบี้ยแต่ละวันเท่ากับเงินทองทั้งหมดที่ผู้เขียน

สะสมมาชั่วชีวิต แต่ไม่มีความสุข แสดงพฤติกรรมที่รุ่มร้อน ไม่พอใจ หน้าตายุ่งขิง (แล้วเงินมากมายก่ายกองเหล่านั้นช่วยอะไรได้)

แถมยังต้องร่อนเร่เป็นสัมภเวสีไปอาศัยอยู่ในที่ต่าง ๆที่ไม่สามารถเรียกว่าบ้านเกิด (เซ็งแมะ)

การมีเครื่องอำนวยความสะดวกล้นเหลือ ไม่ช่วยประกันความสุขได้หรอก (เชื่อเหอะ)

ดังนั้น ถึงจะมีทรัพย์สินมากมาย หรือไม่มีสมบัติอะไรติดตัว (นอกจากหนี้) คนหลายคนจึงยังจมปลักอยู่กับความทุกข์ จนยิ่งเกิดทุกข์หนัก ทุกข์สะสม ทุกข์ต่อเนื่อง ทุกข์ถาวร เพราะเกิดสภาพจิตสงสารตัวเอง หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “self-pity” กลายเป็นคนอาภัพอับภาคย์ ลำบากยากเข็ญ เย็นย่ำได้แต่คร่ำครวญ (แน่ะ เล่นสัมผัสนอกสัมผัสในเสียเลย กลอนมันพาไปน่ะ ขออภัย)

ความทุกข์ของคนเราอาจเกิดจากความล้มเหลวในหน้าที่ชีวิตการงาน ความสูญเสีย (บรรดาผู้คนหรือสิ่งของที่เรารักเราหวงแหน) ความยากจน ความเจ็บป่วย ความรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่า หรือสภาพไม่น่าอภิรมย์ทั้งปวงที่มนุษย์ประสบในสังคมทุกวันนี้ อาการเช่นนี้หากเกิดเป็นปกติ ก็จะกลายเป็นคนชีช้ำกล่ำปลี เซ็งซ้ำซาก เซ็งยั่งยืน เซ็งเป็นอาชีพ เสียชาติเกิดไปหนึ่งชาติ (ทำนองว่าเกิดมาเสียของนั่นแหละครับ)

ความสงสารตัวเองนั้นคือการไม่ยอมรับว่า ความเป็นทุกข์เกิดจากการกระทำหรือกรรมของตัวเอง แต่เกิดจากผู้อื่นหรือสิ่งอื่นทั้งสิ้น

ปฏิกิริยาของคนสงสารตัวเองจึงวนเวียนอยู่กับการตั้งคำถามว่า ทำไมถึงต้องเป็นเรา ทำไมเรื่องร้าย ๆต้องมาเกิดกับเรา ทำไมคนอื่นไม่โดนซะมั่ง สังคม หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ยุติธรรมกับเรา (พาลโทษพระเจ้า พระพรหม หรือเทวดาไปโน่น เข้าทำนองฝนแล้งแช่งเทวดา ฝนมาด่าพระพรหม) ตัวเองไม่ได้ทำผิด ตัวเองเป็นเหยื่อ สาเหตุความทุกข์เกิดมาจากคนอื่นหรือสิ่งอื่น ไม่มีใครรักเรา คนอื่นหรือสังคมต้องรับผิดชอบต่อความทุกข์ความไม่เป็นธรรมที่เกิดกับเรา สังคมต้องช่วยเหลือหรือชดใช้ ทุกคนต้องเห็นใจเรา เราเป็นคนน่าสงสาร (คิดไปคิดมายิ่งน่าสงสารตัวเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ฮือ ๆ) เราต้องแก้แค้นสังคมรวมทั้งคนที่ไม่เห็นใจเรา

ความสงสารตัวเองเป็นอาการทางจิตที่นำไปสู่การเกลียดชังสิ่งต่าง ๆรอบตัว ก่อให้เกิดการแยกตัวออกจากสังคมหรือหลุดออกจากความเป็นจริง ซึมเศร้า (ถีนมิทธะ) ท้อแท้ โศกเศร้าฟูมฟาย (โศกะ ปริเทวะ) เบื่อชีวิต โหยหาคนปลอบใจ (ยิ่งหายิ่งไม่เจอ) ปิดตัวเองจากโอกาสและความคิดดี ๆ มองโลกในแง่ร้าย ถ้าอาการรุนแรงอาจถึงขั้นทำร้ายตนเองและผู้อื่น หรือประชดสังคมด้วยวิธีต่าง ๆ (คนที่ฆ่าตัวเองส่วนหนึ่งก็เพราะทนความกดดันไม่ไหว ตายดีกว่า ขอลาแล้วโดม)

จิตแพทย์และนักจิตวิทยาบางคนเห็นว่าสภาวะการสงสารตัวเองเป็นสิ่งเสพติดอย่างหนึ่งที่ทำให้เจ้าตัวหลงเสียเวลาอยู่กับการเสียใจ ช้ำใจ น้อยใจโชคชะตา จ่อมจมกับความคิดทางลบที่ซ้ำเติมความทุกข์ที่มี จนหมดอาลัยตายอยาก ขาดความกระตือรือร้น รอความช่วยเหลือหรือความเห็นใจจากคนอื่น ย้ำคิดย้ำทำ คนที่สงสารตัวเองจึงต้องทนทุกข์อยู่ไม่รู้จบ เพราะขาดสติรู้ตัว ไม่ยอมตัดใจลดละเลิกการหลงสิ่งเสพติดทางอารมณ์ (ฟังแล้วเป็นวิชาการจัง) แล้วลุกขึ้นเดินต่ออย่างที่คนอื่นหลายคน

เขาทำกัน เพราะถ้าตัวเองไม่ยอมตื่น ไม่ยอมแยกตัวออกจากสภาวะเสพติดเสียแล้ว เทวดาที่ไหนก็ช่วยไม่ได้ ชีวิตย่อมอับจนอยู่อย่างนั้น จนกว่าชีวิตจะสิ้นไป ไม่รู้จักความสุขเสียที

ที่จริง ความสุขอยู่ชั่วเอื้อม (แต่ไม่ยอมคว้า) แค่ถอนตัวออกมาจากการจับเจ่าติดยึดอยู่กับความทุกข์ระทม เอาแต่คิดย้ำความทุกข์ที่มีอยู่เลิกได้แล้ว หวนกลับมาดำรงชีวิตตามปกติ ล้มได้ก็ลุกได้ ต้องกล้าเถียงกับตัวเองว่าที่มัวย้ำบ่มระทมทุกข์นั้นโง่นัก เพราะต้นเหตุที่ทำให้ตัวเองเป็นทุกข์นั้นผ่านไปแล้ว อนาคตยังมีอยู่ จะไปเสียเวลาคร่ำครวญโดยเปล่าประโยชน์ทำไม เศร้าไปก็เท่านั้น วันหน้ายังมี หันมาสู่ชีวิตดีกว่า เรามีสองมือสองเท้า มีสมองเหมือนคนอื่น คนพิการ คนที่แย่กว่าเรายังมีอีกมาก ตราบใดที่ยังไม่ตาย เรายังมีโอกาส (แหม ใครคิดได้อย่างนี้ ยกนิ้วหัวแม่มือให้ นายแน่มาก เอารางวัลชีวิตไปเลย)

ถ้าตั้งสติ กลั้นใจดันตัวเองให้หลุดจากภาวะสงสารตัวเอง หลุดได้เมื่อไหร่ จะได้เริ่มต้นชนะเสียที

ฝรั่งเขามีคำหลายคำใกล้เคียงกับการสงสารตัวเอง เช่น

ผ้าซับน้ำตา (crying towel) – หมายถึงผ้าสมมติที่ยื่นให้กับคนที่ชอบบ่นทุกข์เรื่องความอับโชค ผู้ยอมพ่ายแพ้ต่อความไม่สมหวังเล็ก ๆน้อย ๆ หรือเรื่องไม่สบอารมณ์ทั้งหลาย (โปรดสังเกตว่าเขาใช้คำที่หมายถึงผ้าเช็ดตัว ไม่ใช่แค่ผ้าเช็ดหน้า กะซับทะเลน้ำตาเชียวแหละ)

ใครได้ผ้าซับน้ำตาก็หมายถึงคนที่เกลือกกลิ้งอยู่กับการสงสารตัวเอง

ร้องไห้กับแก้วเบียร์ (cry in one's beer) – หมายถึงคนที่หมกมุ่นอยู่กับความสงสารตัวเอง หรือสะอึกสะอื้นคร่ำครวญอยู่กับความทุกข์ คำนี้มาจากอาการที่เกิดกับคนจำนวนมากที่พอเหล้าเข้าปากก็เริ่มสะเทือนอารมณ์ หรือบ่อน้ำตาตื้น รวมไปถึงคนที่เศร้าแล้วต้องหาเหล้ามากินแก้กลุ้ม กินไปร้องไห้ไป (แล้วกินไปหาอะไรวะ เออ กินไปหัวร่อไปค่อยน่ากินหน่อย)

ซบไหล่ร้องไห้ (cry on one's shoulder) – หมายถึงการบ่นพร่ำคร่ำครวญให้คนอื่นฟังเรื่องปัญหาของตัวเอง พูดกรอกหูคนอื่นเพื่อขอความเห็นใจหรือสนับสนุนทางใจ (moral support) ส่วนไอ้คนที่ให้ยืมไหล่ซบร้องไห้คงอยู่ได้ไม่นาน ต้องรีบกลับไปเปลี่ยนเสื้อ (กลัวติดเชื้อเศร้า)

กินหัวใจตัวเอง (eat one's heart) – เศร้าเสียใจเหลือหลาย จนปลอบไม่ไหว จิตใจว้าวุ่น กระสับกระส่าย ถึงขั้นกินหัวใจตัวเอง โฮ๊ย ฝรั่งนี่ช่างเปรียบเข้ากึ๋นจริง ๆ

สังเกตให้ดี คนสงสารตัวเองชอบจดจำอยู่แต่ความทุกข์ เจอใครก็มักจะพูดว่า ตัวเองแย่แล้ว ตาก็ไม่ดี หูก็ไม่ดี ลูกผัวก็ไม่ดี ใจหวิว ๆ ท่าจะไม่รอดแล้ว หนี้สินยังไม่หมด รายได้ลด ลูกเต้าไม่เคยโผล่มาหา ไม่มีใครเห็นใจเลย (แล้วก็อิจฉาคนอื่นที่ตัวเองคิดว่ามีอะไร ๆดีกว่าที่ตัวมี) ฯลฯ

ในเชิงจิตวิทยา ถ้าตัวเองผูกติดฝังใจอยู่แต่ความทุกข์ทั้งหลายแล้วจะมีความสุขได้อย่างไร คนดัง (ดังอย่างไรแค่ไหน เป็นใครกันโปรดเปิดอ่านในโลกไซเบอร์กันเอง ผู้เขียนเริ่มขี้เกียจค้นแล้ว) บางคนมีแง่คิดเกี่ยวกับการสงสารตัวเองไว้น่าฟัง ลองอ่านดูสิ

จอห์น การ์ดเนอร์ “การสงสารตัวเองเป็นยาเสพติดที่มีพลังทำลายได้มากที่สุด ทำให้ติดยึด ทำให้เกิดความสุขชั่วครั้งชั่วคราว และแยกเหยื่อ (เห็นแมะ เขาใช้คำว่าเหยื่อ) ออกจากความเป็นจริง”

*กาเบรียล เซวิน*บอกว่า “ผมยอมให้ตัวเองรู้สึกสงสารตัวเองบ้างแต่แค่วินาทีเดียวเอง เพราะพ่อผมพูดอยู่เสมอว่าอารมณ์ของมนุษย์ที่ไร้ประโยชน์ที่สุด คืออารมณ์สงสารตัวเอง”

แอน มารี อากีล่าร์ สอนว่า “เวลาใดที่เราสงสารตัวเอง ทุกอย่างที่เราเห็นคือตัวเราเอง เวลาที่เรามีปัญหา เราก็เห็นแต่ปัญหาของเราเอง และนั่นก็คือทุกอย่างที่เราอยากพูด จนเรามองไม่เห็นสิ่งดี ๆ ในชีวิตของเรา”

และถ้าเรามองแต่ตัวเรา ปัญหาของเรา เราอาจมองไม่เห็นว่า ในโลกนี้ เราเองยังมีสภาพดีกว่าคนอื่น ๆ อีกมากมายนัก

ดร. รัสเซล กรีเกอร์ (นักจิตวิทยาและนักเขียน) ให้คำแนะนำดังนี้

๑) เราอาจให้ความสำคัญกับตัวเองได้ แต่จำไว้ว่าเราไม่ได้เป็นกรณีพิเศษเพียงหนึ่งเดียวในจักรวาล เราก็เหมือนกับทุกคน ต้องเผชิญกับเคราะห์กรรมซึ่งเราไม่ได้เชื้อเชิญมาและไม่ได้ต้องการ หลายกรณีเป็นเรื่องเล็ก ๆ น่ารำคาญ บางเรื่องเป็นเรื่องใหญ่และยุ่งยาก ถ้าหมกมุ่นอยู่กับมัน เราก็จะยิ่งกระทบกระเทือนอารมณ์มากขึ้น จงยอมรับมันเสีย และหาทางคลี่คลาย รวมทั้งทำใจให้เป็นสุข (สงสัยอีตานี่แกเป็นคนพุทธ เข้าใจไตรลักษณ์ ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา *สาธุ*)

๒) ปล่อยวางการหลงเพ้อเรื่องความเป็นธรรม (fairness myth) เลิกคร่ำครวญแต่คำว่า "ไม่ยุติธรรมเลย" ไม่มีหรอก เทพแห่งความเป็นธรรมที่จะคอยหยิบยื่นความยุติธรรมให้มนุษย์ อะไรทุกอย่างไม่ว่าดีหรือเลวก็เป็นไปอย่างที่เป็นนั่นแหละ ความจริงมันเป็นอย่างนั้น ถ้ามัวแต่คร่ำครวญกับเรื่องที่มันเป็นอย่างนั้น ก็เท่ากับทำลายความสุขของตัวเอง และเพิ่มปัญหาทางอารมณ์ซ้ำเติมให้กับปัญหาที่มีอยู่แล้ว (ก็ฝรั่งไม่มีศาลเจ้า และบรรดาตัวแทนพระพรหม เจ้าพ่อมากมายอย่างบ้านเรานี่หว่า)

๓) จงทำใจให้เชื่อให้ได้ว่าเราสามารถเผชิญเคราะห์กรรมได้ทุกเรื่อง ในอดีตเราก็เคยผ่านเรื่องร้าย ๆมามากแล้ว ตอนนี้ต้องทนได้ และในอนาคตก็จะทนได้เช่นกัน ไม่ว่าอะไรเกิดขึ้น แล้วมันก็จะผ่านเลยไปอย่างเคย (ถ้าเชื่อ หนูก็ไม่เลือกฆ่าตัวตายสิคะ)

๔) จำไว้ว่าเรามีทางเลือกว่าจะเผชิญเคราะห์กรรมอย่างไร การเลือกนี้จะกระทบต่อความสุขในชีวิตของเรา จงถือเสียว่าชีวิตเราเป็นความรับผิดชอบของเรา และมุ่งมั่นที่จะหาความสุขให้ตัวเองไม่ว่าจะเจอสถานการณ์อะไร ก็เลือกเอาเองแล้วกันว่าจะท้อถอยหรือสู้ชีวิต (ม่ายอาว ม่ายอาว ขอตัวช่วยดีกว่า)

๕) เมื่อถือว่าความสุขเป็นความรับผิดชอบของเรา ต่อไปนี้จงมุ่งมั่นที่จะทำทุกอย่างที่จำเป็น (แน่นอนในขอบเขตของจริยธรรม ศีลธรรม กฎหมาย และสามัญสำนึก) เพื่อให้เกิดความสุขให้จงได้

ลองอ่านนิทานสอนใจของอินเดียนแดงสักเรื่องสิ (ฝรั่งคาวบอยเรียกคนพื้นเมืองในอเมริกาเหนือว่าเป็นพวกอินเดียนแดง แต่สำหรับคนอินเดียในประเทศอินเดีย ไม่มีใครเรียกว่าอินเดียนดำสักคน)

วันหนึ่ง พ่อเฒ่าอินเดียนแดงเผ่าเชโรกีบอกกับหลานเรื่องการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์แต่ละคน

"หลานเอ๋ย ในตัวเรามีหมาป่าสองตัวกำลังสู้กันอยู่ ตัวหนึ่งเลว มันเต็มไปด้วยความโกรธ ความอิจฉา ความโศกเศร้าเสียใจ ความโลภ ความยะโสโอหัง **ความสงสารตัวเอง** ความรู้สึกผิด ความไม่พึงพอใจ ความรู้สึกด้อย การโกหกหลอกลวง ความหยิ่งทะนงผิด ๆ ความเขื่อง และอัตตา อีกตัวหนึ่งเป็นหมาป่าตัวดี ตัวนี้เปี่ยมไปด้วยความรื่นรมย์ ความสุขสงบ ความรัก ความหวัง ความปลอดโปร่งโล่งใจ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเมตตากรุณา ความหวังดี ความสงสารเอื้ออาทรต่อคนอื่น ความมีน้ำใจ ความสัตย์ และความเชื่อมั่น"

หลานฟังแล้วครุ่นคิดอยู่ครู่หนึ่ง ก่อนถามว่า "แล้วหมาตัวไหนชนะล่ะปู่"

ผู้เฒ่าตอบว่า "ก็ตัวที่เราเลี้ยงดู ให้อาหารกับมันน่ะซี"

อ่านนิทานแล้วได้อะไรสอนใจไหมครับ

ท่านผู้อ่านลองทำตัวเป็นอีสปนักเล่านิทานสิ เขามักจะจบลงด้วยการสรุปว่า "นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ...."

อ่านเรื่องที่เล่ามาให้ฟังแล้ว เรารู้อะไรหรือไม่ แล้วเราจะเอาความรู้นี้ไปใช้ในชีวิตของเราไหม

ก็เหมือนกับเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เขียนชอบสรุป คือมันเป็นเรื่องตัวใครตัวมันครับ

ใครรู้ทางรอดก็หาทางออกจนได้ ใครที่จ่อมจมสงสารตัวเอง ก็เลือกที่จะจมปลักความทุกข์ต่อไป ไม่มีใครอื่นมาช่วยได้หรอก

มันเป็นปัจจัตตังน่ะโยม

๗. พระพุทธเจ้าของเรา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่คนส่วนใหญ่ประกาศตัวว่านับถือศาสนาพุทธ (ถึงกับมีคนจำนวนมากทั้งพระและฆราวาสพยายามให้มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ) โดยยึดถือพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (หลักการว่าอย่างนี้ แต่ในทางปฏิบัติชาวพุทธไทยดูจะไม่เคร่งครัด ไม่จริงจัง หรือไม่ตรงตามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนสักเท่าไหร่)

เท่าที่ได้สดับตรับฟัง คนไทยเราก็นับถือศาสนาพุทธยังงั้นแหละ คือทำตามที่พ่อแม่ปู่ย่าตายายหรือคนส่วนใหญ่เขาทำกัน (อาจเป็นว่าคนไทยเรามีความสามารถยอมรับแล้วนำมาปรุงแต่งผสมผสานตามใจไทย วิถีพุทธในบ้านเราจึงมีแนวปฏิบัติที่ประสานกลมกลืนกันได้อย่างไม่รู้ตัวและไม่น่าเชื่อระหว่างพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ลัทธิถือผีไหว้เจ้า ลัทธิพราหมณ์ และไสยเวทย์ แถมในช่วงวันวาเลนไทน์ เราก็แจมกับชาวคริสต์ได้อย่างไม่ขัดเขินหรือเอียงอายแต่ประการใด)

แต่ก่อนผู้เขียนก็เป็นแบบนี้แหละ (คือเป็นพุทธตามธรรมเนียม) จนกระทั่งพอมีอายุมากขึ้น ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและสนใจอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาพุทธมากขึ้น ก็เลยมีความรู้มากขึ้น

และรู้ว่าเรานี่โง่จริง ๆ

พร้อมกับการเริ่มรู้ ก็เกิดความสงสัยอีกมากมายหลายประการ

สงสัยเหมือนกับที่คนพุทธบางคนสงสัย แต่ไม่ได้รับคำตอบที่น่าพอใจ

จำได้ว่า ครั้งหนึ่งระหว่างปฏิบัติธรรมที่ต่างจังหวัด ในช่วงที่พระคุณเจ้าผู้เป็นวิทยากรเปิดโอกาสให้มีการซักถามข้อสงสัย สาวรุ่นอนงค์หนึ่งพนมมือถามพระวิทยากรว่าพระพุทธเจ้ามีจริงหรือเปล่าเจ้าคะ (สาวสมัยใหม่ที่น่ารักยังพอมีให้เห็นอยู่ครับ วัฒนธรรมไทยยังพอมีความหวัง)

หลวงพ่อมานพซึ่งเป็นประธานการปฏิบัติธรรมครั้งนั้นท่านก็อึ้งไปนิดหนึ่ง

แต่คงถูกตั้งคำถามอย่างนี้มาบ่อย ท่านจึงตอบได้อย่างแยบคายว่าอาตมาก็ไม่ทราบเหมือนกันว่ามีจริงหรือไม่ แต่ใครก็ตามที่สามารถสอนธรรมะที่ลึกล้ำเป็นประโยชน์ได้อย่างนี้ ก็สมควรแล้วที่พวกเราพึงกราบไหว้นับถือเป็นที่พึ่ง (ใช่ไหม โยม)

แจ่มแจ๋ว ตอบแบบไม่ตอบ แต่ชัดเจน

เพราะความสงสัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนานี่แหละทำให้ผู้เขียนพยายามค้นอ่านเท่าที่จะสามารถค้นได้ ยังมีคนอื่นอีกที่พยายามหาคำตอบ

และพยายามเสนอคำตอบต่าง ๆกันไป อย่างเช่น อาจารย์คนหนึ่งยืนยันว่าพระพุทธเจ้าเกิดในเมืองไทย โดยแกอ้างว่าพระพุทธเจ้าเสวยข้าวเหนียว (ไปไกล ๆเลยพวก)

อาจารย์อีกท่านหนึ่งก็พยายามตีความจากชื่อสถานที่ต่าง ๆใน ประเทศไทย เช่น เขาคิชกูฏ พระพุทธฉาย(สระบุรี) แล้วสรุปว่า พระพุทธเจ้าน่าจะเกิดในแผ่นดินสุวรรณภูมิ (ก็ว่ากันไป)

สำหรับผู้เขียนยังคงเชื่อว่าพระพุทธเจ้าคงจะถือกำเนิดในอินเดียตอนเหนือ เพราะยังมีหลักฐานปรากฏมากมาย (เมื่อปี ๒๕๕๖ มีการขุดค้นพบสิ่งก่อสร้างเป็นไม้ในบริเวณสวนลุมพินีวันซึ่งเป็นที่เกิดของพระพุทธองค์ ทดสอบแล้วย้อนหลังไปได้เกือบสองพันหกร้อยปี ซึ่งใกล้เคียงกับช่วงเวลาที่เจ้าชายสิตธัตถะทรงประสูติ) และอินเดียมีอารยธรรมที่ปรากฏหลักฐานความเจริญมากว่าสี่พันปีแล้ว ในขณะที่เมื่อสองพันห้าร้อยกว่าปีนั้น ดินแดนสุวรรณภูมิเป็นอะไรที่ยังขาดประวัติและหลักฐานมาแสดงให้น่าเชื่อ เท่าที่ติดตาม สุวรรณภูมิน่าจะเป็นดินแดนของชาวมอญซึ่งพัฒนามาสู่อาณาจักรทวาราวดีในภายหลัง แต่ประวัติศาสตร์ชาติไทยมักไปเริ่มที่อาณาจักรสุโขทัยเมื่อประมาณไม่ถึงพันปี ไม่ใช่สองพันกว่าปีที่เราพยายามใช้จินตนาการ (ศัพท์ใหม่ใช้คำว่าใช้มโน) ร่างภาพประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ เราก็เลยไม่ค่อยใส่ใจเรื่องราวของสุวรรณภูมิเท่าที่ควร

จากหลายแหล่งที่ได้อ่านมา ผู้เขียนพอได้ข้อสรุปดังจะเล่าให้ฟังต่อไปนี้แหละ (ขอย้ำว่าเป็นการสรุปและตีความของผู้เขียนเอง ถ้าจะหาความจริงคงต้องอ่านและค้นคว้ามากกว่านี้)

ทั้งนี้ก็ต้องออกตัวว่าท่านผู้รู้ที่รู้จริง (ไม่ใช่พวกนึกว่ารู้ –อ่านดีดี อย่าอ่านว่านกรู้ – อย่างผู้เขียน) กรุณาสาธยายเพิ่มเติมให้ผู้เขียนได้มีส่วนรู้จริงบ้าง จะเป็นพระคุณยิ่ง

เพราะฉะนั้น ขอให้ท่านผู้เจริญอ่านไว้พอประดับสติปัญญา อย่าได้เชื่อผู้เขียนมากนัก (และโปรดอย่าอ้างผู้เขียนเป็นอันขาด เพราะผู้เขียนก็ไปอ่านหรือรับฟังจากผู้อื่น เพียงแต่เอามาปะติดปะต่อพอให้เป็นเรื่องราว เหมือนต่อแผ่นจิ๊กซอเท่านั้นเองครับผม)

ขอเริ่มต้นจากที่เราเคยเรียนกันมาว่าเชื้อสายของพระพุทธเจ้านั้นเป็นอารยัน (น่าจะหมายถึงอารยะ) แค่นี้ก็เป็นเรื่องปวดหัวแล้ว

พวกอารยันเป็นใคร ว่ากันว่าเป็นคนมาจากยุโรปและเอเชียกลางแถบอิหร่าน เป็นเผ่าพันธุ์ที่มีอารยธรรมพัฒนามากว่าหมื่นปีแล้ว มีประวัติกล่าวอ้างไปถึงช่วงหลังน้ำท่วมใหญ่ในโลกเสียด้วยซ้ำ คนพวกนี้ผิวขาว สูง จมูกโด่ง (อย่างนี้ก็ต้องหล่อและเท่สิครับ) เคยอ่านพบว่าวัฒนธรรมอารยันเมื่อสี่พันปีที่แล้วยังปรากฏร่องรอยอยู่ในประเทศลิธัวเนีย และภาษาของที่นั่นมีความใกล้เคียงกับภาษาสันสกฤตมากเสียด้วย

จะด้วยเหตุผลกลใดไม่แน่ชัด อาจเป็นเรื่องของสภาวะอากาศหรือสภาวะกดดันบางอย่าง ทำให้คนที่พัฒนาเหล่านี้จำเป็นต้องแยกย้ายออกจากถิ่นฐานเดิมกระจายกันไปตามที่ต่าง ๆ โดยมีส่วนหนึ่งเข้าไปในอินเดีย ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่อยู่เดิมหรือคนพื้นเมืองเป็นคนผิวคล้ำ (เจอแดดร้อนทั้งวันไม่คล้ำก็ยากละครับ) ที่เรียกว่าพวกดราวิเดียน หรือพวกทมิฬ ถ้าอ่านเรื่องศิวาราตรี คนพวกนี้ก็คือพวกมิลักขะ

การย้ายถิ่นฐานของอารยันเข้าไปในอินเดียนั้นมีทฤษฎีที่ยังถกเถียงกันอยู่ว่าค่อย ๆเข้าไป หรือมีลักษณะการกรีฑาทัพเข้าไปยึดครอง ผู้เขียนเดาเอาว่าน่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายคนจำนวนมากเข้าไป หลายช่วงเวลา ทั้งนี้เพราะคนอารยันเดินทางด้วยม้า จึงรวบรวมพรรคพวกญาติมิตรทั้งหลายเดินทางไปพร้อมกันเพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่ คล้าย ๆกับการเดินทางของคนยุคต้น ๆในทวีปอเมริกาเหนือที่ใช้ขบวนเกวียนเจาะลึกไปทางตะวันตกผ่านถิ่นของคนอินเดียน (คนไทยเรียกว่าพวกอินเดียนแดง ฝรั่งใช้คำว่า injun) พอปะหน้ากันเข้า แน่นอนย่อมมีการกระทบกระทั่งกันเป็นธรรมดา ใครมีกำลังมากกว่า มีความเข้มแข็งมากกว่าก็เป็นผู้ชนะ ขบวนเดินทางที่ว่านี้คงไม่ใช่ขบวนเล็ก แต่น่าจะมีเป็นระดับร้อยหรือพันขึ้นไป เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยจากบรรดาโจรผู้ร้ายระหว่างทาง และที่ขาดไม่ได้คือต้องมีนักรบคุ้มกันไปด้วย นอกจากนี้ การเดินทางคงไม่ใช่ขบวนเดียว แต่หลายขบวน ต่างกรรมต่างวาระ เมื่อมาพบกันเข้าก็รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน (ซึ่งง่ายเพราะมีวัฒนธรรมอารยันด้วยกัน) ทำให้มีจำนวนและความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เมื่อขบวนไปพบสถานที่ที่เหมาะสำหรับการตั้งถิ่นฐาน ก็เริ่มสร้างบ้านแปงเมือง ระยะแรกคงไม่เข้าไปยึดครองพื้นที่ซึ่งคนพื้นเมืองอาศัยอยู่หรอก เพียงแยกห่างออกมา ทำนองต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างหากินไม่ยุ่งเกี่ยวกัน ก็ในเมื่อพื้นที่เมื่อกว่าสี่พันปีก่อนนั้นมีกว้างขวางมากมาย ทั้งคนพื้นเมืองก็ไม่ได้อยู่เป็นอาณาจักรประดับด้วยทองคำสะพรั่งที่ไหน เป็นเมืองชนบทเล็ก ๆเท่านั้น โดยเฉพาะเมืองรอบนอกซึ่งขบวนคาราวานอารยันมาถึง

จากขบวนเดินทางเล็ก ๆที่มาตั้งชุมชนเสริมด้วยขบวนที่ตามมา ชุมชนเล็กก็กลายเป็นชุมชนใหญ่ขึ้น มีการจัดตั้งรูปแบบการบริหารและแผ่ขยายอำนาจออกไป คราวนี้สิที่เป็นการรุกราน พวกที่ถูกรุกรานก่อนคือชาวบ้านชนบทพื้นเมืองตัวดำ ๆชาวอินเดีย ที่สู้คนขาวจมูกโด่งตัวโตและมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและการใช้อาวุธไม่ได้ (มีแต่มีดพร้าจอบเสียม จะไปสู้ม้าศึก อาวุธที่ดีกว่า และนักรบอาชีพได้อย่างไร) จึงต้องหนีกระจัดกระจายไป หนีไม่พ้นก็กลายเป็นทาสแรงงานของผู้ชนะชาวอารยันที่ฉลาดกว่า พวกที่หนีไปได้ก็ไปป่าวประกาศ แล้วก็รวมตัวกับคนพื้นเมืองในละแวกใกล้เคียงเป็นกองกำลังที่ใหญ่ขึ้นยกมาเอาคืน แต่เนื่องจากเป็นชาวบ้านไม่ใช่กองกำลังรบที่มีสรรพาวุธพรั่งพร้อมแบบอารยัน แน่นอนสู้กันไม่ได้อยู่แล้ว พอแพ้สงคราม คนที่ไม่ตายต้องตกเป็นเชลยศึกกลายเป็นทาสแรงงานเพิ่มขึ้น

คราวนี้คงพอเดาได้แล้วว่าแนวคิดเรื่องวรรณะมาจากไหน ก็น่าจะมาจากชาวอารยันผู้ชนะนี่แหละที่เป็นคนกำหนด ดังเห็นได้ว่าวรรณะประกอบด้วยกลุ่มวรรณะกษัตริย์หรือนักรบซึ่งเป็นผู้ปกครอง กลุ่มพราหมณ์หรือนักบวชซึ่งอ้างว่าสามารถสื่อกับบรรดาเทพพรหมทั้งหลาย กลุ่มพ่อค้าและช่างฝีมือหรือไวศยะ สุดท้ายคือพวกศูทรคือบรรดาทาสและเชลยศึกตัวดำ ๆนี่เอง (ยังกับเรื่องบังเอิญที่วรรณะหมายถึงสีหรือผิวนะครับ)

จากความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ผิวขาว (อารยัน) กับคนผิวดำ (คนพื้นเมืองอินเดีย) คนผิวขาวย่อมตั้งข้อรังเกียจและกีดกัน (ผู้เขียนก็ชอบขาว ๆแบบซีซีแปะแป๊ะเหมือนกันครับ) พวกอารยันซึ่งเป็นคนริเริ่มวรรณะจึงห้ามพวกของตัวไปเกลือกกลั้วมั่วสุมกับพวกศูทร หากไปเสพสม

จนเกิดลูกขึ้นมา เด็กลูกผสม (แน่นอนผิวคล้ำชัวร์) เหล่านี้ต้องกลายเป็นพวกจัณฑาล เป็นคนจังไร ถูกขับออกไปนอกชุมชน ต้องไปอยู่ไกล ๆ ไม่ให้เข้ามาคบหาสมาคมกับคนในชุมชน ขืนเข้ามาเป็นโดนขว้างปาขับไล่ทุบตี

ลัทธิวรรณะที่พวกอารยันกำหนดขึ้น ต่อมาเมื่ออารยันหมดอำนาจแล้ว คนพื้นเมืองที่เข้ามาครองอำนาจยังยึดอยู่ และใช้กับคนเผ่าพันธุ์เดียวกับตน (เอากับเขาสิ) รวมทั้งยังรับความเชื่อเรื่องพระเจ้า ผู้สร้างโลกและเทพพรหมของพวกอารยันมาใช้พร้อมกับแต่งเติมเสริมขึ้นมาอีกหลายองค์ (นี่ก็ยังเถียงกันไม่จบว่าใครสร้างหมู่เทวดา อารยันหรือคนพื้นเมืองอินเดีย หรือทั้งคู่ ผู้เขียนว่าก็คงทั้งคู่นั่นแหละ คือชอบเหมือนกัน)

เรื่องการกีดกันในระบบวรรณะนั้น ไม่ได้กีดกันเฉพาะพวกศูทรเท่านั้น แต่ยังมีการกีดกันระหว่างวรรณะด้วย โดยกลุ่มวรรณะกษัตริย์กับพราหมณ์ถือว่าใกล้กัน (เพราะคนวรรณะกษัตริย์บางคนก็ไปบำเพ็ญพรตเป็นพราหมณ์ เป็นอาจารย์ของเหล่ากษัตริย์) ไม่เป็นไร แต่วรรณะแพศย์ยังอยู่ไกล (อาจยกเว้นกรณีพ่อค้าหรือเศรษฐีมหาศาลซึ่งมีสตางค์มาก ๆ ไม่กี่คน มีเงินใหญ่ก็มีศักดิ์ใหญ่ตามไปด้วย)

มีเรื่องเชิงตำนาน (เพราะไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชัดเจน) ว่าด้วยการกีดกันระหว่างวรรณะ และเผอิญเกี่ยวไปถึงพระพุทธเจ้าของเราด้วย

เรื่องของเรื่องก็คือก่อนพุทธกาลประมาณ ๓,๐๐๐ ปี (ถ้าจริงอย่างว่า ก็แสดงว่าพวกอารยันเริ่มเข้ามาในอินเดียเมื่อเกือบหกพันปีเป็นอย่างน้อย) มีเมืองหนึ่งทางอินเดียตอนเหนือ มีพระเจ้าอุกกากะราชเป็นกษัตริย์ มีโอรสธิดา ๙ พระองค์ พอพระมเหสีสิ้นพระชนม์ ก็มีมเหสีใหม่

มีพระโอรส มเหสีต้องการให้โอรสครองราชย์จึงไปทูลขอ (หรือทั้งอ้อนปนยุยงก็ไม่รู้ได้) พระสวามีก็พลอยเออออห่อหมกตามไปด้วย (ประสาโคแก่กับหญ้าอ่อน)

พอตัดสินพระทัยแล้ว จึงสั่งให้บรรดาโอรสธิดา (โละทั้งครอก) ยกขบวนเคลื่อนย้ายไปตั้งเมืองใหม่ มีบรรดาข้าราชบริพาร ช่าง เกษตรกร สัตว์พาหนะอุปกรณ์ตามความจำเป็นไปหาที่อยู่ใหม่

เดินทางได้ระยะหนึ่ง (ไม่รู้ว่าแค่ไหน) ก็ไปพบทำเลใกล้ภูเขาหิมพานต์ เหมาะกับการสร้างเมือง จึงเริ่มลงหลักปักฐานสร้างกำแพงป้อมค่ายและที่พำนัก เกิดเป็นเมืองใหม่ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง เนื่องจากบริเวณนั้นมีกบิลดาบสอาศัยอยู่ จึงขนานนามเมืองใหม่นี้ว่าเมืองกบิลพัสดุ์ (จำได้ใช่ไหม ลุงป้าจำได้ใช่ไหม)

พอเมืองเริ่มเป็นรูปเป็นร่างแล้ว ก็ถึงคราวมีครอบครัวเป็นหลักฐานเสียที เพราะพระโอรสธิดากำลังอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ พวกที่ตามมาช่วยสร้างเมืองก็ล้วนเป็นทหาร ช่าง และครอบครัวเกษตรกร จะหาสาวไหนที่ยังโสดไม่มีฝั่งไม่มีฝา ก็คงหาไม่ได้ แถมธรรมเนียมก็เป็นอุปสรรคอีกด้วย เพราะเป็นวงศ์กษัตริย์ จะไปหาคนต่ำศักดิ์มาเกลือกกลั้วก็ไม่ดีอีกอย่ากระนั้นเลย แต่งกันเองเถอะ บรรดาพี่น้องโอรสธิดาพระเจ้าอุกกากะราชจึงจับคู่กันได้สี่คู่ อภิเษกสมรสกันเอง (เรื่องมันเป็นอย่างนี้แหละครับผม)

ฝ่ายพระเจ้าอุกกากะราชได้ข่าวสารจากอำมาตย์เพ็ดทูลว่า เมืองใหม่เกิดแล้ว พระโอรสธิดาก็จับคู่กันเองแล้ว แทนที่จะเคือง กลับดีใจไปเสียอีก (คิดเหมือนกันเลยพ่อลูก) ตบพระเพลา (คงไม่ได้ตบหรอก

ผู้เขียนแต่งเอง) อุทานว่า "สักกะ สักกะ สักกะ" แปลว่าสามารถ หรือเก่งว่ะ มันแน่มาก คำอุทานนี้ บรรดากษัตริย์เมืองใหม่ได้รับทราบก็ดีใจถือว่าเป็นคำมงคล (พ่อให้พรแล้ว) จึงถือว่าพวกตนอยู่ในสกุลศากยะ อันเป็นจุดเริ่มต้นของศากยวงศ์ ซึ่งเป็นสายสกุลของพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดาของเจ้าชายสิตธัตถะในเวลาต่อมา

เนื่องจากมีพี่น้องเก้าคน จึงเหลือเจ้าหญิงผู้พี่ (เดาว่าน่าจะเป็นพี่คนโต) ค้างไว้ โชคดีได้อภิเษกกับพระเจ้ากรุงเทวทหะ (สงสัยครอบครัวนี้จะสวยหล่อกันทั้งนั้น) เกิดเป็นวงศ์กษัตริย์อีกวงศ์หนึ่ง เรียกว่า โกลิยวงศ์ เรื่องมันเป็นอย่างนี้ครับ สองเมืองจึงถือเป็นเมืองพี่เมืองน้องกัน

หลังจากสืบสกุลกันมาช้านานก็ถึงยุคของพระเจ้าชัยเสนะผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ทรงสวรรคต สีหหนุกุมารพระโอรสขึ้นครองราชย์และทรงขอพระนางยโสธรา พระกนิฎฐภคินี (ไม่รู้น้องสาวหรือพี่สาว)ของพระเจ้าอัญชนะผู้ครองเมืองเทวทหะมาเป็นมเหสี อีกฝ่ายก็ไม่น้อยหน้าขอพระนางกาญจนา พระกนิฎฐภคินี (ตำราเล่นใช้คำเดียวกันเลยลำดับไม่ถูกว่าใครเป็นพี่เป็นน้องกันแน่) ของพระเจ้าสีหหนุมาเป็นมเหสี (เรียกว่าแลกกันไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบต่อกัน ถือว่าเท่าทุน)

หลังจากสมรสแล้วก็มีโอรสธิดาดังต่อไปนี้

กรุงกบิลพัสดุ์ – สุทโธทนะ (ต่อมาเป็นพระบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะ) สุกโกทนะ อมิโตทนะ โธโตทนะ ฆมิโตทนะ เป็นหญิง 2 พระองค์ คือ ปมิตา และ อมิตา

กรุงเทวทหะ – สุปปพุทธะ (พระบิดาของพระนางพิมพา และเป็นพ่อตาของเจ้าชายสิทธัตถะ) ทัณฑปาณิ เป็นหญิง 2 พระองค์ คือ มายา (สมรสกับพระเจ้าสุทโธทนะ และเป็นพระราชชนนีของเจ้าชายสิทธัตถะ) ปชาบดี (ต่อมาเป็นพระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะอีกองค์หนึ่ง และทรงเลี้ยงดูเจ้าชายสิทธัตถะมาตั้งแต่ประสูติ)

เล่ามาถึงตอนนี้ ก็สรุปได้แล้วว่า ถิ่นกำเนิดของพระพุทธเจ้าคือบริเวณอินเดียตอนเหนือ และพระพุทธองค์ก็เป็นเจ้าชายในสกุลศากยะ ซึ่งเป็นสกุลของพวกอารยัน พอเดาได้ว่าคงมีพระสรีระสูง ผมดำ จมูกโด่ง (คงจะหล่อแน่นอน)

การประสูติของพระพุทธองค์เกิดขึ้นบริเวณสวนลุมพินี (คงไม่ไกลมากนัก และน่าจะอยู่ใกล้ชุมชนที่เจริญมากกว่าเป็นป่าดงพงพี หรืออาจเดาว่าอยู่บนเส้นทางเดินทางปกติที่ผู้คนสมัยนั้นใช้ติดต่อกัน)ระหว่างการเดินทางของพระมารดา (พระนางสิริมหามายา) จากกรุงกบิลพัสดุ์ไปกรุงเทวทหะ (ปัจจุบันคือลุมพินีในเนปาล สถานที่นี้ปัจจุบันได้รับประกาศเป็นมรดกโลก) ซึ่งเป็นเมืองทางครอบครัวของพระนาง โดยประสูติที่ใต้ต้นสาละ (เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าต้นรัง มีดอกสวย มีผลเป็นลูกกลมๆ)

วันที่เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ ตรงกับกำเนิดของบุคคลและวัตถุถือเป็นสหชาติมงคล คือเกิดร่วมวัน 7 ประการ คือ ๑) พระนางพิมพา (ชายาเจ้าชายสิทธัตถะ) ๒) พระอานนท์ (โอรสพระเจ้าอมิโตทนะ พระเจ้าอา) ๓) นายฉันนะ (บริพารคนสนิทที่ติดตามเจ้าชายสิทธัตถะวันที่เสด็จออกจากวังไปแสวงธรรม) ๔) กัณฐกอัศวราช (ม้าพระที่นั่ง) ๕) อำมาตย์กาฬุทายี (สหายของเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งต่อมาพระเจ้าสุทโธนะ

ใช้ให้ไปตามพระพุทธองค์เสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์) ๖) ต้นไม้มหาโพธิ์ (ต้นโพธิ์ที่ทรงประทับตรัสรู้) และ๗) ขุมทอง 4 ขุม

ทำไมจึงต้องเดินทางออกจากวังไปยังแคว้นเดิมของพระนางสิริมหามายา เคยอ่านมาว่าเป็นธรรมเนียมพราหมณ์สมัยนั้นว่าต้องไปคลอดลูกที่บ้านเกิด ก็พอฟังได้ เพราะใกล้จะคลอดแล้ว ทำไมต้องลำบากลำบนเดินทาง ถ้าไม่เพราะติดธรรมเนียมที่สังคมสมัยนั้นยึดถือ (แสดงว่าธรรมเนียมแรง)

และเพราะเดินทางลำบากยากเข็ญเนื่องจากไม่มีถนนหนทาง ต้องนั่งเกวียนกระดอนไปกระดอนมาอย่างไงนี้แหละกระมัง หลังจากประสูติเจ้าชายสิทธัตถะได้เพียง ๗ วัน พระนางสิริมหามายาก็ทรงสิ้นพระชนม์ ปล่อยให้พระกุมารอยู่ในการดูแลของพระนางปชาบดี น้องสาวของพระนางสิริมหามายา ซึ่งต่อมาเป็นพระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะ พระบิดาของเจ้าชายสิทธัตถะ (รอบนี้ถือว่ากบิลพัสดุ์กำไร)

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ อสิตะดาบสซึ่งเป็นอาจารย์ของพระเจ้าสุทโธทนะได้เข้าเฝ้า พอยลลักษณะของกุมารแล้วก็ทั้งดีอกดีใจและร้องไห้เสียใจ พระเจ้าสุทโธทนะสงสัยไต่ถาม อสิตะดาบสจึงอธิบายว่า ดีใจเพราะพระกุมารจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ที่เสียใจเพราะตัวเองจะไม่ทันได้อยู่รับฟังการอบรมสั่งสอน (โชคร้ายที่ตายก่อน ไม่ต่างจากพวกโชคดีที่เกิดในช่วงที่มีการเผยแผ่พระธรรม แต่ไม่สนใจรับรู้หรือปฏิบัติตาม)

พอกลับบ้านอสิตะดาบสได้กำชับหลานตนเอง (ลูกน้องสาว) ให้ติดตามและบวชเรียนกับพระพุทธเจ้าในกาลอนาคตด้วย

ต่อมาโกณฑัญญพราหมณ์ได้ยืนยันเรื่องที่เจ้าชายจะได้เป็นพระพุทธเจ้าเช่นกัน แต่ยืนยันเด็ดเดี่ยวไม่แทงกั๊กว่าถ้าเป็นกษัตริย์จะเป็นมหาจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ ท่านตีธงลงไปเลยว่าพระกุมารจะได้เป็นพระพุทธเจ้า (พราหมณ์คนนี้โชคดีกว่าที่ได้ติดตามพระพุทธเจ้าและเป็นพระภิกษุคนแรกในพระพุทธศาสนา คือโชคดีที่เป็นพราหมณ์อายุน้อย จึงยังไม่หง่อมตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้อีกสามสิบห้าปีต่อมา)

พราหมณ์อื่นที่มาร่วมพยากรณ์ในวันนั้นพอกลับถึงบ้านก็เรียกบุตรของตนมากำชับให้บวชตามพระพุทธเจ้าในอนาคต เพราะตนเองคงจะไม่มีชีวิตได้ทันการเทศนาของพระพุทธเจ้า (คนสมัยก่อนนี้คิดการณ์ไกลนัก)

การใช้ชีวิตในวัยเด็กของเจ้าชายก็เป็นไปตามธรรมเนียมปกติของของขัตติยวงศ์สมัยนั้น คือได้รับการอบรมสั่งสอนศาสตร์หลายสาขาเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ปกครอง ที่แน่ๆคือการอ่านการเขียน การใช้อาวุธ การต่อสู้ การฝึกฝนกำลังกาย และอาจรวมไปถึงศาสตร์อื่นๆ เช่น การทำสงคราม การท่องบ่นมนตรา การแพทย์ เป็นต้น

เมื่อมีพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา พระเจ้าสุทโธทนะก็ส่งคนไปสู่ขอเจ้าหญิงยโสธร (พระธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะกับพระนางอมิตาซึ่งเป็นน้องสาวพระเจ้าสุทโธทนะแห่งเมืองเทวทหะ) หรือเจ้าหญิงพิมพา(บางแห่งเลยเรียกเจ้าหญิงพิมพายโสธรเสียเลย) มาสมรสกับเจ้าชายสิตธัตถะพร้อมกันนั้น เนื่องจากโหราจารย์เคยทำนายไว้ว่าหากเป็นกษัตริย์ ก็จะได้เป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ พระเจ้าสุทโธทนะก็เลยพยายามปรนเปรอราชโอรสขนานใหญ่ เช่น สร้างปราสาทสามฤดู มีนางสนมกำนัล (คงเลือกมาชนิด

ส่งประกวดได้) มาขับร้องบำเรอความสุข (พยายามให้ติดอยู่กับทางโลกเสีย จะได้เป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่สมใจพ่อ)

อย่างไรก็ดี ยุทธการของพระบิดาดูท่าทางจะไม่ได้ผล เพราะอะไรที่มีมากไปท้ายสุดก็กลายเป็นเรื่องธรรมดา ไม่น่าสนใจ เจ้าชายสิทธัตถะกลับอยากไปรู้ไปเห็นเรื่องนอกรั้ววังเสียมากกว่า ทรงสนพระทัยออกไปเตร่ดูชีวิตชาวบ้านทั้งในเมือง นอกเมือง และเมืองอื่นแคว้นอื่น (มันแปลกดีนะ ไม่เหมือนชีวิตในวังเลย) จากการออกไปก็ได้พบเห็นชีวิตจริงว่ามิได้สุขสำราญเหมือนอยู่ในวัง เพราะออกไปก็พบความเป็นจริงในวิถีชีวิตปกติของมนุษย์เดินดินทั้งหลาย คือมีเกิด มีแก่ มีเจ็บไข้ได้ป่วย มีตาย มีความโศกเศร้าเสียใจ เรียกว่าพอพ้นเขตวังออกมาก็เห็นสัจธรรมของชีวิต ได้แก่ความทุกข์ จึงเกิดโจทย์ในพระทัยเจ้าชาย ว่าในเมื่อทุกข์เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ ทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกข์ได้เล่า และถ้ายังอยู่ในวังก็คงไม่สามารถพ้นทุกข์ได้ ดังนั้น ชีวิตอู้ฟู่แสนสบายในวังจึงไม่สามารถดึงดูดพระองค์ไว้ได้

มีข้อน่าสังเกตคือถึงแม้มีสนมมากมาย แต่ก็ไม่มีข้อมูลปรากฏว่ามีลูกกับสนมคนใด แม้แต่กับพระชายาซึ่งสมรสตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงหนุ่มสาวในวัยเจริญพันธุ์ก็ไม่มีลูก จนกระทั่งพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา จึงมีโอรส (พระราหุล) กับพระนางพิมพา คืออยู่ด้วยกันมาถึง ๑๓ ปีจึงมีโอรส

คนขี้สงสัยอย่างผู้เขียนก็เลยตั้งข้อสมมติเอาเองว่าเจ้าชายคงจะสนพระทัยออกเที่ยวดูเมืองดูคนเสียมากกว่าจะสนใจพระชายาและสาวสนมกำนัลในทั้งหลาย (อาจจะมีสวยงามมากมายจนดูงั้นๆไป)

สำหรับเจ้าชายสิตธัตถะ การออกไปเที่ยวนอกวังจึงเป็นเรื่องปกติ

แล้วทำไมจู่ ๆจึงมีลูก มีแล้วทำไมจึงออกจากวัง ไม่สนใจเห่อลูกเลย (ผู้เขียนเป็นคนขี้สงสัย แบบนี้ไปเป็นตำรวจสอบสวนน่าจะมีผลงาน)

คิดสงสัยอย่างนี้มาหลายปี จนวันหนึ่งดูรายการโทรทัศน์ เข้าใจว่าทำโดยคนสวีเดน เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า มีตอนหนึ่งแสดงสถานการณ์ที่พระพุทธเจ้ามีปากมีเสียงกับพระบิดา เพราะพระโอรสโปรดจะออกไปดูชีวิตมนุษย์มากกว่าสนพระทัยกิจการบ้านเมืองเพื่อเตรียมตัวเป็นกษัตริย์ พระบิดาคงจะโมโหสุดขีดที่ลูกไม่รักดี(ตามที่พ่อคิด) จึงโพล่งออกมาว่า “เออ แกจะไปทำอะไรก็ได้ตามใจแก แต่ต้องมีทายาทสืบตระกูลศากยวงศ์เสียก่อน แล้วค่อยไป” (พากษ์ภาษาไทยโดยผู้เขียนเอง)

ดูรายการนี้ก็ถึงบางอ้อ ได้คำตอบเลย (เรื่องจริงเป็นอย่างไรไม่รู้แต่หลักการทางตรรกะลงตัวพอดี)

มิน่าเล่า พอพระราหุลคลอด คืนนั้นก็เสด็จออกจากวังทันทีเหมือนมัน (ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเจตนาชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าการมีลูกนั้นเป็นยุทธศาสตร์ของเจ้าชายสิทธัตถะ โธ่ เป็นอย่างพวกเรามีลูกคนแรก ต้องเป็นปลื้มเห่อลูกกันทุกคน ใครจะตัดใจผละไปได้)

ตามเรื่องที่เคยอ่านมา เจ้าชายสิทธัตถะลอบหนีออกจากวัง ผู้เขียนสันนิษฐานว่าไม่ได้ลอบออกไป เพียงแต่ไปเฉย ๆ ไม่บอกใคร ไม่ร่ำลาใคร คือตัดใจไปยามวิกาล แน่นอนทหารเฝ้าวังย่อมรู้ (อยู่ในวังทั้งทีทรงม้าออกมา ไม่มีใครรู้ก็บ้าแล้ว) แต่ก็ไม่กล้าขวาง ปล่อยพระองค์ทรงม้ากัณฐกะไปกับนายฉันนะเพียงลำพัง ก็น่าสังเกตว่าพระองค์คงทำอย่างนี้บ่อย จนทหารเห็นเป็นเรื่องธรรมดา

เมื่อเดินทางไปได้ระยะหนึ่ง พอพ้นเขตกรุงกบิลพัสดุ์แล้ว เจ้าชายก็ลงปลงผม แล้วแต่งชุดใหม่แบบดาบส ก่อนจะสั่งให้นายฉันนะกลับวัง สำหรับม้าทรงยืนอยู่สักพักหนึ่ง ตามท้องเรื่องก็ว่าเสียใจอกแตกตาย (โธ่ ม้าแก่อายุ ๒๙ ปี ให้นายขี่ไปไกลอย่างนั้น แถมต้องรับน้ำหนักทั้งเจ้าชายสิตธัตถะและนายฉันนะซึ่งนั่งซ้อนหลังไปด้วย คงไปต่อไม่ไหวแล้ว ขอตายดีกว่า ผู้เขียนเคยอ่านมาว่าอายุขัยของม้าอยู่ระหว่าง ๒๕-๓๐ ปี ทำให้สงสัยต่อไปอีกว่า แล้วนายฉันนะแกกลับบ้านได้ยังไง)

วันรุ่งขึ้นเมื่อนายฉันนะกลับไปแจ้งข่าว บรรดาผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายก็โศกเศร้าเสียใจยกใหญ่

ที่ดีใจเห็นจะเป็นโกณฑัญญะพราหมณ์ซึ่งรีบไปหาบุตรของเพื่อนพราหมณ์ที่ร่วมทำนายเจ้าชายสิทธัตถะ (พราหมณ์อื่นคงบ้อลัดไปแล้ว เพราะตอนทำนายนั้นอายุคงสามสิบสี่สิบอย่างต่ำ เวลาล่วงมาสามสิบปี คนอายุหกสิบเจ็ดสิบย่อมไม่เอาด้วย ยกเว้นโกณฑัญญะพราหมณ์ที่มีอายุน้อยที่สุดตอนนั้น) และชักชวนให้ติดตามเจ้าชายไป ได้เพื่อน(รุ่นหลาน)ร่วมปณิธานมาสี่คน รวมเป็นห้าคน ที่เรียกว่าพระปัญจวัคคีย์ คนห้าคนนี้เที่ยวสืบเสาะตามหาเจ้าชาย เพราะหากเป็นไปตามคำทำนาย เจ้าชายได้บรรลุสัมโพธิญาณ ก็จะได้สั่งสอนพวกตนได้ (นับว่าคิดการณ์ไกล หาทางลัด ในเมื่อบรรลุธรรมเองไม่ได้ หาตัวช่วยดีกว่า นายฉลาดมาก)

สำหรับเจ้าชายสิทธัตถะเมื่อออกบวชเข้าจริงก็ต้องถือว่าหนักหนาสาหัส เพราะชีวิตเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ จากเจ้าชายที่เพียบพร้อมด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมมูล กลายเป็นคนไร้บ้าน ไม่มีสมบัติ ไม่มีวาสนา ได้แต่จาริกขอบริจาคทานอาหารจากคนเมือง

อื่น ได้บ้างไม่ได้บ้าง อาหารก็ไม่ประณีตบรรจงเหมือนสมัยอยู่ในวัง แต่ท่านก็ทนได้ ไม่หันหลังกลับ แสดงว่ามีพระทัยมั่นคงมาก ขนาดพระเจ้าพิมพิสารเจ้าเมืองมคธ เสนอแบ่งสมบัติให้ เพราะเกิดประทับใจสิทธัตถะดาบสและทราบว่าเป็นขัตติยะแห่งศากยวงศ์ ท่านก็ยังปฏิเสธ เพราะมีจิตใจมุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรเพื่อการพ้นทุกข์อย่างแท้จริง พระเจ้าพิมพิสารจนใจ ได้แต่ขอว่าหากบรรลุโพธิธรรมเมื่อไหร่ ขอให้ย้อนกลับมาสั่งสอนธรรมที่เมืองราชคฤห์แคว้นมคธด้วย

ดาบสใหม่จาริกต่อไป เริ่มต้นด้วยการแสวงหาอาจารย์ที่จะช่วยไขข้อข้องใจ และสั่งสอน จนดั้นด้นไปถึงสำนักอาฬารดาบส กาลามโคตร (ประโยคหลังน่าจะหมายถึงสกุลกาลามะ) ก็ได้ความรู้มาส่วนหนึ่ง คือได้สำเร็จสมาบัติ 7 คือ รูปฌาน 4 อรูปฌาน 3 (คนสมัยนี้แค่รูปฌานขั้นหนึ่งก็อ่วมแล้ว) อาฬารดาบสสอนได้หมดไส้หมดพุงเพียงเท่านั้น (ถือว่าเป็นอาจารย์ดี ไม่มีการกั๊กวิชา หรือเก็บไม้ตายไว้เลย) อย่างไรก็ดี ถึงได้ความรู้แต่ดาบสใหม่กลับเห็นว่าความรู้ที่ได้รับยังไม่ใช่หนทางพ้นทุกข์ จึงลาอาจารย์ไปขอพำนักศึกษาจากอุทกดาบส รามบุตร (พ่อคงชื่อนายราม) จนได้อรูปฌาน ๔ คือต่อยอดจากเดิมได้อีกขั้นหนึ่ง อาจารย์ก็หมดภูมิ (อย่าลืมว่าภูมิของอาจารย์ทั้งสองท่านนั้นสุดยอดแล้ว สมัยนี้ใครที่ทำจิตถึงขั้นอรูปฌานแทบจะหาไม่ได้เลย) แต่ลูกศิษย์ก็ยังไม่ได้คำตอบที่ต้องการ จึงลาอาจารย์ไปหาความรู้ต่อไป แต่คราวนี้หาอาจารย์ไม่ได้แล้ว (ถือว่าจบชั้นปริญญาเอกแล้ว ถ้าจะหาความรู้เพิ่มต้องทำ postdoc) จึงหาวิธีคิดค้นให้ได้ความรู้ด้วยตนเอง ทรงเดินทางรอนแรมไปถึงตำบลอุรุเวลา เห็นมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม (เป็นสถานที่สัปปายะ) คือมีแหล่งน้ำสะอาด มีชุมชนพอไปเดินบิณฑบาตได้ จึงหยุดยั้งอยู่ที่นั่น

ส่วนปัญจวัคคีย์ที่พยายามติดตามมาคือ (มิสเตอร์) โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ก็มาพบพระสิทธัตถะที่อุรุเวลาพอดี จึงไปขอรับใช้ดูแล โดยหวังว่าเมื่อท่านบรรลุธรรมจะได้สั่งสอนพวกตนต่อไป

ในอินเดียสมัยนั้นวิธีบำเพ็ญเพียรยอดนิยมน่าจะเป็นวิธีการของพวกฤษี ซึ่งมีหลากหลายวิธี แต่เน้นการทรมานกาย เช่น ยืนนิ่งทรงสภาพไม่ไหวติง จ้องดวงอาทิตย์โดยไม่กระพริบตา (ตาบอดแหง) ขุดดินฝังตัวเอง หรือแช่ตัวอยู่ในน้ำ ล้วนแต่สรรหาวิธีทรมานตนเอง (เป็นวิธีการที่แต่ละคนล้วนคิดค้นมาว่าเป็นหนทางบรรลุ ไม่รู้บรรลุอะไร แต่คนอื่นดูแล้วเลื่อมใส ประเภทเท่แต่กินไม่ได้) พระดาบสสิทธัตถะก็ลองดูบ้าง โดยทำทุกรกิริยาตามแต่ที่คิดว่าน่าจะได้ผล

เริ่มจากการขบฟัน แล้วดันลิ้นอัดเพดานปากจนแน่น ฝืนไว้อย่างนั้น ไม่ได้ผล

ลองใหม่ คราวนี้กลั้นลมหายใจเข้าออก ไม่ได้ผลอีก

อดอาหารเริ่มจากทีละน้อย ได้ผล คือหมดกำลัง เป็นลมล้มสลบไปเลย

ระหว่างทำทุกรกิริยา บรรดาปัญจวัคคีคงเชียร์กันน่าดู อาจารย์เราแน่มาก (โฮ๊ย ถูกใจโก๋ อย่าหยุด ๆ ทำต่อไปอีก)

ส่วนพระดาบส พอฟื้นขึ้นมา ดำริว่าการทำทุกรกิริยาไม่ใช่ทางออกแน่แท้ อะไรที่ตึงเกินไปหรือหย่อนเกินไป ไม่น่าจะเหมาะสม ต้องเดินสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ให้พอดี น่าจะเหมาะกว่า (ขืนเชื่อลูกน้องกอง

เชียร์มีหวังพัง) จึงหันมารับประทานอาหารเพื่อบำรุงร่างกายให้แข็งแรงเสียก่อน แล้วค่อยบำเพ็ญเพียรทางจิต

พวกกองเชียร์ เห็นอาจารย์กลับมากินอาหารตามปกติ นึกว่าอาจารย์ถอดใจ “อ้าว ไม่แน่จริงนี่หว่า อย่างนี้คบไม่ได้ เผ่นกันเถอะ ทำเองก็ได้วะ” แล้วชวนกันหลบไปปฏิบัติความเพียรของตนเสียที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี

หลังจากลูกศิษย์หนีไปหมดแล้ว วันหนึ่ง นางสุชาดาลูกสาวเศรษฐีปรุงอาหารรสเด็ดตั้งใจถวายเทวดาเพื่อขอพรให้ได้สามีดีและได้ลูกคนแรกเป็นชาย ไปพบพระดาบส นางคิดว่าพระดาบสเป็นเทพารักษ์ (ตอนนั้นคงเสวยกระยาหารร่างกายกลับมาดูดีแล้ว แถมหน้าตาหล่อ นางสุชาดาจึงคิดว่าเป็นเทวดา) จึงไปถวายทั้งอาหารและถาดให้พร้อมขอพร เมื่อรับพรแล้วก็ลาจากไป

พระดาบสฉันอาหารที่ได้รับแล้ว ก็เดินทางไปยังริมแม่น้ำเนรัญชราพักผ่อนแล้วก็ประทับใต้ต้นโพธิ์ ตั้งใจมั่นว่า ครั้งนี้จะบำเพ็ญจิตเพื่อความหลุดพ้นให้จงได้ ถึงตายก็จะไม่ยอมลุกไปไหนแล้ว

มีเรื่องเล่าถึงมารผจญ ซึ่งผู้เขียนขอผ่านไป มารที่ว่านี้อันที่จริงอยู่ในใจของเราทุกคน ที่พยายามหวนกลับไปหาความสบายหรือจ่อมจมกับความคิดของตน อันส่งผลบั่นทอนความพยายามสู่ความพ้นทุกข์ ซึ่งพระดาบสไม่ปล่อยตัวเป็นทาสมาร จากเจตนามุ่งมั่นเอาจริงไม่เอนเอียง

การบำเพ็ญเพียรก็เป็นไปตามที่เคยฝึกมาจนประสบความสำเร็จก่อนหน้านี้ เมื่อจิตนิ่ง ในที่สุดก็บรรลุรูปฌานและอรูปฌาน (ตามที่เคยฝึกมา) จนสุดท้ายสามารถรับผลจากการเจริญสติปัฏฐาน บรรลุปุพเพนิวา

สานุสติญาณ (ระลึกอดีตได้) จุตูปปาตญาณ (รู้การเกิดตายเวียนว่ายของสรรพสัตว์) อาสวักขยญาณ (รู้วิธีกำจัดกิเลสทั้งปวง) และตรัสรู้ธรรมในที่สุด บัดนี้ท่านรู้แล้วว่าตัณหาคือตัวต้นทุกข์ ซึ่งนำไปสู่การเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จบสิ้น จิตของพระองค์ปราศจากสังขารอันเป็นเครื่องปรุงแต่งให้ต้องไปเกิดในภพต่าง ๆอีกแล้ว พระพุทธเจ้าทรงหลุดพ้นจากวังวนของสังสารวัฏแล้วอย่างสมบูรณ์

ในวันที่ตรัสรู้ พระพุทธเจ้ามีพระชนมายุ ๓๕ ปี ใช้เวลาบำเพ็ญเพียรด้วยวิธีต่าง ๆจนประสบความสำเร็จ ๖ ปี

เมื่อตรัสรู้แล้ว พระพุทธองค์ทรงดำริว่าควรสั่งสอนพระธรรมให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยหรือไม่ เพราะพระธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายสำหรับการเข้าใจและปฏิบัติให้เกิดผล สุดท้ายก็ตัดสินใจว่าน่าจะลองดู ส่วนการจะลองกับใครก่อนไม่ใช่เรื่องยาก ไปสั่งสอนบรรดาศิษย์ที่หนีไปแล้วนั่นแหละ (ของตาย) เพราะคงเพียงปลีกตัวไปไม่ไกลนัก (คงเหล่ดูตลอดเวลาว่าอาจารย์แกจะเป็นยังไงบ้าง บรรลุได้เมื่อไหร่ ค่อยไปกราบกรานต่อ)

จากนั้นพระพุทธองค์จึงเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปปตนมฤคทายวัน (ทีแรกศิษย์ห้าคนตกลงว่าจะไม่แยแส แต่พอพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึง บรรดาศิษย์กลับหันมาปรนนิบัติโดยไม่รู้ตัว ก็คนมันเคยยอมสยบกันมาตั้งหลายปีนี่นา)

เนื้อหาธรรมที่แสดงครั้งแรกคือ**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** (ในวันอาสาฬหบูชา) ความโดยสรุปได้สามประการสำหรับผู้ออกบวช คือ *ประการแรก* ไม่พึงหมกมุ่นมัวเมาในกาม *ประการที่สอง* ไม่พึงทรมานตนเพราะมิใช่หนทางหลุดพ้น ควรยึดทางสายกลาง และ *ประการที่สาม*

อริยสัจจสี่ ได้แก่ ทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) เป้าหมายของการพ้นทุกข์ คือการหลุดพ้น (นิโรธ) และหนทางสู่การหลุดพ้น (มรรค ๘)

เพียงได้สดับธรรมะจากพระโอษฐ์ โกณฑัญญะก็เข้าใจ เข้าถึงธรรม (คนแก่ดูจะฉลาดกว่าคนหนุ่ม) หลังจากนั้นบรรดาปัญจวัคคีย์ที่เหลือก็เกิดดวงตาเห็นธรรม ทั้งห้าคนเริ่มจากโกณฑัญญะหรืออัญญาโกณฑัญญะก็เข้าบวชเป็นพระภิกษุรุ่นแรก (นี่เป็นกลุ่มปฐมศิษย์ หรือศิษย์รุ่นเดอะ)

จากวันที่ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าได้เดินทางไปอบรมสั่งสอนธรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลา ๔๕ ปี ระหว่างนั้นมีผู้สนใจบวชเป็นพระภิกษุจำนวนมาก และมีผู้เข้าถึงธรรมสำเร็จเป็นอรหันต์หรืออริยบุคคลระดับรองลงไป ได้แก่ อนาคามี สกิทาคามี และโสดาบัน หรืออย่างน้อยประพฤติตัวเป็นคนดีทั้งพระและฆราวาสจำนวนมาก

ครั้งหนึ่ง พระอานนท์และพระสงฆ์อื่นเริ่มเป็นห่วงว่าหากพระศาสดาล่วงลับไปแล้ว ผู้ใดจะมาแทนที่ได้ พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงกล่าวแก่บรรดาภิกษุว่า เมื่อพระองค์ท่านล่วงไป วินัยและธรรมทั้งปวงที่ท่านแสดงแล้ว จักเป็นศาสดา อย่าพึงยึดสิ่งอื่นมาเป็นที่พึ่งเลย

เมื่อมีพระชนม์ได้ ๘๐ พรรษา พระพุทธองค์ทรงฉันอาหาร (สูกรมัททวะ สมัยหนึ่งเชื่อกันว่าเป็นเนื้อหมู แต่ที่จริงน่าจะเป็นเห็ดชนิดหนึ่งซึ่งอาจย่อยยากถ้านำมาปรุงโดยไม่ระวัง) ที่นายจุนนะนำมาถวาย แล้วทรงป่วยหนัก ทราบว่าถึงเวลาต้องละโลกแล้ว ทรงตรัสในที่ประชุมสงฆ์เป็นปัจฉิมโอวาท ดังนี้

"ภิกษุทั้งหลาย สังขารย่อมมีความเสื่อมสิ้น เป็นธรรมดา ขอท่านทั้งหลายจงทำตนให้ถึงพร้อมด้วยไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยความไม่ประมาทเถิด"

จากนั้นทรงทำสมาธิจนถึงที่สุด และถึงปรินิพพานด้วยอาการสงบ

โลกสูญสิ้นพระพุทธเจ้าไปแล้วอีกพระองค์หนึ่ง อีกนานเท่าไหร่มนุษย์จะได้มีโอกาสพบพานพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป ขณะนี้เหลือเพียงพระธรรมที่ทรงสอนสั่งเอาไว้ แต่จะมีสักกี่คนที่พยายามเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติตามเส้นทางธรรมนี้เล่า

เราทั้งหลายยังโชคดีที่พอเหลือธรรมของพระพุทธเจ้าซึ่งมีผู้ศึกษาคิดค้น บันทึก และอบรมสั่งสอนเผยแพร่ จึงทำให้พอมีโอกาสหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จบ

เพียงแต่ว่า เราจะใช้โอกาสนี้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ หรือปล่อยไว้อย่างนั้น จนถึงคราวกลียุคที่โลกปลอดจากพระธรรม ถึงตอนนั้นก็สายไปเสียแล้ว

ไม่มีโอกาสแม้แต่จะเอ่ยคำว่าเสียดาย

หมายเหตุท้ายเรื่อง

ผู้อ่านที่เคยศึกษาเรื่องราวของพระพุทธองค์คงสังเกตได้ว่าเรื่องที่ผู้เขียนเล่านี้ได้ละเลยเหตุการณ์ที่เป็นปาฏิหาริย์ทั้งหลาย อาทิเช่น ๑) หลังจากประสูติใต้ต้นสาละ พระกุมารเดินได้ทันที ๗ ก้าว พร้อมเปล่งวาจาว่า การเกิดครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายของเรา โดยมีดอกบัวผุดขึ้นมา

รองรับฝ่าเท้าขณะเดิน ๒) ระหว่างทำทุกรกิริยา พระอินทร์มาดีดพิณสาธิตให้ทรงตระหนักว่าอะไรที่ตึงเกินไปย่อมขาด ถ้าหย่อนเกินไปก็ไม่ดัง ทำให้ได้คิดเรื่องการเดินสายกลาง ๓) หลังจากฉันอาหารแล้วได้ลอยถาดของนางสุชาดาพร้อมอธิษฐานว่าถ้าจะทรงบรรลุธรรมขอให้ถาดลอยทวนน้ำ ถาดก็ลอยทวนน้ำเป็นอัศจรรย์ ๔) พระพรหมมาทูลเชิญให้ออกเผยแพร่พระธรรมเพราะยังมีมนุษย์บางหมู่เหล่าที่สามารถเข้าถึงธรรมได้ ๕) การทำยมกปาฏิหาริย์ เป็นต้น เพราะถึงแม้ไม่มีเรื่องราวปาฏิหาริย์มาแต่งเสริมเติมสี ธรรมที่ได้ทรงแสดงนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่วิเศษเลิศล้ำอยู่แล้ว และถึงแม้จะมีหรือไม่มีพระพุทธองค์จริงจากการที่ไม่สามารถหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาสนับสนุนก็ตามที แต่สิ่งที่เหลืออยู่ย่อมมีความมหัศจรรย์เพียงพอที่จะเป็นสรณะหรือที่พึ่งของพวกเราได้ดียิ่งกว่าปาฏิหาริย์ใด ๆทั้งปวง

๘. ภาษาอินโดนีเซียที่เราคุ้นเคย

ในเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๘ ประเทศไทยของเราเข้าร่วมในประชาคมอาเซียนตามข้อตกลงที่กลุ่มประเทศในภูมิภาคสิบประเทศลงนามทำสัญญากันไว้

หากมีการดำเนินการได้ครบถ้วนตามเจตนาของข้อตกลงก็จะเกิดความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายทุน สินค้า บริการ แรงงาน และการเดินทางระหว่างผู้คนในประชาคม หมายความว่าภูมิภาคเอเชียอาคเนย์พร้อมกับประชากรประมาณ ๖๐๐ ล้านคนได้ยกระดับความสัมพันธ์แนบแน่นกว่าเดิม โดยมีภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง และถ้าประชากรสามารถสื่อภาษาของกันและกันได้ จะยิ่งดี อย่างเช่นพ่อค้าแม่ขายบริเวณชายแดนมักสื่อภาษาของคนประเทศเพื่อนบ้านได้ และขณะนี้ คนรุ่นใหม่ในประเทศต่าง ๆหันมาสนใจเรียนภาษาอาเซียนกันมากขึ้น (ภาษาอาเซียนกำลังอินเทรนด์ ว่างั้นเถอะ ได้ยินว่าในกัมพูชา เวียดนาม และพม่า การเรียนภาษาไทยกำลังฮิตสำหรับวัยรุ่นทั้งหลาย คนลาวหันมาสนใจเรียนอ่านภาษาไทย ส่วนคนไทยไม่รู้ว่าสนใจเรียนภาษาใดของอาเซียน)

ก็ด้วยเหตุนี้แหละ ผู้เขียนจึงได้เชิญชวนเพื่อนยามาพร้อมกัน ไม่ใช่เพื่อให้ร่วมร้องรำพันเสียดายรักให้หนักหนาดอก แต่ให้มาสนใจทำความรู้จักภาษาเพื่อนบ้านของเราบ้าง (ไม่ยากอย่างที่คิดครับ)

ตอนเรียนหนังสือในต่างประเทศซึ่งผู้เขียนทะลึ่งไปเอออออห่อหมก (ด้วยความไร้เดียงสาบวกกับงงเนื่องจากเพิ่งเข้าเป็นนักศึกษาใหม่) ตามการชักชวนของอาจารย์ให้เน้นภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทำให้ต้องเลือกเรียนภาษาอาเซียนอีกหนึ่งภาษา (แถมลงทะเบียนเรียนวิชาอื่นมากกว่าชาวบ้านปกติอีกหลายวิชา ดีที่มหาวิทยาลัยนี้เก็บเงินแบบเหมาจ่าย จะเรียนกี่วิชาก็ราคาเดียว ผู้เขียนจึงได้กำไร เหนื่อยหน่อย แต่ได้ความรู้หลากหลายในราคาเดิม ดีออก ช่วงนั้นไม่มีเวลาฟุ้งซ่านเลย)

ทีนี้ต้องเรียนภาษาเอเชียอาคเนย์ล่ะซี

จะเอาภาษาอะไรดีหว่า ภาษาลาวภาษาไทยก็ไม่ได้ (ห้ามเพราะเราเป็นคนไทย) ภาษาเวียดนาม พม่า และเขมรท่าจะยาก (แล้วก็ไม่มีสอนด้วย) พอดีที่มหาวิทยาลัยมีอาจารย์สอนภาษาอินโดนีเซียซึ่งผู้เขียนรู้จักคนหนึ่ง และเป็นคนอินโดนีเซีย

จึงเลือกเรียนภาษาอินโดนีเซียอยู่หนึ่งปี ได้ผลดี ไม่ผิดหวัง (ไอ้เราเป็นคนชอบภาษาอยู่แล้วด้วย เลยสบาย)

ทำให้สามารถเลือกวิจัยหัวข้อวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างข้าราชการกับเกษตรกรไทยเปรียบเทียบกับอินโดนีเซีย ข้อเสนอวิจัยเปรียบเทียบน่าสนใจ จึงได้รับทุนวิจัยจากมูลนิธิฝอร์ด สบายไป ช่วงทำวิจัยจึงไม่ต้องรบกวนทุนมูลนิธิอานันทมหิดล

ทำวิจัยอยู่ในประเทศอินโดนีเซียหกเดือน แทบไม่เจอคนไทย (นอกจากรุ่นพี่คนหนึ่งที่สถานทูตไทย ค่าที่เราพูดภาษาอินโดนีเซียได้ เลยอาสาพาพี่ไปเที่ยว) จึงได้ใช้ภาษานี้ในชีวิตประจำวัน เอาตัวรอดพอหาข้าวกินได้ไม่อดตาย ไปไหนมาไหนได้ไม่หลงทาง (แต่ไม่มีโอกาสจีบสาวใด ๆ เพราะต้องตะลอนไปกับผู้ช่วยวิจัยอีกสามคน ใช้เวลาสัมภาษณ์ตลอด ไม่มีสิทธิสอดส่ายสายตาดูอนงค์ใดเลย โดยเฉพาะบรรดาที่เจอก็ล้วนเกรียมแดดเกรียมลมทั้งน้าน แล้วกระผมก็ชอบที่ขาว ๆสวย ๆสวมแว่นเสียด้วยซี)

ผู้อ่านอาจสงสัยว่าทำไมวันนี้นายตัวแสบจึงมายุยงส่งเสริมให้พรรคพวกหันมาสนใจภาษาอินโดนีเซีย

มีเหตุผลหลายอย่างคือ ภาษาอินโดนีเซียเรียนง่ายกว่าภาษาอื่น ใช้อักษรโรมันเป็นภาษาเขียน โครงสร้างภาษาเหมือนของไทย ไม่มีปัญหาเรื่องเสียงเอกโทตรีจัตวาสามัญ (คือจะออกเสียงสูงต่ำยังไงก็มีความหมายเหมือนเดิมอยู่ดี) และมีศัพท์อีกล้วนมากมายที่คนไทยคุ้นเคย

เห็นแมะ น่าสนใจออก

โครงสร้างทางภาษาหรือไวยากรณ์ของอินโดนีเซียอาศัยหลักการเดียวกันกับภาษาไทย จึงทำให้เราไม่ประสบปัญหายุ่งยาก (นัก) ในการทำความเข้าใจ

อย่างเช่น ถ้าต้องการบอกว่า ฉันจะไปที่มหาวิทยาลัยกัดจาห์มาดา เราก็พูดตรงไปตรงมาเรียงคำต่อคำได้เหมือนภาษาไทย ดังนี้ saya (ซายา-ฉัน) akan (อากัน-จะ) pergi (เปอรกี-ไป) ke (เกอะ-ที่) universitas (อูนีเวอซีตาส-ไม่ต้องแปลก็รู้) Gadjah Mada (กัดจาห์มาดา) มีคนพยายามอธิบายให้ผู้เขียนฟังว่า Gadjah คือคชา (ช้าง)

ส่วน mada เพื่อนแปลว่าบ้า ผู้เขียนค้นคำอธิบายมีผู้แปลว่า stupid, feebleminded, dull เลือกเอาตามอัธยาศัยครับ สงสัยอยู่ว่าถ้าความหมายไม่น่ารักทำไมถึงไปตั้งชื่ออย่างนี้ แถมเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศเขาด้วยสิครับ

ในเมื่อบาฮาสาอินโดนีเซียหรือภาษาอินโดนีเซียอาศัยตัวเขียนเป็นอักษรโรมันแบบที่ใช้เขียนภาษาอังกฤษ แถมยังไม่อิงระดับเสียงสูงต่ำจนเปลี่ยนความหมายของคำ (อย่างที่คนไทยหลอกฝรั่งให้พูดคำว่า มา หม่า ม่า ม้า หมา เป็นที่ขบขันครื้นเครงบนความทุกข์ใจของฝรั่งที่น่าสงสารเหล่านั้น) การเรียนภาษาอินโดนีเซียอย่างน้อยในระดับเบื้องต้นจึงไม่ใช่เรื่องยากเกินไปนัก

วันนี้จึงมาเชิญชวนเพื่อนพ้องให้ลองสนใจภาษานี้กันหน่อย

ในเมื่อเราเป็นภาคีประชาคมอาเซียนซึ่งมีประชากรประมาณ ๖๐๐ ล้านคน

เรียนภาษาที่มีคนใช้อยู่อย่างน้อย ๒๔๐ ล้านคน แล้วยังแถมด้วยมาเลเซียกับบรูไน (ซึ่งมีความคล้ายกันมาก) อีกประมาณ ๓๐ ล้านคน ก็เกือบครึ่งของประชากรอาเซียน กำไรเห็นชัด ๆอยู่แล้ว

ลองเริ่มจากการอ่านภาษาของเขาซึ่งเขียนด้วยอักษรโรมัน (ซึ่งภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาเลียน เสปน ก็เขียนแบบนี้)

ตัว a (ออกเสียง อา) e (เออ เอะ เอ) i (อิ อี) o (ออ หรือ โอ ออกเสียงโอไทยนี่แหละไม่ต้องลำบากทำปากจู๋โอวแบบฝรั่งอั้งม้อ)

u (อู หรือ อุ) ai (ไอ หรือ อาย) และ au (อาว หรือ อาอุ)

เรียนจริงๆก็จะรู้เองว่าออกเสียงยังไง (เพี้ยนนิดเพี้ยนหน่อย คนอินโดก็ลุ้นเดาจนได้แหละ) วันนี้เพียงให้คุ้นเคยกับการออกเสียงเล็กน้อยพอหอมปากหอมคอ

ส่วนตัวอักษรต้นเสียงหรือพยัญชนะก็คล้ายๆกับที่ออกเสียงในภาษาอังกฤษ คือ b (บ) d (ด) f (ฟ) g (ออกเสียงแบบตัว go ในภาษาอังกฤษ) h (ฮ) l (ล) k (ก) m (ม) n (น) ng (ง) p (ป) s (ซ) t (ต) w (ว) y (ย)

ถ้าเป็นตัว ny (ออกเสียง น กับ ย พร้อมกัน คล้ายกับการอ่านคำว่า canyon หรือใกล้เคียงกับเสียง ง งู) พอๆกับคำว่า sy (ออกเสียง ส กับ ย พร้อมกัน)

ตัว j ออกเสียง ดจ คล้ายการออกเสียงตัว g ในคำว่า gentle

แต่ถ้าเป็นตัว c ให้ออกเสียง จ จาน (นะยะ)

ตัวที่ยี่เกหน่อยคือตัว r เพราะขณะที่ เสียง ร เรือ ของไทยเรา เราสะบัดลิ้นครั้งเดียว แต่ของเขารัวลิ้นสองครั้ง (จะเอาแบบยี่เกระรัวก็ไม่ว่าแต่เพื่อนอินโดอาจกลั้นยิ้ม)

ตัว h ออกเสียง ฮ ที่แปลกคือถ้าอยู่ท้ายคำ ก็ออกเสียง ฮ ท้ายคำด้วย เช่น คำว่า sekolah อ่านว่าเซอ กอ ล่ะฮ คือออกเสียง ฮ สั้นๆหลังคำว่า ล่ะ คำว่า “เซอกอล่ะฮ” นี้เอามาจากภาษาอังกฤษ คือ school (ผู้เขียนคิดว่าน่าจะมาจากภาษาดัทช์เสียมากกว่า)

ก็เพียงแนะเบื้องต้นสำหรับการอ่านออกเสียงตัวเขียนภาษาอินโดนีเซีย

ลองซ้อมอ่านบางคำดูก็ได้

อย่างเช่น matahari (อ่านว่ามาตาฮารี ตรงตัวเลย คำนี้เราคงคุ้นเคยกับเรื่องของจารสตรีนักรำชาวดัทช์ที่ถูกหาว่าทำงานให้เยอรมันระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง จนถูกประหารชีวิต สมญานามของเธอมาจากภาษาอินโดนีเซีย มาตา แปลว่าดวงตา ซึ่งตรงกับคำภาษาไทยของเราได้อย่างไรไม่ทราบด้วยเกล้า ส่วนฮารี แปลว่าวัน สองคำประสมกันแปลอีกทีว่าดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นดวงตาของวัน เก๋ไหมล่ะ)

หรือ Selamat pagi (เซอลาหมัดปากี ออกเสียงตัว g แบบเสียงคำว่า go แปลว่าอรุณสวัสดิ์)

Terima kasih (เตอรีมา กาสีห แปลว่าขอบคุณ)

Rumah makan dimana (รูหม่าห มะกัน ดี่มาหนา แปลว่าร้านอาหารอยู่ไหน)

Ini harganga berapa (อีนี่ ฮารกานยา เบ่อร้าป๋า อันนี้ราคาเท่าไหร่)

Saya orang Thai (ซายา โอรัง ไต ฉันเป็นคนไทย)

Maaf (มาอัฟ ออกเสียง ฟ ด้วย แปลว่า ขอโทษ) ซึ่ง ผู้ตอบก็มักตอบว่า Tidak apa-apa (ตีดัก อาปา อ๊าป๋า แปลว่า ไม่เป็นไร)

ส่วนหนุ่มๆปากไว อาจพูดว่า Saya cinta kamu (แปลว่า I love you ซึ่งต้องระวังเพราะสาวที่นั่นได้ยินจะเข้าใจว่ารักจริงหวังแต่ง อาจโดนจับไปทำสุหนัต คือขลิบอวัยวะเพศ ฮ่า ฮ่า สม)

คำว่า kamu แปลว่าคุณ ซึ่งเป็นคำทั่วไป สำหรับคนคุ้นเคย ส่วนคำว่า "มึง" ของไทยมักถือว่าไม่สุภาพสำหรับคนไม่คุ้นกัน เหมือนกับคำว่า aku หรือฉัน ก็ไม่ได้แรงแบบคำว่า "กู"

ทีนี้ถ้าจะสื่อสารต่อไปให้ได้ก็ต้องจำคำศัพท์ ซึ่งในส่วนนี้แนะเฉพาะที่คนไทยพอคุ้นเคย เริ่มต้นจากคำศัพท์ที่ภาษาอินโดนีเซียรับมาจากภาษาสันสกฤต

ทีแรกผู้เขียนก็งงว่า อินเดียกับอินโดนีเซียดูเหมือนจะอยู่ห่างไกลกันมาก แล้วผู้คนไปรู้จักมักคุ้นกันมาตั้งแต่สมัยไหนกัน

พอไปค้นข้อมูลเข้า โอ้โฮ อภิโธ่ อภิถัง หลงโง่มานาน ความที่ไม่ได้ใส่ใจดูมาก่อน เขาคบกันมาเป็นพันปีแล้วเจ้าค่ะ

อินเดียกับอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมานาน เพราะถึงแม้จะไม่มีดินแดนประชิดกัน แต่ถ้าดูจากแผนที่ คนจากดินแดนทั้งสองนี้สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันทางทะเลอันดามันได้สะดวก โดยถือว่าหมู่เกาะนิโคบาร์ (Nicobar Islands) เป็นพรมแดนทางน้ำของสองประเทศ (อยู่ทางตะวันออกของมหาสมุทรอินเดีย ห่างอนุทวีปอินเดียประมาณ ๑,๓๐๐ กิโลเมตร ห่างจากเกาะสุมาตราไปทางเหนือ ๑๕๐ กิโลเมตร) ถึงแม้ในช่วงที่ยังไม่มีรัฐหรือประเทศตามความหมายปัจจุบัน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนจากดินแดนดังกล่าวมีมาเกือบสองพันปีแล้ว แม้คำว่าอินโดนีเซียก็มาจากคำสองคำ คือ indus ภาษาละตินหมายถึงอินเดียซึ่งน่าจะมาจากคำว่าสินธุ กับคำว่า nesos ภาษากรีก หมายถึงเกาะ กล่าวกันว่าในยุคศรีวิชัย มีคนอินโดนีเซียไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยนาลันทาเสียด้วยซ้ำ

นี่ก็เป็นเหตุผลว่าทำไมภาษาอินโดนีเซียจึงมีคำภาษาสันสกฤตอยู่มาก

และเนื่องจากไทยเราก็รับวัฒนธรรมอินเดียมาเป็นเวลาช้านาน ภาษาไทยของเราจึงประดับด้วยภาษาสันสกฤตคล้ายของเขา

คำหลายคำในภาษาอินโดนีเซียจึงเป็นคำที่เราคุ้นเคย และเข้าใจความหมายร่วมกัน

ดังตัวอย่างคำจากภาษาสันสกฤต ซึ่งภาษาไทยก็ใช้เช่นกัน ต่อไปนี้

Acara	อจริย (ความประพฤติ)	Adi	อธิ
Aneka	อเนก (มากหลาย)	Angkasa	อากาศ
Anekawarna	เอนกวรรณา (หลากสี)		
Angkasawan	องค์สวรรค์ (มนุษยอวกาศ)		
Aksara	อักษร	Bakti	ภักดี
Bila	เวลา	Budi	พุทธิ เหตุผล
Bumi	ภูมิ โลก	Bunga	บุหงา
Cinta	จินต์ ความรัก	Candra	จันทรา
Cakrawala	จักรวาล ขอบฟ้า	Dana	ทาน
Dharma	ธรรม	Duka	ทุกข์

Gajah	คชา ช้าง	Guru	ครู
Jiwa	ชีวา	Jam	ยาม ชั่วโมง
Kala	กาล	Kertas	กระดาษ
Karunia	การุณย์	Menteri	มนตรี
Mahaguru	ศาสตราจารย์	Pintu	ประตู
Muka	มุข	Purba	บุรพ
Puri	บุรี	Puspa	บุษบา
Putera	บุตร	Putri	บุตรี
Puja	บูชา	Raksasa	ยักษ์
Ratna	รัตนา	Rupa	รูป
Resmi	รัศมี	Seteru	ศัตรู
Suami	สวามี	Surya	สุริยา
Sempurna	สมบูรณ์	Singa	สิงห์
Usaha	อุตสาหะ	Sabu	สบู่
Wangsa	วัง	Naga	นาค งู
Wanita	วนิดา	Karma	กรรม
Gita	คีต	Kunci	กุญแจ
Jaya	ชัย	Mitra	มิตร

Yudha	ยุทธ	Bahu	บ่า
Ksatria	กษัตริย์	Maharaja	มหาราชา
Antara	อันตร	Maha	มหา
Asrama	อาศรม	Maharani	มหารานี

ภาษาอินโดนีเซียยังหยิบยืมคำจากภาษาจีนมาด้วย มีหลายคำที่คนไทยน่าจะฟังคุ้น ๆ

อย่างเช่น amoi อ่านว่าอาโมย หรืออาหมวย angpao (อั่งเปา) bakmie (บะหมี่) capcai (จับฉ่าย) kuli (กุลี) kwetiau (ก๋วยเตี๋ยว) loteng (เล่าเต๊งหรือชั้นสอง) mi (หมี่) tahu (เต้าหู้) teh (ชา)

แถมด้วยคำที่มาจากภาษาอังกฤษหรือที่อังกฤษเอามาจากภาษาอื่น ซึ่งคนไทยก็สามารถเข้าใจได้เช่นกัน อย่างเช่น

Akta (act) armada (armada) astronot (astronaut) bank barricada (barricade) bola (ball) infanteri (infantry) kanal (channel) kavaleri (cavalry) tenda (tent) topik (topic) buku (book) kartu (card) mobil (automobile) pensil (pencil) seks (sex) sirkulasi (circulation) demokrasi (democracy) bisnis (business) gosip (gossip) kondom (condom) modern pilot radar roket (rocket) sistem (system) stroberi (strawberry) target

พรรคพวกอาจจะอยากถามว่า แล้วภาษามาเลย์ (Bahasa Melayu) กับภาษาอินโดนีเซียเหมือนกันหรือต่างกัน คำตอบคือ เหมือนกันมาก แต่อาจต่างกันในเรื่องการออกเสียง การสะกด และการใช้

ศัพท์ต่างกันบางกรณี ส่วนในบรูไนนั้น ใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาทางการอยู่แล้ว ในทำนองเดียวกับการที่ภาษามาเลย์ในอินโดนีเซียถือเป็นภาษาถิ่นเหมือนกับภาษาถิ่นอื่น ๆอีกมากหลาย เช่น ชวา บาตัก ซุนดา บาหลี เป็นต้น

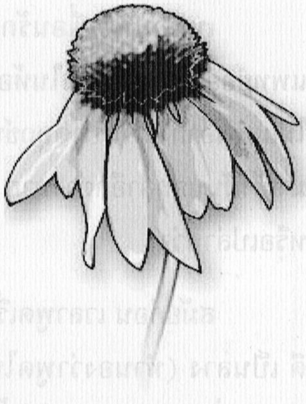
ลองฝึกดูนะครับ จับพลัดจับผลู อาจได้เป็นผู้ประกอบการในอินโดนีเซียยุคประชาคมอาเซียน (หาดิกชันนารีมาอ่านเสริมยิ่งดี)

สาว ๆอินโดนีเซียตาคม แต่ผมก็ยังชอบขาว ๆ “ไม่ต้องอวบก็ได้” อยู่ดี

ไม่เป็นไร สาวอินโดเชื้อสายจีน หรือสาวบางถิ่นผิวขาวก็มี (อย่างสาวบันดุง)

ได้แต่พูด เพราะถึงยังไงก็สายเกินไปแล้ว

๙. มรณกถา

ผู้เขียนเพิ่งกลับมาจากงานพระราชทานเพลิงศพเพื่อนรุ่นพี่ (รุ่นพี่ขณะนี้เริ่มเหลือน้อยลงไปทุกที) ซึ่งเคยเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เลยเกิดอารมณ์เขียนเรื่องนี้ ที่จริงได้รวบรวมเนื้อหาไว้เตรียมจะเขียนอยู่แล้ว ได้ไปงานศพ ก็เลยเห็นว่าต้องเร่งเขียนเรื่องให้พรรคพวกได้อ่าน (ขืนมัวล่าช้า ผู้เขียนเกิดเด๊ดสะมอเร่ไปเสียก่อน จะโดนพรรคพวกนินทาในงานศพว่า ทะลึ่งดันตายซะก่อน กูเลยไม่ได้อ่านเรื่องของมัน – คือตัวกระผมเอง)

ที่ต้องเขียนเพราะอิจฉาเพื่อนผู้จากไป ไม่ได้อิจฉาที่เพื่อนตาย แต่อิจฉาที่ตายได้ดี หมอปรารถนาซึ่งเป็นลูกสาวกล่าวถึงการตายของเพื่อนว่าพ่อเข้านอน พอตอนเช้าไปพบว่าเสียชีวิตเสียแล้ว (อย่างนี้จะไม่ให้อิจฉาได้อย่างไร ก็เพื่อนเล่นตายแบบสบายอย่างนี้) ฮู้ย ตาร้อน

เหมือนกับเพื่อนรักอีกคนหนึ่ง คือหมอธานี กำลังสอนนักศึกษาแพทย์อยู่ดี ๆ แล้วก็ล้มในห้องสอน นอนไม่รู้ตัวอยู่สามวันแล้วก็ไปสวรรค์ ไม่แสดงอาการเจ็บปวดทุกข์ทรมานแต่ประการใด แถมยังมีคนเล่าว่าพี่แกมาเข้าฝันบอกลาอีกต่างหาก ให้ได้อย่างนี้สิ (เราจะมีบุญพอได้ตายแบบนี้หรือเปล่าหว่า)

สมัยก่อน เวลาพูดเรื่องความตาย ผู้ใหญ่มักดุไม่ให้พูด บอกว่าไม่ดี เป็นลาง (ทำนองว่าพูดไปก็เท่ากับไปเชื้อเชิญความตาย) ซึ่งผู้เขียนก็(เคย)เชื่อ (และถูกสอนให้ทั้งเกลียดกลัว) อย่างนั้น

แต่เมื่อเวลาผ่านไป อายุเริ่มพอกหนาขึ้น (พอ ๆกับผิวหน้า) บวกกับประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้น

โธ่เอ๋ย ความตายเป็นเรื่องธรรมดามาก รู้จัก รู้ทันไว้ ย่อมดีกว่าทำเป็นไม่รับรู้

จะได้เตรียมตัวรับมันได้อย่างสง่างาม

เอาละ มาคุยเรื่องความตายโดยเห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ใช่เรื่องอัปมงคลแต่ประการใด

เพราะทุกอย่างที่เราเป็นอยู่ มีอยู่ เป็นเพียงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นดำรงอยู่ชั่วคราว แล้วมันก็ผ่านเลยไป (ตามชื่อหนังสือเล่มนี้นั่นแหละ)

ผู้เขียนได้สัมผัสเรื่องราวของความตายมาต่อเนื่องตั้งแต่สมัยเด็กเล็กจนกลายเป็นเด็กหง่อม

สมัยเด็ก แม่พานั่งรถโดยสาร (สมัยนี้คงเรียกรถทัวร์ แต่ตอนนั้นไม่มีแอร์) ไปต่างจังหวัด ระหว่างทางรถวิ่งไปเบียดสะพานหรือเสาไฟข้างทาง กระเป๋ารถ (ซึ่งโหนตัวอยู่นอกรถ) เลยถูกกระแทกร่วง (ตายครับ)

ตอนอายุได้ประมาณสิบกว่าขวบ แม่แก่ซึ่งเป็นแม่เลี้ยงของแม่ผู้เขียน อยู่ๆก็ฟุบที่ข้างต้นไม้ในสนามของบ้าน (ตายเช่นกัน)

ตอนเข้ามหาวิทยาลัยปีแรก รุ่นพี่จัดกิจกรรมที่เขาดิน วันนั้นนักศึกษากลุ่มหนึ่งไปนั่งเรือเล่นกับเพื่อน เรือเกิดล่ม นักศึกษาหญิงตายไปหนึ่ง

ประมาณปีสี่ ภาณุเพื่อนรักซึ่งเป็นหัวหน้าชั้นการทูตไปนั่งเรือหางยาวเที่ยว โชคร้าย ถูกเรือหางยาวอีกลำหนึ่งวิ่งสวนมาชน (ไม่รอด คือเพื่อนไม่รอด แต่เรือที่ชนรอด) ส่วนพิพัฒน์เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าชั้นปกครอง เกิดอุบัติเหตุมอเตอร์ไซค์ รายนี้ไม่ตาย แต่พิการเดินไม่ได้

สำหรับผู้เขียนยังไม่ตายตามเพื่อน แต่โชคดีได้ทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ แม่ก็บอกให้โทรลาเตี่ยเขาหน่อย (แม่เลิกกับพ่อนานแล้ว แต่แม่ยังมีเบอร์โทรศัพท์พ่อ) ผู้เขียนก็โทรไป ขอพูดกับคุณเย็นหน่อยครับ คนรับสายตอบว่าคุณเย็นเสียเมื่อหกเดือนก่อน เลยไม่ได้พูดกับเตี่ย

ตอนเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยนอร์เธอร์นอิลินอย อาจารย์เจอรัลด์ มารีอานอฟผู้เชี่ยวชาญเรื่องอินโดนีเซีย ซึ่งผู้เขียนสนิทสนมรักใคร่กับแกดี ก็เสียชีวิตไปอีกคนก่อนผู้เขียนจะเรียนจบ (คณะรัฐศาสตร์เจ้าสังกัดจึงให้เกียรติตั้งรางวัลชื่อ **Gerald Maryanov Fellow** ขึ้น และผู้เขียนกับเพื่อนฝรั่งอีกคนหนึ่งได้รางวัลดังกล่าวเป็นคู่แรก)

ก่อนจบกลับมา อาจารย์หลวงวิสูตรอรรถยุกติที่ผู้เขียนเคารพรักใคร่เท่ากับญาติผู้ใหญ่ก็เสียชีวิต

หลังจบการศึกษา ในช่วงชีวิตการทำงาน เรื่องราวมรณกรรมของคนรู้จักเกิดขึ้นเป็นปกติประจำ

ยิ่งอายุมากขึ้น ใครต่อใครที่คิดว่าน่าจะอยู่ยืนยาวกว่าผู้เขียนก็ทยอยลาโลกไปทีละคนสองคน บางคนก็ไปอย่างไม่คาดคิด บางคนนอนป่วยจนสิ้นใจ

จำได้ว่าตอนเด็กชอบวิ่งเล่นในวัดยามแม่ไปงานศพ ต่อมาก็แต่งกายไว้ทุกข์ไปงานศพ แล้วก็ค่อยขยับเลื่อนชั้นเรื่อย ๆ พออายุมากขึ้นตำแหน่งหัวโขนมากขึ้น ก็ขยับขึ้นมานั่งหน้า ได้รับเชิญให้ถวายผ้า จนกลายเป็นประธาน นั่งจ่อหน้าโลงศพพอดี (ระยะหลังนี้จึงมักกระมิดกระเมี้ยนหลบไปนั่งไกลโลงหน่อย อ้างว่าจะได้คุยกับเพื่อนฝูง)

ขั้นต่อไปก็หนีไม่พ้นต้องเข้าไปนอนในโลงเป็นตัวจริงเสียเลย แหะ แหะ (ตอนนี้ตลกชักไม่ค่อยออกแล้ว มันใกล้มากไปหน่อย)

ความตายนั้นคืออะไร

ก็อย่างที่เรารู้กันดีอยู่แล้ว ร่างกายเปรียบเหมือนรถยนต์ที่คน (จิต) ครอบครองและขับเคลื่อนไปมา แต่หากรถเสียหาย ใช้การไม่ได้ คน (จิต)ก็ต้องออกจากรถ (ร่าง) ไปหารถคันใหม่

ความตายก็คือการที่ร่างกายหมดสภาพที่จะทำหน้าที่ต่อไป (ม่ายหวาย อั๊วปายเลี้ยว)

จิตก็ต้องล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่ (ตามแต่กรรมจะส่งไป)

ปกติ ร่างกายจะหมดสภาพก็ด้วยสาเหตุทั่วไปดังต่อไปนี้

- ทรุดโทรม (เก่า ชราภาพ) จนใช้การไม่ได้
- ขาดอาหารและน้ำ (คงต้องรวมอากาศไปด้วย)
- เกิดโรค (มะเร็ง เอดส์ หัวใจ ตับไตวาย อีโบลา หวัดนก ฯลฯ)
- ฆ่าตัวตายหรือถูกสิ่งมีชีวิตอื่นฆ่า
- เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุบังเอิญจนบาดเจ็บถึงตาย

จากข่าวสารต่าง ๆที่ได้รับ คนเราก็ตายจากสาเหตุที่กล่าวนี่แหละ บางคนก็ตายสบาย (จนผู้เขียนอิจฉาอย่างที่เล่าตอนเริ่มเรื่อง) บางคนโชคร้ายกว่าจะตายได้ก็เจ็บปวดทรมานอยู่นาน แถมบางคนกว่าจะตายก็เป็นภาระของคนรอบข้างอย่างหนักทีเดียว

มีบ้างที่ตายแปลก ๆอย่างไม่น่าเชื่อ ดังตัวอย่าง (ที่ฝรั่งเขาอ้างว่าจริง) ต่อไปนี้

- พนักงานและผู้โดยสารยี่สิบคนตายจากการที่เครื่องบินเล็กตกในคองโก เพราะผู้โดยสารคนหนึ่งอุตริเอาจรเข้ซ่อนไว้ในกระเป๋ากีฬา แล้วจรเข้หลุดออกมา คนโดยสารตกใจวิ่งกรูไปทางหน้าเครื่องบิน จนเครื่องบินเสียสมดุลตกพื้น มีคนโดยสารเพียงหนึ่งคนกับจรเข้เจ้าปัญหารอดตาย

- คนดูชนไก่ตายในแคลิฟอร์เนีย (คนอเมริกันก็เล่นชนไก่เหมือนกัน น่าจะมาจากเม็กซิโก) จากการที่ถูกแทงที่ขาด้วยมีดที่ติดไว้กับขาไก่
- กระทาชายชาวไนจีเรียคนหนึ่งมีภรรยาหกคน ถูกบรรดาเมียรุ่นใหญ่ห้าคนโกรธที่เอาแต่เสพสมกับเมียสุดท้อง เมียใหญ่ทั้งหลายจึงใช้มีดไม้บังคับให้ร่วมเพศกับเมียอื่นทุกคน หลังจากอึ๊บเมียคนที่สี่แล้ว พี่แกก็เกิดอาการหัวใจหยุดเต้น ตายไปก่อนจะเริ่มกับคนที่ห้า (ฮา)
- ชาวนาบราซิลกำลังนอนอยู่ในบ้านดี ๆ วัวขนาด ๓,๐๐๐ ปอนด์ (ตันกว่า) ทะลึ่งปีนไปบนหลังคาบ้าน (ในเรื่องไม่ได้บอกว่าขึ้นไปยังไง) ทำให้หลังคาพัง วัวร่วงลงไปทับจนแกตายด้วยอาการเลือดตกใน
- ไอ้หนุ่มกับว่าที่เจ้าสาวถูกไฟดูดตายขณะที่กำลังโทรศัพท์จากเครื่องมือถือซึ่งกำลังชาร์ท ไฟอยู่ (สงสัยนั่งแนบกันตอนนั้น)

อ่านดูแล้วไม่ค่อยน่าเชื่อเลย ก็เอาเถอะเรื่องมันออกมาอย่างนี้นี่นา ผู้เขียนไม่ได้แต่งเอง ลอกเขามาทั้งดุ้น

เวลาตาย จะหมดลมหายใจ สมองไม่ทำงาน หลังจากนั้นก็จะเปื่อยสลายตัวไป ยกเว้นบางคนที่ร่างกายอาจไม่เน่าเปื่อย ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น รักษาไว้ดี (มัมมี่หรือแช่แข็ง) แต่ถ้าตายแล้ว ยังไงก็ไม่น่าดูหรอกครับ

ถ้าเราเชื่อว่าร่างกายเป็นเพียงพาหนะใช้งานของจิต เมื่อร่างกายหมดสภาพ จิตก็อยู่ในร่างนั้นต่อไปไม่ได้ เพราะร่างไม่สามารถทำงานได้อีก (เหมือนกับรถที่เสีย นั่งขับบังคับยังไงมันก็ไม่ขยับ คนต้องเดินออกไปจากรถ) คำถามคือ ตายแล้วแล้วจิตไปไหน

สำหรับคนที่เชื่อว่าตายแล้วดับสูญ (อาจเข้าขั้นมิจฉาทิฏฐิและประมาท) ไม่สนใจเรื่องราวของโลกหน้า คิดว่าตายแล้วก็จบแล้ว ไม่มีอะไรอีกต่อไป ถ้ามันเป็นอย่างนั้นได้ก็ดีสิ เกิดไม่เป็นอย่างว่า คือพอตายแล้วต้องไปเผชิญอะไรต่อมิอะไรหลังจากตาย แล้วจะเป็นอย่างไรถ้าไม่พร้อม

แต่หลายคนหลายเผ่ายังเชื่อว่าตายแล้วยังมีภาคต่อ

จึงมีผู้พยายามให้คำตอบเรื่องชีวิตหลังความตายมากมาย

ในคัมภีร์มรณะของอียิปต์ประมาณสามพันห้าร้อยปีมาแล้ว กล่าวถึงการใช้วิธีท่องมนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้วิญญาณเข้าสู่แสงสว่าง คนตายจะได้เดินทางผ่านดินแดนใต้ภิภพสู่ชีวิตหลังความตายได้

ส่วนคัมภีร์มรณะของธิเบตซึ่งเกิดขึ้นประมาณพันสองร้อยปีที่แล้ว ผู้เชื่อถือเห็นว่าเป็นคู่มือนำทางคนตายในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างการตายกับการเกิดใหม่ เพราะคนตายยังสับสนจากการไม่ผูกติดกับร่างกายอีกต่อไป จึงต้องมีการเตือนสติให้รู้ว่าจะต้องเดินทางต่อไปอย่างไร

นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน เริ่มตั้งข้อสงสัยเรื่องการตายแล้วสูญ จึงมีความพยายามศึกษาอย่างเป็นเรื่องเป็นราวขึ้น

กลุ่มที่ศึกษาจริงจังคือพวกที่สนใจสังเกตและบันทึกประสบการณ์ใกล้ตาย (near-death experience) คือประสบการณ์ของคนที่เกือบตายหรือคนที่สัญญาณชีพบอกว่าตายแล้ว แต่กลับคืนชีพขึ้นมาอีก จากการสังเกต มีผลสรุปได้บางอย่าง (แต่ไม่ใช่เหมือนกันทุกคน) เป็นต้นว่า รู้สึกว่าจิตแยกออกจากกาย (เห็นแมะ กายเป็นเพียงเครื่องมือหรือพาหนะของจิตเท่านั้นแหละ อย่าไปหลงเป็นปลื้มกับมันนักเลย) รู้สึกว่าตัวเบาไร้น้ำหนัก เกิดความปลอดโปร่งสงบสบาย เกิดความรู้สึกปลอดภัย เห็นแสงสว่าง ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากพบว่าผู้ที่เล่าประสบการณ์นั้นตายไปแล้ว (clinically dead) หรือใกล้ตาย (ถ้ามันดีอย่างนี้จะกลัวตายทำไม)

พอนักวิจัยเริ่มต้นเรื่องประสบการณ์ใกล้ตาย จากผลการสำรวจคนอเมริกันแปดล้านคน (จากเกือบสามร้อยล้าน) ยอมรับว่าตัวเองเคยมีประสบการณ์ใกล้ตายมาแล้วด้วย (ไม่รู้มันสำรวจได้ยังไง เก่งจินจิน ให้ดิ้นตาย)

เอาละสิ นักวิทยาศาสตร์เริ่มจะชักนำไปให้เชื่อว่าตายแล้วไม่ศูนย์ และจิตกับกายเป็นคนละส่วนที่สัมพันธ์กัน ส่วนที่ตายไปคือร่าง ส่วนที่ยังอยู่คือจิตหรือวิญญาณซึ่งยังมีบุคลิกภาพส่วนตนเหมือนยังมีชีวิต และถ้าใครเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ก็น่าจะโยงต่อไปว่า เกิดมาชาติไหน นิสัย (หรือสันดาน) ย่อมไม่เปลี่ยนครับ

หนักไปกว่านั้น ยังมีนักวิทยาศาสตร์อีกหลายคนเริ่มมาสานต่อและขยายความเชื่อเรื่องตายแล้วไม่ดับสูญให้หนักแน่นขึ้นไปอีก อย่างเช่นคุณหมอไวส์ซึ่งรักษาผู้ป่วยด้วยการสะกดจิตย้อนชาติไปหลายชาติ หรือคุณมูดี้ซึ่งเขียนหนังสือชีวิตหลังชีวิต (Life after life) อันโด่งดัง

ฮี่โธ่ เพิ่งมาฮือฮากันตอนนี้ พระพุทธองค์ท่านตรัสเรื่องนี้มากว่าสองพันปีแล้ว และก่อนหน้านั้น คนอารยธรรมโบราณ เช่น อียิปต์ อินเดีย จีน ก็ยิว เชื่อมาอย่างนี้ตั้งนานแล้วครับผม

ที่สนุก (หรือน่าสยดสยอง)กว่านี้ คือ ตายไปแล้วไปไหน ตอนนี้มีเรื่องสวรรค์นรกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ความคิดเรื่องนรกซึ่งเป็นสถานที่น่ากลัว ต้องทนทุกข์ทรมานจากสภาพแวดล้อมหรือจากการถูกลงทัณฑ์ และสวรรค์ซึ่งเป็นรมณียสถานเป็นความคิดในศาสนาและลัทธิความเชื่อมาตั้งแต่ยุคโบราณ เช่น ในความเชื่อของกรีก อียิปต์ โรมัน จีน อินเดีย ศาสนาพราหมณ์ เชน พุทธ คริสต์ อิสลาม

น่าแปลกที่คนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ไม่ยักกลัวว่าจะต้องตกนรกหากทำชั่ว (จึงยังเห็นคนทำชั่วกันอยู่ทุกวี่วัน)

มีคนดังของโลกหลายคนให้ข้อคิดเกี่ยวกับความตาย น่าสนใจเหมือนกัน

นาย*อิซาค อาสิมอฟ* เปรยว่า “ชีวิตเป็นสิ่งที่น่ารื่นรมย์ ความตายคือความสุขสงบ แต่ช่วงเปลี่ยนผ่านนี่สิ เป็นปัญหา” (ก็แหงล่ะซี ถ้าดันเจ็บป่วยทรมานอีกนานกว่าจะตาย)

คิดเหมือนกับ*เฮนรี ฟิลดิ้ง* ที่บอกว่า “ไม่ใช่ความตายหรอกที่น่ากลัว อีตอนกำลังตายนี่สิ น่ากลัวมาก”

แถม*แอนนี เลนนอกซ์* ยังบอกว่า “การตายน่ะง่าย แต่การอยู่นั้นทำให้ฉันกลัวแทบตาย”

ส่วน*ขงจื๊อ*สอนว่า “ถ้าเราไม่รู้จักชีวิต เราจะรู้จักความตายได้ยังไง” (พรรคพวกข้าง ๆบ่นพึมว่า ชีวิตน่ะพอรู้ แต่ความตายตูไม่อยากรู้จักว่ะ)

นี่กระมังที่ทำให้*ลีโอ บุสกลาเกีย*แนะว่า “ความตายเป็นการท้าทาย มันบอกเราว่าอย่าได้เสียเวลา มันบอกเราว่าให้บอกกับคนอื่น**เดี๋ยวนี้**ว่าเรารักกัน” (ก็ยังไม่ค่อยเชื่อกันตามคำแนะนำนี้ มีแต่มาก่นร้องไห้รำพันเมื่อคนรู้จักใกล้ชิดตายไปแล้ว เฮ้อ มนุษย์มักเป็นเสียอย่างนี้ทุกทีสิน่ะ)

ถ้ามนุษย์เราทำอย่างที่คุณลีโอแกว่า โลกเราจะมีความสุขกว่านี้มากมายนัก

แล้วเราล่ะ ทำให้คนใกล้ตัวรู้ว่าเรารัก เราแคร์เขาไหม เพราะเวลาของการดำรงชีวิตมันสั้น (จะได้ไม่มัวนั่งบ่นว่าแก่ง่ายตายยาก และจะได้รีบทำดีต่อกันให้มากเข้าไว้)

หากใครคนหนึ่งที่เราควรจะใส่ใจ หรือที่เราอ้างว่ารัก เกิดตายไป เราก็ไม่มีสิทธิบอกเขาได้อีกแล้ว

รู้งี้ยังจะลังเลอีกหรือ

ก่อนจบมรณกถา ลองฟังเรื่องความตายที่น่ารักสักเรื่องหนึ่งดีไหม (ไม่ดีก็อย่าอ่านสิ)

เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่า

คุณแม่ยังสาวก้มมองบ๊อบซี่ลูกชายน้อยซึ่งป่วยหนักจากโรคลูคีเมีย ความฝันที่จะเห็นเด็กน้อยเติบใหญ่สลายลงสิ้นเชิงแล้ว

จริงสิ ความฝันของเธอไม่เป็นความจริงอีกต่อไป แล้วความฝันของลูกชายเล่า

ด้วยความสนใจ เธอถามลูกชายว่า เมื่อหนูโตขึ้นหนูฝันอยากเป็นอะไรลูก

เด็กชายเหลือบตาขึ้นมอง "ผมอยากเป็นพนักงานดับเพลิงครับแม่"

ถ้าลูกได้มีความสุขเพียงเล็กน้อยจากความใฝ่ฝันคงจะดีนะ แม่คิด

ในวันนั้น เธอจึงไปที่สถานีดับเพลิงท้องถิ่นที่ฟินิกส์ อริโซนา และอธิบายให้โรเบิร์ต พนักงานดับเพลิงฟังเกี่ยวกับความฝันสุดท้ายของลูกชาย โดยเธอขอร้องเพียงให้โอกาสลูกชายได้นั่งรถดับเพลิงสักครั้งหนึ่งในชีวิต

โรเบิร์ตฟังด้วยความตั้งใจ ครุ่นคิดสักพักหนึ่ง แล้วตอบว่า "เราน่าจะทำได้ดีกว่าที่คุณขอมา ถ้าลูกชายคุณพร้อมเวลาเจ็ดโมงเช้าวันพุธ เราจะตั้งให้เขาเป็นพนักงานดับเพลิงกิตติมศักดิ์ทั้งวัน เขามาหาเราที่สถานีดับเพลิง กินข้าวกับพวกเรา ถ้ามีใครเรียกตามเรื่องไฟ เราก็จะเอาเขาติดไปด้วย และถ้าคุณให้ขนาดเสื้อของเขา เราก็จะหาชุดดับเพลิงขนาดเขามาให้พร้อมหมวกดับเพลิงด้วย"

อีกสามวันต่อมาโรเบิร์ตไปรับบ๊อบซี่ที่โรงพยาบาล จับแต่งตัวเป็นพนักงานดับเพลิง แล้วพาไปสถานีดับเพลิง

วันนั้นมีสายเรียกบริการรถดับเพลิงถึงสามสาย และบ๊อบซี่ก็นั่งรถไปกับพนักงานดับเพลิงทั้งสามครั้ง ได้นั่งรถดับเพลิง รถพยาบาล และรถของหัวพนักงาน ระหว่างนั้น มีการบันทึกภาพของเขาออกข่าวสถานีท้องถิ่นด้วย

จากการที่บรรลุความใฝ่ฝัน ความรัก ความอารีย์ และความสนใจที่ได้รับ ส่งผลให้บ๊อบซี่มีความสุขเหลือล้น จนสามารถยืดอายุได้เกินกว่าที่แพทย์คะเนไว้ถึงสามเดือน

ในคืนหนึ่ง เมื่อสัญญาณชีพบ่งบอกวาระสุดท้าย หัวหน้าพยาบาลซึ่งทนไม่ได้หากใครคนใดคนหนึ่งต้องตายอย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง จึงได้ตามสมาชิกในครอบครัวมาที่โรงพยาบาล และเมื่อจำได้เรื่องสถานีดับเพลิง เธอก็โทรตามหัวหน้าสถานีดับเพลิงมาด้วย ทั้งกำชับให้ส่งพนักงานดับเพลิงในเครื่องแบบทำงานมาอยู่เป็นเพื่อนบ๊อบซี่ด้วย

หัวหน้าสถานีตอบว่า “เราทำได้ดีกว่านั้น เราจะไปถึงในห้านาที หากคุณได้ยินเสียงหวอและเห็นไฟกระพริบ ช่วยบอกคนอื่นว่าไม่มีไฟไหม้ เป็นเพียงทีมผจญเพลิงต้องการมาพบกับสมาชิกที่ดีที่สุดของพวกเขาอีกสักครั้งหนึ่ง และช่วยเปิดหน้าต่างห้องของบ๊อบซี่ด้วยนะครับ”

หลังจากนั้นห้านาทีมีรถดับเพลิงแล่นมาที่โรงพยาบาล เจ้าพนักงานพาดกระไดแล้วไต่เข้ามาทางหน้าต่างห้องของบ๊อบซี่ชั้นสาม มีเจ้าพนักงานผจญเพลิงเข้าไปในห้องห้าคน เมื่อคุณแม่อนุญาต เจ้าพนักงานก็กอดบ๊อบซี่แล้วบอกกับหนูน้อยว่าพวกเขารักบ๊อบซี่มาก

ด้วยลมหายใจเฮือกสุดท้าย บ๊อบซี่ถามหัวหน้าสถานีดับเพลิงว่า "ผมเป็นพนักงานดับเพลิงจริง ๆแล้วใช่ไหมครับ" ซึ่งได้รับคำตอบยืนยันว่า "ใช่สิ บ๊อบซี่ เธอเป็นพนักงานดับเพลิงตัวจริงแน่นอน"

บ๊อบซี่ยิ้มอย่างมีความสุขและหลับตาลงเป็นครั้งสุดท้าย

ในเมืองไทยเราจะหาหน่วยงานและพนักงานแบบนี้ได้บ้างไหมเนี่ย

คงไม่หรอก ขืนทำมีหลังข่าวโซเชียลมีเดียกล่าวหาว่าเอาของหลวงไปเล่นเปลืองสตางค์

โดนสอบสวนจนตายจริง ๆ

๑๐. เสริมเสน่ห์

ใคร ๆ ก็อยากเป็นคนมีเสน่ห์ (พูดอีกก็ถูกอีก) คืออยากให้คนอื่นรักใคร่ พอใจ ชื่นชม อยากมีคนเข้ามาใกล้ชิดสนิทสนม ห้อมล้อม (ถ้าเป็นคนดัง ไม่ว่าจะเป็นดารา นักร้อง ก็มีถูกคนที่ล้อมดอมดมด้วย)

คนมีชื่อเสียง มีเงิน มีอิทธิพลบารมี มีตำแหน่งชื่อเสียง มีสิ่งที่คนอื่นอยากได้ หรือเป็นคนดังก็สามารถดึงดูดคนอื่นได้ (คนรวยทำอะไรดูดีไปหมด ส่วนคนดังขืนพลาดต่อหน้าสาธารณะมีหวังดับ)

แต่ไม่ได้หมายความเสมอไปว่าเป็นคนมีเสน่ห์ (แล้วไง)

เสน่ห์ แปลว่าอะไร พจนานุกรมไทยให้ความหมายว่า *ลักษณะที่ชวนให้รัก* ค้นในพจนานุกรมไทยอังกฤษ พบคำแปลว่า เป็นคำนาม มีสองความหมาย ความหมายแรก ได้แก่ยาเสน่ห์ คือคำว่า love philter หรือ

love potion (แปลได้อีกอย่างหนึ่งว่าเสน่ห์ยาแฝด[1]) กับอีกความหมายหนึ่ง คือ เสน่หายาใจ (personal charm หรือ attractiveness)

เสน่ห์ที่จะคุยกันวันนี้เป็นไปตามความหมายอย่างหลัง คือความดึงดูด เหมือนแม่เหล็กที่ดึงดูดโลหะใกล้ตัวยังไงก็ยังงั้นแหละครับ

แต่แทนที่จะเป็นแม่เหล็กดูดเหล็ก กลับเป็นการดึงดูดคนอื่นเข้ามาใกล้ชิด (เลือกไม่ได้นะขอรับ ที่เข้ามามีได้ทั้งสาว ๆหนุ่ม ๆน่ารัก กับแม่ยกเหล่าเหย่น่ากลัว รวมทั้งเด็กแก่แดดแก่ลม มันห้ามกันไม่ได้ ก็เสน่ห์มันแรงง่ะ

เหมือนดอกไม้หอมหวลที่ดึงดูดหมู่ภมร

อะไรเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดคนอื่นได้อย่างนั้น

---

[1] *ยาแฝด*เป็นพิธีโบราณทำโดยเอาลูกสวาด (ไม่เคยเห็นครับ) มาล้วงเอาไส้ในออกแล้วให้คนที่ต้องการใช้อาบน้ำขัดสีฉวีวรรณให้หมดจด จากนั้นรอให้น้ำตกตะกอนรินน้ำออก ช้อนเอาตะกอนคราบไคล (ขี้ไคลดี ๆนี่เอง) จำนวนหนึ่งมาผสมกับชะมด (วิกิพีเดียไม่บอกรายละเอียด น่าจะเป็นขี้ชะมด) พิมเสนและของหอม (แล้วมันจะไปกับขี้ไคลได้ยังไง สงสัย) ยัดใส่ในลูกสวาด ปิดผนึกด้วยขี้ผึ้ง แล้วจึงกลืนเข้าไปในท้อง พอถ่ายออกมาก็เก็บมาล้างแล้วเผาไฟให้ไหม้ เสกด้วยคาถา แล้วใส่ให้คนที่เป็นเป้าหมายกินเข้าไป ว่ากันว่าจะทำให้คนนั้นหลงรัก นอกจากวิธีนี้แล้วยังมีวิธีอื่นอีกหลายวิธี ผลผลิตจากการทำพิธีอย่างนี้ เรียกว่า ยาแฝด ค้นมาเล่าให้ฟัง ไม่ใช่ต้องการสอนให้ทำ แต่ให้รู้ว่ามันคืออะไร เพราะคนทำยาแฝดเดี๋ยวนี้ น่าจะหาไม่ได้แล้ว โก๋หรือกี๋สมัยนี้ย่อมไม่สบอารมณ์ เพราะทำยากชิบเป๋ง ทำอะไรให้ง่ายกว่านี้ดีกว่า ตามวัฒนธรรมฟาสท์ฟู้ด ที่ค้นมานี่ เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการทำยาแฝดเท่านั้น ยังมีวิธีวิธีอื่นอีกมากมาย แต่ทำยากทั้งนั้น สู้เอาตัวเข้าแลกหรือทุ่มเงินซื้อ(มัน)มาเลยจะง่ายกว่า

มีได้หลายอย่างครับที่เป็นแหล่งเกิดเสน่ห์

ทั้งเสน่ห์จากรูปกาย เสน่ห์จากกิริยาท่าทาง การแสดงออก และเสน่ห์จากการพูดจา

เสน่ห์ทางกายนั้น ก็เป็นที่รู้กันอยู่ คนรูปร่างหน้าตาดี สวย หล่อ หรือเด็กที่หน้าตาน่ารักย่อมชวนให้ผู้คนเข้าใกล้ เป็นธรรมดา (เด็กแก้มยุ้ย จึงมักเป็นเด็กแก้มช้ำ เพราะชวนให้คนมาหยิกเสมอ)

แหม หมาหรือแมวน่ารักก็ทำให้ผู้คนนึกเอ็นดูอยากเข้าไปลูบคลำ

คนหน้าตาน่าเกลียดน่าชัง มีใครอยากเข้าใกล้บ้างล่ะครับ

บางคนหน้าเปรอะด้วยสิว มีหูดขึ้นเป็นตะปุ่มตะป่ำ เหมือนคนเป็นโรคเรื้อน

แบบนี้เดินผ่านหมา หมายังเผ่น เด็กเห็นเด็กร้องไห้เลย

มีผลการวิจัยเรื่องคนมีเสน่ห์

สรุปได้บางประการ เท่าที่จำได้มีดังนี้

๑) เด็กน่ารักเป็นคนโปรดของครูมากกว่าเด็กไม่น่ารัก

๒) คนมีเสน่ห์มีโอกาสได้งาน มีโอกาสก้าวหน้าในสายงาน และเป็นที่ยอมรับมากกว่าคนขาดเสน่ห์ หรือคนทั่วไป

๓) หากต้องขึ้นศาล มีโอกาสชนะคดี พ้นโทษ หรือถูกลงโทษเบากว่าคนอื่น (ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ต้องทำใจว่าท่านเปาก็ยังเป็นมนุษย์ปุถุชนครับผม)

นั่นก็เป็นผลของกรรมเก่าที่เคยทำมา คนมีกำลังเงินก็ต้องอาศัยบริการสวยด้วยมือแพทย์มาช่วยคลี่คลาย

เคยมีกรณีภรรยาหน้าตาดีคนหนึ่งในประเทศจีนถูกสามีขอหย่าร้างเลิกราไป เพราะทำไม๊ทำไมลูก ๆออกมาน่าเกลียดนัก อีตาสามีเพิ่งมาจับได้ทีหลังว่า คุณภรรยาตัวจริงนั้นเดิมก็น่าเกลียด แต่มาแต่งเติมเสริมสวยด้วยมือแพทย์ ส่วนลูก ๆดันไปเหมือนแม่ตอนน่าเกลียด (เรื่องจะเป็นจริงหรือกุขึ้นเพื่อความมันส์ ไม่ทราบ ต้องฟังหูไว้หู) ผู้เขียนยังสงสัยว่าไอ้เจ้าสามีนี่มันโง่หรือฉลาด ก็ในเมื่อปัจจุบันเมียสวยอยู่แล้ว จะหย่าไปทำไป (สงสัยมันหาเรื่องมากกว่า จะได้ไปหาสาวตัดแต่งคนใหม่ไว้เป็นข้ออ้างเวลาเบื่อทีหลัง)

บางคนไม่กล้าหรือไม่มีปัจจัยจะเปลี่ยนจากซวยมาเป็นสวย อาจใช้วิธีแต่งหน้าแต่งผมเสริมทรง

เหมือนคุณหมอคนดังท่านหนึ่งที่ทำงานอยู่กับศพ ท่านคิดว่าท่านเป็นคนที่หน้าตาไม่น่าดูก็เลยแต่งผมทรงแปลก ๆ ใส่เฉดสีแสบสันให้สะดุดตาชาวบ้านเสียงั้น (เดินผ่านที่ไหน ชาวบ้านจำได้)

เพราะเกรงว่ารูปกายจะยังไม่มีเสน่ห์พอ ผู้คนจำนวนมากจึงต้องแสวงหาทางพอกเสริมเติมแต่ง เช่น พรม (ฉีด ราด อาบ) น้ำหอม เขียนคิ้ว ทาปาก ทาเล็บ ผัดหน้า ทาแป้ง แต่งผม เสริมสัดส่วน เลือกเสื้อผ้า ใส่เครื่องประดับ (เล่าความลับหน่อยว่า สมัยยังไม่แบกตัวเลขอายุมากอย่างนี้ เห็นสาวใดสวมแว่นตาทีไร หัวใจกระตุกทุกที แต่ตอนนี้เฉยชาไปเสียแล้ว เศร้า)

การแต่งเติมเสริมกายทั้งหลายอย่างที่เล่านี้ก็พอช่วยแก้ขัดไปได้บ้าง

แต่ไม่ถึงกับกลายเป็นเสน่ห์ ดึงดูดผู้คนหรอก (เพราะยังไม่ใช่ของจริง และไม่คงทน)

แค่กายอย่างเดียวยังไม่มีเสน่ห์พอ เพราะเมื่อเวลาผ่านไป ผิวเริ่มเหี่ยว ผมหงอก ตาหูไม่ดี ฟันฟางหัก เสน่ห์แห่งรูปกายก็เสื่อมไป อาบน้ำหอมก็ไม่ช่วยได้มาก ต้องพึ่งเสน่ห์ทางอื่นด้วย

เสน่ห์อีกประการหนึ่งซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์คือเสน่ห์ของอากัปกิริยาท่าทาง

กิริยาท่าทาง ไม่ว่าจะ *เดิน* (วิ่ง ย่องย่าง กระโจน เยื้องกราย แกว่งสะโพก ฯลฯ) *ยืน* (ตรง เอียง บิดตัว ฯลฯ) *นั่ง* (เอนๆ เท้าแขน ชันเข่า ฯลฯ) *นอน* (คว่ำ หงาย ตะแคง ฯลฯ) ถ้าทำได้เหมาะเจาะก็สามารถกลายเป็นเสน่ห์ได้ แต่ถ้าทำผิดท่าจะกลายเป็นดัดจริตไป

นอกจากจะดูจากอากับกิริยาพื้นฐานแล้ว การแสดงกิริยาโดยอาศัยอวัยวะที่มีอยู่ก็มีได้หลากหลาย พรรณนายังไงก็ไม่จบ

มีทั้งใช้สาย*ตา* (ตาเชื่อม ตาหวาน ตาเศร้า ขยิบตา ค้อนควัก) *คิ้ว* (ยักคิ้วข้างเดียว เลิกคิ้ว) *จมูก* (ทำจมูกย่น) *ปาก* (ห่อปาก ยิ้ม ส่งจุ๊บ) สำหรับ *หู* คงบังคับให้กระดิกยาก ถ้าทำได้มักดูตลกมากกว่าเป็นเสน่ห์

หรือใช้*มือ* (ทำมือทักทาย อำลา ส่งจูบ แตะบางส่วนของร่างกาย เช่น ทาบอก ปิดปาก แบบมาริลีน มอนโรว์) ส่วนเท้านั้นไม่ค่อยเห็นใครใช้แล้วน่าดู (อาจมีตอนถอดถุงน่องแล้วทำตาชม้อยให้ท่า ก็น่าดูพอได้)

บางคนใช้วิธีค้อนควัก ยักคิ้ว ทำตาเล็กตาน้อย ยิ้มยั่วยวน โฮ้ย สารพัดจะแสดง

นี่ยังต้องรวมไปถึงการทำเสียงที่ไม่ได้เป็นคำพูดต่าง ๆ เช่น เสียง อุทาน อุ๊ยตาย ว๊าย อูว โอ๊ะ อ่ะฮะ คะ ขา ฯฯ (ลากเสียงยาวหน่อย) โห (ทำปากจู๋พองาม) แหม พูดนุ่มนวล มีหางเสียง ฯลฯ

นี่ก็ยกเป็นตัวอย่างของการทำกิริยาอาการที่ดูน่ารัก ไม่เกี่ยวกับอาการที่ไม่น่ารักแต่อย่างใด

อากัปกิริยาทั้งหลายจะน่ารักน่าดูเพียงใดต้องแล้วแต่คนทำด้วย เพราะทำอาการอย่างเดียวกัน บางคนดูน่ารัก เห็นแล้วหัวอกสะเทิ้น ในขณะที่บางคนทำอาการแบบเดียวกันกลับดูทุเรศ น่าหมั่นไส้

อากัปกิริยาจะส่งผลประการใดขึ้นกับสายตาคนดู ต่างคนต่างมอง ไม่เหมือนกัน ผู้ชายบางคนชอบมองสาวเดินแกว่งสะโพก บางคนชอบรอยยิ้ม บางคนชอบท่านั่ง (ก็ว่ากันเป็นราย ๆไป)

กิริยาที่แสดงด้วยอากัปกิริยาสำหรับบางคน ทำแล้วน่าดู เช่น ทำท่าเขินอาย ตกใจ งอน สะเทิ้น แปลกใจ ฯลฯ ซึ่งก็ย่อมเป็นเทคนิคเฉพาะตัว ลอกเลียนกันได้ยาก เป็นเรื่องของมารยาหญิง (และชาย) ร้อยเล่มเกวียน (หลายโบกี้) เรียนกันไม่รู้จบ

เสน่ห์ทางวาจา ทำได้ด้วยปิยวาจา หมายถึงการพูดที่คนฟังได้ยินแล้วมีความสุขใจ จึงอยากมาอยู่ใกล้ ๆ อยากฟังคำพูดอย่างนั้นอีก

พูดแล้วคนมีความสุขความพอใจ คือพูดจาสุภาพ พูดให้กำลังใจ พูดชม พูดตลกขำขัน พูดแหย่แซว (แบบน่ารัก) พูดขอบคุณ ขอโทษ

อำลา ให้พร ฯลฯ นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็ก ๆน้อย ๆ ต้องสังเกต และฝึกฝน ที่สำคัญอย่าพูดตามใจอยาก ปากไว หรือตามอารมณ์ เกิดความเสียหาย แล้วไม่คุ้มทีหลัง (แล้วจะว่าหล่อไม่เตือน)

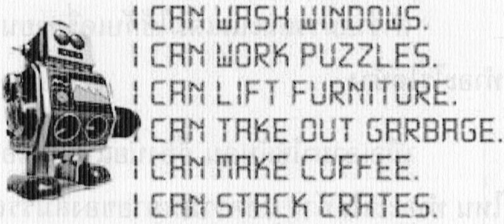
คำว่า*ปิยวาจา* โดยทั่วไป หมายถึงอย่างน้อยไม่พูดคำเท็จ ไม่กล่าวคำหยาบ เพ้อเจ้อ ส่อเสียด แต่พูดด้วยความจริงใจ มีเมตตา ต้องการช่วยเหลือผู้ฟังให้สบายใจ คลายทุกข์ เกิดกำลังใจ พูดสิ่งที่มีประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดแสดงความเห็นใจ หรือไม่พูดเรื่องที่ไม่ควรพูด (เลือกพูดเรื่องที่ควรพูด)

การพูดที่ไม่น่ารัก พูดแล้วคนหนี (ยกเว้นคนมีกรรมที่ต้องทนฟัง เพราะเป็นลูกน้อง นายพูดอะไรก็ต้องฟัง น่าสงสาร) ก็มีหลายหลาก เป็นต้นว่า พูดโอ่อวด พูดทับถมคนอื่น พูดเหน็บแนม ดุด่าว่ากล่าว นินทาว่าร้าย กระแนะกระแหน ค่อนแคะ ถากถาง ข่มขู่ ตำหนิติเตียน พูดโพล่งขณะที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้พูด หรือพูดทะลุกลางปล้อง พูดทั้ง ๆที่ไม่มีหน้าที่พูด (เสือกพูด) พูดมาก พูดพล่าม พูดแล้วกลิ่นโชย พูดเสียงแข็งกระด้าง กระโชกโฮกฮาก การพูดแบบนี้เป็นเทคนิคในการทำลายเสน่ห์ เพราะถึงคนพูดจะมีรูปลักษณ์งดงาม แต่ถ้าใช้ทุรวาจาเมื่อไหร่ รายไหนรายนั้น ราคาตก เสน่ห์จาง คนที่ได้พบได้เห็นยังจดจำไปอีกนาน

เหล่านี้คือการพูดที่รอนเสน่ห์ทั้งสิ้น ทำให้คนอื่นที่รับรู้รับทราบไม่อยากเข้าใกล้

เพราะฉะนั้น มาฝึกพูดให้เป็นปิยวาจากันดีกว่า กำไรลูกเดียวครับ แถมไม่ต้องลงทุนอะไรให้สิ้นเปลืองด้วย

แหม ของฟรีไม่ต้องเปลืองสตางค์ แต่ได้ผลคุ้มจริง ๆเจ้าค่ะ

๑๑. สั่งสมสมรรถนะ

พวกเราหลายคนมีงานอดิเรกจากการเพลิดเพลินในการสะสมสิ่งของ (ส่วนใหญ่เป็นวัตถุ) ที่ชอบหรือสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการสะสมแสตมป์ เงินทอง ทรัพย์สมบัติ ของเก่า กล่องขนมปัง เหรียญ ตุ๊กตา (ทั้งตุ๊กตาประดิษฐ์และตุ๊กตาหน้ารถ) หรืออะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย ของที่สะสมนี้หากทอดระยะเวลานาน หรือเผอิญไปต้องตาต้องใจใคร ก็อาจกลายเป็นของดีมีราคา สามารถจำหน่ายเป็นรายได้กลับคืน แต่ถ้าหายไป ผุพังชำรุด หมดคุณค่าไป ผู้สะสมก็มักจะเซ็ง เป็นทุกข์

ในขณะที่เราส่วนใหญ่สะสมสิ่งของที่เป็นวัตถุ ดูเหมือนมีสิ่งหนึ่งที่เราให้ความสนใจน้อยกว่าวัตถุ นั่นคือการสะสมความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ หรือที่เรียกว่าสมรรถนะของตัวเราเอง

สมรรถนะของแต่ละคนต่างไปจากสิ่งของ เพราะใครคนอื่นฉกฉวยไปไม่ได้ ไม่สูญหาย (นอกจากเจ้าตัวจะเพี้ยน หรืออวัยวะที่ใช้ประกอบกับสมรรถนะหมดสภาพไป อย่างเช่น สมรรถนะในการเล่นเปียโนย่อมลดทอนไปพร้อมกับจำนวนนิ้วที่กุดหายไปนั่นแหละเจ้าค่ะ)

คำว่าสมรรถนะแต่เดิมใช้กับเครื่องยนต์ คือบ่งบอกว่าเครื่องยนต์ทำอะไรได้บ้าง

เมื่อเอามาใช้กับคน ก็อิงนัยแบบเครื่องยนต์ คือบอกว่าคนเราคนไหน ทำอะไรได้บ้าง แต่ความหมายของสมรรถนะที่ใช้กับมนุษย์อาจกว้างกว่าที่ใช้เดิม เพราะครอบคลุมทั้งความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ วิธีคิด (ซึ่งนักวิชาการบอกว่าเป็นเหมือนภูเขาใต้น้ำ) ความถนัดหรือความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรมมากกว่าเป็นรูปธรรมจับต้องได้

ที่กล่าวถึงสมรรถนะก็เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้เราท่านทั้งหลายหันมาสนใจเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ สนใจพัฒนาความสามารถที่ไม่เคยมี ซึ่งจะทำให้เรามีชีวิตที่น่าสนุก น่าตื่นเต้น แตกต่างไปจากเดิม และใฝ่ใจปรับเปลี่ยนทัศนคติอันจะช่วยให้การดำรงชีวิต การคบหาผู้อื่น และการทำหน้าที่การงานดีกว่าเดิม

ที่สำคัญ การเพิ่มสมรรถนะถือเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตัวเอง ทำให้เกิดชีวิตมูลค่าเพิ่ม (เก๋ไหม)

สมรรถนะที่สั่งสมเอาไว้ไม่มีดีไม่มีชั่ว ขึ้นกับว่าเอาไปใช้ทางใด

คนที่มีความสามารถในการสะเดาะกุญแจรถ ถ้าเอาไปใช้ขโมยรถหรือลักทรัพย์ในรถ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ก็เป็นการใช้ที่ไม่ดี แต่ถ้าเอาไปรับจ้างเปิดประตูรถที่เจ้าของลืมลูกกุญแจไว้ในรถ (หรือหายังไงก็ไม่เจอ) ขณะที่รถยังถูกล้อคอยู่ ย่อมเป็นการประกอบสัมมาชีพที่เกิดรายได้ (ถึงแม้จะได้น้อยกว่าการขโมยของในรถ แต่ไม่เสี่ยงติดคุกติดตะรางนะจ๊ะ)

การสะสมสิ่งของหลายอย่างต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งรวมไปถึงเวลาและความมานะพยายาม นอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน การสะสมสมรรถนะ หรือคำที่อาจเหมาะกว่าคือ***การสั่งสมสมรรถนะ***ก็เช่นกัน ต้องมีค่าใช้จ่าย (เช่น เงินทอง ความพยายาม เวลา การเสียโอกาสทำอย่างอื่น หรือการยอมให้แฟนขี้รำคาญหนีไป) มิใช่ได้มาเปล่า ๆ และอาจต้องใช้ความพยายามมากกว่าการสะสมวัตถุ (ก็เป็นธรรมดา การทำอะไรที่เป็นการเสริมคุณค่าต้องมีการลงทุนทั้งนั้น อยากได้อะไรง่าย ๆก็สวดภาวนาให้ได้มาเองก็ตามใจ แล้วก็คอยไปเหอะ)

ที่สำคัญอันถือเป็นจุดเริ่มต้นของทุกคนคือต้องสนใจอยากสะสม (เวลาไปฝึกสมาธิกับคุณแม่สิริ กรินชัย คุณแม่ก็สอนว่าทำอะไรทุกอิริยาบถต้องมีสติ และมีความตั้งใจ เช่น จะเดินก็ให้กล่าวในใจว่า อยากเดินหนอ จะนั่งก็บอกกับตัวเองว่า อยากนั่งหนอ ผู้เขียนเพิ่งมาเข้าใจทีหลังถึงบางอ้อ อ๋อ ถ้าเราทำอะไรด้วยความอยาก มันก็ไม่ต้องฝืนทำสิ การทำด้วยความเพลินย่อมสนุกกว่าฝืนทำ เป็นอย่างนี้นี่เอง โง่มานาน)

เมื่ออยากแล้วก็ต้องเกิดความรู้สึกท้าทายว่าต้องสั่งสมให้ได้ แล้วก็ใช้ความพยายามให้เกิดสมรรถนะ ได้แล้วก็รักษาไว้ แล้วสร้างความอยากสั่งสมอย่างอื่นต่อไป

ผู้เขียนเกิดมาจากฐานะครอบครัวที่ไม่(ค่อย)มีอันจะกิน (คือยังพอกินอิ่มนอนหลับ แต่ไม่ได้กินอะไรแพง ๆที่อยากกินเสมอไป แม่ซื้อแอปเปิ้ลมาลูกหนึ่ง ก็เอามาฝานแบ่งกันเป็นชิ้นบาง ๆ อร่อยดีออก) มีแม่คนเดียวหาเลี้ยงลูกสี่คน เพราะฉะนั้นจึงตัดไปเลยเรื่องการสะสมวัตถุ (ได้แต่สะสมของที่ไม่ต้องลงทุน อย่างเช่น แสตมป์ เหรียญลูกสตางค์ เป็นต้น)

เพราะไม่ค่อยมีโอกาสสะสมวัตถุ ความอยากสะสมจึงเปลี่ยนไปเป็นสั่งสมสมรรถนะ มีความรู้สึกท้าทาย และสนุกกับการทำสิ่งที่ท้าทาย

ตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมก็หัดแต่งกลอน (มาเห็นผลตอนอยู่มหาวิทยาลัยเข้าร่วมชมรมนักกลอน มีผลงานหลายชิ้น งานกลอนส่วนหนึ่งอยู่ในหนังสือรวมเล่มกับกลอนของเฉลิมศักดิ์ รงคผลิน (คนแต่งเรื่องอยู่กับก๋งไง) และอภิญญา จรูญพร ชื่อ “คำทอง” ผลงานชิ้นหนึ่งได้รางวัลชนะเลิศ ได้ถ้วยมาใบหนึ่ง รวมทั้งเป็นแชมป์กลอนชาวบ้านอยู่สองสามอาทิตย์ (อย่างน้อยก็ภูมิใจว่าเราก็ทำได้เหมือนกัน) พอแต่งกลอนได้ (เชื่องระดับที่พอใจ) ก็หันมาลองแต่งโคลง (สี่สุภาพ) ก็แต่งได้ เพราะไม่เพราะไม่ว่ากัน แต่อย่างน้อยก็แต่งไม่ผิดฉันทลักษณ์ แถมเกือบได้รางวัลจากการส่งประกวด (ที่ไม่ได้เพราะเสียท่าเลือกคำผิด คือใช้คำว่ามาตุคามแทนที่จะใช้มาตุภูมิ ความหมายจึงเพี้ยนไป) พอแต่งได้แล้วก็หันมาเล่นกาพย์ และฉันท์ ว่าง ๆก็ไปลองเล่นกลบทบ้าง สนุกดีออก (ที่สนุกเพราะเกิดความรู้สึกท้าทาย และทำได้ในเวลาต่อมา เย้)

ผู้เขียนเห็นใคร ๆ เขาว่ายน้ำเป็นก็อยากว่ายน้ำบ้าง แต่ไม่มีใครสอน ไม่มีเงินไปเรียนว่ายน้ำ เผอิญที่บ้านป้ามีสระอยู่ในบ้าน ก็พยายามลงว่าย ว่ายยังไงก็ไม่ลอยเสียที วันหนึ่ง ข้องใจนัก เอาละวะ ต้องว่ายน้ำให้ได้ (ก่อนหน้านี้เกือบจมน้ำตายที่เขื่อนเพชร โชคดีมีคนช่วยไว้ได้) การว่ายน้ำเป็นน่าจะดีเป็นแน่แท้ คิดแล้วเกิดอาการฮึด เอาเชือกผูกเอว (ของกระผม) อีกปลายผูกกับเสาที่ศาลาริมสระน้ำ แล้วก็กระโดดลงน้ำ ก็ว่ายได้ตั้งแต่ครั้งนั้น (ถึงวันนี้ยังงงอยู่ว่าว่ายได้ยังไงวะ แต่ก็ยังดีแหละ ตกน้ำยังพอประคองตัวได้ ถ้าน้ำไม่แรง และคนยังพอมีแรง)

ตอนไปอยู่สุพรรณบุรีเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาเอก มีความจำเป็นต้องใช้พาหนะ จะซื้อรถยนต์ (ถึงแม้จะเก่าก็ตาม) ก็ไม่มีเงินและขับไม่เป็น เผอิญภรรยาพี่ปลัดอำเภอที่ไปอาศัยอยู่ด้วยแนะว่ามีคนจะขายมอเตอร์ไซค์ ก็แวะไปที่บ้านคนขาย จ่ายเงินซื้อไปขณะนั้นประมาณสี่พันบาท วันที่ซื้อยังไม่เคยขี่มอเตอร์ไซค์ และไม่มีใบขับขี่ จึงถามคนขายว่าขับยังไง เขาทำท่างง แล้วก็บอกว่านี่เป็นเกียร์ สตาร์ทตรงนี้ นี่เป็นเบรก ขับเหมือนขี่จักรยานนั่นแหละ แล้วก็เดินเข้าบ้านหายลับตัวไป ผู้เขียนก็ "เอาละวะ" ยังไงก็ไม่มีปัญญาจูงรถไปจนถึงบ้านพัก (ก็มันไกลนี่นา) จึงก้าวขึ้นคร่อม สตาร์ทตามที่บอก แล้วก็ขับได้ตั้งแต่นั้นแหละ นี่ก็เป็นผลดีของการที่กล้าลองขี่จักรยานสมัยเด็ก ๆ (สมรรถนะบางอย่างมันเสริมกัน) ผู้เขียนจึงใช้เจ้าแมงกะไซค์ตัวนี้เดินทางไปไหนมาไหนระหว่างบ้านพักกับหมู่บ้านที่นัดสัมภาษณ์ (ได้เลือดจากจักรยานยนต์คันนั้นครั้งหนึ่ง จากการขับเข้าโค้งเร็ว ดีที่เป็นเส้นทางชนบทไม่มีรถ ผู้ใหญ่ยมซึ่งเป็นคนพาผู้เขียนไปสัมภาษณ์ ต้องพาไปหาหมอตำบล หมอเอาทิงเจอร์ราดแผล เนื้อเต้นเลย) ช่วยให้การไปไหนมาไหนของผู้เขียนสะดวกง่ายดายมาก (ดีที่ไม่มีใครขอดูใบขับขี่)

ทักษะทางกีฬาก็เอากับเขาด้วยทั้ง ๆ ที่ตัวเล็กกระจิ๋ว กะทัดรัด (น่ารัก) ขนาดนี้ ตอนเรียนหนังสือชั้นมัธยม บราเดอร์ (ครูที่เป็นนักบวชคริสตังค์) จับไปฝึกปิงปอง ก็เล่นได้ดีสำหรับขนาดและกำลังตัวเอง อายุได้ ๑๔-๑๕ ปี แม่ (กลัวว่าผู้เขียนจะเป็นเด็กขี้โรค) ยอมตัดใจควักกระปุกส่งผู้เขียนและน้องชายเข้าเรียนการเล่นเทนนิส (ช่วยให้เข้าใจเบสิคการเล่น และกระจายแรงได้ จนป่านนี้ยังเล่นได้อยู่ ต่อมาก็อาศัยคนนั้นคนนี้ช่วยแนะ ก็เพิ่มทักษะขึ้นมาเรื่อย ๆ) ตอนอยู่มหาวิทยาลัยหัดเล่น

แบดมินตัน (จำได้ว่าวันแรกหลังจากเล่น มือสั่นทำอะไรไม่ได้ไปอีกเป็นสิบนาทีเชียว) ส่วนยิงปืนเคยลองยิงดู แต่ไม่ค่อยสนใจนัก เพราะต้องเสียค่าลูกปืนแพง (อย่างที่รู้ ก็มันจนน่ะ) ทำอย่างอื่นดีกว่า

ทักษะทางศิลปะก็ไม่ทิ้ง ตอนเด็กแม่ซื้อหีบเพลงปากมาให้อันหนึ่ง ไม่มีครู จึงหัดเป่าเอง ก็เป่าเป็นเพลงจนได้ แต่เพราะขาดการอบรม จึงเป่าสลับข้างแตกต่างจากที่คนอื่นเขาเป่า (คือผู้เขียนหันเอาเสียงต่ำมาอยู่ทางขวามือ เลยติดมาจนบัดนี้) จากนั้นก็หัดเล่นอิเล็กโทน (ลูกเข้าเรียนพ่อก็เข้ามั่ง จนลูกเลิกเล่น พ่อยังเล่นอยู่) ต่อมาเกิดชอบเสียงเปียโน จึงหันมาหัดเล่นเปียโน เข้าเรียนกับครูหลายคน ตอนนี้เล่นได้ (มีหนูปุ๊กกี้แฟนเพลงขนานแท้นอนฟังเป็นประจำ) นี่กำลังหาครูสอนเล่นแอคคอร์เดียน เพราะมือขวาเล่นได้ แต่ปุ่มซ้ายมือยังกดไม่เป็น (เจ้าข้าเอ๊ย ใครสอนเป็นมาช่วยลูกช้างด้วยเจ้าค่ะ)

ในด้านทัศนศิลป์ ผู้เขียนชอบงานศิลปะ จึงหัดวาดรูป เริ่มจากการวาดลายเส้น (หัดวาดตอนนอนโรงพยาบาล นอนเฉย ๆเบื่อไม่มีอะไรทำ ก็เลยฝึกวาดลายเส้น ผลดีคือช่วยให้ร่างรูปสำหรับวาดสีน้ำได้ง่ายในโอกาสต่อมา) มีวันหนึ่งไปชมนิทรรศการสีน้ำเห็นแล้วชอบ แต่ไม่มีปัญญาซื้อ ก็แหมรูปละสองหมื่นบาทขึ้นไป เงินเดือนตอนนั้นไม่กี่พันบาท อย่ากระนั้นเลย วาดเองก็ได้วะ แล้วก็หาหนังสือมาอ่าน อ่านไปวาดไป (วาดแรก ๆทนดูไม่ได้ต้องทิ้งไปประมาณเกือบห้าสิบรูป) แต่พอเริ่มคุ้นกับอุปกรณ์และวิธีการวาดรูปโดยเฉพาะรูปดอกไม้ ก็พอได้รูปใช้ได้ในภายหลัง แค่นี้ยังไม่พอใจ อยากวาดรูปวิวตึกรามบ้านช่องเป็น โชคดีได้โอกาสไปเรียนกับครูไพรวัลย์ เลยได้รูป (ที่ตัวเองวาด โดยหลายรูปครูแต่งให้สวยขึ้น) ติดบ้านเต็มฝา ผลพลอยได้ที่ดีคือใครส่งการ์ดงานแต่งงาน ก็วาดรูปใส่กรอบนำไป

ให้เขา (เขาชอบหรือไม่ก็เป็นเรื่องของเขา จนถึงวันนี้ ยังไม่มีใครเอามาคืน) แถมยังมอบรูปสีน้ำให้หลายสถาบันเอาไปติด (ส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียน) รวมทั้งยัดเยียดให้นายคทาวุธน้องชายเอาไปแขวนทั้งที่ทำงานและที่บ้าน เพื่อน ๆก็โดนยัดเยียดเช่นกัน (ตอนนี้ไม่ได้ไปเรียนแล้ว แต่ยังวาดอยู่ เพลินดีออก วาดไปวางแผนไปว่าจะเอาไปให้ใครอีก ตอนวาดเป็นเวลาที่มีความสุข ตอนแจกก็สนุก แต่ตอนเก็บไว้เยอะ ๆนั้นไม่สนุกครับผม) นี่ยังไม่ขยับไปลองวาดด้วยสีอคริลิค (คงหัดไม่ยากหรอกในเมื่อวาดสีน้ำได้แล้ว เพียงรำคาญในการต้องระวังไม่ให้เผลอปล่อยพู่กันแห้งคาสี เจ๊งแน่นอนครับ ผู้เขียนค่อนข้างเป็นคนซุ่ย ไม่ค่อยระวัง เลยยังไม่ลองสีแบบนี้)

สมรรถนะที่ชอบอีกอย่างหนึ่งคือการเรียนภาษา เพราะตอนเด็กชั้นประถมปีที่หนึ่ง ภาษาต่างประเทศแรกที่เรียนคือภาษาฝรั่งเศส (ก็ได้ประโยชน์ตอนเพื่อนลากไปทำหน้าที่เป็นไกด์จำเป็นให้กลุ่มนักท่องเที่ยวรัสเซียที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษ แต่ฟังภาษาฝรั่งเศสออก และยังช่วยให้เอาตัวรอดตอนเรียนปริญญาโทที่ยอร์ชเทาวน์ซึ่งกำหนดให้ต้องผ่านภาษาอีกหนึ่งภาษา) ตอนอายุสิบขวบ ได้เรียนภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาฝรั่งเศส เลยได้ภาษาอังกฤษอีกหนึ่งภาษา ชอบเรียนมาก เวลาไปสอบอะไรที่มีภาษาอังกฤษจึงมักได้เปรียบคนอื่น (คนไทยไม่ค่อยชอบเรียนภาษาอังกฤษเท่าไหร่ น่าเสียดาย) และใช้เป็นประโยชน์จากการค้นคว้าอ่านหนังสือเพิ่มเติมตั้งแต่สมัยเรียนปริญญาตรี (ตอนนั้นตำราภาษาไทยยังมีน้อยครับ) เคยแปลบทกวีต่างประเทศเกี่ยวกับคนอินเดียนแดงเผ่าชิปเปวาที่มีธรรมเนียมเอาคนแก่มาก ๆใกล้ตายไปนั่งให้ตายกลางหิมะ (แปลไปน้ำตาแทบไหลตามบทกวี) แปลบทความเกี่ยวกับวรรณกรรม

ฝรั่งเศสจากภาษาอังกฤษ แถมตอนเข้าทำงานเป็นอาจารย์ผู้ช่วย ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยท่านศาสตราจารย์กมล เภาพิจิตร ท่านกรุณาส่งไปเรียนภาษาอังกฤษ(ในเมืองไทย)อีกเกือบห้าเดือน (ตอนนั้นเขาจัดให้ผู้เขียนเข้าอยู่ในกลุ่มเรียนเพื่อสอนภาษาอังกฤษ พรรคพวกในชั้นเป็นหญิงล้วน ได้ความรู้มาเยอะมาก โดยผู้เขียนไม่ติดกระตุ้งกระติ้งใด ๆ ในเมื่อคุณเธอทั้งหลายล้วนเป็นสาวห้าวเสียเป็นหลัก) ดังนั้นเมื่อไปเรียนต่างประเทศจึงทำให้ปัญหาภาษาอังกฤษมีไม่มากนัก (ยังมีอยู่ครับ ไม่ใช่ภาษาแม่ของกระผมนี่) เมื่อเรียนจบมาถ้าต้องไปพบปะสนทนากับคนต่างประเทศ เช่น การเจรจาธุรกิจ ไปต่างประเทศ (เวลาไปกับกรรมาธิการต่างประเทศสภาผู้แทนราษฎร ต้องทำหน้าที่เป็นพนักงานแปล ค่าที่ขี้เกียจจดไปก่อนแล้วแปล ก็เลยแปลสด คนต่างชาติพูดภาษาอังกฤษเราก็แปลทันที เรียกว่า แปลแบบ impromptu พอเขาพูดจบ ผู้แทนฝ่ายไทยพูด เราก็พูดเป็นภาษาอังกฤษทันทีทันควันเหมือนกัน อย่างน้อยการที่ได้ไปทำหน้าที่อย่างนี้ผู้เขียนก็ถือว่าไปแล้วคุ้มค่าใช้จ่ายของหลวงครับ) หรือหากต้องนำเสนองานวิชาการ ก็ทำได้ไม่อายใคร (ที่เคยเป็นผู้ช่วยอธิการบดีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระยะหนึ่งก็เพราะท่านอธิการบดีต้องการคนทำหน้าที่ร่างจดหมายให้ท่านไว้ใจลงนาม) ขณะนี้ผู้เขียนยังใช้ประโยชน์ด้านภาษาในการค้นคว้าเรื่องราวมาเขียนเล่าให้พระคุณท่านอ่าน และ ฮา ๆ ได้ประโยชน์มากเวลาอ่านนิยายภาษาประกิต (ก็กระผมติดนิยายนี่ครับ)

ไหน ๆ พูดเรื่องความชอบภาษาแล้ว ก็ขอเล่าต่อว่าตอนเรียนปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์โดยเน้นเอเชียอาคเนย์นั้น ผู้เขียนลงทะเบียนเรียนภาษาอินโดนีเซียอีกหนึ่งปี และเนื่องจากต้องรู้ภาษาในภูมิภาคนี้จึง

เลือกสอบภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งได้ประโยชน์อีกตอนไปวิจัยอยู่ที่อินโดนีเซียครึ่งปี ทำให้สื่อสารกับคนในประเทศจนพอเอาตัวรอดได้ (รู้ที่กิน ไปไหนไม่หลงทาง) แถมเมื่อมีโอกาสเป็นที่ปรึกษากรรมาธิการต่างประเทศของวุฒิสภาคราวไปเยือนอินโดนีเซีย ช่วยให้ถามทางล้งเล้งได้ (ทำให้กรรมาธิการที่ไปด้วยทึ่งพอควร) เสียดายตอนนี้ไม่ได้ใช้ทั้งภาษาอินโดนีเซียและฝรั่งเศส แต่ฟื้นไม่ยากน่ะ (ถ้าจำเป็น) เพราะมีพื้นอยู่แล้ว

ส่วนภาษาจีนเคยเรียนอยู่หกเดือน แต่ยังไม่ไปไหน เพราะมีเรื่องสนใจอย่างอื่นมากกว่า ถ้าเรียนจริงคงพอเอาตัวรอดได้ เสียดายที่ตอนเด็กอยู่ในแวดวงคนจีน (แต้จิ๋ว) แต่ไม่ได้สนใจเลยไม่ติดอะไรมา

ที่เล่ามามากมาย ก็เป็นลักษณะกึ่งคุย (ด้วยความภูมิใจ) กึ่งแนะ (ดังตัวอย่างที่บอกแล้วว่าได้ประโยชน์มากมายจากสมรรถนะที่เสริมขึ้นมานี่แหละ)

ผู้เขียนเห็นว่าประโยชน์หลักของการสั่งสมสมรรถนะคือมันเปิดโอกาสบางอย่างให้เรา และช่วยสร้างตัวตนใหม่ของเราที่แตกต่างไปจากคนอื่น อย่างเช่น ผู้เขียนเคยเข้าอบรมการฝึกพูด ทำให้ค้นคว้าและจัดทำเป็นหลักสูตรการนำเสนองาน (แฮ่ะ ช่วยเพิ่มรายได้ให้ผู้เขียนอีกพอควรครับ) และแถมความสนใจศึกษาดูลายมือกับโหงวเฮ้งผนวกกับการฝึกเล่นกลนิด ๆหน่อย ๆ ทำให้ช่วยเสริมความสนุกสนานแก่ผู้เข้าอบรมในแต่ละหลักสูตรได้ไม่น้อยเลย (โดยเฉพาะสาว ๆชอบยื่นมือมาให้แต๊ะอั๋งเป็นประจำ ไม่จับก็ไม่ยอม)

หมออภิชัยจึงบอกว่าคนอย่างผู้เขียนต้องมีสาร**โดพามีน** (Dopamine)พอเหมาะ เจ้าสารตัวนี้เป็นสารกระตุ้นให้เกิดความท้าทาย

เป็นสารเคมีที่ร่างกายผลิตขึ้นในสมอง ไปเปิดอ่านคำอธิบายแล้วไม่รู้เรื่อง เอาเป็นว่าสรุปแบบที่หมอเขาสรุปคือเป็นสารประสาท อาการโรคหลายอย่าง เช่น พาร์กินสันเกิดจากการขาดสารชนิดนี้ หรือหากสารนี้ทำหน้าที่ผิดปกติ (คือทำหน้าที่น้อย) ก็อาจทำให้เป็นโรคประสาทได้ (เพราะฉะนั้นผู้เขียนน่าจะปลอดจากอาการดังกล่าวและอาการอัลไซเมอร์ได้ (ตำราเขาว่า หากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่ไม่คุ้นเคยอยู่เรื่อยๆ จะปลอดจากอาการที่ไม่พึงมี ก็เลยสนุกกับการเรียนรู้และฝึกปรือสิ่งใหม่อันน่าท้าทายอยู่เป็นประจำ)

สมรรถนะอะไรบ้างที่ควรสั่งสม คำตอบอยู่ที่แต่ละคน เพราะจุดเริ่มต้นไม่ได้อยู่ที่จะสั่งสมอะไร แต่ต้องถามตัวเองว่าสนใจอะไร สมรรถนะใดเหมาะกับความถนัดหรือประสบการณ์ของตัวเอง และสมรรถนะใดที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง

ทั้งนี้เพราะสมรรถนะมีให้เลือกมากมายหลายหลาก ไม่ว่าจะเป็นสมรรถนะที่เกี่ยวกับงาน เช่น ทักษะทางภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ จีน อาเซียน) ทักษะทางความคิดวิเคราะห์ ทักษะการพูด การฟัง (คนส่วนใหญ่ชอบพูดมากกว่าชอบฟัง และชอบให้คนอื่นฟังที่ตัวเองพูดครับ) การนำเสนอ (อย่างน้อยก็ลดคำว่าเอ้อ อ้า อย่างที่มีคนแซวว่า “เอ้อเสียเวลาอ้าเสียตัว” .. แฮ่ะ แฮ่ะ หรือลดคำว่า “นะฮะ นะครับ นะคะ” ลงได้บ้างก็ยังดี) การเขียนรายงาน เขียนโครงการ เป็นต้น หรืออาจเป็นทักษะอื่นๆที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ทักษะทางกีฬา ทักษะทางสังคม การขับรถ ว่ายน้ำ การต่อสู้ป้องกันตัว การพยากรณ์ เต้นรำ ศิลปะ การจัดการ การปรุงอาหาร การตกแต่ง การบริการ การใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การออกแบบ การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

โดยสรุป อาจแยกกลุ่มสมรรถนะออกได้หลายกลุ่ม ดังนี้

๑) ***สมรรถนะทางสังคม*** – การสั่งสมสมรรถนะทางสังคม (ที่มีกฎกติกา ไม่ใช่เอาแต่ใจตัวเองตามคติกู)ได้แก่สมรรถนะในการพูด (พูดดีมีเสน่ห์ ไม่สวยไม่หล่อ ก็ดึงดูดคนอื่นได้โดยไม่ต้องแต่งเติมเสริมเครื่องประดับ) การเจรจา การต่อรอง มรรยาทในสังคม (มรรยาทในโต๊ะอาหาร งานเลี้ยง งานแต่งงาน งานศพ) การแต่งตัว (ให้ดูดี ถูกกาลเทศะ) แต่งหน้า (สมวัย) การประดับประดา การจัดโต๊ะอาหาร การจัดดอกไม้ การจัดกิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ

๒) ***สมรรถนะทางกีฬา*** – กีฬามีข้อดีทั้งในการเสริมความคล่องตัว ความพร้อมของร่างกาย ช่วยให้เกิดการตื่นตัวกระตือรือร้น (สสส. ของหมอกฤษฎาจึงเน้นส่งเสริมให้คนเราขยับเขยื้อนร่างกายอยู่เสมอ จะได้ไม่นั่งอืดเป็นหมูในเล้า) กีฬามีให้เลือกมากหลาย (ต้องเลือกให้เหมาะกับร่างกายของตัวเอง อย่างผู้เขียนไม่เลือกเล่นวอลเลย์บอลและบาสเกตบอล ฟุตบอลก็ไม่ไหวฮ่ะ) ทั้งกีฬาในร่ม (หมากรุก หมากฮอส ไพ่ ปิงปอง แบดมินตัน บาสเกตบอล โบวลิ่ง ฯลฯ) และกีฬากลางแจ้ง (เปตอง เทนนิส ฟุตบอล ฯลฯ) หรือแม้แต่การเดิน การวิ่ง การเต้นรำ การเต้นอาโรบิค รวมทั้งการออกกำลังอื่น ๆ (ปีนเขา ดำน้ำ โดดร่ม) ไม่มีอะไรจะเล่นก็วิ่งสายพาน ฝึกโยคะ ฤาษีดัดตน หรือจี้กงก็ยังดี (ผู้เขียนชอบการเคลื่อนไหวและการแข่งขันจึงไม่เลือกการออกกำลังอยู่กับที่)

๓) ***สมรรถนะทางศิลปะ*** – นี่ก็เข้ากับภาษิตที่ว่า "ชนใดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก" ในต่างประเทศถึงกับพยายามส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสุนทรียภาพ จึงเน้นทำให้ผู้คนใส่ใจเรื่องความงามและศิลปะ อย่างเช่น การเขียนภาพ (ลายเส้น สีน้ำ สีอคริลิค สีน้ำมัน สีฝุ่น สีดินสอ) การเล่นดนตรี (ไวโอลิน เปียโน คีบอร์ด ขิม ระนาด กลอง กีต้าร์) การตกแต่ง การปั้น แกะสลัก การประดิษฐ์ นัยว่าคนมีสุนทรียะย่อมสามารถนำความงาม ความเป็นระเบียบ และความประณีตมาเสริมการทำงานของตัวเอง (ไม่ทำตัวชุ่ย สะเหร่อ ไร้ระเบียบ ไร้ความงาม)ให้ดีขึ้น (หรือเนียนขึ้น)

๔) ***สมรรถนะในการทำงาน*** – หมายถึงสมรรถนะที่เสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ได้แก่ สมรรถนะในการนำเสนอ การวางแผน การจัดลำดับงาน การสรุปงาน การเขียน การสื่อความ การประสานงาน การทำงานเป็นทีม (คนไทยไม่ค่อยคุ้นเคย) การพัฒนาต่อเนื่อง การปรับปรุงงาน การสอนงาน การสั่งงาน มอบหมายงาน การนำ การตัดสินใจ การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร

๕) ***สมรรถนะการอาชีพ*** – เป็นเรื่องที่เอาไปใช้ในการทำงานหาเงิน เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ (การเพาะชำ การตอนกิ่ง การบำรุงรักษา การให้ปุ๋ย ให้ยา การตัดแต่ง) การทำอาหาร (ของคาว ของหวาน เบเกอรี่ การผสมเครื่องดื่ม) การเลี้ยงปลา (ส่วนมากปลาสวยงาม) รวมทั้งการพัฒนาทักษะการทำงานเฉพาะด้านของแต่ละคน สมรรถนะด้านการบริการ (ความใส่ใจความต้องการของลูกค้า ความละเมียดในการ

สร้างความพอใจให้ผู้รับบริการ การเสริมเติมความสุขของผู้รับบริการ) สมรรถนะเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่าง เพราะแต่ละอาชีพย่อมต้องการสมรรถนะที่เป็นเรื่องเฉพาะของตัวเอง เช่น สมรรถนะทางการทหารย่อมรวมไปถึงความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยงยามจำเป็น ยอมเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ใครก็ตามใส่ใจสั่งสมสมรรถนะการทำงานของตัวเองย่อมเป็นคนที่หน่วยงานต้องการ

๖) *สมรรถนะส่วนตัว* – สมรรถนะเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกับการทำงานหรือการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เสริมให้คนแต่ละคนสามารถวางตัวได้เป็นที่น่าพอใจทั้งในการงานและนอกงาน สมรรถนะเหล่านี้ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์ การพูด การนำเสนอ การทำงานร่วมกับคนอื่น การวิเคราะห์มนุษย์ (ดูโหงวเฮ้ง ดูลายมือ ดูดวง) เล่นกล

สมรรถนะนั้นต่างจากพรสวรรค์ (หรือความสามารถตกค้างจากชาติก่อน) เพราะคนบางคนมีความสามารถบางอย่างที่ไม่ได้เกิดจากการฝึกฝนสั่งสม แต่มันมีมาเอง เช่น เด็กบางคนถูกอุ้มไปนั่งหน้าเปียโนก็สามารถบรรเลงได้เพราะพริ้ง คนอย่างโมสาร์ตซึ่งเป็นอัจฉริยะทางดนตรีสามารถประพันธ์เพลงคลาสสิคได้ตั้งแต่ยังเด็ก พรสวรรค์เหล่านี้มีกับคนไม่กี่คน แต่คนส่วนใหญ่มักเอามาอ้างเพื่อไม่สั่งสมสมรรถนะ ทั้ง ๆ ที่ความสามารถบางอย่างย่อมเกิดได้จากการแสวง ตราบใดที่ไม่ถูกปิดกั้นเสียตั้งแต่ต้นด้วยข้ออ้างว่าทำไม่ได้ (ขืนพูดอย่างนี้ในกองทัพนโปเลียน มีหวังถูกจับยิงเป้านะฮ้า)

การสั่งสมทักษะนั้นไม่จำเป็นต้องเลือกทำทีละอย่าง แต่อาจทำหลายเรื่องพร้อมกันก็ได้ ขึ้นกับเวลา (และความสามารถจัดเวลา) ความสนใจ ความถนัด และความพร้อม

สิ่งที่อาจต่างไประหว่างการสะสมวัตถุกับการสั่งสมสมรรถนะคือวัตถุอาจสูญหายหรือแตกทำลายได้ แต่ทักษะมีแต่เพิ่มพูน สามารถประยุกต์หลายสมรรถนะเข้าด้วยกัน และใช้ประโยชน์ได้ทันทีทั้งในชีวิตการทำงาน ชีวิตสังคม และการดำรงชีวิตทั่วไป

สิ่งสำคัญคือต้องเห็นความสำคัญของการสั่งสมสมรรถนะ และหันหลังให้กับคำว่า “ทำไม่ได้” เพราะการบอกกับตัวเองว่าทำไม่ได้ คืออุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการสั่งสมสมรรถนะ

หลังจากพยายามแนะให้ใครต่อใครสั่งสมสมรรถนะมาได้ระยะหนึ่ง ผู้เขียนพอได้ข้อสรุปประการสำคัญที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความพยายามสั่งสมสมรรถนะ นั่นคือการปฏิเสธตั้งแต่ต้น

โห วาดรูปเหรอ ไม่มีพรสวรรค์ ตอนเด็กสอบวาดเขียนตก

ฮะ เปียโน แก่ป่านนี้เล่นไม่ได้แล้ว นิ้วแข็ง

เล่นกีฬาอะไรกันตอนนี้ แค่เดินยังไม่ไหวเลย

เรียนภาษาใหม่ ไม่มีทาง ความจำไม่ดี คนเรียนภาษาได้ต้องมีความสามารถเฉพาะตัว และต้องเสียเวลาหลายปีกว่าจะได้ผล

ขับรถ ว่ายน้ำ เต้นรำ ร้องเพลง เฮอะ ตายเสียดีกว่า เคยลองมาทั้งนั้น ไม่ได้เรื่องสักอย่าง

ถ้าสนใจความสำเร็จของคนรอบตัว จะพบว่ามีคนจำนวนมากที่หลุดพ้นจากวังวนความลำบาก และก้าวไปสู่ความสำเร็จจากการสั่งสมสมรรถนะ

เจ เค โรวลิ่ง โด่งดังจากการเขียนนิยายแฟนตาซีเรื่อง **แฮรี พอตเตอร์** จนหนังสือขายได้ ๔๐๐ ล้านเล่มทั่วโลก โรวลิ่งสั่งสมสมรรถนะการเขียนจากจินตนาการของเธอตั้งแต่ยังเด็กซึ่งเป็นช่วงชีวิตที่ขาดความสุข แม่เจ็บ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับพ่อตึงเครียด ตัวเธอเองก็ไม่ยอมพูดกับพ่อ แต่ในยามเด็กเธอเขียนเรื่องจินตนาการและอ่านให้น้องฟัง

เมื่อถึงวัยทำงาน ชีวิตเธอก็ไม่ได้เด่นอะไร ไปทำงานสอนภาษาอังกฤษที่ปอร์ตุเกส แต่งงานกับหนุ่มปอร์ตุเกส มีลูกสาวคนหนึ่ง หย่าร้างกับสามี ตกงาน เกิดอาการซึมเศร้า มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย ต้องขอพึ่งสวัสดิการรัฐ โดยระบุในแบบฟอร์มคำขอว่าสถานการณ์ของเธอนั้น "ยากจนเท่าที่จะเป็นได้ในบริเตนยุคใหม่ เพียงแต่ยังไม่ถึงกับเป็นคนไร้บ้านเท่านั้น" แต่เพราะรักการเขียนจึงเริ่มต้นเขียนหนังสืออันเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก และไม่กี่ปีหลังจากนั้นเธอก็กลายเป็นอภิมหาเศรษฐี

ถ้าสนใจจะสั่งสมสมรรถนะต้องทำอย่างไรบ้าง

ประการแรก ต้องปรับทัศนคติของตัวเองเสียก่อน คือต้องเชื่อว่าการสั่งสมสมรรถนะเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งสนุก เป็นเรื่องท้าทาย ตัวเอง**อยากทำและทำได้**

ประการที่สอง ต้องเลือกว่าจะสั่งสมสมรรถนะใด ทั้งนี้ควรเป็นสมรรถนะที่ตัวเองถนัด ชอบ ไม่ใช่สักแต่ทำตามคนอื่น

ประการที่สาม หาหนทางทำให้เกิดสมรรถนะนั้นให้ได้ เช่น เข้ารับการอบรม ขอความรู้จากผู้รู้ ผู้เล่น หรือที่ปรึกษา ขอฝึกงาน ทดลองปฏิบัติ (โดยหาอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เหมาะสม ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ แต่พอใช้งานได้) หรือใช้วิธีครูพักลักจำก็ไม่ผิดกติกา และมุ่งมั่นเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติให้เกิดผลดีขึ้นเรื่อย ๆ

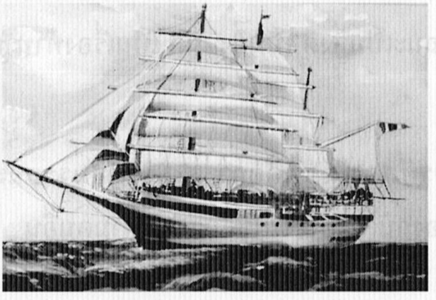
ประการที่สี่ ตัดหนทางถอดใจ สั่งสมสมรรถนะด้วยการฝึกฝนเรียนรู้เพิ่มเติม นำไปประยุกต์ใช้ ตื๊อทำไปเรื่อย ๆจนลืมคำว่าถอดใจ เพราะระดับสองรองจากการปฏิเสธตั้งแต่ต้น ก็คือใจไม่สู้ กลายเป็นคนจับจด ทำอะไรนิดอะไรหน่อยก็ท้อเสียแล้ว

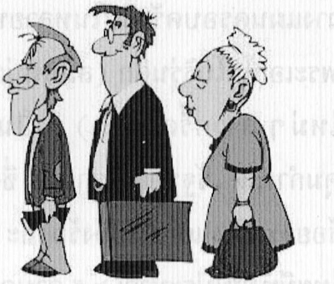
ถ้าทำสี่ประการข้างต้นได้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันปกติไปแล้ว การสั่งสมสมรรถนะก็จะกลายเป็นเรื่องง่าย และความสุขความภูมิใจจะตามมา

แค่นี้แหละ ง่ายจะตาย

คนอ่านหลายคนก็คงค่อนผู้เขียนอีกนั่นแหละ ว่าเอ็งสิพูดง่าย ข้าไม่เหมือนเอ็งนี่หว่า

ก็ใช่สิ

๑๒. อยู่อย่าง สว.

ผู้เขียนเกิดในยุคที่พอกล้อมแกล้ม (แค่เกิดก่อนนิดนึงเอง) เข้าพวกได้กับกลุ่มประชากรรุ่น บี (หรือกลุ่ม Baby boom generation) คือกลุ่มที่เกิดหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากระหว่างสงคราม ข้าวยากหมากแพง เงินทองขัดสน ความปลอดภัยทั้งหลายไม่ต้องพูดถึงเพราะประเทศทั้งหลายมัวแต่ฟัดกัน จนชาวบ้านแต่ละคนแค่เอาตัวรอดไปวัน ๆ หนึ่งนั้นแสนยาก อยู่ในภาวะเซ็ง ไม่มีอารมณ์ ตอนนั้นถุงยางก็ไม่แพร่หลาย ใครขืนมีลูกออกมาช่วงนั้น ยิ่งต้องลำบากมากอีกหลายเท่า

พอสงครามสงบในปี ๒๔๘๘ บ้านเมืองเข้าสู่สภาวะปกติ ผู้คนยิ้มออก อารมณ์สนุกแบบไทยกลับมา คราวนี้ ก็เลยปั๊มลูกกันเป็นการใหญ่ (ห่างหายไปนาน) หลังสงคราม อัตราการเกิดของทารกถือว่าเป็นประวัติการณ์ ถ้าจำไม่ผิดน่าจะแตะที่ร้อยละ ๓ ทีเดียวเชียวแหละ

ผลของความสงบหลังสงครามอันนำไปสู่การผลิตทายาทกันครึกครื้นเลยทำให้หลายคนชักตกใจ เพราะนักวิชาการอย่าง*มัลทัส*เคยเตือนว่าถ้าประชากรล้นโลกแล้วจะเกิดปัญหามากมาย จึงเกิดแนวคิดการ

วางแผนครอบครัวขึ้นในหลายประเทศ แผนของไทยเราก็นำโดยคุณมีชัย พระเอกโกโบริรุ่นดึก (สมัยหนุ่มแกผมดก หล่อมาก เพิ่งกลับมาจากนอกใหม่ ๆ สาวกรี๊ดกันทั่ว) ที่เป็นแกนนำออกมาส่งเสริมแนวคิดเรื่องการคุมกำเนิด รัฐบาลก็เอาด้วย ซึ่งก็ได้ผลจริง ๆ อัตราเกิดเริ่มลดลงมาเป็นร้อยละ สอง แล้วก็ไปถึงร้อยละ หนึ่ง จนในวันนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๘) ประชากรไทยมีทั้งสิ้นประมาณ ๖๕ ล้านคน อัตราการเกิดอยู่ที่ร้อยละ ๐.๔

บัดนี้ เวลาผ่านไปรวดเร็วเหมือนติดจรวด

พวกเบบี้บูมทั้งหลายกลายเป็นผู้สูงวัยไปหมดแล้ว (อาจยกเว้นพวกที่ทำใจหนุ่มในร่างเหี่ยว) เพราะหลังจากกลุ่มนี้ก็ตามมาด้วยกลุ่มเอ็กซ์ กลุ่มวาย แล้วมาถึงกลุ่มแซ่ด ในปัจจุบัน (แต่ละกลุ่มมีลักษณะอย่างไรไปหาอ่านเองก็แล้วกัน วันนี้จะเล่าเฉพาะกลุ่มสูงวัยเท่านั้น)

การวางตัวของผู้สูงวัยนั้น ต้องเริ่มจากพิจารณาสภาพของตัวเองเสียก่อน (นึกไม่ออกก็ไปขอร่วมแข่งเตะปี๊บก็พอรู้ผล)

เป็นธรรมดา พอคนเราพอกพูนอายุมากขึ้น สิ่งที่ตามมาคือสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมสภาพลงไป (ตอนนี้ต้องชมธรรมชาติว่าสร้างมนุษย์ได้เหมาะเจาะมากทีเดียวเชียวแหละ คือตอนเล็กก็ให้ดูน่ารักคิกขุ ผู้คนจะได้เอ็นดู พอโตให้แข็งแรงทำงานได้ พอแก่ก็ส่งสัญญาณเตือนว่าพอได้แล้ว ถึงเวลาปล่อยวางเสียที กระบวนการเสื่อมถอยก็ตามมา)

คนแก่อายุเข้าเลขหกเลขเจ็ด (เลขตัวหน้าครับ) หูตาเริ่มไม่แจ่มใสเหมือนตอนเป็นคนหนุ่มสาว ขาแข้งไม่แข็งแรง เริ่มเดินกระเผลกหรือเดินเซ เรี่ยวแรงเริ่มถดถอย ไม่สามารถอึดทนงานได้เหมือนเดิม บ่าย ๆอาจต้องงีบสักนิด ทำอะไรก็เริ่มเหนื่อยง่าย ความจำเริ่มลดลง (มี

เรื่องเล่าว่าตาแก่เข้าหอกับสาวรุ่น พอปิดประตูเรียบร้อย ก็ไล่ปล้ำอีหนูเป็นการใหญ่ สักพัก แกก็ลงนั่งหอบ ถามขบเผาะว่า "น้องจ๋า แล้วที่นี้ต้องทำอะไรต่อล่ะ พี่ลืมไปแล้ว" – ฮา)

ก็เป็นอย่างนี้แหละ เพราะถึงคราวพ้นวัยทำงาน (พวกที่รอบคอบสะสมเงินทองไว้ย่อมได้เปรียบพวกขาดแคลน ถึงกับมีคำกล่าวไว้ว่า "โชคดีมีเงินก่อนตาย ดีกว่าแสนเสียดายยังไม่ทันตายเงินดันหมด" นี่ได้ยินจากท่านอาจารย์ไพจิตรครับ) สิ่งที่เคยมีเคยเป็นย่อมเปลี่ยนไป ถ้าปรับชีวิตไม่ทัน เป็นปัญหาละครับ

จากการที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอย อายุงานของหลายคนก็พ้นไป (ตกงาน หมดแหล่งรายได้ ว่างั้นเถอะ)

สภาวะการเสื่อมโทรมทางกาย และบทบาทที่เลือนไป ช่วยให้บทเรียนอะไรบ้างสำหรับการวางตัวเป็น ส.ว. ที่ดี

สำหรับผู้เขียน การเปลี่ยนแปลงที่เลี่ยงไม่ได้ (เห็นกันจะจะ ว่าแต่ยอมรับหรือเปล่าเท่านั้น) ไม่เพียงยืนยันสัจธรรมของโลกธรรม ๘ (ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ – ย้ำอีกทีสำหรับเพื่อนชาวพุทธที่ชักจะจำไม่ได้) แต่ยังให้บทเรียนชี้ทางเดินของ ส.ว. (อย่างน้อยผู้เขียนคนหนึ่งละ) หลายทาง ดังนี้

บทเรียนแรก – ถอดหัวโขนได้แล้ว ตอนนี้ไม่ได้เป็นท่าน ท่านรอง หัวหน้า ผู้ว่าการ เสธ. ผู้บัญชาการ ผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการ อีกต่อไป จะเป็นก็ได้แค่ ป้า ลุง ตา หรือป๋า (ถ้าคนเรียกเพิ่มคำว่าคุณไปด้วยก็ถือว่าโชคดี) เพราะฉะนั้น ท่านผู้เฒ่าทั้งหลายอย่าได้หลงผิด พึงลดอัตตาลืมอดีต ตอนนี้ควรคิดแต่เพียงว่าจะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ให้สุขสบายได้

อย่างไรก็พอ ถ้าถอดหัวโขนได้ อย่างน้อยก็เริ่มลดอัตตาลงได้บ้าง ใครจะมาเรียกพี่ ป้า ลุง ก็ไม่จำต้องทำตาเขียว หันไปตะคอกใส่ว่า "ชั้นไม่ใช่ป้าไม่ใช่ลุงเธอนะ" (เพราะใจยังไปติดสภาพที่ลูกน้องเดินตัวลีบมาอย่างนอบน้อม ท่านคะ ท่านขา ตอนนี้มันไม่เอาขามาถีบท่านก็ดีแล้ว)

บทเรียนที่สอง – ไม่ต้องทำซ่า – ยิ่งแก่ลง ยิ่งช่วยตัวเองได้น้อยลง ดังนั้น จึงต้องทำตัวให้คนเขาอยากช่วย อยากเกื้อหนุน (คล้าย ๆ กับทำตัวให้เหมือนเด็กไร้เดียงสาตามที่ธรรมชาติเขาสร้างมานั่นแหละ คือให้น่ารักเอาไว้ก่อน) การไม่ทำตัวซ่าคือ ไม่ต้องกร่าง วางท่า "ฉันอาบน้ำร้อนมามากกว่าพวกแก" (นั่นก็จริง แต่ตอนนี้ พวกมันทั้งหลายคือคนที่เราต้องพึ่งพาแล้ว) หรือที่สำคัญคืออย่าทำตัวให้ชาวบ้านทั้งหลายเขารังเกียจ หมั่นไส้ ดังนั้น ต้องยิ่งระมัดระวังกิริยาอาการทั้งหลาย (นี่ก็เป็นการทดสอบว่าที่ไปนั่งหรือเดินปฏิบัติธรรม เพื่อรักษาสตินั้น ทำได้จริงหรือไม่ เพราะพอออกจากสถานปฏิบัติธรรม ผู้เขียนเห็นสติแตกกันเป็นประจำ) จนมีศัพท์ของคนรุ่นใหม่คือคำว่า "มนุษย์ลุงหรือมนุษย์ป้า" ซึ่งหมายความถึงคนแก่ที่ชอบวีน โวยวาย ทำตัวเป็นขาใหญ่ นี่ต้องเลี่ยงครับ (ถ้าไม่ใหญ่จริง กรุณาอย่าทำตัวให้เสียสถาบัน ส.ว.)

บทเรียนที่สาม – อย่าตั้งท่าสั่งสอน คนแก่มักถือว่าตัวเองเก่ง มีประสบการณ์สูง เห็นอะไรไม่ต้องอารมณ์ มักอดไม่ได้ ต้องสอดเข้าไปแนะนำสั่งสอนโดยไม่มีใครเขาขอ (เรียกว่าเสือก แต่มักอ้างว่าเป็นสิทธิ์) หรืออบรม ตำหนิ บ่น ด่าว่า ประชดประชัน นี่เป็นโอษฐภัย (หรือวจีกรรม) ครับ ถึงแม้มีเจตนาดี อยากให้คนอื่นวางตัวให้เหมาะสม แต่ไม่ใช่เรื่องของเรา ผู้เขียนถือหลักว่า ชีวิตใคร เขาคนนั้นเป็นคนกำหนด (กรรมใครกรรมมัน) เขาเลือกทำกรรมอย่างไร ก็เป็นเรื่องของเขา เมื่อเขา

ไม่ได้ให้เราแนะนำสั่งสอน ก็ไม่จำเป็นต้องสอดเข้าไปหาเรื่อง โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่มักมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีอัตตาแรง และมีทัศนคติว่าพวกคนแก่เป็นพวกล้าสมัย ไม่รู้จริงในเรื่องของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นคำแนะนำของคนสูงวัยเป็นเรื่องที่ปฏิบัติไม่ได้ ไม่เหมาะกับกาลเทศะ (ของเขา) เหลือเพียงไม่กี่คนที่พอมีแววฉลาดเข้ามาขอคำแนะนำขอความช่วยเหลือ ก็ช่วยเท่าที่ช่วยได้ ที่สำคัญจำไว้ว่า ไม่ว่าจะแนะนำอะไร ต้องอธิบายว่าทำไมจึงควรทำอย่างนั้น มีข้อจำกัดหรือมีเงื่อนไขอะไร (ไม่ใช่แนะให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้โดยไม่ให้เหตุผล เพราะหากเขาทำไปตามแนะแต่ไม่ถูกที่ถูกทาง เขาก็จะหาเรื่องโทษคนแนะ)

บทเรียนที่สี่ –พึงสงบเสงี่ยมเจียมตัว แก่แล้ว ต้องอยู่อย่างสงบ ไอ้ที่เคยเอนจอยการต่อล้อต่อเถียง พูดมาก ปากไม่เคยพัก บ่น ตำหนิวิจารณ์ นินทา ดุด่าว่ากล่าว ดื้อดึง ดันทุรัง ตอนนี้ อยู่ให้สงบ ให้เย็น ไม่สอดส่ายใส่ใจเรื่องชาวบ้าน ดูแลอบรมตัวเองให้มาก ซึ่งทำยากสำหรับคนสูงวัย (คนแก่ทั้งหลายที่พบเห็นจึงไม่ค่อยมีความสุขใจ เพราะใจชอบไปยุ่งกับเรื่องของคนอื่น ข้อนี้แก้ยากมาก) ดังนั้น ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมเสียโดยเร็ว เพราะถ้าทำได้ ชีวิตวัยใกล้ฝั่งจะสะดวก เรียบง่าย ใครจะพูดอะไรทำอะไร ก็ “ช่างมัน เรื่องของมัน” เห็นอะไรก็สักแต่เห็น ก็ถ้าเป็น“ชีวิตมัน” แล้วเราไปยุ่งทำไมเล่า แต่ถ้าทำอะไรที่เป็นประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำสาธารณประโยชน์ ให้ทาน ให้คำปรึกษา (ถ้ามีคนขอ) ช่วยคนเดือดร้อน หรือปัดกวาดสิ่งรกรุงรัง ตราบใดที่ไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่คนอื่น ทำไปเถอะครับ ถือเป็นงานอดิเรก ดีกว่าไปหมกมุ่นกับเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง หรือหาเรื่อง (นายกประยุทธ์ยังกล่าวถึงพันเอกนอกราชการท่านหนึ่ง อายุได้ ๘๒ แล้ว แต่ยังมีจิตอาสาเดินกวาดพื้นในชุมชนของท่าน ทำ

อย่างนี้ ไม่มีเรื่องมีราวกับใคร ชีวิตไม่เหงา อย่างน้อยได้พูดคุยกับคนที่เดินผ่านไปมา แล้วก็ทำตัวมีประโยชน์ มีเพื่อนมากมาย ดีจัง)

บทเรียนที่ห้า – เลิกตามใจตัวเอง สิ่งที่ยุ่งยากและทำยากสำหรับผู้สูงอายุคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนิสัย หรือแหวกตัวเองออกจากความเคยชิน ส.ว. มักพูดเข้าข้างตัวเองอยู่เป็นนิจว่า “แหม ก็ทำอย่างนี้มาแต่ไหนแต่ไร อายุป่านนี้ เปลี่ยนไม่ได้แล้ว” ผู้เขียนยืนยันว่า เปลี่ยนได้ ถ้าอยากเปลี่ยน แต่ส่วนใหญ่ไม่ยอมเปลี่ยน เพราะคิดว่าสายไปแล้ว ที่จริงไม่มีอะไรสายไปหรอกครับ (มีแต่ข้ออ้างเท่านั้นที่ทำให้ไม่ยอมเปลี่ยน)

บทเรียนที่หก – ดูแลสุขภาพ (ควบคุมน้ำหนัก ออกกำลังกาย รักษาตัวเอง ป้องกัน รักษาสภาพกายที่ถดถอยให้ถอยช้าลงหน่อย) – ถ้ายังไม่อยากตาย ไม่อยากอยู่อย่างน่าสังเวช หรือยังคิดว่ามีภารกิจต้องทำอีกหลายเรื่อง ยังตายไม่ได้ ก็ต้องดูแลสุขภาพของตัวเอง ทั้งสุขภายกาย สุขภาพใจ อันที่จริงทั้งสองอย่างนั้นเกี่ยวกันอย่างใกล้ชิด เพราะถ้าจิตใจไม่สบายก็จะส่งผลให้ร่างกายพลอยแย่ไปด้วย ผู้เขียนเคยเห็นคนประเภท **angry old man** (ส่วนมากผู้ชาย) หน้าตาแกดูเครียดเอาจริงเอาจัง บ่นนั่นด่านี่ ไม่พอใจทุกอย่างรอบตัว (น่าเสียดายชีวิตช่วงสุดท้ายของแก) อยากเตือนแต่ก็กลัวแกอัดเอา (ยิ่งผู้เขียนตัวเล็ก ๆอย่างนี้ ต้องทำตามบทเรียนที่สามอย่างเคร่งครัด)

บทเรียนที่เจ็ด – ปรับทัศนคติ (ยอมรับสภาพ ชื่นชมพอใจสิ่งที่มีอยู่ มองโลกทางบวก คิดถึงประโยชน์ของคนอื่น มีจิตเมตตา) เรื่องนี้เข้าใจได้ไม่ยาก คือใครก็ตามที่คิดเชิงบวก อะไรรอบตัวมันก็มีปัญหาน้อยลงหรือไม่มี ถ้าไม่จับอะไรเป็นปัญหา เป็นทุกข์ ความทุกข์ที่มีอยู่มันก็หยุดอยู่

แค่นั้นแหละ ไม่พอกพูนเพิ่มเติมขึ้นมาอีก จิตใจก็สบาย แล้วจะเอาอะไรมากไปกว่านี้ แต่ก็อย่างว่าแหละครับ ส.ว. หลายคนมักจมจ่ออยู่กับความทุกข์ บ่นคร่ำครวญกับปัญหาของตัวเอง (ตามองไม่ค่อยเห็น หูตึง เจ็บโน่นเจ็บนี่ ปวดเมื่อย ลูกหลานไม่มาเยี่ยม โดนโกงเงิน แม่ค้าทอนเงินขาด อาหารไม่อร่อย ฝุ่นแยะ ฯลฯ) และของคนอื่น (คนสมัยนี้มันแย่ ไม่มีน้ำใจ เด็กอะไรพ่อแม่ไม่สั่งสอน รัฐบาลห่วยไข่จึงแพง ทุกอย่างรอบตัวแย่มาก ฯลฯ) หรือคอยจ้องค้านและตำหนิเรื่องนั้นเรื่องนี้ ม่ายก็ทำตัวโกรธง่ายฮึดฮัด ไอ้นี่ก็ไม่ดี ไอ้นั่นก็เฮงซวย ก็เลยเสียโอกาสมองโลกในแง่ที่น่ามอง และลืมเรื่องราวดี ๆหรือความสุขในอดีต (น่าเสียดาย)

บทเรียนที่แปด – ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โลกขณะนี้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมาก จำได้ว่าเมื่อไม่นานนี้ อาจารย์ณัฏฐพรเอาไอโฟนสอง มาอวดสรรพคุณต่าง ๆซึ่งคุณเธอเป็นปลื้มอย่างยิ่ง ไม่ทันไรตอนนี้ไอโฟนหกออกมาแล้ว ดีไม่ดีรุ่นสิบก็จะโผล่มาเร็ว ๆนี้ (ผู้เขียนยังไม่ได้ลองใช้เลยไม่ว่ารุ่นไหน มีแต่เจ้านายใกล้ตัวใช้ไปยิ้มไป นอนดึกไปเล่นกับอะไรต่อมิอะไรที่เครื่องมันสามารถอำนวยให้) รอบ ๆตัวผู้เขียนจึงกลายเป็นสังคมก้มหน้า ไปไหนมาไหน เจอแต่คนที่เอาสายหูฟังเสียบหู มือจิ้ม ๆกด ๆเครื่องโทรศัพท์ ยิ้มไปมา พูดคนเดียว (กับอีกคนที่ไม่ได้อยู่ที่นั่น) ไม่สนใจสิ่งรอบตัว (เคยเห็นรูปหนึ่ง มีคำบรรยายว่า เป็นวันรวมญาติ มีบรรดาญาติทั้งหลายมานั่งอยู่กันเต็มห้อง แต่ละคนนั่งก้มหน้าเล่นไอโฟน ... แล้วจะเสียเวลาถ่อมาร่วมวันรวมญาติกันทำไมวะ) วันนี้ ชีวิตคนเราไม่จำเป็นต้องเหงาอีกต่อไป ยังมีอะไรต่อมิอะไรให้ทำให้เล่นอีกมาก โดยเฉพาะสำหรับคนสูงอายุอย่างเรา ตอนอยู่มหาวิทยาลัย สำนัก

คอมพิวเตอร์จัดอบรมท่องอินเตอร์เนต คนสูงวัยเข้ารับการอบรมกันแน่น มีความสุขมาก แล้วเราจะไปจ่อมจมความทุกข์ให้โง่ทำไม (โง่ตายชัก)

บทเรียนที่เก้า – อย่าอยู่อย่างเหงา (อาจรวมถึงอย่าอยู่อย่างอยาก) พอเราแก่ ความสะดวกคล่องตัวของเราก็ด้อยลง ไอ้ที่เคยตะลอนไปหาคนโน้นคนนี้ ไปเที่ยว ไปตั้งวงไพ่ ไปเม้าธ์ ไป เฮฮา ไปกิน ก็ไม่ง่ายเหมือนแต่ก่อน (เว้นแต่มีเงินมีบริวารคอยบริการรับส่ง) หลายคนเริ่มเหงา ที่เหงาเพราะไม่ได้คุยไม่ได้เจอคนอื่น วันๆหนึ่ง เวลาช่างช้าเสียเหลือเกิน เมื่อไหร่เพื่อนจะมาหานะเนี่ย เหงาจัง สำหรับผู้เขียนไม่ยากอาจเพราะเป็นคนไม่เหงา ไม่ติดเพื่อน เลยหาเพื่อนรอบตัว (ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนไม่มีชีวิต หรือมีชีวิตแต่ไม่ได้เป็นมนุษย์) แต่ละวันมีเรื่องให้ทำไม่เว้นว่าง เดี๋ยวหญ้ามุมนี้ขึ้น ตรงนี้ต้นไม้แปลกปลอมโผล่มาเบิกบาน อ้าวดินทรุดเป็นหลุม แค่ทำสภาพแวดล้อมให้เป็นระเบียบน่าอยู่ น่าอภิรมย์ ก็แทบไม่มีเวลาลงนั่งเล่นเปียโน เล่นแอคคอร์เดียน หรือวาดรูปแล้ว ถ้าอ่อนเปลี้ยเพลียแรงจริงๆ รายการเพลง หนังสือ รายการโทรทัศน์เข้าเรียงหน้ามาให้เลือกมากมาย (นี่ยังไม่ได้อ่านอีกประมาณสามสิบเล่ม) อยากออกนอกบ้านจริงๆ ก็แวะไปร้านสะดวกซื้อใกล้บ้านหรือไปตลาดนัดที่วัดใกล้บ้าน แค่นี้เวลาก็บินฉิวแล้วฉิวอีก ไม่มีเวลาเบื่อเจ้าค่ะ (นั่งค้นนั่งเขียนหนังสือเล่มนี้ก็เอาเวลาไปหลายชั่วโมง แถมเป็นเวลาที่สนุกด้วย ดีออก)

ไม่รู้ว่าเพื่อนๆสูงวัยท่านอื่นทำตัวกันอย่างไร แต่ผู้เขียนยอมรับสภาพที่เปลี่ยนไป และปรับตัวกับสภาพใหม่ ลดความอยากนั่นอยากโน่นชีวิตตอนใกล้ฝั่งจึงไม่เดือดร้อนอะไร พออยู่ พอสบาย เท่านี้ก็ถือว่ามีบุญเหลือล้นแล้วขอรับกระผม

นี่ไง ที่ว่า ชีวิตเลือกได้

ขึ้นกับว่าจะเลือกแบบไหนครับ

The Seven Sins of the World are:

1. **Wealth without work**
2. **Pleasure without conscience**
3. **Knowledge without character**
4. **Commerce without morality**
5. **Science without humanity**
6. **Worship without sacrifice**
7. **Politics without principle**

Gandhi

๑๓. อกุศลกรรมบถ

ถ้าใครสนใจติดตามข่าวคราวที่เกิดรอบตัวทั้งในประเทศและต่างประเทศ (รวมทั้งข่าวชาวบ้านรอบตัว) ตามประสาคนชอบรู้ชอบเห็นแบบไทย ๆ (ถึงไม่ชอบรู้ ข่าวมันก็วิ่งมาชนเราอยู่ดี ทั้งข่าวจากสื่อและข่าวจากคนใกล้ตัว หรือกลุ่มไลน์และโซเชียลมีเดียทั้งหลาย)

คงสังเกตได้ว่าคนสมัยนี้ทำบาปทำกรรมไม่ลดละ ทั้งดูจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ได้ผ่อนคลายลง (การทำบาปเป็นเรื่องง่ายเสียแล้ว)

อย่าไปว่าประเทศอื่นเลย ประเทศไทยซึ่งคนไทย(อ้างว่า)นับถือศาสนาพุทธ เราก็ได้รับรู้พฤติกรรมร้าย ๆ แทบไม่เว้นวัน

พ่อข่มขืนลูก ข้าราชการและนักการเมืองคดโกง เจ้าหน้าที่การเงินยักยอกทรัพย์ของสถาบันตัวเอง (แบบว่า มันใกล้ตัวน่ะ) โจรปล้นฆ่า พระเมาขับรถไปกับสีกา แม่คลอดแล้วทิ้งลูก แพทย์เลี้ยงไข้ กลุ่มก่อการร้ายลอบวางระเบิด พวกก่อกวนทางความคิดและทางการเมือง โฮ้ย สารพัด (เกิดขึ้นได้ทุกวัน ไม่เว้นแม้แต่วันพระ)

จนดูเป็นเรื่องปกติไปหมด ทั้ง ๆที่ขณะนี้เราพยายามคุยนักคุยหนาว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ (น่าจะเป็นแค่พูดว่าพุทโธเท่านั้นกระมัง)

เพราะพฤติกรรมที่ได้สดับตรับฟังกลายเป็นตรงข้ามไปแล้ว

หรือเดี๋ยวนี้คนเราไม่สามารถแยกแยะชั่วดีได้ ไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ไม่รู้ว่าอะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป

ขนาดพระถูกจับได้ว่านอนกับสีกา (ฟ้องด้วยภาพ) ก็ยังยืนยันนั่งยันหัวชนฝาว่าตัวเองเป็นพระอยู่เพราะยังไม่ได้ถูกจับสึก (พระคุณเจ้าคงไม่ได้รับรู้กระมังว่าเมื่อท่านเสพเมถุนแล้ว ท่านย่อมขาดจากความเป็นพระไปทันที ไม่ต้องให้ใครอื่นตัดสินหรอกครับ)

นักการเมืองผลักดันกฎหมายเพื่อนิรโทษกรรมคนฉ้อโกง อ้างว่าเห็นแก่เมตตาธรรม (คิดได้ยังไง)

คนระดับครูบาอาจารย์เรียกร้องให้ลูกศิษย์เอาคูปองมาแลกเกรด (สร้างสรรค์จริงจิ๊ง)

โลกสมัยนี้มันเป็นอะไรไปหว่า

จึงต้องไปค้นหาว่า ไอ้ที่ว่าดีชั่วหรือบาปบุญนี่มันคืออะไรแน่

เจอทันทีครับ พบคำว่า*อกุศลกรรม* ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ไม่ดี การกระทำที่เป็นบาป เป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะก่อให้เกิดความทุกข์ อ่านต่อไปแล้วก็จะรู้ทันทีว่าอะไรคือการกระทำที่เป็นบาป วินิจฉัยกันได้ทันทีตัวเองก็รู้ เพียงแต่จะหาข้ออ้างเพื่อจะฝืนทำหรือไม่ยอมรับก็ตามที

เรื่องของกรรม กรรมใครกรรมมันครับ (คำนี้ผู้เขียนพูดจนติดปาก) ใครทำบาปอะไรก็รับอกุศลวิบากกันเองก็แล้วกัน

เพื่อให้แน่ใจว่าคนพุทธเข้าใจเรื่องบุญบาป จึงเป็นที่มาของเรื่องอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ดังจะเล่าให้ฟังต่อไปนี้แหละ (จะได้ไม่ต้องมาตะแบงอีกว่าอะไรดีอะไรชั่ว)

*อกุศลกรรม*เป็นการกระทำบาป หรือทำชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ ดังนี้

๑) ***ความชั่วทางกาย (กายทุจริต)*** ๓ ประการ คือ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต(ปาณาติบาต) การลักขโมย (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในกาม (กาเมสุมิจฉา)

๒) ***ความชั่วทางวาจา (วจีทุจริต)*** ๔ ประการ คือ การพูดโกหกหลอกลวง (มุสาวาท) การพูดคำหยาบ พูดให้ผู้อื่นแค้นเคืองเป็นทุกข์ (ผรุสวาท อ่านว่า ผะ รุด สะ วาด ครับผม) การพูดส่อเสียด (ปิสุณวาจา) การพูดเพ้อเจ้อ เลื่อนลอย พูดพล่าม (สัมผัปปลาปะ)

๓) ***ความชั่วทางใจ (มโนทุจริต)*** ๓ ประการ คือ การอยากได้ของผู้อื่น **(อภิชฌา) การผูกใจคุมแค้น (พยาบาท)** และความเห็นผิด **(มิจฉาทิฏฐิ)**

พิจารณาให้ดีจะเห็นว่าการทำบาปนั้นเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียหายเป็นความทุกข์แก่ผู้อื่นและตัวเอง (อย่างเรื่องการฆ่าตัวตายที่หลายคนเห็นว่าไม่บาปทั้งที่เป็นบาปนั่นแหละ) สรุปว่าการกระทำที่เบียดเบียนให้ผู้อื่น (ทั้ง คน สัตว์ และเหล่าจิตวิญญาณทั้งหลาย) ถ้าทำโดยตั้งใจถือว่าเป็นบาปทั้งสิ้น

สาเหตุที่มนุษย์ทำบาปก็เกิดจากความโลภ ความโกรธ ความหลง (กิเลสตัณหา) ซึ่งเป็นตัวการ (อกุศลมูล) ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จบนั่นเอง

ทีนี้ลองไล่เรียงบาปแต่ละเรื่อง

บาปแรก – การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต บาปอย่างแรกนี้ เข้าใจได้ไม่ยากเลย การยุติชีวิตของสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน ล้วนเป็นบาปทั้งสิ้น จะบาปมากมากน้อยแล้วย่อมแต่สภาวะเงื่อนไข ทั้งนี้การกระทำที่เรียกว่าปาณาติบาตนั้น มีองค์ประกอบ ๕ ประการ (พูดแบบนักกฎหมายเลย) *ประการแรก* สัตว์ (รวมทั้งคนด้วย) มีชีวิต (ตอนที่ฆ่านั้นยังไม่ตาย ถึงจะยังนอนหายใจกระแหมบ ๆอยู่ก็ตาม) *ประการที่สอง* ผู้ฆ่ารู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต *ประการที่สาม* ผู้ฆ่าตั้งใจฆ่า (ถ้าไม่ตั้งใจ เช่น เหยียบมด เหยียบแมลงโดยมองไม่เห็นก็ไม่บาปหรือไม่ค่อยบาปมั๊ง) ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสแก่พระภิกษุว่า “เจตนาหํ ภฺขเว กมฺมํ วทาติ” ***ภิกษุทั้งหลายเรากล่าวว่าเจตนาเป็นกรรม*** (ในทางโลกหรือตามหลักกฎหมายถือว่ากรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา เพราะเจตนาเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเข้าไปล่วงรู้ได้ แต่ในทางธรรม การกระทำใด ๆจะส่งผลมากน้อยขึ้นกับเจตนาเป็นหลักเห็นแมะ ทางโลกกับทางธรรมมองต่างมุม) *ประการที่สี่* คือลงมือกระทำ (ยิง ฟัน วางยาพิษ บีบคอ แล้วแต่วิธีการที่สรรมาทำ) และ*ประการสุดท้าย* สัตว์เป้าหมายตายด้วยการกระทำนั้น (ถ้าช่วยกันฆ่า ใครมีส่วนร่วมก็ต้องรับผลทุกคน)

ผู้เขียนเห็นว่าบาปเรื่องปาณานี้ไม่ได้จำกัดที่การตายเท่านั้น แต่การทำร้ายให้บาดเจ็บหรือได้รับความเดือดร้อนก็น่าจะเข้าบาปข้อนี้ได้ เพียงแต่ผลบาปอาจไม่แรงเท่ากรณีทำให้ตาย

การทำบาปนั้น ผู้ว่าจ้าง ผู้วาน ผู้ใช้ ผู้ข่มขู่หลอกลวง บังคับ สร้างโอกาส ยุยงส่งเสริม หรือสนับสนุนโดยเจตนา และเกิดการตาย (หรือ

บาดเจ็บเดือดร้อน) ถือว่ามีส่วนร่วมกระทำบาปด้วย เช่น สั่งสอนว่าการฆ่าคนนอกศาสนานั้นทำให้ได้ไปขึ้นสวรรค์ ผู้ฟังเกิดความศรัทธาเชื่อถือแล้วไปกระทำการจนมีคนตาย ผู้สอนต้องรับผลบาปไปด้วย (เข้าทำนองผู้จ้างวาน) แต่ถ้าเกิดการยิงกัน คนหนึ่งหลบ ทำให้กระสุนไปโดนคนข้างหลัง อย่างนี้ คนหลบไม่บาป แต่คนยิงน่ะบาปเต็มๆ (องค์ประกอบครบ) ถึงแม้จะยิงผิดเป้าก็ตาม (ไม่สามารถไปอ้างกับพญายมว่าไม่บาปสิ เพราะคนที่ตั้งใจยิงไม่ได้ตายนี่ ส่วนคนที่โดนลูกหลง ก็เพราะเป็นกรรมของมัน กฎแห่งกรรมไม่ได้ชัดเจนโดยวิธีตีความตามตัวอักษรหรอกครับผม แล้วก็ไม่ต้องมีตุลาการนั่งบัลลังค์พิพากษาโทษด้วย ผลกรรมหรือวิบากย่อมตามมาโดยอัตโนมัติ)

น้ำหนักของบาปจะมีมากมีน้อยแค่ไหนขึ้นกับเจตนาและการใช้ความพยายามในการฆ่า และยังขึ้นกับสัตว์ที่ถูกฆ่า (สัตว์ใหญ่สัตว์เล็ก สัตว์ที่มีคุณประโยชน์ เช่น พ่อแม่ ผู้มีพระคุณ สัตว์ใช้งาน สัตว์ที่มีคุณธรรม) รวมทั้งผลที่เกิด เช่น ฆ่าแม่ค่าง ทำให้ลูกค่างไร้ที่พึ่งต้องตายตามไปด้วย อย่างนี้ถือว่าฆ่าสองต่อ แม้จะอ้างว่าไม่มีเจตนาหรือไม่รู้ก็ตาม เป็นต้น

บาปที่ ๒ – บาปจากการลักขโมย ทรัพย์สินข้าวของทั้งหลายบางอย่างมีเจ้าของครอบครอง ทรัพย์สินเหล่านั้น ใครหยิบฉวยไปครอบครอง โดยเจ้าของไม่ได้ยินยอม เช่น นายไม่อยู่บ้าน ก็แอบเอาน้ำหอมไปใช้ หรือแอบดื่มเหล้าของนายแล้วเอาน้ำเติม (นัยว่าทำคุณแก่นายคือให้นายเมาน้อยลง) ถือว่าเป็นการขโมย ซึ่งมีเงื่อนไขอยู่บางประการ คือ ทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของ ผู้หยิบฉวยรู้ว่าของนั้นเป็นสมบัติของผู้อื่น ตัวเองมีเจตนาเอาไป จึงใช้พยายามให้ได้ทรัพย์นั้น แล้วก็เอาไปได้จริงๆ ถือว่าการขโมยสำเร็จแล้ว บาปเกิดขึ้นแล้ว ผลหรือวิบากที่จะตามมาก็คือผู้ทำบาปด้วยการลักขโมยก็จะถูกผู้อื่นหลอกลวงฉ้อโกง ถูกยึด

ทรัพย์ กลายเป็นคนล้มละลาย ทรัพย์สินวอดวายจากน้ำท่วม ไฟไหม้ หรือภัยอื่น ๆ เกิดมาเป็นคนยากจนข้นแค้น จนกว่าจะสิ้นกรรมนั้น เพื่อให้เกิดความสบายใจแก่เจ้าทรัพย์ การถูกขโมยของนั้นอาจเกิดจากบาปเก่าที่เคยลักทรัพย์คนอื่นตามมาทัน ย่อมถือว่าการสูญเสียครั้งนั้นเป็นการชดใช้บาปไปเปลาะหนึ่ง หรือหากการถูกขโมยหรือฉ้อโกงไม่เกิดจากบาปเก่า ก็ควรดีใจ เพราะคนขโมยได้สอดตัวมารับอกุศลวิบากบางเรื่องของเราแทนไปแล้ว เช่น ขโมยต้องเจ็บตัวแทนที่เราจะต้องเจ็บ แต่เราเสียเงินเสียของ ก็ดีกว่าเจ็บตัวเยอะ (เรื่องแบบนี้เราไม่รู้ความเป็นจริงหรอก เพราะการทำงานของกฎแห่งกรรมนั้นเป็นอจินไตย คิดแล้วปวดหัว แต่เชื่ออย่างนี้แล้วสบายใจดีครับ)

ผลของบาปจะหนักหนาเพียงไรย่อมขึ้นกับเงื่อนไขสถานการณ์ ถ้าใช้ความพยายามมากในการขโมย ทรัพย์สินนั้นมีค่า หรือเจ้าของแหนหวงมาก จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ ของหายทำให้เขาเดือดร้อน การขโมยเช่นนี้ย่อมได้รับผลรุนแรงตามสภาพ การยักยอกคอรัปชั่นของหลวงยิ่งส่งผลแรง เพราะมีเจ้าของมาก มีประโยชน์มาก ผู้เขียนถือว่าของหลวงเป็นของร้อน ไม่มีใครมีสิทธิเอาไปใช้ประโยชน์ส่วนตน ใครทำวิบากย่อมแรงตามไปด้วย (ยังเคยเห็นบางคนเอาทิชชูในห้องน้ำกรม หรือหยิบดินสอของหน่วยงานไปให้ลูกใช้ บาปทั้งนั้นครับ)

บาปที่ ๓ – **การประพฤติผิดในกาม** โดยเฉพาะพวกปะฉะดะ การทำบาปเช่นนี้ ก็มีองค์ประกอบเช่นการทำบาปอย่างอื่น คือมีคนที่ไม่ควรข้องเกี่ยว (คนที่มีเจ้าของ เช่น ลูกเขาเมียเขา คนที่ยังไม่ถึงวัยอันควร) ผู้ทำบาปมีเจตนา มีความพยายามกระทำ (ล่อลวง ฉุดลาก ลักพา วางยา ปลุกปล้ำ ฯลฯ) และการประพฤติผิดในกามสำเร็จ (จะพอใจฝ่ายเดียวหรือร่วมพอใจก็ไม่สำคัญ) ส่วนผลบาปจะรุนแรงแค่ไหนย่อมขึ้นกับความพยายามทำบาป คุณค่าของผู้ถูกกระทำ สถานะของผู้กระทำ (เช่น ผู้กระทำเป็นนักบวช เป็นพ่อแม่ หรือเป็นครูอาจารย์) และผลต่อผู้เกี่ยวข้องอันเกิดจากการกระทำนั้น (คนถูกกระทำหรือเจ้าของเกิดเสียใจฆ่าตัวตาย ยิ่งบาปหนัก)

อกุศลวิบากที่เกิดจากการประพฤติผิดในกามมีได้หลากหลาย เช่น ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ย่อมได้รับสัมผัสแต่อารมณ์ที่ไม่ดีงาม กลายเป็นกระเทย เป็นโสเภณี ครอบครัวแตกแยก มีผู้ปองร้าย เป็นต้น (ผู้เขียนไม่ได้เขียนขึ้นมาเอง เพราะยังไม่มีปัญญารู้ แต่เขียนจากเอกสารที่มีผู้อื่นเขียน เพียงแต่ไม่ได้อ้างอิงเท่านั้น เชื่อไม่เชื่อก็ตามใจตัวเองสิ)

บาปที่ ๔ – การกล่าวเท็จหรือการโกหกทั้งโดยวาจาหรือโดยสื่ออื่น เช่น พิมพ์ เขียน แสดงอากัปกิริยา ทวิตเตอร์ โพสต์ลงเวบ ทำสัญลักษณ์ ทั้งที่ทำเอง หรือจ้างวานใช้ให้คนอื่นทำ โดยมีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจผิดจากความเป็นจริง โดยองค์ประกอบของการกล่าวเท็จ ได้แก่เรื่องที่กล่าวไม่จริง ผู้กล่าวหรือผู้ริเริ่มคำกล่าวมีเจตนากล่าวโดยรู้ว่าไม่จริง และดำเนินการในลักษณะต่าง ๆเพื่อทำให้คำกล่าวนั้นปรากฏแก่ผู้อื่น เมื่อกล่าวไปแล้ว มีผู้เชื่อคำกล่าวนั้น (บรรดาพวกชอบทำบัตรสนเท่ห์ หรือพวกชอบขึ้นเวที แล้วพูดจาโกหกหลอกลวงเพื่อโน้มน้าวคนไปก่อความเดือดร้อนตามที่ตัวเองถูกจ้างวานใช้มา รวมทั้งคนจ้างใช้ด้วย บาปหนักครับ) ถ้าผลของการกล่าวเท็จนำไปสู่ความเสียหายต่อผู้อื่น ทำให้เกิด

บาดเจ็บล้มตาย เสียอกเสียใจเป็นทุกข์ ย่อมเป็นการกระทำบาป แต่ถ้าพูดสนุกสนาน คนฟังสนุกสนานตาม แล้วก็รู้ว่าที่พูดนั้นเป็นเรื่องยกเมฆเพื่อความบันเทิง ไม่ถือว่าบาป

การกล่าวเท็จเป็นบาป ส่วนผลที่จะเกิดต่อผู้กล่าว (หรือแสดงความเท็จ) จะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับว่ากล่าวกับใคร คำกล่าวนั้นนำไปสู่ความเสียหายเดือดร้อนมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลในอนาคตก็จะทำให้ผู้ทำบาปต้องถูกหลอกลวง ถูกฉวยประโยชน์ ไม่มีใครจริงใจด้วย ถูกฉ้อโกง ถูกทรยศหักหลัง ถูกนินทาว่าร้าย เป็นต้น

บาปที่ ๕ – การพูด (หรือสื่อสารแสดงออกด้วยวิธีอื่น)ในลักษณะหยาบคายก้าวร้าว (ไม่รวมการพูดหยาบระหว่างพรรคพวกด้วยกันโดยไม่มีใครถือสา เพราะสำหรับคนบางกลุ่ม ถ้าไม่พูดหยาบถือว่าไม่รักกันจริงเอากับเขาสิ) หรือแช่งด่า จนทำให้ผู้อื่นอับอาย โกรธแค้น เสียใจ เป็นทุกข์ ยิ่งถ้าผู้ทนทุกข์เป็นคนมีคุณ เป็นคนดี ผลของบาปย่อมแรงขึ้น (ส่วนการด่าคนไม่ดีนั้นใช่ว่าจะไม่เป็นบาปนะครับ เพราะฉะนั้น อย่าทำปากไวด่าใครจะดีที่สุด)

คนจำนวนมากพูดจาไม่ระวัง คำที่ออกจากปากเกิดจากความสะใจหรือมีจิตมุ่งร้าย แต่ทำให้คนฟังสะเทือนใจ เป็นทุกข์ เช่นนี้ถือว่าเป็นบาปจากการพูด (สงสัยไปเลียนแบบตัวร้ายในละครโทรทัศน์ละกระมัง ผ่านตาทีไรได้ยินแต่เสียงด่าว่ากล่าวกระแนะกระแหน เชือดเฉือน จีบปากจีบคอ ทั้งหญิง ชาย และกระเทย) ส่วนพวกลูกหลานที่พูดจากับพ่อแม่แบบกระด้าง แล้งน้ำใจ ดูถูกดูแคลน ทั้ง ๆเวลาพูดกับคนอื่นก็สามารถพูดดีมีมรรยาทได้ อย่างนี้ย่อมเป็นบาปหนัก (น่าเสียดายที่กว่าจะรู้ตัวก็สายเสียแล้ว พวกที่แย่คือไม่รู้ตัวว่าทำบาป)

คนจำนวนมากไร้ความคิด ไร้สำนึก จึงทำบาปลักษณะนี้ไปด้วยความเคยชิน วันแล้ววันเล่า บนความทุกข์ของบุพการี ผู้มีพระคุณ หรือคนที่ไม่

ควรจาบจ้วง นี่แหละคนพุทธที่ไม่เป็นพุทธ จึงติดยึดกับกิเลสตัณหา อัตตา และอุปาทาน ซึ่งรวมไปถึงความเป็นมิจฉาทิษฐิ ใครที่เป็นพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณได้อ่านแล้ว ขอให้ทำใจ อย่าได้คุมแค้นโกรธเคือง แต่ให้อโหสิกรรมต่อกันไป จะได้ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นเจ้ากรรมนายเวรต่อกันในชาติหน้า ส่วนคนทำบาป ก็ต้องสงสารเขา เพราะผลของบาปนั้นเลี่ยงไม่ได้เลย

การทำบาปด้วยวาจาเช่นนี้ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำต้องเผชิญสภาพแวดล้อมที่ไม่น่าอภิรมย์ในภายภาคหน้า เช่น ไปเกิดในย่านอัดแอมีแต่เสียงเอะอะโวยวาย ถูกด่าทอ ผู้คนรังเกียจ ไม่เป็นที่นิยมรักใคร่ ถูกกล่าวหา ถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกคุกคามทำร้าย

บาปที่ ๖ – การพูดส่อเสียด ประเภทพูดยอกย้อนซ่อนเงื่อน กระแนะกระแหน พูดจาบจ้วง พูดมีนัย (มักมีเสียงประกอบหรือทำหน้าทำตาให้เข้าบท ขณะพูด) การพูดแบบนี้ทำให้คนอื่นฟังแล้วเจ็บปวด ถือว่าเป็นบาปเช่นกัน

บาปที่ ๗ – การพูดจาเพ้อเจ้อ ไร้แก่นสาร ไม่มีสาระ ไม่มีประโยชน์ พูดพล่ามบ่นรำพัน ถึงแม้บาปข้อนี้อาจไม่แรงนัก เพราะอาจเพียงสร้างความรำคาญลดทอนความสุขของคนรอบข้าง แต่มักส่งผลเข้าตัว คือทำให้กลายเป็นคนน่าเบื่อน่ารำคาญ หดหู่เศร้าหมอง ก่นทุกข์ขาดความสุขความพอใจสรรพสิ่งรอบข้าง คอยจ้องหาข้อผิดพลาด ข้อน่าตำหนิของคนอื่น ผลกรรมทันตาเห็นคือทำให้ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ ขาดคนเห็นใจ ขาดเพื่อน ส่วนผลกรรมในอนาคตย่อมผลักดันให้อยู่ในที่น่ารำคาญ มีแต่สิ่งน่ารังเกียจ สิ่งรบกวน เป็นสภาวะที่ไม่น่าอยู่

บาปที่ ๘ – ความอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งเป็นผลจากความโลภ ความคิดทุจริตเช่นนี้ ถึงแม้ยังไม่ดำเนินการ แต่ก็ทำให้ใจมัวหมองแล้ว ถ้าจิตยังหมกมุ่นอยากได้ต่อไป ก็จะกระวนกระวาย หงุดหงิด

หาทางเอาทรัพย์นั้นมาให้ได้ หรือมิฉะนั้นอาจพาลโกรธผู้อื่น อันนำไปสู่การกระทำที่ไม่สุจริตอื่นๆตามมา

บาปที่ ๙ – ความพยาบาท คือการที่มีจิตมุ่งร้ายต่อผู้อื่น อันเป็นผลจากความโกรธ ซึ่งจะนำไปสู่ความหมกมุ่นคิดร้าย แสวงหาทางทำให้คนอื่นเดือดร้อน จนเมื่อได้โอกาสก็จะกระทำบาปที่หนักขึ้นไป เช่น กระทำวจีทุจริตหรือกายทุจริตตามมา ถ้าทำไม่ได้ จิตใจก็จะเป็นทุกข์ ปิดกั้นความตั้งใจทำกิจอันเป็นกุศล

บาปสุดท้าย – **มิจฉาทิฏฐิคือ**ความคิดเห็นที่บิดเบือนผิดเพี้ยนเห็นผิดเป็นชอบ (เห็นกงจักรเป็นดอกบัว) เห็นผิดจากหลักธรรมหรือความเป็นจริง จะด้วยการคิดขึ้นเอง หรือถูกผู้อื่นชักนำชี้ชวนก็ตาม เรื่องนี้ต้องเล่ายาวหน่อย เพราะแนวคิดของคนถ้าวิปลาสคลาดเคลื่อนไปแล้วคราวนี้กู่กลับยากมาก ที่เคยเห็นมา แทบไม่เคยเจอใครที่สามารถหันทิศทางได้เหมือนพระองคุลิมาลย์เลย (คงขาดพระพุทธเจ้าหรือพระอริยสงฆ์มาโปรด) ผู้เขียนจึงถึงบางอ้อ สรุปเป็นสมมติฐานให้นักวิจัยค้นหากันเองว่ากรณีที่คนเราสามารถเปลี่ยนมิจฉาทิฏฐิเป็นสัมมาทิฏฐิได้นั้นเกิดเพราะอะไร คือในเมื่อยึดมั่น (ยึดเกาะอย่างมั่นคง) ความเห็นผิดไปแล้ว จะหวนกลับไปเห็นถูกได้อย่างไร (อยู่มาจนเกือบขึ้นกองฟอนแล้วยังไม่สามารถหาตัวอย่างได้สักราย ใครมีตัวอย่างดีดีช่วยเล่าให้ฟังหน่อยเถอะครับ ถือว่าเอาบุญ)

เนื่องจากมิจฉาทิฏฐิเป็นเรื่องใหญ่ เพราะนำไปสู่บาปอื่นๆ อีกหลายเรื่อง คงไม่เสียเวลาถ้าลองพิจารณาว่ามันคืออะไร

พระพุทธองค์ทรงกล่าวถึงมิจฉาทิฏฐิว่ามีสามประการ ดังนี้

๑. *นัตถิกทิฏฐิ* (ความไม่เชื่อหลักความเป็นเหตุเป็นผล) คือ

ก) หลงผิดคิดเชื่อยึดมั่นเอาเองว่าการทำบุญทำบาปนั้นไม่มีผล ไม่ต้องรับผลกรรมอะไรอีก

ข) เชื่อว่าตายแล้วสูญ มนุษย์ เทวดา พรหม สัตว์ ตายแล้วดับสูญ ไม่มีอะไรหลังจากนั้น (เพราะฉะนั้นบางคนจึงเชื่อว่าทำอะไรไปก็แล้วแต่ พอตายก็ปิดฉากจบกัน ไม่เกิดอีก) และ

ค) มีความเห็นผิดต่าง ๆ ได้แก่ การทำบุญ การบูชา การทำทาน การทำดีชั่ว สิ่งเหล่านี้ไม่มีผล การเกิดในภพนี้ ภพหน้า ไม่มี บิดามารดาไม่มีบุญคุณ การเกิดเป็นโอปาติกะ ไม่มี พระพุทธเจ้าไม่มี ไม่เชื่อกฎแห่งกรรม (ก็ถ้าเกิดมีจริงเป็นจริงอย่างที่พระพุทธองค์ท่านพยายามสั่งสอนแล้ว คราวนี้กลับตัวไม่ทัน ตั้งลำไม่ติด ช้าไปต๋อย)

๒) *อเหตุกทิฏฐิ* (ไม่เชื่อเหตุ) คือไม่เชื่อว่าสภาวะที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ (ความสุขความทุกข์ สภาพที่เป็น) เกิดจากเหตุที่ตนได้ทำมาในอดีต แต่คิดว่าเป็นเรื่องของโชคชะตาวาสนา จังหวะ พรหมบันดาล สิ่งแวดล้อมหรือคนอื่นเป็นสาเหตุ

๓) *อกิริยทิฏฐิ* (ไม่เชื่อทั้งนั้น ไม่เชื่อทั้งเหตุและทั้งผล) คือการทำอะไรไม่ว่าจะทำให้ใครเดือดร้อน เสียหาย เป็นทุกข์ ไม่ส่งผลอะไรทั้งสิ้น ถือเป็นการปฏิเสธกฎแห่งกรรมอย่างสิ้นเชิง การมีความคิดเห็นเช่นนี้ทำให้คนที่มีมิจฉาทิฏฐิทำอะไรก็ได้โดยไม่สนใจว่าใครอื่นจะเดือดร้อนเพียงใด ขอให้ตัวเองได้ตามที่ต้องการก็เพียงพอ เนื่องจากไม่เชื่อเรื่องบาปบุญจึงไม่กลัวผลที่จะตามมา คนเช่นนี้ย่อมเป็นภัยต่อสังคม และที่สำคัญกว่านั้น คือเป็นภัยต่อตัวเอง โดยการสร้างกรรมที่ตัวเองต้องรับผลในภายภาคหน้า เพียงแต่ในปัจจุบันไม่วิตกอะไร ด้วยมิจฉาทิฏฐิบดบังนั่นเอง

ถึงจุดนี้ มีข้อสังเกตสองประการ คือ ข้อสังเกตเรื่องเจตนา กับข้อสังเกตเรื่องผล

ข้อสังเกตประการแรก คือกรรมที่จะส่งผลแรงนั้นขึ้นกับเจตนา ซึ่งมีทั้งเจตนาก่อนทำกรรม (*บุพเจตนา*) เจตนาขณะทำกรรม (*มุญจน*

เจตนา) และเจตนาเมื่อได้ทำกรรมไปแล้ว (*อปราปรเจตนา*) ถ้ามีมาก หรือเกิดขึ้นครบถ้วนต่อเนื่องย่อมได้รับผลครบถ้วนสมบูรณ์ ถ้าพร่องไปบ้างผลก็ย่อมลดทอนลงไปตามส่วน ข้อสังเกตนี้ก็สอดคล้องกับอกุศลกรรมซึ่งมีทั้งกรรมอันเกิดจากการกระทำ และกรรมที่เกิดจากความคิด แต่อาจยังไม่ได้กระทำ ถือเป็นกรรมหรือการกระทำทั้งสิ้น

ข้อสังเกตประการที่สอง คือ การทำบุญทำบาปนั้น ไม่เหมือนกับการฝากเงินหรือกู้เงิน เพราะถึงเวลาชดใช้เมื่อไหร่ (เจ้าตัวไม่รู้) ไม่มีการทวงหรือแจ้งเตือน ส่งผลเมื่อไหร่แค่ไหนก็รู้เมื่อนั้น แถมบุญส่วนไหนหรือบาปตอนไหนเกิดอย่างไรเมื่อใด จะลบล้างหรือช่วยบรรเทากันอย่างไร ไม่รู้ครับผม และไม่ควรพยายามรู้ เพราะกลไกกระบวนการทำงานของกรรมนั้น มีความสลับซับซ้อน ไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อไรอย่างไร ถือว่าเป็นเรื่องอจินไตย (ไม่ควรขบคิด) ปุถุชนคนธรรมดาสามัญไม่ควรพยายามรู้ รู้ไปก็ไม่มีประโยชน์ ขืนมัวหาทางครุ่นคิดจะบ้าเอาเสียด้วยซ้ำ

เมื่อเข้าใจว่าบาปเป็นอย่างไรแล้ว ก็ไม่ยากที่จะเข้าใจกุศลกรรมบถซึ่งเป็นพฤติกรรมตรงข้ามกัน คือหนทางบุญกับหนทางบาปไม่ใช่เป็นเส้นขนาน แต่เป็นเส้นตรงที่ย้อนทางกัน โดยมีการไม่เบียดเบียนหรือการสร้างความทุกข์ให้ผู้อื่น (สัตว์โลกทั้งปวง) และตัวเองเป็นเส้นขีดแบ่ง

เมื่อรู้ เข้าใจ และยอมรับความเป็นจริงเช่นนี้ และเห็นคุณโทษของบาปบุญแล้ว (ปล่อยพวกมิจฉาทิฏฐิโต้แย้งเยาะเย้ยไปตามลำพังเถอะ) ก็พึงปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพ เพื่อคลายทุกข์และสร้างสุขในใจ

อย่างน้อยทำสิ่งต่อไปนี้ได้ ก็น่าจะดีนะ

ประการแรก ยอมรับสภาพ หากเราเผชิญความทุกข์โศกโชคเคราะห์ทำให้เดือดร้อนกาย เดือดร้อนคนใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ การเงินการทอง ความสูญเสีย ความเสื่อมลาภเสื่อมยศ ต่าง ๆ

ให้ทำใจว่า ดีแล้ว ถึงคราวรับผลบาปเสียที หมดไปอีกหนึ่ง อ้อ อย่าลืมอีกเรื่องหนึ่ง คือการทำบาปนั้น บางครั้งจะมีเจ้าทุกข์ คือใครที่เราไปทำให้เขาเป็นทุกข์ หากเจ้าทุกข์อาฆาต ตามมาจองล้าง เป็นเจ้ากรรมนายเวรกัน คราวนี้โดนสองต่อ ทางที่ดี ควรพยายามขออโหสิกรรมและแผ่ส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวรไปเรื่อย ๆ เกิดโชคดีเขายกโทษให้ พอผ่อนคลายไปได้ต่อหนึ่งก็ยังดี

ประการที่สอง เสริมโอกาสหากรับผลกรรมดี หากพบว่าเรากำลังเสวยผลบุญอยู่ คือมีสุขภาพแข็งแรง มีเงินมีทอง มีหน้าที่การงานดี มีครอบครัวเพื่อนฝูงดี พึงยินดีในโอกาสนี้ เพราะมีโอกาสมากที่จะสร้างกุศลกรรม รู้แล้วอย่าเฉยไว้ ใช้โอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์ เช่น พูดจาดี ๆ กับลูกน้อง ทำบุญทำทาน ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน เสริมโอกาสให้ผู้อื่น ที่น่าเสียดายคือหลายคนดันใช้โอกาสในทางอกุศล ด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น เช่น ใช้ตำแหน่งหน้าที่ทำทุจริต ให้เงินกู้แล้วขูดรีดลูกหนี้ ฯลฯ ตอนยังเสวยผลบุญอยู่ ก็แล้วไป ใครแช่งด่าช่างมัน แต่ถึงคราวอกุศลวิบากเกิด ตัวใครตัวมันละทีนี้

ประการที่สาม ระวังไม่ทำบาปเพิ่ม เอาละ ตอนนี้กำลังเสวยผลบุญหรือผลบาปก็แล้วแต่ ที่สำคัญคืออย่าสร้างหนี้บาปเพิ่ม เช่น ขัดสนยากจน ต้องไปจี้ขโมย หรือเป็นโรคเอดส์ ต้องไปแพร่ให้คนอื่น อย่างนี้เป็นต้น

ประการที่สี่ สร้างกุศลกรรมต่อเนื่อง แน่นอน เมื่อเข้าใจการทำงานของกระบวนกรรมแล้ว ก็พึงเดินให้ถูกทาง คือเดินหันหลังให้บาปแล้วเดินต่อบนเส้นทางกุศล ทำมากทำน้อยก็ยังดีกว่าไม่ทำ

ประการที่ห้า ทำใจให้ผ่องใส

ข้อแนะนำสามประการหลังนี่คือสิ่งที่พระพระพุทธองค์ทรงสอนระหว่างแสดงโอวาทปาติโมกข์ ดังนี้

"สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา สจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ"

การไม่ทำชั่วทั้งปวง การทำแต่ความดี การทำจิตใจให้ผ่องใส นี่คือคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

อ่านชัดเจนอย่างนี้แล้ว แต่ละท่านเลือกทางเดินกันเองครับ

เพราะการทำดีทำชั่วนั้น ผลย่อมเกิดแก่ตัวเองตามหลักที่ว่า "*กฺลยาณการี กฺลยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ*" คือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตรงไปตรงมา ใครทำอะไรต้องได้รับผลจากการกระทำของตัว ส่วนใครที่ไปร่วมด้วยช่วยกัน ก็รับผลไปตามส่วนของการร่วม ไม่มีใครรับกรรมแทนใครหรอกครับ

ความน่ากลัวของกฎแห่งกรรมคือความสลับซับซ้อน เกิดเมื่อไหร่ไม่รู้

กรรมบางเรื่องอาจเกิดผลในชาตินี้ (ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม) ชาติหน้า (อุปปัชชเวทนียกรรม) หรือชาติโน้น ๆ (อปราปริยเวทนียกรรม) ก็ได้

เพราะความไม่รู้และไม่เห็นผลทันตา หลายคนจึงเชื่อว่า ทำดีไม่เห็นได้ดี คนทำชั่วกลับสุขสบาย เรื่องกรรมเป็นเรื่องไม่จริง (ก็เป็นมิจฉาทิฏฐิซึ่งเป็นอกุศลกรรมทางใจอย่างหนึ่ง)

ถ้าเป็นคนพุทธและเชื่อตามหลักพุทธธรรม ต้องมีศรัทธาอย่างน้อยสี่อย่าง

อย่างแรก *คือเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ตรัสรู้จริง (ตถาคตโพธิสทฺธา)*

อย่างที่สอง *เชื่อว่ากรรมเป็นเรื่องจริง เชื่อกฎแห่งกรรม (กมฺมสทฺธา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว*

อย่างที่สาม *เชื่อว่ากรรมให้ผลจริง (วิปากสทฺธา)* และ

อย่างที่สี่ เชื่อว่าสัตว์โลกทั้งหลาย (กมฺมสฺสกตาสทฺธา) ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ เทวดา พรหม และโอปาติกะอื่น ๆ เช่น เปรต สัตว์นรก อสุรกาย เหล่านี้ล้วนแต่มีกรรมเป็นของตัวเอง และต้องรับผลแห่งกรรมที่ตัวทำทั้งสิ้น ไม่มีใครรับแทนได้ (ถึงแม้อาจจะมีการรับผลกรรมแลกเปลี่ยนได้ก็ตาม แต่ใครทำกรรมอะไรต้องรับผลทั้งสิ้น)

ก็แล้วแต่ว่าจะเชื่อกันหรือไม่ เป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละคน

แต่ถ้ากรรมเป็นเรื่องจริงล่ะครับ

มารู้ทีหลังก็สายไปเสียแล้วเจ้าค่ะ ต้องรอรับผลกรรมอย่างเลี่ยงไม่ได้

Life is hard: it's harder if you're stupid.

John Wayne

๑๔. อวิชชา

สมัยที่คุณพุ่มพวงดวงใจยังดัง (ตอนมีชีวิตอยู่ เด็กรุ่นใหม่คงไม่รู้จัก) มีเพลงหนึ่งซึ่งนับว่าดังมากคือเพลง "หนูไม่รู้"

เนื้อร้องตอนหนึ่งของเพลงมีว่า "หนูไม่รู้ ว่าแฟนมี เห็นหล่อดี หนูก็เลยชอบเขา หนูไม่รู้ เพราะหูเบา เขาบอกเขา ชอบหนูคนเดียว" (ฟังแล้วน่าหยิกไหม สำหรับคุณผู้หญิงที่อีตาฝาละมีชอบแวบไปเตร่กลางคืน คงอยากทำมากกว่าหยิกนะฮ้า)

ใครอยากฟังเพลงนี้ หรืออยากอ่านเนื้อเพลงนี้ ก็เปิดหาฟังหาอ่านเอาเองตามอัธยาศัย (ฟังไปดิ้นไปตามจังหวะเพลงก็ได้ มันดีออก)

ที่ยกเนื้อร้องเพลง "หนูไม่รู้" มาเกริ่นตอนต้นเรื่องก็เพราะต้องการจะบอกว่า "ผมก็ไม่รู้เหมือนกัน"

ไม่ได้ไม่รู้ว่าใครเขามีแฟน หรือใครไปนอนกับใคร แต่ไม่รู้เรื่องต่าง ๆอีกมากมาย

หลังจากมีชีวิตมานาน (ไม่น่าเชื่อก็ต้องเชื่อ ตอนนี้ใคร ๆเรียกว่าลุงบ้าง ป้าบ้าง วันหนึ่งคงเป็นตาแล้ว) ขอยอมรับตรง ๆ ว่า ยิ่งแก่ยิ่งรู้ว่าตัวเองโง่ (เพื่อนมันถึงชมว่า เอ็งเริ่มฉลาดว่ะที่รู้ตัวว่าโง่ ตัวกูน่ะฉลาดมานานแล้ว ฟังแล้วลึกซึ้งจนไม่รู้ว่ามันพูดอะไร เอ หรือมันด่าเราหว่า)

ที่ผู้เขียนทำอะไรเฟอะฟะ ไม่ได้เรื่องมาหลายครั้งหลายครา ก็เพราะตัวเองโง่

เพราะความโง่หรือความไม่รู้ตัวเดียวแท้ ๆที่ทำให้ต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆนานา

เพราะความโง่ จึงยังหลงโกรธ ขุ่นเคือง หงุดหงิดรำคาญ และมีมะโหเมื่อพบเห็นสิ่งที่ไม่พอใจ

รวมทั้งยังติดเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ดูสาวนุ่งน้อยห่มน้อย (หรือไม่นุ่ง แฮ่ะ ๆ) และอ่านนิยาย

ดีที่โกรธแล้ว ยังพอรู้ตัวว่า เอาอีกแล้ว(กู) ถูกเจ้ากิเลสคือตัวโทสะเข้าครอบงำ โง่จริง ๆว่ะ (แต่ก็ยังโง่อยู่ได้เป็นระยะ ไม่ยอมหายสักที ก็ยังติดสนุกอยู่นี่นา ถึงยังยอมโง่ทั้ง ๆที่รู้)

ส่วนที่เจออะไรแล้วพอใจมักจะไม่ค่อยรู้ว่าโง่แฮะ (แบบว่าเลิกยากง่ะ)

ที่ดีคือ อย่างน้อยยังรู้ตัวและยอมรับว่าโง่ และถึงโง่ก็ไม่โทษใครได้แต่โทษตัวเอง และเริ่มเข้าใจได้แล้วว่า ถ้าต้องการจะหลุดพ้น ก็ต้องออกบวช ถ้าไม่บวช ก็ต้องไปอยู่เอกา ไม่อยู่ใกล้มนุษย์ (ที่พูดน่ะ ดีแต่คิดไม่มีปัญญาไปไหนที่ไม่มีมนุษย์อยู่หรอก) เพราะสำหรับผู้เขียน มนุษย์อื่นยังเป็นอารมณ์ที่ส่งผลต่อการควบคุมตัวเองของเกล้ากระผมเอง (ไม่เหมือนหมาอย่างปุ๊กกี้ เจ้านี่ไม่เคยทำให้เกิดโมโหเลย ทั้ง ๆที่ตอนนี้อีหนูคิดว่าตัวเองเป็นคน ไม่ใช่หมา)

มิน่าเพื่อนบางคน (แค่สองสามคน) ของผู้เขียนอย่างหลวงพี่ผาสุก หลวงพี่ชาญชัย หลวงพี่เฉื่อย (ถึงเคยเป็นเพื่อนแต่เป็นพระจึงเรียกว่าหลวงพี่ เพราะคำว่าหลวงเพื่อนหรือหลวงน้องไม่มีใครนิยมใช้) จึงได้ออกบวชไม่ยอมสึกจนป่านนี้ (เกล้ากระผมชักเกิดกิเลส ออกอาการอิจฉาเสียแล้วซี)

แค่บ่นเรื่องมนุษย์ เพื่อน (ในใจ) อุตส่าห์สอนว่า ดีสิ อยู่ใกล้มนุษย์ จะได้เป็นเครื่องทดสอบความเข้มแข็งของจิตเอ็งไง

อีกมุมของจิตกลับบอกว่า ทำไมต้องอยู่ทนกับเครื่องทดสอบเล่าในเมื่อสามารถหลีกหลบไปได้

ขนาดพระพุทธเจ้า ยังใช้วิธีหลบออกไปบวชเลย

วันนี้จึงต้องพูดเรื่องความโง่

คำว่าโง่ ทางพระท่านเรียกว่า อวิชชา

วิชชา วิชา หรือวิทยา มีความหมายเดียวกันหรือเหมือนกันมากจนแยกไม่ออก เมื่อมีคำว่า *อะ* ซึ่งมักแปลว่า ไม่ อยู่ข้างหน้า ***อวิชชา*** จึงแปลได้ตรงไปตรงมาว่า **ไม่รู้** ในทางพุทธศาสนา หมายถึงความไม่รู้แจ้ง คือไม่รู้ความเป็นจริงของชีวิต ไม่รู้ไม่เข้าใจหลักการของไตรลักษณ์ ไม่รู้อริยสัจ เรียกว่าโง่ในทางธรรมก็ว่าได้

เพราะความไม่รู้ (ไม่ยอมรับว่าไม่รู้ ไม่คิดว่าไม่รู้ ไม่เชื่อว่าไม่รู้) จิตจึงต้องเวียนว่ายตายเกิด จากภพนั้นไปภพโน้นอยู่อย่างนี้ ไม่สามารถหลุดพ้นไปได้ (เหมือนวนอยู่ในอ่าง ไม่ได้พ้นอ่างเสียที ขออภัย อย่าไปคิดเลยเถิดว่าผู้เขียนติดอ่างที่มีอีหนูมาอาบน้ำให้ อาบเองก็เป็นครับผม) ที่เขาเรียกว่ายังเวียนวนอยู่ในสังสารวัฏไง

อวิชชาที่กำลังกล่าวถึงขณะนี้จึงไม่ได้หมายถึงการไม่รู้หนังสือ ไม่รู้เรื่องนั้นเรื่องนี้ แต่หมายถึงการไม่รู้หนทางพ้นทุกข์ (ไปไกลหน่อยนะครับสำหรับคนห่างวัด)

ความไม่รู้ที่เรียกว่าอวิชชานั้น หมายถึงความไม่รู้ในความจริงแท้แน่นอน ไม่เปลี่ยนไปตามกาล (อกาลิโก) คือไตรลักษณ์ และไม่รู้อริยสัจ ไม่รู้ว่าทุกข์คืออะไร (หลวงพี่ เอ๊ย อาจารย์อนุมงคลเตือนให้แยกแยะความหมายของคำว่า**ทุกข์**ในไตรลักษณ์กับ**ทุกข์**ในอริยสัจ ใครอยากรู้ไปถามอาจารย์เองสิ) ไม่รู้ว่าตัวการสำคัญแก่นแท้ที่เป็นต้นเหตุของทุกข์

(สมุทัย) คืออะไร ไม่รู้ว่าการพ้นทุกข์หรือสภาวะที่ไม่มีทุกข์ (นิโรธ) คืออะไร และไม่รู้หนทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์ (มรรค)

แล้วมันเป็นยังไง

ไม่เป็นไง อยากรู้ก็ลองอ่านต่อไปสิ

๑.ไม่รู้จักทุกข์ – มักมีคนพูดกันเสมอว่าเมื่อเป็นมนุษย์ปุถุชนนั้น ก็ต้องมีทุกข์มีสุข ที่พูดกันอย่างนี้เกิดจากมุมมองของมนุษย์หรือสัตว์โลกในสังสารวัฏ ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตในโลกวัตถุ จึงเข้าใจความทุกข์สุขจากมุมมองของวัตถุหรือจากการที่ได้สัมผัสประสบการณ์ในโลก (ขออภัยที่ไม่สามารถพาดพิงไปถึงความสุขในแดนของพรหม หรือสวรรค์ และแน่นอนความทุกข์ในนรก คงเคยมีวาสนาไปบ้างมั้ง แต่จำไม่ได้แล้ว) อันได้แก่ความสวยความงาม (โค้งเว้า) เกียรติยศชื่อเสียง (ท่านคะท่านขา) ความร่ำรวย (ทำอะไรก็ดูดี) ความสำเร็จในหน้าที่การงาน (สองขั้นจนเบื่อ)

ความทุกข์สุขในโลกของเรานี้ เราแต่ละคนเป็นผู้กำหนด เพราะแต่ละคนมีความต้องการ มีความพอใจ และมีความใฝ่ฝันคาดหวังไม่เหมือนกัน (ลางเนื้อชอบลางยา) แต่ในภาพรวม ความสุขทุกข์ของเราแต่ละคนอยู่ในโลกนี้ แต่ละคนรับรู้ และรู้จักความทุกข์เฉพาะตัว จะว่ารู้จักทุกข์ก็ถูก คือรู้จักแค่ทุกข์ทางโลก แต่ในเชิงธรรม การเพียงรู้จัก ยอมรับหรือติดยึดแค่ทุกข์ทางโลกเท่านั้น ไม่พอ เป็นเพียงอวิชชา เพราะทุกข์ทางโลกเกิดจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน (หรือมายาปรุงแต่ง)ทั้งสิ้น หากเข้าใจเฉพาะทุกข์ทางโลก ก็จะมุ่งแสวงหาความสุขทางโลกเช่นกัน จนต้องวนเวียนอยู่อย่างนี้แหละ

๒. ***ไม่รู้สมุทัย*** –ต่อเนื่องจากความไม่รู้จักทุกข์ก็คือไม่รู้ว่าอะไรทำให้ตัวเองเป็นทุกข์ (ทางโลก) พอเกิดความรุ่มร้อน ผิดหวัง อกหัก เสียใจ เสียดาย หวนไห้ จนเกิดการการสติแตก คลุ้มคลั่ง ตีอกชกหัว (ไม่เข้าใจทำตัวเองไปทำไมวะ) ทำร้ายตัวเอง (โง่หรือฉลาดล่ะ) ทำร้ายผู้อื่น (ฉลาดขึ้นมาหน่อย แต่ถ้าโดนสวนกลับก็ไม่ถือว่าฉลาดนัก) ก็เพราะไม่รู้ว่าอะไรทำให้ตัวเองเป็นทุกข์ แทบทุกคน (มนุษย์ปุถุชน) จะโทษสาเหตุอื่น (ส่วนใหญ่เป็นสาเหตุภายนอก) ที่ทำให้ตัวเองไม่พอใจทั้งสิ้น คือโทษว่าคนรักไม่ (รัก) ดี ดันหนีไป ทำให้ตัวเองอกหัก พลาดโอกาสดี ๆ (ขาดคนเอาใจ ขาดแหล่งกู้ยืม ขาดกระสอบทราย) สอบตกก็โทษข้อสอบ โทษอาจารย์ (อาจารย์โง่ ดันออกข้อสอบไม่ตรงกับคำตอบ) หรือแข่งขันสู้คนอื่นไม่ได้ ก็โทษเหตุแวดล้อม เช่น โทษผู้ฝึกสอน โทษกองเชียร์ โทษเทวดา (บนแล้วยังเบี้ยว เทวดาขี้เกียจ เป็นงั้นไป) เป็นต้น นั่นคือคิดว่าสาเหตุของความทุกข์เกิดจากคนอื่น หรือสิ่งอื่น อันที่จริง การที่คนรักหนีไป (ใครจะไปทนเอ็งได้วะ ยังไม่รู้ตัวอีก) การสอบตก (ไม่ดูหนังสือจะเอาอะไรไปสอบ) หรือแพ้กีฬา (เอาแต่นอนไม่ยอมฝึกซ้อม) อาจมีสาเหตุอื่นประกอบมากมาย แต่ที่เป็นเหตุของทุกข์คือตัวกิเลสตัณหาของตัวเองต่างหาก นี่ก็คือความไม่รู้หรืออวิชชาของมนุษย์ปุถุชน

๓. ***ไม่รู้นิโรธ*** – เข้าไม่ถึงสภาวะของการหลุดพ้นจากกองกิเลส (ฟังแล้วเหมือนได้ยินพระเทศน์เลย) คือสภาวะที่จิตว่างจากกิเลสตัณหา ไม่มีอุปาทาน ไม่ปรุงแต่ง จึงเป็นสภาวะสงบอย่างยิ่ง ปลอดจากทุกข์ เป็นสุขอย่างยิ่ง (กระผมเขียนไปตามตำราครับ ยังไม่ได้สัมผัสจริง อย่ามาขอให้ขยายความ) ดังที่พระพุทธองค์กล่าวว่า "นัตถิ สันติ ปะรัง สุขัง" *นัตถิ*ก็แปลตรง ๆ ว่า nothing (แปลกนะ เสียงและความห...ก็คล้ายกัน

น่าจะมาจากรากศัพท์เดียวกันแฮะ) *สันติ*คือความสงบ (ไม่น่าถามเลย) *ปะรัง* (เปิดในพจนานุกรมราชบัณฑิตสถานไม่พบ เจอคำว่า*ปะลอม* แปลว่ากินมูมมาม หรือกินแบบตะกละตะกราม เห็นไหม คบราชบัณฑิต อย่างน้อยก็ฉลาดมาได้อีกคำหนึ่ง) น่าจะแปลว่าอย่างยิ่ง สุขังก็หมายถึง ความสุข สรุปว่าไม่มีอะไรทำให้เป็นสุขเหนือกว่าความสงบได้ เพราะ ความสุขเช่นนี้ เป็นความสงบที่ปราศจากการเจือปน (อาจใช้สำนวน สมัยใหม่ว่า "สุขแบบปลอดสาร") คือไม่มีการแต่งเติมเสริมแต่งด้วยกิเลส จึงเป็นสภาวธรรมที่แน่นอน ไม่แปรเปลี่ยน ไม่มีทุกข์เข้ามาพัวพัน (ไม่มี ห่วงกังวล ไม่มีวิตก ไม่หวั่นไหว ไม่กลัว ไม่สงสัย ไม่ระแวง ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ หงุดหงิดรำคาญใจ ฯลฯ)

๔. ไม่รู้มรรคคือหนทางแก้ทุกข์ – ก็ในเมื่อไม่รู้ทุกข์สุขที่แท้จริง ไม่รู้ว่าสภาวะปลอดทุกข์ที่สุดเป็นอย่างไร ไม่รู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ ก็ต้องจบเห่เอวังอย่างนี้ จะไปหาทางพ้นทุกข์ได้อย่างไร คนส่วนใหญ่จึง พยายามแก้ทุกข์ของตนด้วยวิธีการที่เพิ่มทุกข์ เช่น จับเจ่าเศร้าโศก กิน เหล้าเมายา ทำตัวเสเพล อย่างคุณสมเวรเป็นหนี้ แทนที่จะพยายามลดการ ใช้จ่าย หาเงินเพิ่ม หรือหาทางคลี่คลายอย่างมีสติ กลับไปกู้ยืมเพิ่มหนี้ ยอมเสียดอกเบี้ยแพง แต่ยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเหมือนเดิม หรือหาทางแก้ ทุกข์แบบมักง่าย โดยการทุ่มเงินแทงหวย เล่นพนัน อ้อนวอน ขอให้เทวดา หรือบรรดาผี เจ้า สิ่ง (ที่เชื่อว่า) ศักดิ์สิทธิ์ ช่วย หรือใช้วิธีที่เพิ่มทุกข์ทั้ง ชาติหน้าชาตินี้หนักขึ้นไปอีก ด้วยการหลอกลวง ปล้นจี้ ยักยอกเงิน ขโมย เป็นต้น แทนที่จะเริ่มต้นด้วยการสงบจิตสงบใจตั้งสติ (ตอนนั้นคงสติแตก ไปแล้ว ไม่เหลือทั้งสตางค์หรือสะตอ) หาทางผ่อนคลายปัญหาอย่าง

สมเหตุสมผล ส่วนใหญ่จึงเข้าประเภทแก้ทุกข์ไม่ถูกทาง เพราะไม่รู้วิธีพ้นทุกข์ที่แท้จริง

แต่ถึงจะรู้จัก และบอกได้ว่าอริยสัจเป็นอย่างไร ก็ไม่ทำให้หลุดพ้น (จากการเวียนว่ายในภพภูมิต่าง ๆ)ได้หรอก เพราะรู้กับปฏิบัติไม่เหมือนกัน ปราชญ์อาจสาธยายความรู้อันเปรื่องปราดได้ไพเราะเพราะพริ้งเป็นที่ถูกอกถูกใจบรรดาแม่ยก เอ๊ย สานุศิษย์ทั้งหลายทั่วเมือง แต่ให้ปฏิบัติจริงก็สะดุดเสียแล้ว จึงเกิดกรณีพระดังหลายรูปที่ต้องลาสิกขาไปเพราะปฏิบัติไม่ถึงขั้นหรือปฏิบัติไม่ถูกทาง (ก็เจ้ากูเพลินเล่นเดรัจฉานวิชชาจนสีกาติดใจ ก็เลยโดยสีกางาบไปทั้งตัว)

อวิชชาจึงไม่ได้จบลงเพียงแค่ได้รู้อริยสัจ แต่ต้องสามารถเรียนรู้วิธีที่จะปลิดปลดบรรดากิเลสตัณหาต่าง ๆให้หลุดพ้นไป เท่าที่ได้สดับตรับมาถ้าปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นเกิดจิตรู้ “อาสวขยักญาณ” สามารถกำจัดกิเลสได้ (ยังกับเล่นเกม ได้อาวุธวิเศษมาช่วย ทำให้ชนะเกมได้) นั่นแหละจึงจะหลุดพ้น (ในสมัยพุทธกาล หลายคนได้อาศัยพระพุทธเจ้าแสดงธรรม ก็สามารถหลุดพ้นได้โดยง่าย) สมัยนี้ไม่มีตัวช่วย ต้องทำจิตให้ถึงระดับฌานให้ได้ ง่ายเสียที่ไหนเล่า แต่พยายามทำก็ดีกว่าไม่ทำ เพราะยังช่วยเปิดโอกาสให้หลุดพ้น เพียงจะนานแค่ไหนก็แล้วแต่บุคคล ซึ่งต้องใช้สัมมาวิริยะ หรือความเพียรยิ่งยวดแบบพระมหาชนก จึงจะพ้นโอฆสงสารได้ แต่ถ้ามัวขอพรท่านองค์นั้นองค์นี้ หรือแค่อธิษฐานให้บรรลุนิพพานละก็ ฝันเฟื่องต่อไปเถิดพระคุณเจ้า

พระพุทธองค์จึงทรงสรุปว่า *อวิชชาคือความไม่รู้ในทุกข์ ในเหตุให้เกิดทุกข์ ในความดับทุกข์ และในทางที่จะให้ถึงความดับทุกข์* กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือความไม่รู้อริยสัจนั่นเอง

ทั้งนี้ ท่านได้แนะไว้ว่า ธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่น (ฟังแค่นี้อาจมีคนโวยวายว่า ไม่ถูกมั้ง คนเราต้องยึดมั่นธรรมะสิ) กล่าวคือบรรดาสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งปวง ที่เราสามารถรับรู้ได้ สัมผัสได้ ไม่ควรยึดติดกับมัน (พูดง่าย ลองทำเองสิ) เพราะสิ่งเหล่านี้ย่อมต้องเกิดขึ้น ดำรงอยู่ได้เพียงชั่วขณะ แล้วก็ดับไป ใครเอาจิตไปผูกพันยึดมั่นว่านี่คือเรา นี่คือของเรา (ถ้าวันนี้ยังไม่ใช่ของเรา วันหน้าเราต้องเอามาให้ได้) ก็ทำให้เกิดอัตตาอุปาทาน อันเป็นต้นเหตุของกิเลส ตัณหา คือโลภ โกรธ หลง เมื่อสิ่งที่นำมาติดยึดผูกพันเหล่านั้นต้องเสื่อมไป เปลี่ยนไป ดับไป ย่อมเกิดทุกข์ (อ่านแล้วเหมือนสมภารเทศน์ไหม คนเขียนเขียนเองยังครึ้มเลย)

ทั้งหมดทั้งปวงที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน คือ*การปล่อยวาง*จากการติดยึด รับรู้เพียงแต่ว่าสรรพสิ่งทั้งหลายย่อมเกิดขึ้น ดำรงอยู่เพียงชั่วขณะ แล้วก็เปลี่ยนแปลงหรือดับสูญไป ไม่มีอะไรคงทนถาวร ถ้ารู้เสียอย่างนี้ อะไรที่ได้ประสบ ก็สรุปได้เพียง อ๋อ มันเป็นอย่างนี้เอง แล้วก็จบตรงนั้น ไม่เอาใจไปติดยึด ไม่หลง ไม่แสวงหา ส่วนสิ่งที่มี หากหายไป พังไป ก็แค่รับรู้ ถ้าทำได้อย่างนี้ จะเหลืออะไรให้เป็นทุกข์เล่า ทำจนชำนาญ (เกิดวสี)เข้า อาจดีใจเสียด้วยซ้ำ แฟนหนีไปกับหนุ่มอื่น (โฮ๊ย โล่ง ไอ้หนุ่มหน้าโง่เอ๊ย เอ็งซวยแทนแน่แล้ว)

เมื่อจิตรับรู้ได้เช่นนี้ ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ย่อมไม่ทุกข์ เพราะไม่ว่าอะไรที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร สภาพที่ตนเผชิญเป็นอย่างไร จิตก็เพียงแต่

ปลงว่า มันเป็นอย่างนี้เอง (ปลงได้ทุกเมื่อ จะกลายเป็นสนุกไปเสียอีก จนคนอื่นต้องส่ายหน้าทีเดียวเชียวแหละ)

พูดได้เป็นคุ้งเป็นแคว (และแม่น้ำ) น่ะมันง่าย เจอของจริง คนละเรื่อง

ก็เพราะอวิชชาไง

ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องอวิชชาหรือความไม่รู้จัก ไม่รับรู้ ไม่รู้สภาวะธรรมชาติแท้จริง จึงหลงติดยึดกับรูป นาม สมมติทั้งปวง ก่อให้เกิดกิเลสตัณหา คือความโลภ โกรธ หลง ติดยึดเกียรติยศ ชื่อเสียง ตำแหน่ง ลาภยศ วัตถุที่มีชีวิต (สัตว์สี่เท้าสองเท้า) และไม่มีชีวิต อุปาทานว่าสิ่งเหล่านี้ดีสิ่งเหล่านี้ไม่ดี นี่เป็นตัวเรา นี่เป็นของเรา นี่เราควรจะได้ นี่เราต้องหามาให้ได้ (แค่คิดตามก็เหนื่อยแล้ว) เมื่อมีอุปาทานและอัตตาเช่นนี้ หากได้สิ่งที่พอใจก็เป็นสุข ไม่ได้มาก็เป็นทุกข์ ได้มาก็กังวลกลัวว่าจะหายไป หรือได้สิ่งที่ไม่น่าพอใจ ก็เป็นทุกข์ และหากสิ่งที่ทำให้พอใจเกิดการเปลี่ยนแปลงเสียหายหรือสูญไป ก็ย่อมทุรนทุราย เป็นทุกข์อีก

หากเกิดปัญญา หรือที่สมัยก่อนใช้คำว่า เกิดดวงตาเห็นธรรม ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น จิตก็เพียงรับรู้ว่ามันเป็นไปอย่างนี้เอง ย่อมไม่เดือดร้อนรำคาญกับสิ่งที่เกิด ย่อมพ้นทุกข์ (สาธุ)

นี่คือความหมายของคำว่าวิชชาในทางธรรม

เข้าใจได้เมื่อไหร่ รับรู้ได้เมื่อไหร่ ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการหาทางหลุดพ้นจากทุกข์เป็นการถาวร

อันที่จริง คนเราส่วนใหญ่ (เกือบทั้งหมดละกระมัง) ไม่ได้คิดมากถึงเรื่องการพ้นทุกข์ในทางธรรม เพราะแต่ละคนต่างพยายามหาทางเพิ่มสุข และปลดทุกข์ทางโลก เพียงแค่นี้ก็ต้องกระเสือกกระสนดิ้นรนจนไม่สามารถคิดอะไรต่างไปได้หรอก ต่อให้อ่านหรือฟังธรรมะมากมายแค่ไหนก็ได้แต่อ่านไปฟังไปยังงั้นแหละ เพราะใจมัวแต่กังวลกับสภาวะทางโลกเป็นหลัก (ประเภทพนมมือฟังเทศน์ไป ใจก็คิดว่า วันนี้กูจะไปกินมื้อเย็นที่ไหนดี กิ๊กมันแอบไปเที่ยวกับใครหรือเปล่า วันก่อนเห็นแวบ ๆ)

ในทางโลก ความไม่รู้ยังตามมาหลอกหลอนอยู่ดี ไม่ได้หนีหายไปไหน แต่เป็นความไม่รู้เรื่องต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดทุกข์ (ทั้งต่อตัวเองและคนอื่น) ลองตามมาดูบางตัวอย่างสิ

ตัวอย่างแรก – *อยากรู้เรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์* เพราะความสอดรู้สอดเห็น อยากรู้เรื่องที่รู้ไปก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรกับตัวเอง (พวกชอบเล่นไลน์รู้ดี) เช่น อยากรู้เรื่องในมุ้งคนอื่น (หลายคนเถียงแหลกว่า มีประโยชน์สิ ไว้เม้าท์ให้คนอื่นฟัง มันสะใจดีออก) อันที่จริง ธรรมชาติสร้างเครื่องมือป้องกันภัยโดยให้มนุษย์มีสองตาสองหูเบิ่งออกไปภายนอก เพื่อรู้ว่ามีอันตรายอะไรเข้ามา หรือมีอะไรจะกินได้ จะได้เตรียมตัวทัน แต่คนเราดันเอาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของธรรมชาติเสียนี่ จึงชอบนักที่จะยืดหูไปฟังเรื่องไม่ดีของคนอื่น เจาะรูไปแอบดูว่าคนอื่นทำอะไร เสียเวลาไปเปล่า ๆ (ดีไม่ดีอาจถูกจับข้อหาถ้ำมองเสียด้วยซ้ำ)

ตัวอย่างที่สอง – *อยากรู้เรื่องที่ไม่ได้คำตอบ* คนบางคนทำตัวน่าเบื่ออีตอนที่ชอบตั้งคำถามที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ เช่น เทพธิดาสาวสวยเปลือยอกหรือเปล่า พระพรหมมีสี่หน้าหรือหน้าเดียว ชาติก่อนตูเคย

เป็นเจ้าเมืองหรือเปล่า คนนั้นเขาคิดยังไง ทำไมถึงทำอย่างนั้น การพยายามหาคำตอบเรื่องที่ไม่น่ามีคำตอบ (หาคำตอบยาก หรือคำตอบไม่น่าจะเป็นจริง) ทำให้เสียเวลา เสียสมอง และเสียโอกาสทำเรื่องที่จำเป็นอื่น ๆ (ทำนองเดียวกับที่พระพุทธองค์ทรงเตือนเรื่องอจินไตยว่าไม่ควรคิด เพราะคิดแล้วไม่ได้คำตอบ พาลจะทำให้ฟุ้งซ่านเสียจริตเสียด้วยซ้ำ)

ตัวอย่างที่สาม – คิดว่ารู้ ทั้ง ๆที่ไม่รู้ แต่ปักใจเชื่อ เหมาเอา เดาเอา หรือฝันเฟื่องเอาเอง นี่ก็เป็นจริตอีกอย่างของมนุษย์ประเภทหลงเชื่อง่าย (ศรัทธาจริต) ทั้งหลงเพราะตัวเองคิดเอาเอง หรือหลงเพราะเชื่อคนอื่น โดยไม่ตั้งข้อสงสัย (คือไม่ยอมรับหลักกาลามสูตร) รวมทั้งขี้เกียจเสียเวลาไปพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ส่วนความไม่รู้ในโลกของชีวิตประจำวันนั้นมีมากหลาย พอยกตัวอย่างสำคัญดังนี้

๑. *ไม่รู้วิชา* – คือไม่รู้วิชาการหรือวิชาชีพที่ตนเองต้องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือชีวิตการทำงาน เช่น อาจารย์บุราราณ มีอาชีพสอนหนังสือ แต่ไม่สนใจติดตามเนื้อหาความรู้ใหม่ ๆ ควักเอาตำราเก่าเหลืองจนปกกรอบสมัยเรียนหนังสือมาสอนอยู่อย่างนั้น ใครทักก็ไม่สนใจ เด็กฟังก็อมยิ้ม อาจารย์ก็ไม่รู้ว่าเด็กยิ้มอะไร (พาลนึกว่าตัวเองสอนเก่งเสียอีก) คุณทิ่มศักดิ์ เป็นนักกฎหมาย กลับไม่รู้กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน คุณเก่งพิลึกเป็นหัวหน้างานฝ่ายผลิต ไม่รู้ว่ากระบวนการและเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆเป็นอย่างไร (ไม่รู้ best practices ขอใช้คำฝรั่งหน่อยเหอะ) คนเหล่านี้ ถ้าไม่เป็นเจ้าของ (หรือ

ลูกเจ้าของ) กิจการย่อมไม่สามารถเจริญก้าวหน้าในการทำงานได้ คล้ายกับคุณลุงคุณตาที่ไม่รู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีต่าง ๆในโลกสมัยใหม่ ก็ต้องอยู่อย่างโบราณไปอย่างนั้น

๒. *ไม่รู้บทบาทหน้าที่* – คนไม่รู้ในกลุ่มนี้อยู่ในประเภทไม่รู้หมู่หรือจ่า ไม่รู้หมาหรือแมว มีหน้าที่ทำอะไร ก็ไม่ทำ รู้สึกว่าหน้าที่ของตัวนั้นมันจิ๊บจ๊อยไป จึงหันไปสนใจทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ของตัว (เสือกทำ จนมีคนแดกดันว่า มันรู้ทุกเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับงาน แต่ไม่รู้เรื่องงานที่ต้องทำ จึงมีผลงานห่วยแตก) หรือแค่เป็นลูกน้องดันทำกร่างเป็นลูกพี่ เป็นคนงานยกฉาก ทำทะลึ่งจะเป็นพระเอก (ลืมส่องกระจกดูหน้า) เป็นเสมียนดันไปทำหน้าที่ผู้จัดการ เป็นเพื่อนเจ้าสาวทำทีเป็นเจ้าสาวเสียเอง (ก็หนูชอบเจ้าบ่าวนี่คะ) อย่างนี้เรื่องมันก็ยุ่งสิ เพราะความไม่รู้บทบาทนี่แหละ คุณธีรยุทธเล่าเรื่องทำนองเดียวกันนี้ว่า บริษัทส่งออกโคพ่อพันธุ์ของออสเตรเลียต้องส่งผู้เชี่ยวชาญมาเมืองไทย เพราะคนซื้อร้องเรียนว่า เจ้าวัวที่ส่งไปไม่ทำอะไรเลย ส่งตัวเมียเข้าคอกมาทีไร เจ้าวัวออสซี่ทำแค่เลียหูตัวเมียอย่างเดียว นายแฮรี่ผู้เชี่ยวชาญที่ส่งมาทราบอาการก็ยิ้มร่า ปราดเข้าไปหาเจ้าวัว เปิดหูพูดอะไรสองสามคำ แล้วบอกว่า ส่งเจ้าสาวเข้าไปได้ ได้ผลจริง ๆ เจ้าวัวทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายไม่บกพร่องเลย คุณกิตติพัฒน์เจ้าของฟาร์มดีใจจับมือมิสเตอร์แฮรี่เขย่าด้วยความนับถือถามว่าทำยังไงน่ะ คุณแฮรี่ยักไหล่ บอกว่า ทีแรกเจ้าวัวมัน

เข้าใจผิดคิดว่าส่งมันมาเป็นที่ปรึกษา ไอบอกมันแล้วว่าให้มาทำหน้าที่ผลิตลูก ตอนนี้มันเข้าใจแล้ว (ง่ายจะตาย วัวมันฉลาดน่ะ)

๓. *ไม่รู้ดีรู้ชั่ว* – คนไม่รู้ลักษณะนี้น่าเป็นห่วง เข้าทำนองเห็นกงจักรเป็นดอกบัว คือไม่รู้บาปบุญคุณโทษ จะเป็นเพราะนิสัยหรือความคิดส่วนตัว ถูกอบรมแบบชั่วๆ (หรือขาดการอบรม) จึงคิดว่าสิ่งที่ทำนั้น ไม่ว่าจะเป็นการโกหกหลอกลวงลักขโมยปล้นจี้ เอารัดเอาเปรียบรังแกคนอ่อนแอกว่า ทำให้พ่อแม่เสียใจ เป็นเรื่องปกติ ใครๆเขาก็ทำกัน (ถ้าหน้าบางลงมาหน่อยก็หาข้ออ้าง ว่าจำเป็นต้องทำ หรือคนนั้นคนนี้หลอกให้ทำ) คนแบบนี้จึงทำชั่ว ไม่รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่ชั่ว จึงทำไปโดยไม่รู้ คิดว่าทำได้ ใครๆก็ทำ ไม่ใช่สิ่งเลว เป็นเรื่องปกติ

๔. *หลงงมงายกับเรื่องไม่จริง* – เพราะความไม่รู้จึงหลงเชื่อไสยศาสตร์ เจ้าพ่อ คนทรง กลายเป็นคนเข้าข่ายไม่รู้คิด หลงเชื่อเรื่องที่ไม่น่าเชื่อ สับสนระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องไม่จริง ถูกหลอกปั่นหัวให้ทำนั่นทำนี่ เช่น เสียเงินซื้อบุญ เชื่อว่าเจ้าพ่อจะทำเสน่ห์ให้สามีหลง เชื่อว่า ถ้าทำพิธีตัดกรรมแล้วจะพ้นบาป สวมใส่เครื่องรางของขลังแล้วมีพลัง มีอำนาจ หรือถ้าบูชาสิ่งแปลกประหลาดไม่เป็นไปตามธรรมชาติแล้ว จะได้ลาภ เกิดความสามารถพิเศษ เชื่อว่าลงนะหน้าทองแล้ว คนจะหลงเสน่ห์ (ฉันว่าเสียเงินไปทำศัลยกรรมตกแต่งดีกว่า หน้าเธอออกเหวอะอย่างงั้น) เป็นต้น

๕. *ไม่รู้กาลเทศะ* – คนพวกนี้ไม่รู้ ไม่รับ หรือไม่ยอมรับธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติในสังคม จึงเป็นพวกที่ทำอะไรขวางหูขวางตา ไร้กิริยามรรยาท ขาดสัมมาคารวะ ไม่รู้วัฒนธรรม ไม่รู้ความควรไม่ควร ทำซ่า ทำเด่น ตัวอย่างเช่น พวกไม่รู้จักเคารพผู้สูงอายุหรือผู้มีฐานะตำแหน่งในสังคมสูงกว่า (คิดว่าทุกคนในสังคมไทยต้องเท่าเทียมกัน) พวกแทรกกลางปล้องนุ่งสั้นเต่อเข้าวัด (ก้มลงกราบแต่ละทีเจ้ากูทั้งหลายต้องปลงกันเฮือก ๆ สวดไปจิบน้ำชาไป ถอนใจไป สงสารพระเจ้าบ้างเถอะแม่เจ้าประคุณ) หรือโดยสรุปคือพวกที่อยากทำอะไรก็ทำตามใจ ไม่สนใจว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม (คิดว่าเป็นคนไทย จะทำอะไรก็ได้นี่ครับ)

๖. *ไม่รู้จักตัวเอง* – ไม่รู้ว่าตัวเองเป็นอะไร มีความรู้ความสามารถแค่ไหน มีบทบาทหน้าที่อะไร มีข้อดีข้อเด่นหรือข้อจำกัดอะไรบ้าง จุดยืนของตัวเองคืออะไร เป้าหมายในอนาคตเป็นอย่างไร หรือต้องการอะไรในชีวิต นอกจากไม่รู้จักตัวเองแล้วยังไม่พยายามค้นหาตัวเองอีก เพราะอย่างนี้กระมังคนไม่รู้จักตัวเองจึงพยายามไถ่ถามคนอื่นอยู่เสมอว่า "คุณรู้หรือเปล่าว่าผมเป็นใคร" น่าเห็นใจ (เจอคนบ้า ๆพวกนี้มันอยากเป็นอะไรก็มั่ว ๆบอกไปเถอะ มันไม่รู้เรื่องหรอก)

๗. *ไม่รู้จักคนอื่น* – นี่ก็เป็นปรากฏการณ์ที่น่าเห็นใจอีกอย่างหนึ่ง เพราะคนอื่นรอบตัวแต่ละคนล้วนมีวิธีคิด ความต้องการภูมิหลัง และสภาพแวดล้อมของการดำรงชีวิตต่างกันไป โอกาสที่จะรู้จักคนอื่นย่อมเป็นเรื่องยากมาก เราพบปะคน

มากมายหลายหลากในแต่ละวัน แต่ก็เข้าทำนอง รู้หน้าไม่รู้ใจ กับคนบางคนเราหลงใหลติดกับจินตนาการของตัวเองว่าคนนั้นเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น แม่หลงลูก มองลูกในแง่ดีไปหมด ลูกขโมยของเพื่อนมา ก็เป็นปลื้มว่าลูกฉลาด รู้จักหาเงินตั้งแต่เล็ก ลูกพูดจาก้าวร้าวก็แก้ตัวแทนลูกว่าเขาเรียนในสภาพแวดล้อมของผู้ชายกลุ่มห้าว หรือ พบใครพูดจาหวานหูชมตลอด ก็เลยหลงว่าเขาเป็นคนดีน่าเชื่อถือ ผู้เขียนก็ดูคนผิดมานักต่อนักเช่นกัน ที่ทำได้ก็เพียงแต่ระวังไม่ให้เราหรือคนใกล้ชิดของเราเดือดร้อนเท่านั้น

๘. *ไม่รู้คุณคน* – การไม่รู้คุณคนเป็นความไม่รู้ที่น่ากลัวอีกแบบหนึ่ง คนพวกนี้เป็นคนน่าสงสาร คล้ายกับเป็นคนมืดบอด ไม่รู้ดีรู้ชั่ว จึงไม่รับรู้บุญคุณใคร ตามความเป็นจริงแล้ว ตั้งแต่เกิดมา มีคนมากมายหลายสถานะที่เข้ามามีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลให้เราอยู่รอดมาได้ในขณะที่เรายังช่วยตัวเองไม่ได้ เริ่มจากพ่อแม่หรือปู่ย่าตายาย (ถ้าไม่มีก็อาจเป็นหลวงตา แม่บุญธรรม อื่น ๆ) ตอนเจ็บไข้ก็มีพยาบาลหรือคุณหมอคอยดูแล ฯลฯ นับจำนวนได้ไม่ถ้วน รู้หนังสือจากการสั่งสอนของครูอาจารย์ แต่งงานก็มีคู่ทุกข์คู่ยาก หรือบางโอกาสก็มีคนเข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น ซ่อมรถให้ หามกลับบ้านเวลาเมา ป้องกันเมื่อโดนรังแก ส่งเสริมสนับสนุนหน้าที่การงาน ให้โอกาสพัฒนาตัวเอง ที่เป็นปรากฏการณ์น่าสนใจ (ลองสังเกตดูสิ) คือคนเราส่วนใหญ่มักอ้างเหตุผลต่าง ๆ เพื่อตัดรอนน้ำหนักของบุญคุณ เช่น ก็เขาทำเราเกิดมาก็ต้องเลี้ยงดูสิ

หรือเขาต้องทำให้เพราะอยากได้เงินเรา พ่อเรามีบุญคุณกับเขา หรือที่ร้ายกว่านั้น ก็อ้างสาเหตุว่าเขาไม่ได้มีใจเกื้อหนุนหรอก แค่ให้เศษอาหาร แถมยังเคยโดนทำให้แค้น เช่น จับขังห้องมืด ทุบตี ด่าว่า เป็นต้น คนเหล่านี้จึงไม่รู้คุณคน แล้วก็เพิกเฉยไม่ทำดีตอบ หรือยิ่งร้ายกว่านั้นกลับทำร้ายตอบ อย่างเช่นบรรดาลูก ๆที่ไม่ดูแลพ่อแม่ ถึงกับมีคำกล่าวว่า แม่ (ส่วนใหญ่ไม่ค่อยนับพ่อ) คนเดียวเลี้ยงลูกได้ตั้งหลายคน แต่ลูกหลายคนดูแลพ่อแม่ไม่ได้ แถมบางคนยังกลับมาเบียดเบียนอีก เช่น นอกจากไม่ให้เงินเลี้ยงดูตอนแก่แล้ว ยังหยิบยืมเงิน (แล้วเบี้ยว) ทุบตี หรือด่าว่า (บางคนเอาไปทิ้งเลย) จึงเริ่มเข้าขั้นอกตัญญู น่าสงสาร เพราะกรรมที่ทำกับผู้มีพระคุณนั้นเป็นกรรมหนัก ส่งผลแรงกว่ากรรมที่ทำกับคนอื่น

ที่ยกมากล่าวเป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยของความไม่รู้ของมนุษย์ ความไม่รู้นี้ตามมาด้วยการกระทำหรือกรรมที่คนเราทำกันตลอดเวลา (โดยเฉพาะกับคนใกล้ตัว) ถ้าความไม่รู้ผสมผสานกับกิเลสความเห็นแก่ตัวของเรา กรรมที่ทำไปย่อมเป็นอกุศลกรรมแน่นอน และอกุศลกรรมย่อมนำไปสู่อกุศลวิบากแน่นอนเช่นกัน

ใครก็ตามที่ใฝ่ฝันจะบรรลุนิพพาน พึงก้าวให้พ้นความไม่รู้ทางโลกเสียด้วย เพราะถ้ายังติดกับความไม่รู้ทางโลกแล้ว จะมีปัญญาอะไรไปสู่การพ้นอวิชชาทางธรรม

ที่แต่งขาวออกไปนั่งสมาธิที่นี่ที่นั่น ฟอกใจให้ขาวด้วยหรือเปล่าเจ้าคะ

The End

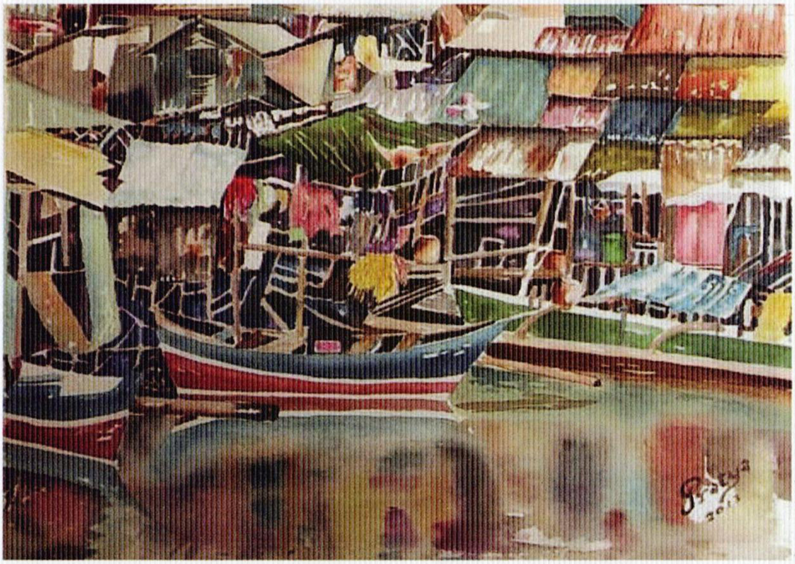
ระเบียงภาพ

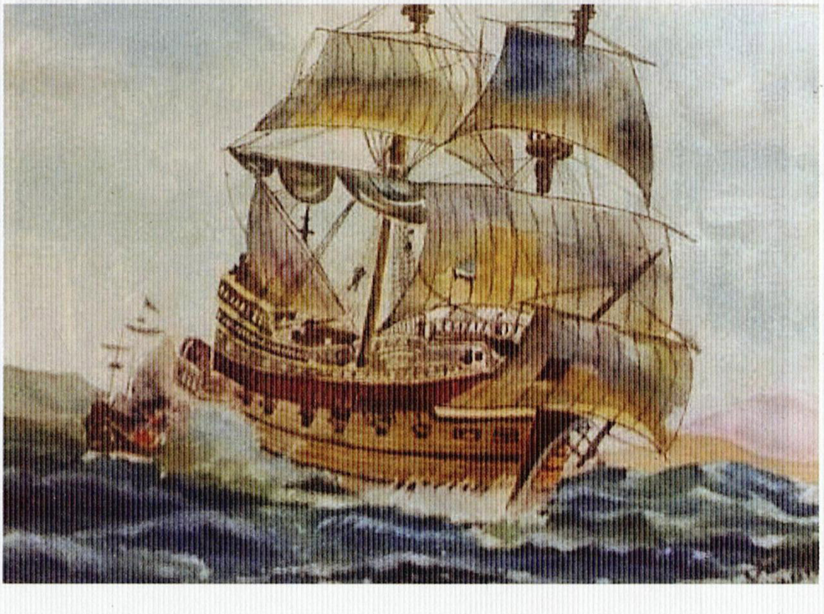

ไม่ว่าอะไรเกิดขึ้น อีกไม่นาน มันก็จะผ่านเลยไป

ศ. ดร. ปรัชญา เวสารัชช์

แล้วมันก็ผ่านเลยไป

ปรัชญา เวสารัชช์